

STRATEGIA ROZWOJU GMINY
BUKOWINA TATRZAŃSKA
DO 2030 ROKU

Kraków, Bukowina Tatrzańska, 2026

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Opracowanie strategii:

Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska wraz z partnerami społecznymi i gospodarczymi

Wsparcie eksperckie w zakresie opracowania dokumentu:

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego

Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	2
Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Bukowina Tatrzańska..	4
Analiza strategiczna (SWOT) gminy Bukowina Tatrzańska	49
Wizja i misja rozwoju gminy Bukowina Tatrzańska.....	53
Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku oraz oczekiwane efekty jej realizacji.....	55
USŁUGI PUBLICZNE	57
PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO	86
TURYSTYKA	99
GOSPODARKA LOKALNA.....	117
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bukowina Tatrzańska wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	132
Kwestie wodne a Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	132
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bukowina Tatrzańska	138
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	154
Obszary strategicznej interwencji	159
Spójność założeń Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w strategii rozwoju województwa oraz w innych dokumentach wyższego rzędu	165
System realizacji Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	172
System wdrażania.....	172
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	174
Monitoring, ocena i aktualizacja dokumentu.....	178
Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	183
Ramy finansowe	183
Potencjalne źródła finansowania	191
Spisy	200

WPROWADZENIE

Zmieniające się uwarunkowania funkcjonowania samorządów lokalnych – w wymiarze społecznym, gospodarczym, klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym, a także politycznym, prawnym i technologicznym – powodują konieczność okresowej aktualizacji kierunków polityki rozwoju oraz dostosowywania narzędzi zarządzania do nowych realiów. W tym kontekście opracowanie niniejszej strategii, stanowiącej kontynuację dokumentu obowiązującego do roku 2020, zapewnia ciągłość polityki rozwojowej i porządkuje działania planowane w perspektywie długookresowej, z uwzględnieniem nowych wyzwań stojących przed całą wspólnotą samorządową gminy Bukowina Tatrzańska. Przygotowanie tego dokumentu wynikało również ze zmian w krajowym systemie planowania strategicznego. Szczególne znaczenie miały w tym zakresie nowelizacje ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, które jednoznacznie wskazały strategię rozwoju jako dokument obowiązkowy z mocy prawa dla każdej z gmin w Polsce oraz określiły zasady jej sporządzania i wdrażania. Opracowanie nowych i aktualizacja dokumentów nadrzędnych na poziomie krajowym i regionalnym wymagała dostosowania lokalnych kierunków rozwoju do priorytetów wyższego rzędu, w tym do Koncepcji Rozwoju Kraju 2050, Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” oraz programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027. Spójność z dokumentami nadrzędnymi przekłada się na większą przejrzystość planowanych działań oraz zwiększa szanse gminy Bukowina Tatrzańska w zakresie pozyskiwania partnerów oraz środków zewnętrznych na realizację kluczowych inwestycji i przedsięwzięć rozwojowych, zarówno z funduszy krajowych, jak i z budżetu Unii Europejskiej, z uwzględnieniem aktualnej oraz przyszłej perspektywy finansowej.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do roku 2030 określa wizję i cele rozwoju oraz wyznacza kierunki działań służące ich realizacji. Dokument stanowi ramy dla pozostałych dokumentów programowych oraz aktów planowania przestrzennego, w szczególności dla planu ogólnego, który zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stając się aktem prawa miejscowego. W tym ujęciu strategia integruje wymiar społeczny, gospodarczy, klimatyczno-środowiskowy i przestrzenny polityki rozwoju. Jednocześnie dokument pełni funkcję integracyjną, aktywizującą i koordynacyjną, ukierunkowując współpracę samorządu, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i społecznych oraz innych interesariuszy wokół realnych problemów, potrzeb i aspiracji wspólnoty lokalnej.

Proces opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku był prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, regulującymi zasady prowadzenia polityki rozwoju, udział społeczeństwa w procesach decyzyjnych oraz kwestie związane z ochroną środowiska, w tym w szczególności z uwzględnieniem ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Prace nad dokumentem realizowane były w formule partycypacyjno-eksperckiej, z wykorzystaniem sprawdzonych metod i praktyk planowania strategicznego. W pierwszym etapie przeprowadzono diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, klimatyczno-środowiskowej i przestrzennej gminy, opartą na analizie dynamicznej i porównawczej danych statystyki publicznej oraz danych własnych. Wnioski z diagnozy umożliwiły identyfikację najważniejszych uwarunkowań, potencjałów i wyzwań rozwojowych gminy Bukowina Tatrzańska, które stały się podstawą do formułowania dalszych założeń strategii.

Kolejny etap prac obejmował działania warsztatowe i konsultacyjne angażujące przedstawicieli władz samorządowych, urzędu i jednostek organizacyjnych gminy, przedsiębiorców, reprezentantów organizacji pozarządowych i społecznych, mieszkańców i innych interesariuszy. Ich przedmiotem było wypracowanie założeń programowych nowej strategii. Proces uzupełniały prace eksperckie, w tym w szczególności opracowanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz sformułowanie ustaleń i rekomendacji dotyczących polityki przestrzennej, z zachowaniem spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu. Na tej podstawie przygotowano projekt strategii obejmujący obszary rozwoju, odpowiadające im cele oraz kierunki działań wraz z systemem realizacji.

Projekt dokumentu, spełniający wymogi określone w art. 10e ust. 2-4 ustawy o samorządzie gminnym, został poddany ustawowym konsultacjom społecznym z udziałem mieszkańców gminy, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz sąsiednich gmin i ich związków, a także z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, uzyskując poparcie dla przyjętej wizji rozwoju i strategii postępowania gminy w kolejnych latach. Dokument podlegał również opiniowaniu przez Zarząd Województwa Małopolskiego w zakresie zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” oraz uzyskał wymagane przepisami prawa uzgodnienia środowiskowe Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

W perspektywie do roku 2030 Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska ma stanowić podstawę prowadzenia spójnej i zrównoważonej polityki rozwoju, ukierunkowanej na wzmacnianie i prorozwojowe wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów oraz systematyczną poprawę jakości życia mieszkańców wszystkich miejscowości gminy. Dokument porządkuje cele i działania, wzmacnia koordynację interwencji publicznych, tworzy ramy współpracy różnych środowisk, które współtworzą rozwój lokalny, a także zwiększa szanse na zewnętrzne wsparcie finansowe najważniejszych zamierzeń gminy w kolejnych latach.

WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA

Celem realizowanej diagnozy było rozpoznanie najważniejszych cech, zasobów, potencjałów, problemów gminy Bukowina Tatrzańska i jej otoczenia – dla potrzeb planowania długofalowej polityki rozwoju. Prace, prowadzone w drugiej połowie 2025 r., obejmowały przeprowadzenie szeregu analiz statystycznych, zarówno w ujęciu dynamicznym (analizie zostały poddane dane i informacje zasadniczo z lat 2020-2024, w zależności od ich dostępności na moment tworzenia diagnozy), jak i porównawczym (dane zestawiono z analogicznymi wskaźnikami dla czterech gmin o zbliżonym profilu rozwojowym, leżących na Podhalu – Kościelisko, Szaflary, Biały Dunajec oraz Poronin; jednostki porównywane charakteryzują się podobnym ukształtowaniem terenu, zbliżoną dostępnością transportową do głównych ośrodków usługowych i gospodarczych tej części Małopolski oraz – przede wszystkim – olbrzymim znaczeniem sektora turystycznego i branż pokrewnych dla ich rozwoju; wartości wskaźników odniesiono także do średnich dla wszystkich gmin powiatu tatrzańskiego oraz województwa małopolskiego). Zakres analiz obejmował obszary uznane za kluczowe z punktu widzenia rozwoju gminy (położenie i dostępność komunikacyjna wraz z zagospodarowaniem i planowaniem przestrzennym; ludność i procesy demograficzne; gospodarka i rynek pracy; środowisko naturalne i infrastruktura techniczna; polityka społeczna i bezpieczeństwo publiczne; kultura i dziedzictwo, sport i rekreacja, turystyka; kapitał społeczny; edukacja i wychowanie oraz stan finansów samorządowych). Podstawowe źródło danych stanowiła statystyka publiczna, przede wszystkim materiały i dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), zgromadzone w ramach Banku Danych Lokalnych (BDL), a także pozostające w dyspozycji Urzędu Gminy Bukowina Tatrzańska (UG lub UG Bukowina Tatrzańska) oraz jednostek gminnych. Wykorzystano również inne dostępne opracowania tematyczne dotyczące gminy. W strategii zamieszczono – uzgodnioną wspólnie przez ekspertów i przedstawicieli gminy – syntezę wniosków z diagnozy, które posłużyły jako baza do podejmowania decyzji dotyczących wizji rozwoju, celów i zadań strategii.

Ogólny obraz gminy

Ścieżka rozwoju gminy Bukowina Tatrzańska wydaje się być jednoznacznie zdefiniowana – za sprawą bogactwa i unikatowości zasobów przyrodniczych oraz szerokiego wachlarza aktywności, zaliczanych do tzw. przemysłów czasu wolnego (przede wszystkim sport, rekreacja, kultura, rozrywka, usługi zdrowotne), musi być nią szeroko pojęta turystyka, wraz z branżami i usługami skupionymi na obsłudze wygenerowanego w ten sposób ruchu (zakwaterowanie, gastronomia, handel i usługi itp.). Podstawowe wyzwania, jakie pojawiają się w tym zakresie, obejmują przede wszystkim sprawne i skuteczne zarządzanie nim, z minimalizowaniem negatywnego wpływu na środowisko oraz łagodzeniem bądź unikaniem konfliktów na linii turyści i goście – mieszkańcy. Z racji natężenia ruchu turystycznego, często osiagającego granicę wydolności lokalnych sieci komunikacyjnych czy systemów komunalnych, takie konflikty są i będą nieuniknione, a w części, za sprawą przekazów medialnych (np. relacje z zatłoczonych dróg czy parkingów) mogą kształtować negatywny wizerunek jednostki oraz jej mieszkańców. Podobnie presja turystyczna wymusza poszukiwanie i wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie balansu między ogromną liczbą odwiedzających a potrzebami nienaruszonej przyrody, która stanowi nie tylko o atrakcyjności zewnętrznej, ale również osadniczej gminy (w tym zakresie kluczowe są m.in. dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej i doskonalenie gospodarki odpadami, transformacja ekologiczna obiektów i usług turystycznych). W tym kontekście, uwzględniając postępujące zmiany klimatyczne, wyzwaniem jest także dywersyfikacja oferty i wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości), skutkujące rozwojem gospodarczym i jednocześnie ograniczeniem presji na pojedyncze atrakcje turystyczne.

Równie ważne i istotne są potrzeby, wynikające z pozaturystycznego funkcjonowania gminy – czyli te, zgłaszane przez jej mieszkańców. Do najpilniejszych z nich należy zwiększenie dostępności oraz jakości infrastruktury i usług publicznych, kształtujących warunki zamieszkania i atrakcyjność osadniczą gminy, prowadzenie kompleksowej polityki prorodzinnej (promowanie dzietności, wieloaspektowa pomoc rodzinom w codziennym funkcjonowaniu i sytuacjach problemowych, krzewienie tożsamości i przywiązania lokalnego itp.), jednocześnie dostosowywanie usług do potrzeb rosnącej grupy osób starszych (pomoc społeczna, ochrona zdrowia, animacja i dedykowana oferta czasu wolnego itp.), co potwierdzają aktualne dane i prognozy demograficzne, jak również dbałość o przestrzeń oraz poprawa jakości powietrza. Nie można też pominąć konieczności zapewnienia wielowymiarowego bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia, wynikającej zarówno ze wzmożonego ruchu turystycznego, jak i ze skutków zmian klimatycznych, takich jak coraz częstsze wichury czy gwałtowne ulewę prowadzące do powodzi błyskawicznych, czy zagrożeń związanych z napiętą sytuacją międzynarodową i wojną w Ukrainie, rozpoczętą nieuzasadnioną militarną napaścią Rosji na ten kraj.

Gmina jest częścią Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazanego w strategii regionalnej, co potwierdza powiązania między samorządami gminnymi i powiatowymi oraz zapewnia im wsparcie ze strony samorządu regionalnego poprzez mechanizm Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Sprawna i efektywna współpraca — nie tylko między samorządami — oraz umiejętne wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania (także do zadań realizowanych w formie mechanizmu współprac transgranicznej) stają się zatem kluczowymi wyzwaniami rozwojowymi gminy do roku 2030.

W ujęciu bardziej szczegółowym, uzupełnionym o analizę danych statystycznych, za najważniejsze czynniki, bezpośrednio wpływające rozwój gminy Bukowina Tatrzańska, można uznać:

a) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy położenia i zagospodarowania terenu gminy oraz jej dostępności komunikacyjnej:

Gmina Bukowina Tatrzańska leży w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie tatrzańskim, jako jedna z pięciu gmin, które go tworzą. W skład gminy wchodzi 8 miejscowości sołeckich, zgodnie z podziałem TERYT zalicza się do niej także, w kategorii „miejscowości podstawowych”, 5 schronisk turystycznych (Dolina Pięciu Stawów, Morskie Oko, Polana-Głodówka, Roztoka, Włosienica) oraz jedna osada (Łysa Polana). Jednostka graniczy z gminami Zakopane, Poronin i Biały Dunajec (od zachodu), Szaflary, wiejską Nowy Targ i Łapsze Niżne od północy, natomiast wschodnia i południowa granica gminy pokrywa się z granicą państwową ze Słowacją. Gmina jest częścią Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gmina Bukowina Tatrzańska zajmuje obszar o wybitnym potencjale krajobrazowym, jednocześnie zwraca uwagę jego dość duże zróżnicowanie. Według regionalizacji J. Kondrackiego gmina leży na obszarze pięciu mezoregionów – Pogórzy Przedtatrzańskich i Magury Spiskiej, Bruzdy Podtatrzańskiej, Tatr Regłowych oraz Tatr Wysokich. Osadnictwo koncentruje się na terenie dwóch pierwszych, pozostałe mają natomiast bardzo duże znaczenie przyrodnicze, a przy tym generują ruch turystyczny. Pod względem etnograficznym jednostka leży na pograniczu Podhala i Spisza, co ma duże znaczenie w kontekście zasobów dziedzictwa kulturowego, ich wykorzystywania i kultywowania – sama gmina stanowi zaś jeden z prężniejszych ośrodków kultury i tradycji w tej części Małopolski.

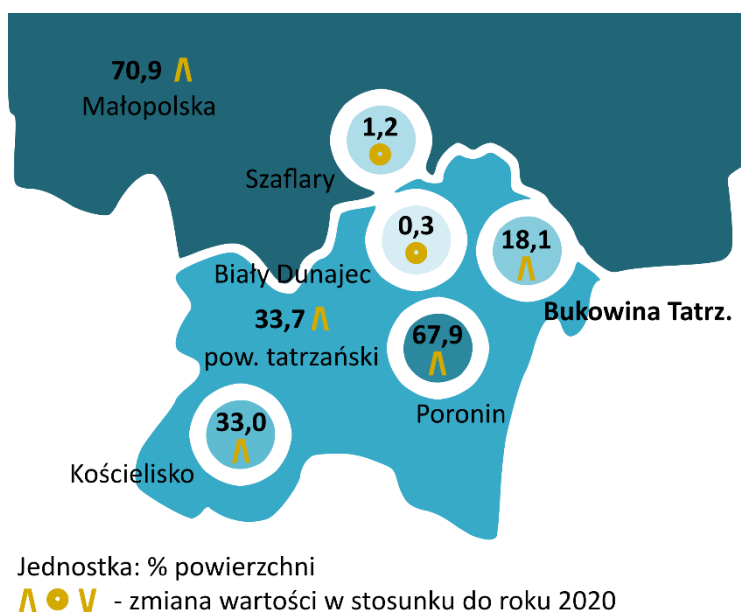
Sieć rzeczną jednostki tworzy przede wszystkim rzeka Białka w jej środkowym biegu i jej dopływy – głównie górskie strumienie oraz potoki. Północną część obszaru gminy odwadnia potok Leśnica, natomiast zachodnią potok Poroniec wraz z ich dopływami. Lesistość gminy według GUS wynosi 31,2%, największe kompleksy leśne porastają jej południową, tatrzańską część. Według rejestrów Państwowego Instytutu Geologicznego, jedynymi złożami na obszarze gminy Bukowina Tatrzańska są wody termalne. Obecnie obydwa dostępne złoża („Białka” oraz „Bukowina”) są eksploatowane.

Sieć drogową na terenie jednostki tworzy końcowy fragment DK49 Nowy Targ – Jurgów (granica państwa) oraz DW960 Czarna Góra – Łysa Polana (granica państwa) i fragment DW961 Poronin – Bukowina Tatrzańska. Ta ostatnia miejscowość jest węzłem komunikacyjnym o dużym znaczeniu, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego. Sieć tę uzupełniają drogi powiatowe i gminne, znaczenia miejscowego. Jednostka nie posiada bezpośredniego dostępu do sieci kolejowej. Transport publiczny opiera się o kursy autobusów i mikrobusów – w części są to linie prywatne, w części dotowane ze środków publicznych. W zakresie transportu publicznego, którego organizatorem bądź współorganizatorem jest samorząd gminny, funkcjonuje 8 linii wewnątrzgminnych, 3 linie łączące gminę Bukowina Tatrzańska z gminą Łąpsze Niżne oraz 3 linie sezonowe, kursujące na Palenicę Białczańską. Gmina skomunikowana jest z wybranymi miastami Polski komunikacją dalekobieżną, ze szczególnym natężeniem ruchu przypadającym na letni oraz zimowy sezon turystyczny. Ciężenie funkcjonalne z terenu gminy występuje przede wszystkim w stosunku do dwóch ośrodków miejskich Podhala – Zakopanego oraz Nowego Targu (praca, edukacja, usługi administracyjne, usługi ochrony zdrowia, zakupy itp.). Lokalnym ośrodkiem usługowym i gospodarczym, z dość rozwiniętym wachlarzem rozmaitych usług, jest też sama Bukowina Tatrzańska.

Z racji posiadanych warunków naturalnych w okresie międzywojennym doszło do dynamicznego rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych. Z czasem aktywność ta zaczęła wypierać działalność rolniczo-hodowlaną oraz rzemieślniczą (np. Białka Tatrzańska stanowiła ośrodek kuśnierski), źródłem utrzymania dla mieszkańców jednostki stała się także praca w usługach oraz przemyśle, rozwiniętym głównie w Nowym Targu. Obecnie Bukowina Tatrzańska i Białka Tatrzańska stanowią jedno z najistotniejszych ośrodków ruchu turystycznego na Podhalu, szeroko pojęta obsługa ruchu turystycznego stanowi także podstawowe bądź dodatkowe źródło utrzymania dla mieszkańców pozostałych miejscowości tworzących jednostkę. Jednym z wielu cennych zasobów gminy są jej związki z wieloma osobistościami zasłużonymi dla Podhala – głównie w sferze kultury (twórcy oraz artyści ludowi, kultywujący lokalne tradycje).

Według stanu na koniec 2024 r., zaledwie 18,1% obszaru gminy Bukowina Tatrzańska pokryte było miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Tego rodzaju deficyt jest dość powszechny w skali całego Podhala - korzystnie na tym tle wyróżnia się gmina Poronin (67,9%), choć i w jej przypadku niemal $\frac{1}{3}$ jednostki nie posiada tego rodzaju dokumentów.

Rysunek 1. Odsetek powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wybranych jednostek w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Zasoby przyrodnicze oraz krajobrazowe jednoznacznie definiują zarówno charakter, jak i ścieżkę rozwojową gminy. Większość procesów rozwojowych jest i nadal będzie podporządkowana turystyce i działalnościom pokrewnym, a większym wyzwaniem niż jej rozwój w wielu przypadkach może stać się znalezienie równowagi między interesami turystów i gości oraz mieszkańców. Przykładem takich kwestii spornych może stać się np. wydolność lokalnych systemów transportowych (drogi, parkingi) czy dostępność transportu publicznego. Podobne wyzwanie dotyczy rozwoju turystyki w sposób zrównoważony, nieoddziałujący negatywnie na środowisko. Kluczowe jest w tym zakresie odpowiednie zarządzanie ruchem turystycznym (m.in. jego rozpraszanie, aby ograniczyć presję na pojedyncze atrakcje), rozwój dedykowanej infrastruktury oraz działania informacyjne, edukacyjne i kontrolne;
- Dużym atutem gminy jest dostępność komunikacyjna, nie tylko w kontekście ruchu lokalnego (połączenia z Zakopanem i Nowym Targiem, w tym drugim przypadku jedynie prywatne, ponieważ jest to inny powiat), ale i w wymiarze regionalnym (np. połączenia dalekobieżne, m.in. z Krakowem). Jednocześnie występują w tym zakresie dysproporcje pomiędzy dobrze skomunikowanymi Bukowiną Tatrzańską i Białką Tatrzańską a miejscowościami położonymi na obrzeżach jednostki, o nieco gorszej ofercie przewozowej, co może sprzyjać rozwojowi zjawiska wykluczenia komunikacyjnego, zwłaszcza w odniesieniu do osób, które nie dysponują własnymi samochodami;
- Jednocześnie za istotny problem w skali gminy, zwłaszcza w przypadku Bukowiny Tatrzańskiej i Białki Tatrzańskiej, należy uznać rozlokowanie głównych skupisk zabudowy wśród dróg rangi krajowej i wojewódzkiej, obsługującej m.in. ruch tranzytowy na Słowację i turystyczny (np. dojazd do Morskiego Oka). Przekłada się na wzrost natężenia ruchu samochodowego, wraz ze wszelkimi negatywnymi konsekwencjami tego zjawiska (korki, hałas, zanieczyszczenie powietrza itp.);
- Atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną gminy Bukowina Tatrzańska znacząco obniża pokrycie niewielkiej części obszaru jednostki miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Nie wyłączając konieczności opracowania i wdrożenia planu ogólnego, działania w tym zakresie winny skupić się przede wszystkim na likwidacji deficytów w tym zakresie, zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem ze strony interesariuszy, przy stałej dbałości o ład przestrzenny. Ta ostatnia kwestia nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza z uwagi na potencjał krajobrazowy jednostki, zachowane zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego, jak również i bardzo dużą presję inwestycyjną i turystyczną;
- Jednym z wyzwań polityki przestrzennej w gminie jest objęcie skuteczną ochroną najcenniejszych zasobów przyrodniczych oraz krajobrazowych. O ile w południowej, „tatrzańskiej” części gminy ryzyko ich utraty jest niewielkie (m.in. z uwagi na mechanizmy ochronne Tatrzańskiego Parku Narodowego), o tyle znacznie bardziej zagrożone wskutek rosnącej antropopresji są te na zamieszkałym obszarze jednostki – przede wszystkim dotyczy to otwarcie widokowych w kierunku Tatr oraz dolin rzek (w szczególności Białki) i potoków.

b) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy procesów demograficznych:

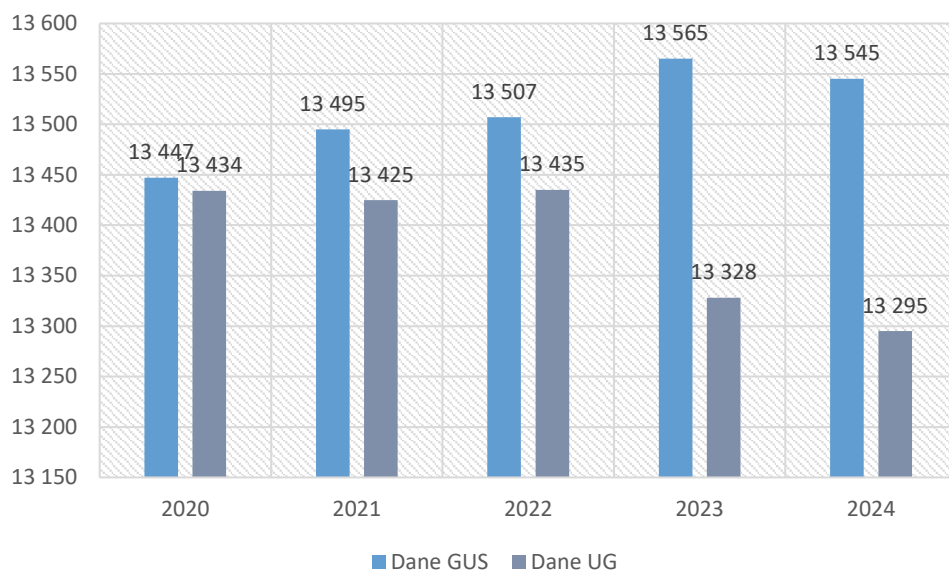
Gminę Bukowina Tatrzańska zamieszkuje ponad 13 tys. osób. Dane nieznacznie różnią się od siebie w zależności od źródła (GUS, US), zróżnicowany jest także trend zmian tej wartości w okresie 2020-2024 (wzrost 0,7% według GUS, spadek 1% według danych gminnych, rozbieżność wynosi 250 osób). Najliczniej zamieszkaną miejscowością jest Bukowina Tatrzańska (3,1 tys. w 2024 r.), za ludne wsie mogą być uznane także Białka Tatrzańska (2,2 tys.) oraz Czarna Góra, Groń i Leśnica (po ok. 1,8 tys. mieszkańców). Pomiędzy rokiem 2020 a 2024 wzrost liczby mieszkańców odnotowano w Brzegach, Groniu i Leśnicy, pozostałe miejscowości odnotowały stratę, jednak w ujęciu procentowym były to rezultaty dość nieznaczne. Ogólnie można przyjąć, że liczba mieszkańców jednostki jest dość stabilna – a jednocześnie, z uwagi na natężenie ruchu turystycznego, w wybranych okresach roku faktyczna liczba osób przebywających na jej terenie jest znacznie wyższa.

Struktura demograficzna gminy Bukowina Tatrzańska jest względnie korzystna – utrzymuje się przewaga osób w wieku przedprodukcyjnym (21,2% w 2024 r.) nad osobami w wieku poprodukcyjnym (19,6%). Jednocześnie pierwsza wartość jest jedną z najwyższych spośród jednostek tła porównawczego. Z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym sukcesywnie wzrastał w ostatnim pięcioleciu, co jednoznacznie wskazuje, że nawet pomimo korzystnej sytuacji demograficznej zjawisko starzenia się społeczeństwa dotyka także analizowaną jednostkę. Świadczy o tym także wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (+3,2 punktu procentowego), jaki wystąpił pomiędzy rokiem 2020 a 2024. Na korzystną sytuację demograficzną gminy w ostatnich latach wpływał przede wszystkim utrzymujący się na dodatnim poziomie przyrost naturalny (0,81 w 2024 r.), co odróżniało ją od całego powiatu oraz regionu (odpowiednio -1,1 oraz -1,82). Saldo migracji kształtowało się natomiast nieregularnie, jednak odchylenia od poziomu zero były bardzo nieznaczne. W przypadku gminy Bukowina Tatrzańska w 2024 r. liczba wyjazdów nieznacznie przewyższyła liczbę przyjazdów (-1,0), identycznie jak średnio w gminach powiatu tatrzańskiego, ale inaczej niż średnio w regionie, który odnotował dodatnie saldo migracji (na poziomie 1,7).

Za wyraz atrakcyjności osadniczej danej gminy można uznać przypisany do niej odsetek ogółu budynków mieszkalnych, oddawanych do użytku w skali całego powiatu. Pod tym względem, w skali powiatu tatrzańskiego, gmina Bukowina Tatrzańska prezentuje się dość przeciętnie, notując rezultaty po kilkanaście procent w skali całego roku. W 2024 r. dało to jej przedostatnią pozycję w powiecie, przy czym różnice pomiędzy nią (17,0%) a gminami Zakopane (18,5%) i Poronin (22,6%) były nieznaczne. Największy udział w tym zakresie odnotowują gminy bezpośrednio graniczące z Zakopanem, przejmujące w dużej mierze jego dotychczasowych mieszkańców (jak Kościelisko - z udziałem 34,8%). Należy brać pod uwagę także fakt, że znaczna część budynków mieszkalnych, jakie powstają na Podhalu, przeznaczana jest na obsługę ruchu turystycznego bądź zasiedlana jest okresowo.

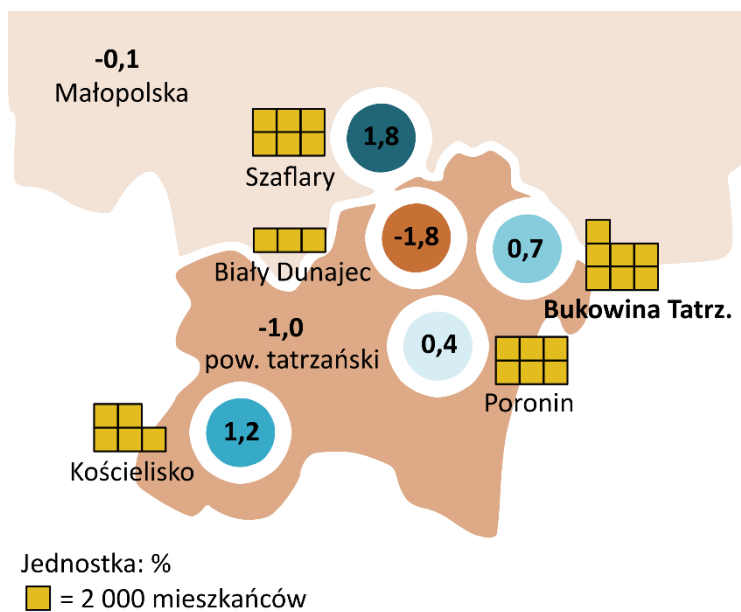
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i UG

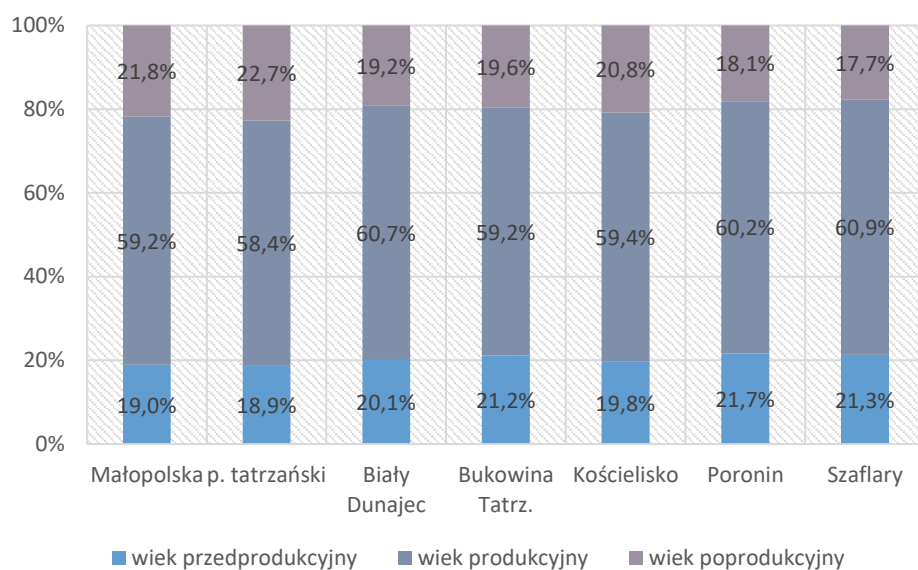
Rysunek 2. Liczba mieszkańców na koniec 2024 r. oraz zmiana liczby mieszkańców [%] w latach 2020-2024 w jednostkach porównywalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

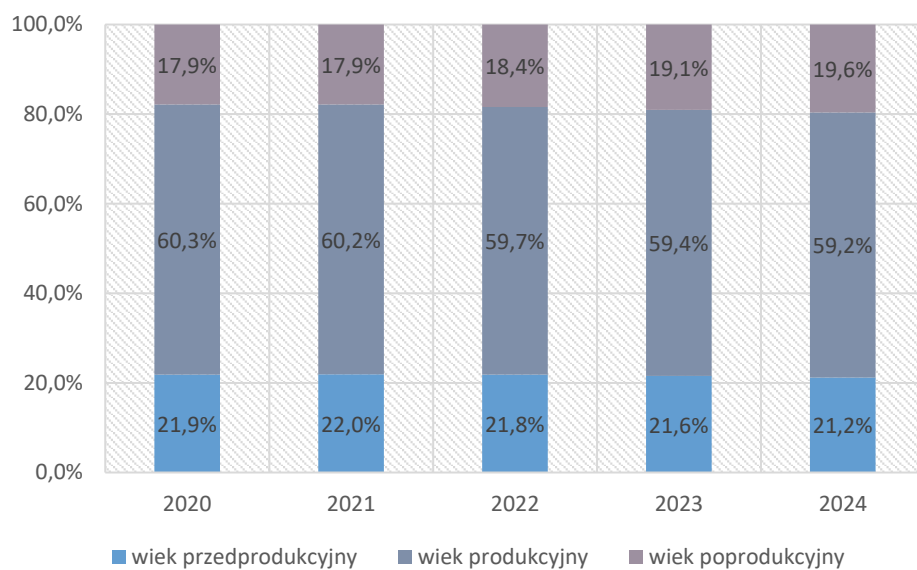
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 2. Struktura demograficzna jednostek porównywanych w 2024 r.

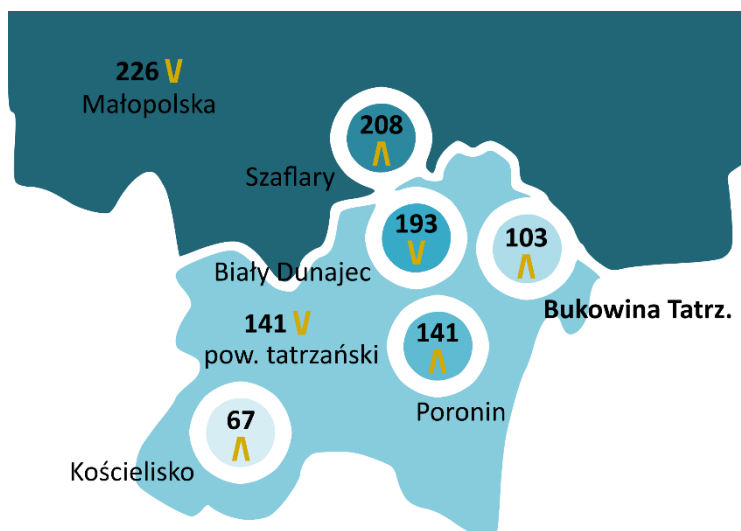
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 3. Struktura demograficzna gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia jednostek porównywanych w 2024 r.

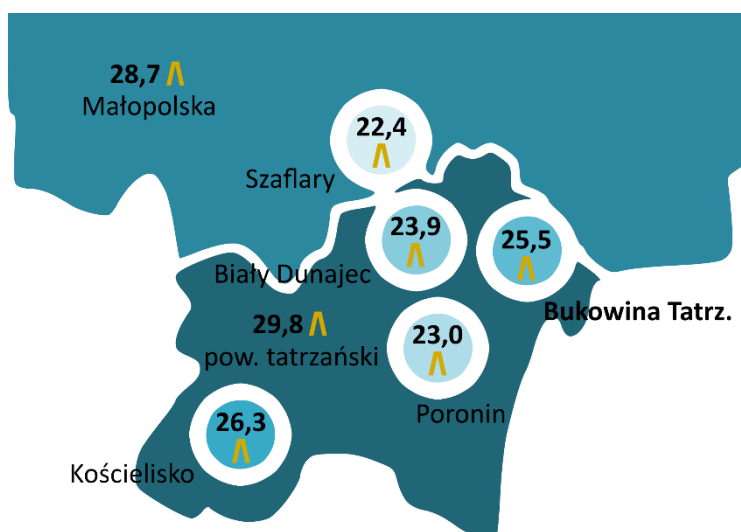

Jednostka: osoby na km²

↑ ● ↓ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%] w jednostkach porównywanych w 2024 r.

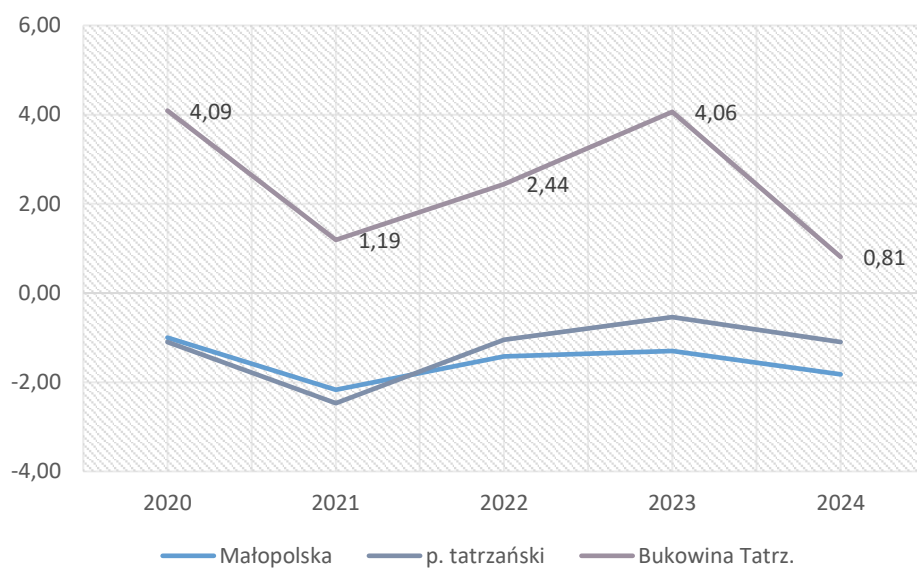
Jednostka: %

↑ ● ↓ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

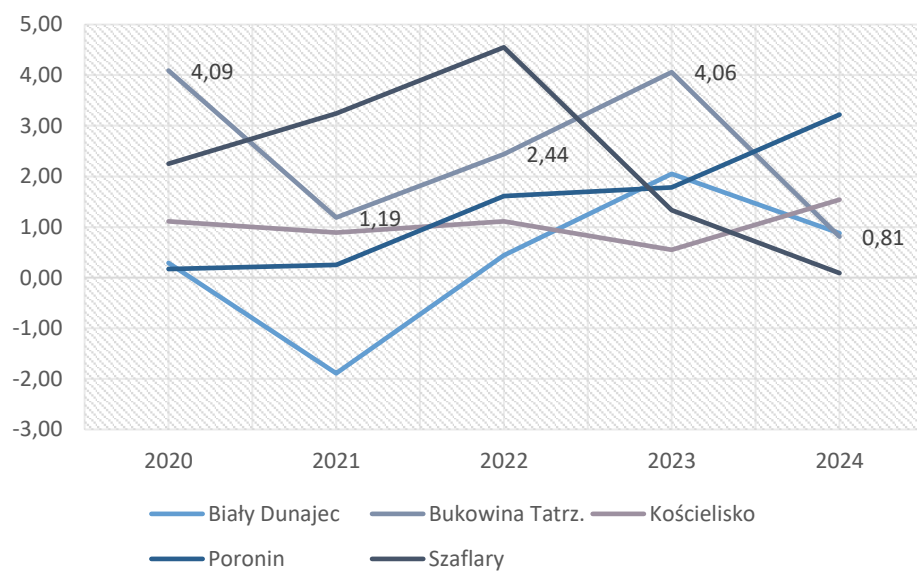
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 4. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

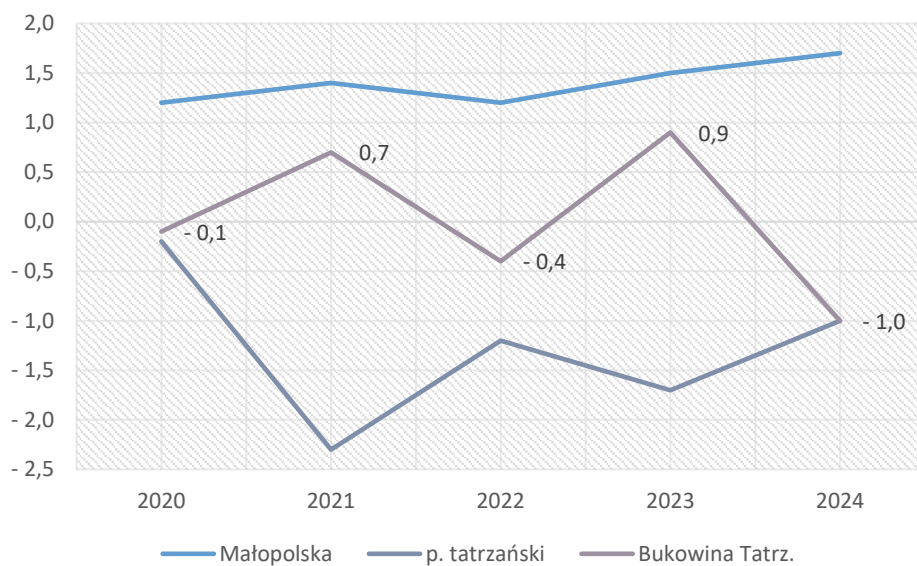
Wykres 5. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób w jednostkach porównywanych w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

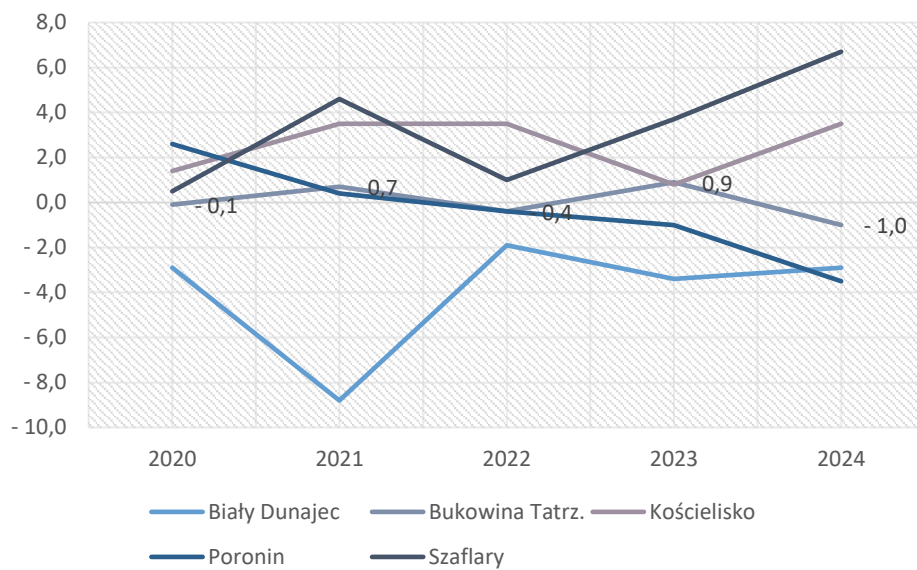
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 6. Saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 osób w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024

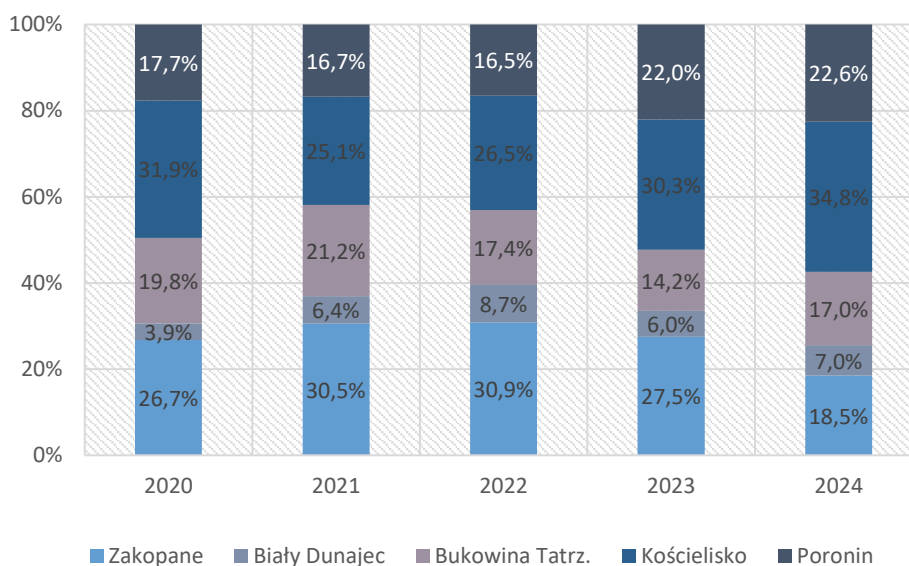
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 7. Saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 osób w jednostkach porównywanych w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 8. Budynki mieszkalne oddane do użytkowania w gminach powiatu tatrzańskiego w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Stabilna liczba mieszkańców jednostki, obserwowana w ostatnich latach oraz utrzymujący się dodatni przyrost naturalny to wśród gmin wiejskich regionu oraz kraju, nie należących do jednostek metropolitalnych, zjawisko coraz rzadsze. Świadczy to o korzystnej sytuacji demograficznej gminy, przy zastrzeżeniu jednak, że proces starzenia się społeczeństwa zaczyna się uwidaczniać w coraz większym stopniu, co będzie wymuszać reorientację działań samorządu gminnego na rzecz osób starszych, czy chorych, zwłaszcza w zakresie zapewniania dostępności odpowiednio dopasowanych usług publicznych (zdrowotnych, opiekuńczych, animacyjnych, aktywizacyjnych itp.);
- Gmina Bukowina Tatrzańska nie jest wolna od zjawiska migracji ludzi młodych, zwykle lepiej wykształconych, dynamicznych i przedsiębiorczych. Odpływ dotychczasowych mieszkańców, wchodzących w dorosłość negatywnie wpływa na zmianę strukturę społeczną, pogłębiając zjawisko starzenia się społeczności wiejskich oraz zakłócenia proporcji płci. W efekcie wiejskie środowisko społeczne dla młodych ludzi traci na atrakcyjności, co dodatkowo napędza proces zmian. Nie można wykluczyć, że w perspektywie kilku bądź kilkunastu lat proces ten w opisywanej jednostce nie nasili się, stąd konieczność jego uwzględnienia w planowaniu strategicznym;
- Siłą struktury społecznej gminy Bukowina Tatrzańska jest, typowe dla Podhala, duże przywiązanie do tradycji, wartości religijnych oraz więzi rodzinnych. Zjawisko to w pewnym stopniu może łagodzić skutki niepożądanych zmian w strukturze demograficznej (np. zapewnienie opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi).

c) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy sytuacji gospodarczej i na rynku pracy:

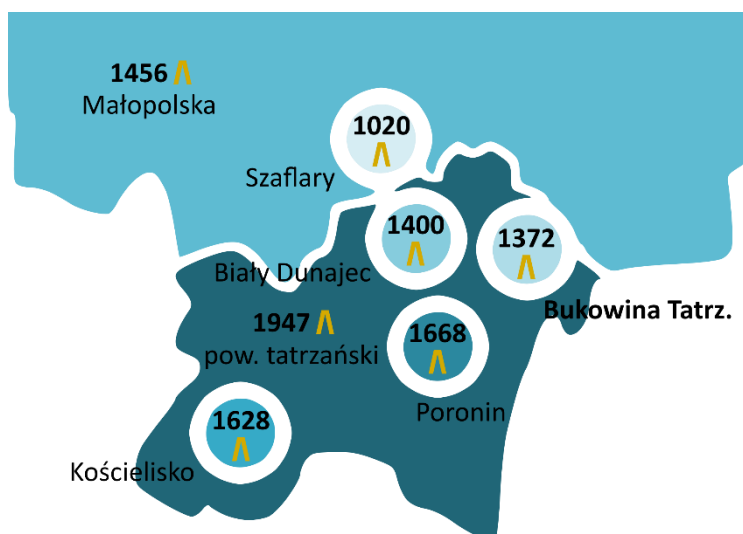
Na koniec 2024 r. na terenie gminy Bukowina Tatrzańska zarejestrowanych było 1 859 podmiotów gospodarczych, o 19% więcej niż przed pięcioma laty. Zdecydowaną większość stanowiły te z zatrudnieniem do 9 osób – przypuszczalnie w większości jednoosobowe działalności gospodarcze lub niewielkie, rodzinne przedsiębiorstwa. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła w tym samym roku 1 372, co na tle porównawczym stanowiło jeden z niższych rezultatów, w szczególności na tle wartości osiąganych przez cały powiat tatrzański (1 947) i dominujące w nim miasto Zakopane (2 653). W strukturze gospodarczej, rozpatrywanej pod kątem przynależności poszczególnych podmiotów do sekcji PKD, w 2024 r. dominowały te związane z szeroko pojętą obsługą ruchu turystycznego (sekcja I - zakwaterowanie i gastronomia), stanowiąc 32,1% ogółu. Podobnie prezentowała się struktura gospodarcza całego powiatu tatrzańskiego. Można przypuszczać, że „branża turystyczna” w skali gminy reprezentowana jest w jeszcze większym stopniu, niż wynika to z oficjalnych danych, z uwagi na dość powszechną w skali całego Podhala działalność w „szarej strefie”, w szczególności w odniesieniu do zajęć sezonowych. Największy przyrost podmiotów gospodarczych w ujęciu bezwzględnym, pomiędzy rokiem 2020 i 2024, dotyczył sekcji I (+89) oraz F (budownictwo, +62). Zmiany społeczno-gospodarcze w połączeniu z warunkami klimatycznymi przełożyły się na spadek znaczenia działalności rolniczej, szczególnie w zakresie uprawy roli, także tej prowadzonej na własne potrzeby. Charakterystyczna dla całego Podhala gospodarka wypasowa i związana z nią produkcja żywności tradycyjnej nadal jest prowadzona, choć także w mniejszym zakresie.

Z racji uwarunkowań historycznych i terenowych, na obszarze gminy Bukowina Tatrzańska nie doszło do rozwoju znacniejszego przemysłu, jak również do wytworzenia się stref koncentracji takiej działalności. Za lokalną specyfikę, mającą swoje odzwierciedlenie w zagospodarowaniu przestrzennym, można uznać natomiast kompleksy wypoczynkowo-rekreacyjne – największy z nich pod względem zajmowanego obszaru mieści się w centrum Białki Tatrzańskiej (kąpielisko termalne, stacja narciarska, usługi noclegowe i gastronomiczne oraz towarzyszące). Pozostałe obiekty noclegowe, jak również punkty działalności produkcyjnej lub usługowej, w większości zlokalizowane są w otoczeniu zabudowy mieszkalnej, częstym przypadkiem jest także wykorzystywanie budynków mieszkalnych do prowadzenia tego rodzaju działalności.

Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego wskazują na wzrost liczby bezrobotnych z terenu gminy, począwszy od roku 2022. Zjawisko to nie wystąpiło w równym stopniu w gminach stanowiących tło porównawcze. W pewnym stopniu może to zwiastować kryzys na lokalnym rynku pracy, choć z uwagi na specyfikę obsługi ruchu turystycznego nie musi przekładać się na problemy z zapewnieniem źródła utrzymania dla osób oficjalnie figurujących jako nieposiadające zatrudnienia. Na przestrzeni analizowanego pięciolecia zwraca uwagę wzrost odsetka bezrobotnych poniżej 25 roku życia w strukturze bezrobotnych ze względu na wiek. Znacznie większą stabilnością charakteryzowała się struktura rozpatrywana ze względu na płeć bezrobotnych czy czas pozostawiania bez zatrudnienia. Według GUS, odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2024 r. wynosił 4,2%, co na tle porównawczym stanowiło rezultat przeciętny.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w jednostkach porównywalnych w 2024 r.

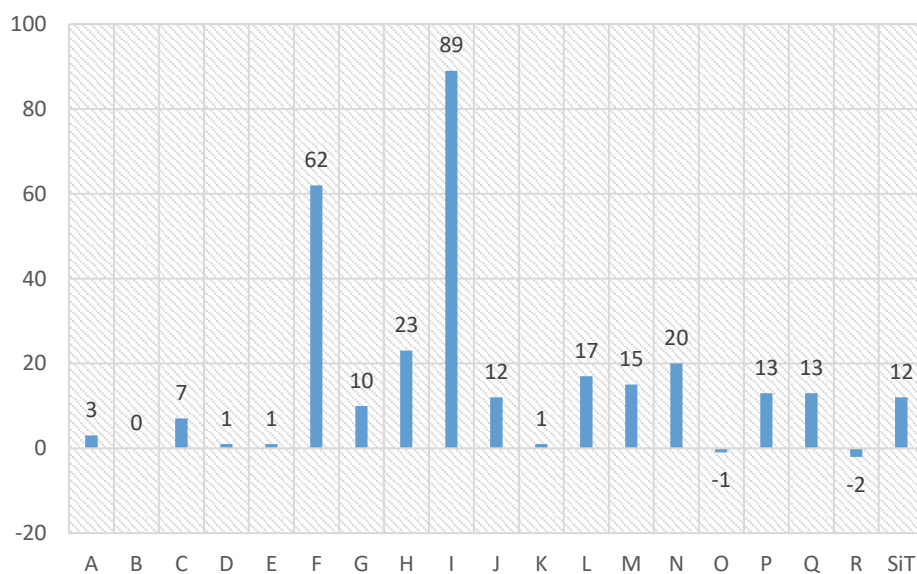

Jednostka: podmioty gosp.

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

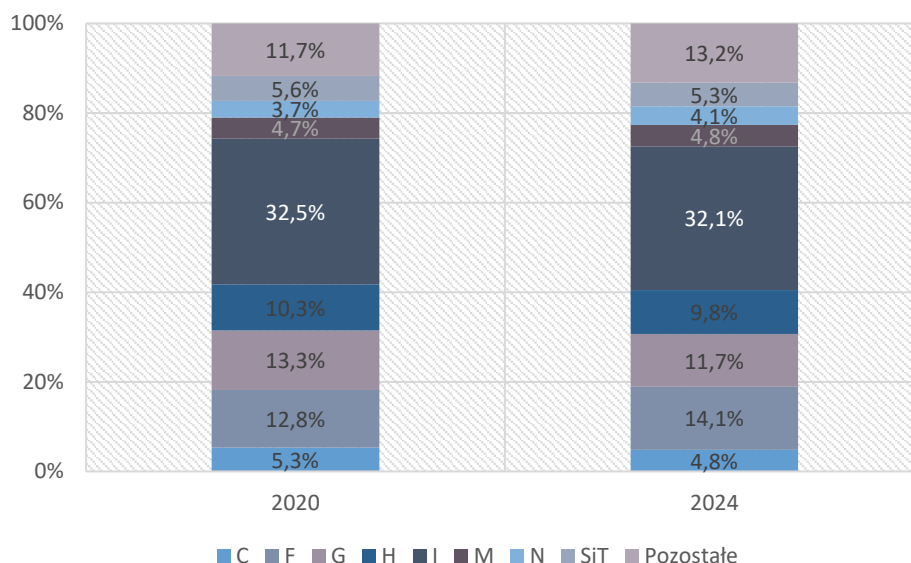
Wykres 9. Zmiana liczby podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Bukowina Tatrzańska w danej sekcji PKD pomiędzy rokiem 2020 a 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

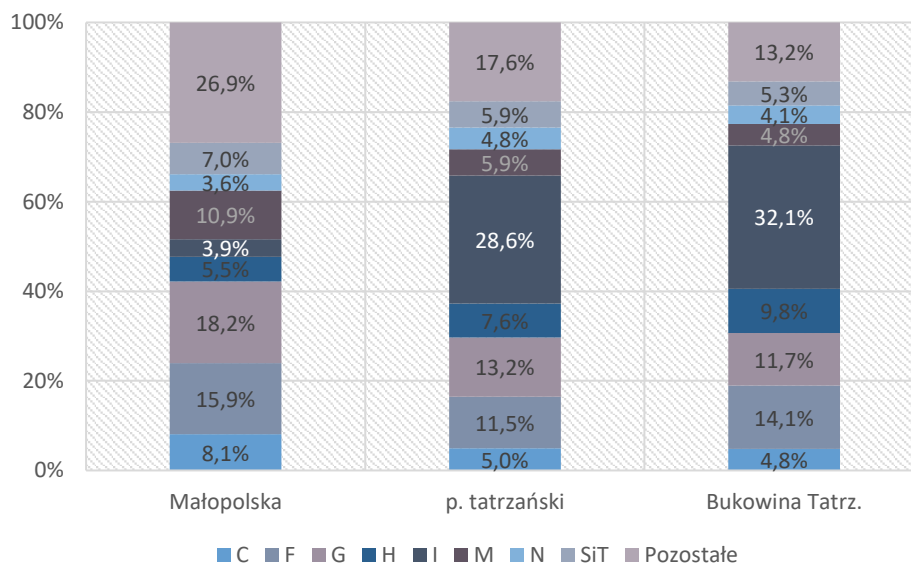
Wykres 10. Struktura gospodarcza gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2020 i 2024

C – przetwórstwo przemysłowe, F – Budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa samochodów, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i gastronomia, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – administrowanie i działalność wspierająca, SiT – pozostała działalność usługowa, produkcja własna gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 11. Struktura gospodarcza jednostek porównywanych w roku 2024

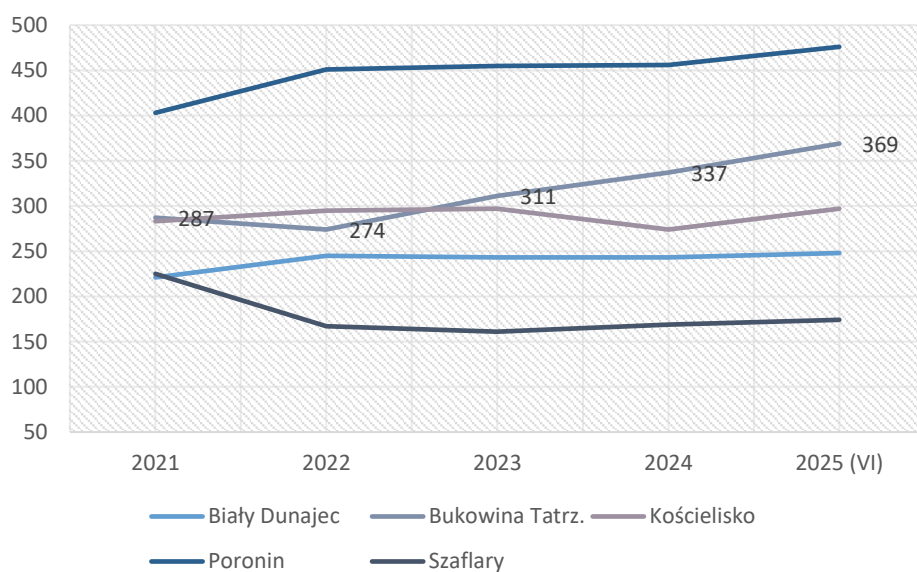

C – przetwórstwo przemysłowe, F – Budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa samochodów, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i gastronomia, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – administrowanie i działalność wspierająca, SiT – pozostała działalność usługowa, produkcja własna gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

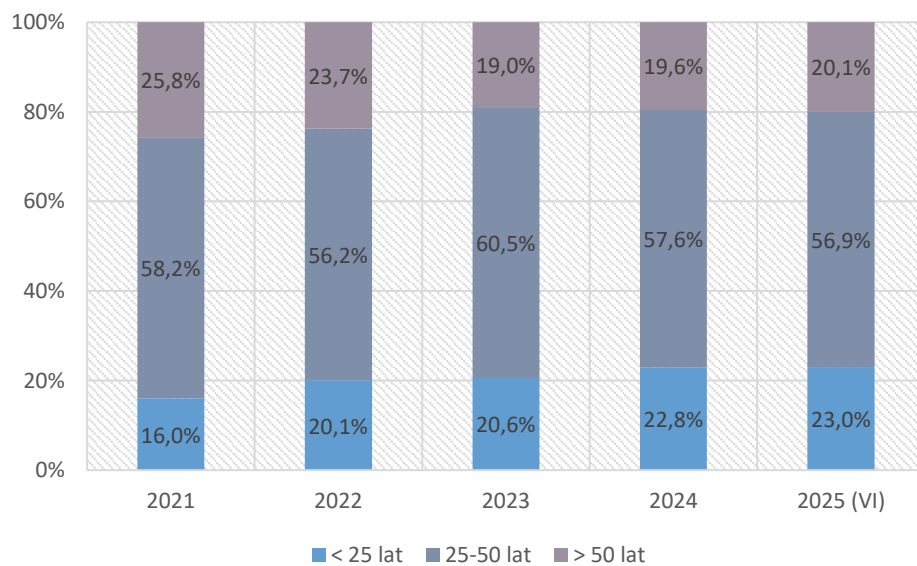
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 12. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w porównywanych jednostkach w okresie 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

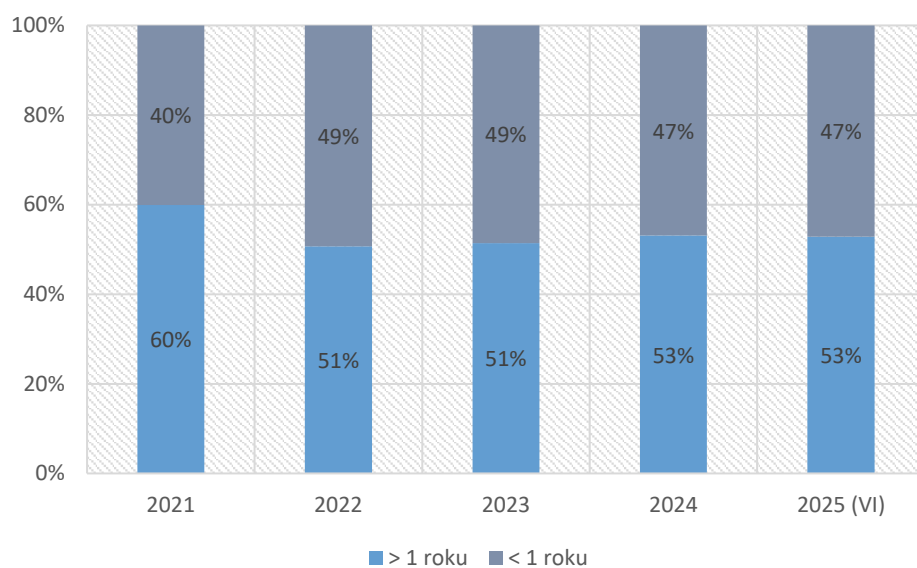
Wykres 13. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem wieku w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

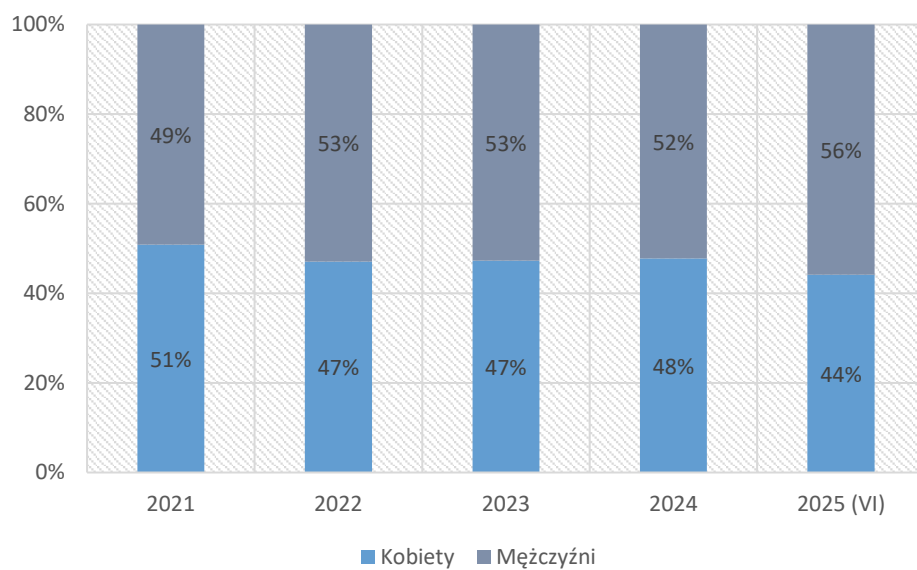
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 14. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem czasu pozostawania bez pracy w latach 2021-2025

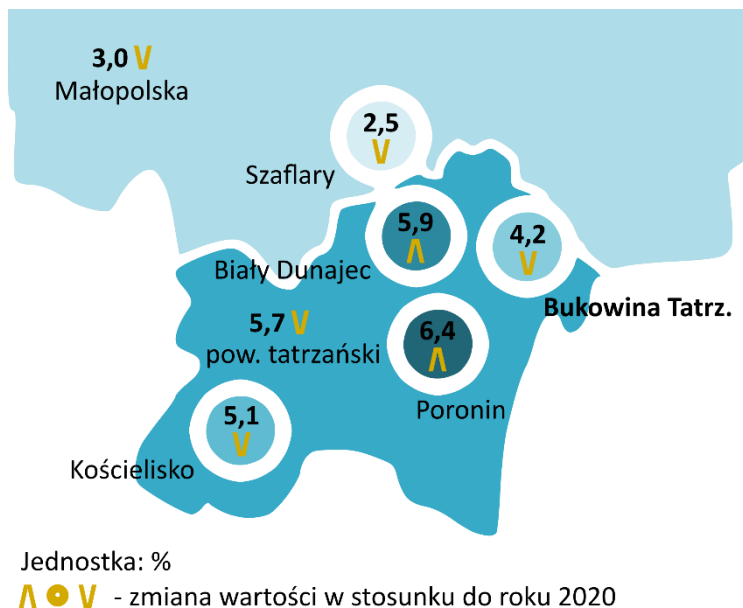
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 15. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem płci w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 6. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w porównywanych jednostkach w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Z uwagi na strukturę gospodarczą, podstawowym kierunkiem działań samorządu lokalnego w zakresie pobudzania rozwoju gospodarczego oraz jego wielowymiarowej profesjonalizacji wydaje się być wspieranie działalności małych oraz mikroprzedsiębiorstw, działających w szeroko pojętej branży turystycznej (m.in. zakwaterowanie, gastronomia, zagospodarowanie czasu wolnego), w zakresie zgodnym z kompetencjami gminy oraz przepisami prawa, w szczególności we współpracy z wyspecjalizowanymi podmiotami;
- Jednocześnie działalność na terenie jednostki przedsiębiorstw branży turystycznej o rozpoznawalności na skalę ponadlokalną można potraktować jako „motor napędowy” lokalnej gospodarki i znaczący potencjał promocyjny, zachęcający do inwestowania na jej terenie. Dodatkowym atutem staje się także korzystna dostępność komunikacyjna oraz dostęp do rynku pracy i zbytu, jaki staje się udziałem nieodległej Słowacji i krajów sąsiednich;
- Wśród największych zagrożeń dla lokalnej gospodarki należy wskazać niedobór atrakcyjnej, dobrze płatnej pracy, skutkujący odpływem ludzi młodych do większych ośrodków miejskich (Kraków, zagranica), jak również podatność branży turystycznej na rozmaite kryzysy, co uwiarydliła niedawna pandemia Covid-19. Strategia winna w jak największym stopniu identyfikować te ryzyka i wskazywać możliwe sposoby ich uniknięcia;
- Gmina Bukowina Tatrzańska, co typowe dla jednostek o podobnym charakterze, w znaczącym stopniu przekształciła strukturę lokalnej gospodarki, tworząc pozarolniczy rynek pracy, co ma swoje odzwierciedlenie w liczebności i charakterze gospodarstw rolnych. Potencjału w tym zakresie można dopatrywać się jednak w małoskalowej wytwórczości żywności tradycyjnej, opartej o hodowlę zwierząt, co ma także swoje uzasadnienie historyczne, a jednocześnie stanowi element lokalnego dziedzictwa kulturowego i turystyki;

- Pomimo sytuacji na lokalnym rynku pracy charakteryzującej się w ostatnim pięcioleciu dość dużą stabilnością i przewidywalnością procesów, konieczna jest współpraca z powiatem tatrzańskim i podległymi mu jednostkami w zakresie zapobiegania bezrobociu i aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia, szczególnie z grup o najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.

d) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy stanu i potencjału środowiska naturalnego, w tym również odnoszące się do rozwoju infrastruktury sieciowej:

Teren gminy Bukowina Tatrzańska w 99% pokrywają obszary chronione. Południowa, najcenniejsza pod względem przyrodniczym i krajobrazowym część, leży w granicach Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN), północną natomiast obejmuje swoim zasięgiem Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Dodatkowo, z granicami TPN pokrywają się obszary Natura2000 – ochrony ptasiej „Tatry” i siedliskowej, o tej samej nazwie. Dodatkowo, obszar ochrony siedliskowej Natura2000 „Dolina Białki” obejmuje koryto rzeki i jego bezpośrednie sąsiedztwo.

W zakresie gospodarki odpadami zwraca uwagę dość wysoki poziom odpadów, wyprodukowanych średnio przez jednego mieszkańca – 386 kg, zareportowane w gminie Bukowina Tatrzańska w 2024 r. To jeden z wyższych rezultatów w gronie jednostek porównywanych, przekraczający także średnią dla gmin województwa (366 kg). Przypuszczalnie ma to związek z nasilonym ruchem turystycznym i koniecznością odbioru odpadów, pozostawianych przez turystów i gości odwiedzających jednostkę. Jednocześnie odsetek odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów był w 2024 r. najniższy na tle porównawczym (37%).

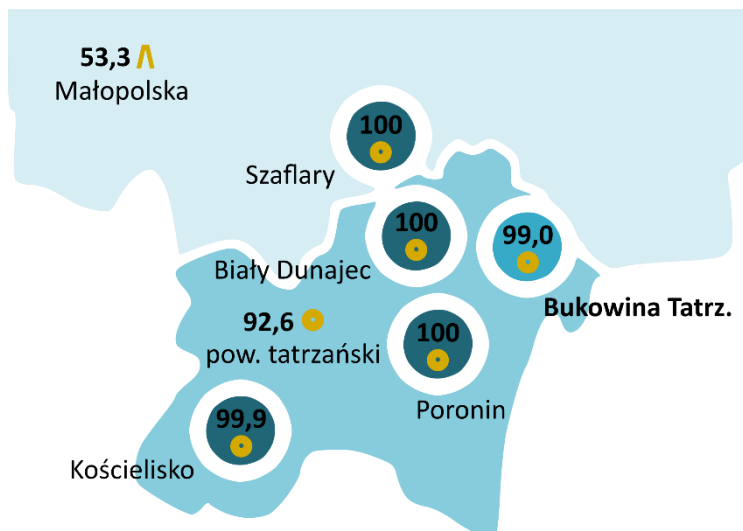
Według danych GUS, na koniec 2024 r. dostęp do sieci wodociągowej posiadało 62,1% ogółu budynków mieszkalnych, położonych na terenie jednostki, co na tle porównawczym było jednym z niższych rezultatów. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że pomiędzy rokiem 2020 a 2024 wartość parametru w przypadku gminy Bukowina Tatrzańska wzrosła o blisko 27 punktów procentowych.

W przypadku kanalizacji, GUS wskazuje na dostęp do sieci w przypadku 43,5% ogółu budynków mieszkalnych (rezultat ten nie uwzględnia inwestycji dotyczącej budowy nowoczesnej oczyszczalni ścieków i pierwszego etapu kanalizacji w Białce Tatrzańskiej, który ma się zakończyć w połowie 2026 r.). Wśród jednostek porównywanych był to rezultat najniższy, chociaż różnice nie przekraczały poziomu kilkunastu punktów procentowych. Zarówno analizowana jednostka, jak i pozostałe cztery stanowiące tło porównawcze, stanowią dość trudny teren do rozbudowy infrastruktury sieciowej, z uwagi na ukształtowanie terenu, rozproszenie zabudowy mieszkalnej oraz nieuregulowania kwestie własnościowe gruntów, przez które takowa mogłaby zostać poprowadzona.

Poziom rozwoju sieci gazowej na terenie gminy Bukowina Tatrzańska jest symboliczny – według GUS dostęp do niej z końcem 2024 r. posiadało zaledwie 0,5% mieszkańców. Sytuacja ta jest charakterystyczna dla gmin podhalańskich, gdzie poziom rozwoju sieci gazowej jest dość niski, a wartość parametru dla całego powiatu tatrzańskiego wynosiła zaledwie 12,6%.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 7. Odsetek powierzchni porównywanych jednostek zajętej przez obszary chronione w 2024 r.

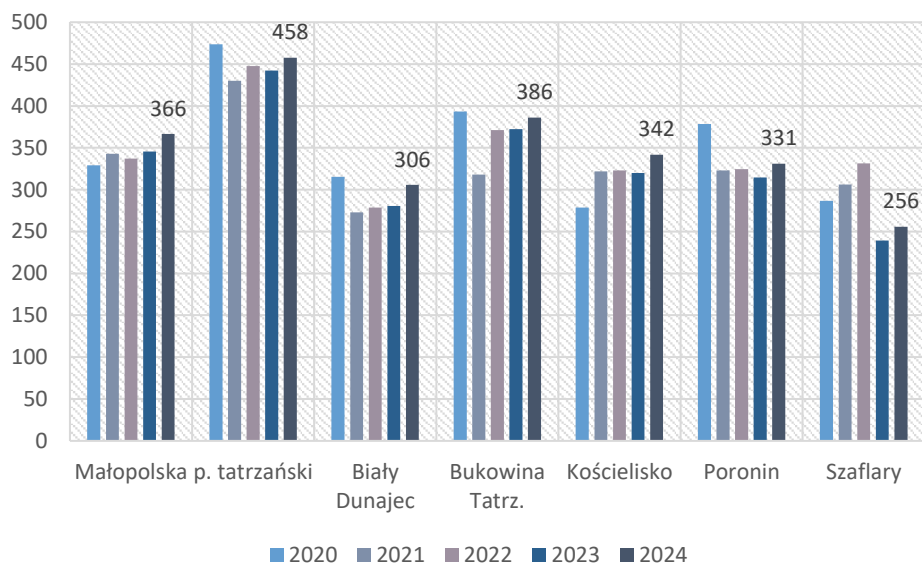

Jednostka: %

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

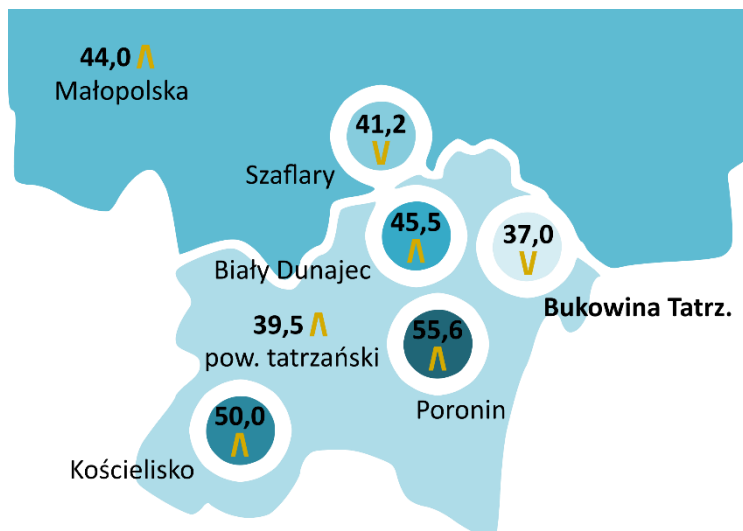
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 16. Masa odpadów [kg] zebranych w latach 2020-2024 w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównywanych jednostkach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 8. Odsetek odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów zebranych w 2024 r. w porównywanych jednostkach

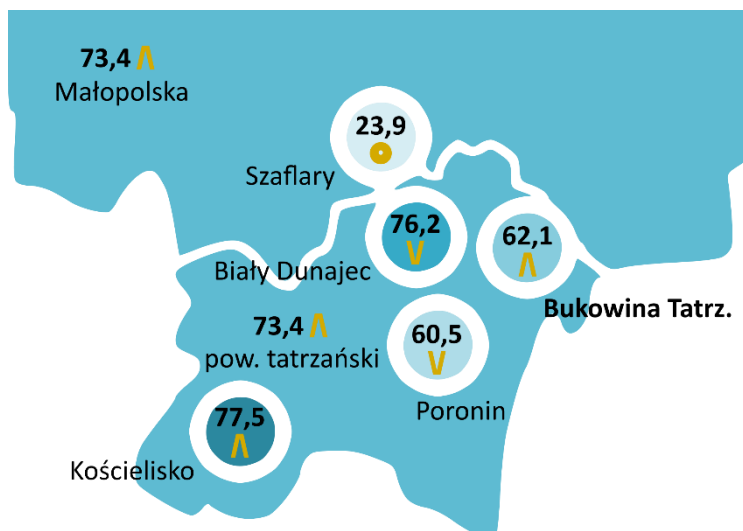

Jednostka: %

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 9. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających dostęp do wodociągu w 2024 r.

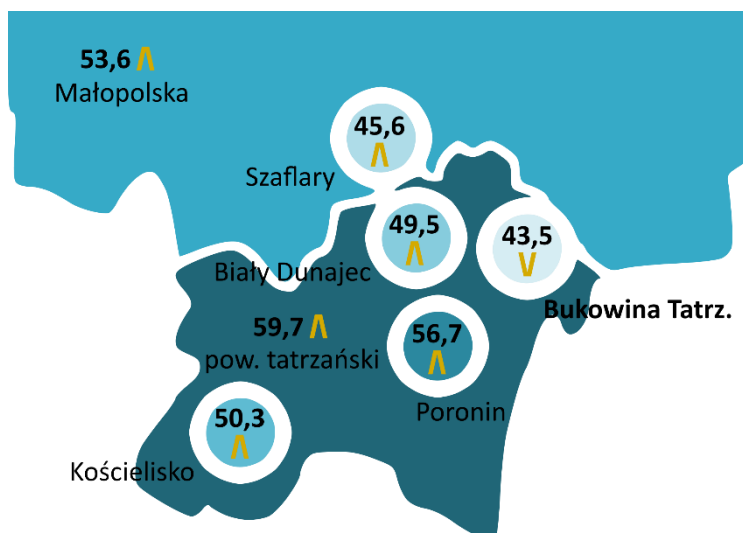
Jednostka: %

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 10. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających dostęp do kanalizacji sieciowej w 2024 r.

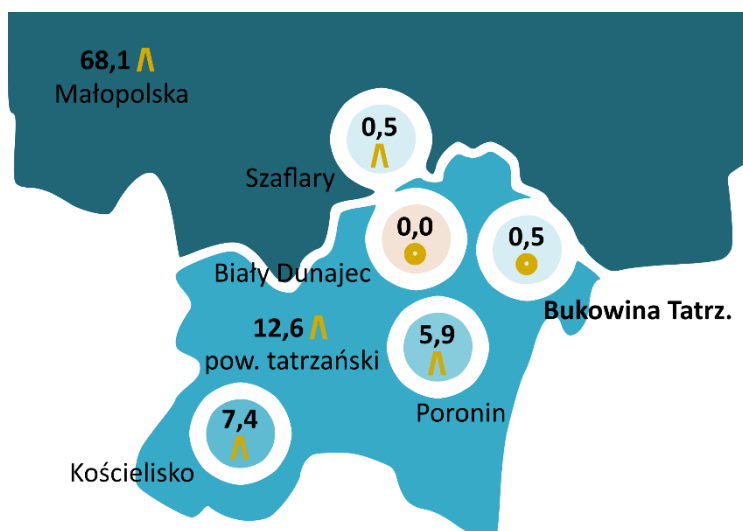

Jednostka: %

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 11. Odsetek mieszkańców wybranych jednostek posiadających dostęp do gazociągu w 2024 r.

Jednostka: %

▲ ● ▼ - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Położenie w granicach obszarów chronionych, w szczególności Tatrzańskiego Parku Narodowego, jest znaczącym potencjałem rozwojowym gminy Bukowina Tatrzańska, choć w pewnym sensie należy rozpatrywać je także pod kątem bariery inwestycyjnej i potencjalnego źródła konfliktów, wykraczających swoim zasięgiem poza obszar jednostki. Rozpoznawalność i znaczenie posiadanych zasobów środowiskowych nie wymaga eksponowania funkcji turystycznej, rekreacyjnej czy wypoczynkowej, istotniejsze wydaje się kreowanie oferty spędzania czasu wolnego wysokiej jakości, przyjaznej dla posiadanych zasobów środowiska i nie obciążających ich w nadmiernym stopniu;
- Za kluczowy problem środowiskowy w gminie Bukowina Tatrzańska należy uznać jakość powietrza, w szczególności jesienią i zimą. Wobec specyficznego ukształtowania terenu (zabudowa mieszkaniowa w dolinach), natężenia ruchu samochodowego i istnienia dużej części domów ogrzewanych paliwami stałymi, normy dla jakości powietrza są przekraczane. Potrzebne jest sprzężenie wielu elementów, które mogą wspierać korzystne zmiany – zwłaszcza zachęty do wymiany przestarzałych kotłów na instalacje przyjazne środowisku i edukacja ekologiczna mieszkańców;
- Gmina notuje mało korzystne wartości obrazujące poziom zwodociągowania i przede wszystkim skanalizowania. Dostęp do tego rodzaju instalacji jest ważny, z uwagi na bezpośrednie przełożenie na wzrost potencjału osadniczego i ochronę walorów przyrodniczych. Jednocześnie ich rozbudowa jest utrudniona przez szereg czynników, z których najistotniejsze wydają się dwa – ukształtowanie terenu i rozproszenie zabudowy, podrażające koszty i utrudniające prowadzenia inwestycji (miejscami podważające nawet sens realizacji);
- Coraz częstszym problemem są okresowe niedobory wody, powodowane wydłużającymi się okresami bezopadowymi. Należy przypuszczać, że wskutek zmian klimatycznych susze, zwłaszcza w okresie wiosennym i letnim, będą zdarzać się częściej. Obok rozbudowy i utrzymywania mechanizmów zabezpieczających dostęp do wody na potrzeby bytowe (co ważne szczególnie w przypadku gospodarstw domowych korzystających ze studni), istotne wydaje się prowadzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców, dotyczących rozsądnego gospodarowania wodą;
- Jedną z negatywnych konsekwencji wzmożonego ruchu turystycznego na terenie jednostki jest znacznie wyższe zapotrzebowanie na usługi komunalne (dostawa wody, odbiór ścieków, gospodarka odpadami) niż to wynikające z zadeklarowanej liczby mieszkańców. Planując wszelkie działania w tym zakresie (przede wszystkim inwestycyjne) należy uwzględnić tę okoliczność;
- Produkcja odpadów komunalnych na terenie gminy jest wyższa niż w pozostałych gminach regionu, jednocześnie poziom zbiórki selektywnej pozostaje na niskim poziomie. Wyzwaniem gminy jest doskonalenie gospodarki odpadami w kierunku systemu zamkniętego, w tym poprzez informację, edukację i kontrolę mieszkańców, przedsiębiorców, a także turystów i gości, oraz dedykowane działania inwestycyjne i koordynacyjne;

- Z uwagi na charakter jednostki, szczególnego znaczenia nabierają wszelkie działania aktywizujące, uświadamiające i edukacyjne, w zakresie świadomego korzystania z zasobów środowiska naturalnego. Ich bezpośrednim adresatem, poza społecznością lokalną, winni być także przebywający na terenie jednostki turyści i goście – co wymaga odpowiedniego przygotowania i umiejętnego komunikowania, uwzględniającego ich specyfikę, mentalność, bariery językowe itd., we współpracy z innymi partnerami;
- Konieczność pogodzenia interesów odwiedzających jednostkę oraz jej mieszkańców uwidacznia się także w zakresie kształtowania przestrzeni rekreacji i wypoczynku, szczególnie w otoczeniu przyrody, położonych w sąsiedztwie największych skupisk zabudowy. Wydaje się, że z uwagi na specyfikę gminy, w szczególności działaniami interwencyjnymi winna zostać objęta druga z grup, a jej potrzeby w szczególnym stopniu dostrzeżone i uwzględnione. Powstawanie i odpowiednie utrzymanie takich miejsc będzie wpisywać się w zasady zrównoważonego rozwoju, a przy tym pozytywnie wpływać na wyzwania wynikające ze zmian społeczno-gospodarczych mikrootoczenia (np. demograficznych).

e) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy zasobów dziedzictwa kulturowego i tzw. oferty spędzania wolnego czasu:

Gmina Bukowina Tatrzańska jest jednym z prężniejszych ośrodków kultywowania tradycji podhalańskiej oraz spiskiej, czego wyrazem są chociażby przedsięwzięcia o zasięgu i rozpoznawalności na skalę co najmniej ponadregionalną – Karnawał Góralski (w 2025 r. odbyła się 53. edycja tego wydarzenia) oraz festiwal folkloru polskiego Sabałowe Bajania (59. edycja w 2025 r.). Ofertę tę uzupełniają wydarzenia o mniejszym zasięgu, skierowane głównie do społeczności lokalnej – festyny, dożynki, dni tematyczne itd. Za animację kultury i edukację kulturalną odpowiadają przede wszystkim podmioty prowadzone przez samorząd gminny – Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy” oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowinie Tatrzańskiej (z filiami w Białce Tatrzańskiej, Czarnej Górze, Jurgowie oraz Leśnicy). Dom Ludowy stanowi jednocześnie zaplecze dla szeregu podmiotów, organizacji pozarządowych i nieformalnych, działających w sferze kultury i pokrewnych – siedzibę mają tam m.in. Regionalny Zespół Teatralny im. J. Pitoraka, Szkoła Folkloru i Sztuki Ludowej, KGW czy miejscowy oddział Związku Podhalan. Gminę wyróżnia znacząca liczba zespołów i inicjatyw, kultywujących lokalną tradycję, głównie zespołów regionalnych i góralskich, także dziecięcych. Według danych GUS, w 2024 r. na terenie gminy instytucje kultury zorganizowały 373 imprezy, w których wzięło udział niemal 26 tys. osób.

W Rejestrze Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego znajduje się 10 wpisów, obejmujących obiekty lub ich zespoły, położone na terenie gminy Bukowina Tatrzańska. Większość stanowią obiekty sakralne (drewniane kościoły) oraz mieszkalno-gospodarcze (zagrody). Zestawienie to zawiera zaledwie niewielki wycinek zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego gminy – w szczególności stanowi je drewniana zabudowa mieszkalna, gospodarcza, użyteczności publicznej oraz sakralna, jak również charakterystyczny dla regionu podhalańskiego i spiskiego detal architektoniczny. Odrębną, cenną kategorią zabudowy jest architektura wypoczynkowa (wille, pensjonaty), wznoszona w okresie międzywojennym w tzw. „stylu zakopiańskim” oraz pozostałości zabudowy pasterskiej (szałas, schronienia). Chociaż obiekty te same w sobie nie stanowią podstawy oferty turystycznej, ich obecność znacząco podnosi jej atrakcyjność i unikatowość, także w skali

samemu Podhala. Dodatkowo, opracowany w 2009 r. „Atlas Dóbr Kultury Współczesnej Województwa Małopolskiego” wskazuje na trzy obiekty, leżące na terenie gminy Bukowina Tatrzańska – kościół św. Jacka (Groń), kościół św. Antoniego Padewskiego (Brzegi) oraz kościół MB Nieustającej Pomocy (Rzepiska) – są to obiekty drewniane, wzniesione w latach 50. XX wieku.

Gmina Bukowina Tatrzańska stanowi jeden z ważniejszych ośrodków sportów zimowych w Polsce. Do największych stacji narciarskich można zaliczyć Kotelnicę Białczańską (Białka Tatrzańska), stację Rusiń-SKI (Bukowina Tatrzańska), stację Jurgów-SKI (Jurgów) oraz stację Koziniec-SKI (Czarna Góra). Uzupełnieniem dla tej oferty jest znacząca liczba mniejszych, nierzadko pojedynczych wyciągów narciarskich, o dużym zróżnicowaniu pod względem wyposażenia, skali trudności tras, dostosowania do konkretnych technik zjazdowych itd. Na rzece Białce istnieją dogodne warunki do uprawiania kajakarstwa górskiego, okoliczne wzgórza wykorzystywane są przez paralotniarzy. Obszar gminy regularnie gości także uczestników najbardziej znanego wyścigu kolarskiego w Polsce – Tour de Pologne, co bywa wykorzystywane także do promocji jednostki i jej walorów. Do innych wydarzeń sportowych o zasięgu ponadlokalnym należą m.in. mistrzostwa Polski w kolarstwie górskim, zloty szybowców czy zawody balonowe. Potrzeby społeczności lokalnej w zakresie sportu i rekreacji zapewnia infrastruktura utrzymywana przez samorząd, na czele z zasobami Gminnego Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, otwartymi strefami aktywności, boiskami sportowymi, placami zabaw, a także działalność lokalnych klubów sportowych.

Zarówno pogranicze Podhala i Spisza, jakie zajmuje północna część gminy Bukowina Tatrzańska, jak i część Tatr leżąca w jej granicach, są terenami o wybitnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, generujących bardzo duży ruch turystyczny, nasilający się szczególnie w szczycie letniego sezonu turystycznego, co ma swoje negatywne konsekwencje m. in. w odniesieniu do przepustowości i wydolności lokalnego układu komunikacyjnego czy zasobów przyrodniczych. W granicach gminy leży szereg najpopularniejszych podhalańskich i tatrzańskich destynacji turystycznych, jak np. Morskie Oko, Dolina Pięciu Stawów Polskich, Rysy oraz kilka schronisk PTTK. Wzniesienia położone w północnej części gminy (np. Kotelnica, Wysoki Wierch, Litwinka) odznaczają się wybitnymi walorami widokowymi na pasmo Tatr. Obszar jednostki dość gęsto pokrywa sieć pieszych szlaków turystycznych PTTK, na czele z „Orlą Percią”, uważaną za najtrudniejszy i najbardziej niebezpieczny spośród znakowanych szlaków w polskich górach. Wschodnia część gminy stanowi także bazę wypadową. Dużym generatorem ruchu wypoczynkowo-rekreacyjnego są także dwa kąpieliska termalne – Terma Bukovina (Bukowina Tatrzańska) oraz Terma Bania (Białka Tatrzańska).

Konsekwencje i wyzwania:

- Zasoby dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza te niematerialne, są kolejnym znakiem rozpoznawczym gminy Bukowina Tatrzańska, o oddziaływaniu i zasięgu wykraczającym poza granice Podhala. Jednostka jest jednym z „ambasadorów” kultury podhalańskiej i spiskiej, w dużej mierze dzięki zaangażowaniu lokalnych pasjonatów, twórców oraz zespołów, inicjatyw i grup nieformalnych. Ich wielowymiarowe wspieranie stanowi jedno z kluczowych zadań gminy oraz warunków zachowania i aktywnego kultywowania lokalnych tradycji;
- Szczególne miejsce w zakresie oferty spędzania wolnego czasu, kierowanej zarówno dla mieszkańców, jak i turystów i gości, zajmują samorządowe instytucje kultury. Ich działalność winna być przedmiotem ciągłego weryfikowania, monitorowania zapotrzebowania

zgłaszanego przez potencjalnych odbiorców oraz dbałości o odpowiednie wyposażenie, stan infrastruktury czy kompetencje kadr odpowiadających za ich funkcjonowanie;

- Oddziaływanie zabytków i obiektów historycznych gminy, jako pojedynczych przykładów architektury, jest dość znikome. Stanowią one jednak jako całość (zwłaszcza przy uwzględnieniu kontekstu miejsca i otoczenia) zasób wyjątkowo cenny, który winien być objęty aktywną ochroną oraz odpowiedzialnie włączany w obieg społeczny i turystyczny. Tyczy się to także obiektów nieujętych w rejestrze i ewidencji, a unikatowych w skali całego kraju (np. drewniana zabudowa mieszkalna i gospodarcza);
- Z uwagi na położenie gminy na obszarze dwóch regionów kulturowych, Podhala oraz Spisza, zasadne wydaje się także eksponowanie posiadanych walorów poprzez włączenie się w projekty o zasięgu międzygminnym (np. szlaki kulturowe skupiające obiekty sakralne czy budownictwa ludowego) i wspólną ich promocję;
- Zasoby infrastrukturalne, jakie posiada gmina Bukowina Tatrzańska, predestynują ją do potraktowania sportów zimowych jako jednego z filarów jej dalszego rozwoju oraz promocji, nawet pomimo silnej „konkurencji” ze strony innych gmin podhalańskich oraz ośrodków narciarskich leżących na Słowacji. Swoje znaczenie, które winno być wyeksponowane, zyskują także inne sporty, uprawiane w oparciu o posiadane zasoby środowiskowe;
- Chociaż ukształtowanie terenu oraz stosunki własnościowe utrudniają rozwój sieci dróg rowerowych, może to być inwestycja realnie poszerzająca i urozmaicająca ofertę turystyczną, w szczególności w kontekście walorów gminy oraz rozwoju podobnej infrastruktury w skali całego regionu i samych Tatr. Jednocześnie należy je traktować również jako sposób skomunikowania poszczególnych miejscowości jednostki z kluczowymi punktami (jak np. instytucje publiczne, szkoły, punkty przesiadkowe);
- Wyzwaniem dla gminy, w tym w kontekście postępujących zmian klimatu, jak również rosnącej konkurencji ze strony innych jednostek, jest rozwój całorocznej oferty turystycznej, pozwalającej zwiększyć dochody, zmniejszyć bezrobocie sezonowe, lepiej wykorzystać infrastrukturę i przyciągnąć różne grupy turystów, a w konsekwencji rozwijać gminę w sposób bardziej stabilny i zrównoważony, minimalizujący koszty społeczne i środowiskowe (m.in. zmniejszenie presji turystycznej w jednym okresie i/lub na kilka wybranych atrakcji).

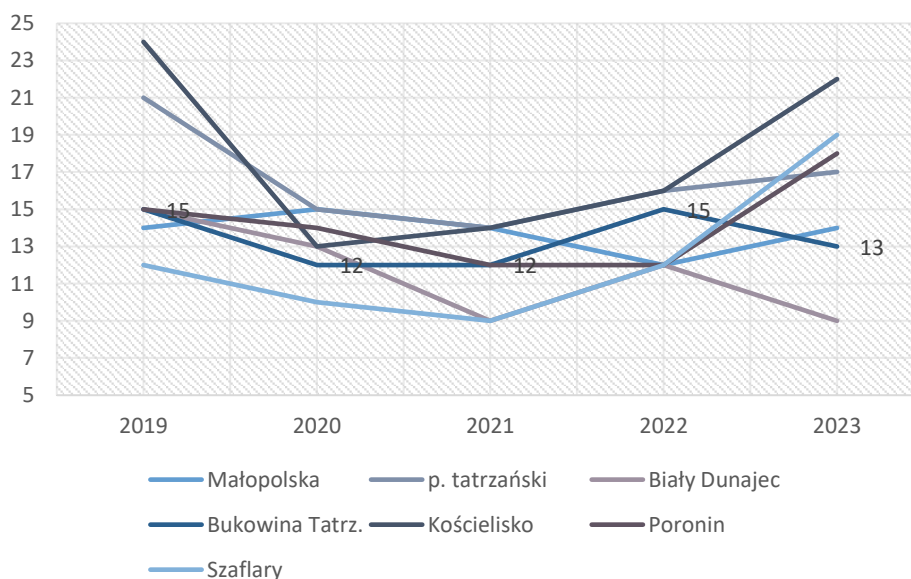
f) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy poziomu bezpieczeństwa publicznego i polityki społecznej:

Podmiotami odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Bukowina Tatrzańska są przede wszystkim ochotnicze straże pożarne. Działają ich 9, z czego 3: OSP Bukowina Tatrzańska, OSP Białka Tatrzańska oraz OSP Leśnica zaliczone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W Bukowinie Tatrzańskiej swoją siedzibę posiada Komisariat Policji, znajdujący się w strukturach Komendy Powiatowej Policji w Zakopanem. Także w Zakopanem mieści się najbliższa jednostka ratowniczo-gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej. Samorząd gminny nie jest organizatorem dla żadnej placówki ochrony zdrowia. Ofertę w tym zakresie dla mieszkańców jednostki przedstawiają niepubliczne przychodnie, lecznice i gabinety. Centrum leczenia, zwłaszcza o bardziej specjalistycznym charakterze, stanowią nieodległe Zakopane i Nowy Targ.

Do najpoważniejszych zagrożeń naturalnych, na jakie narażona jest gmina Bukowina Tatrzańska, należą te związane z występowaniem gwałtownych zjawisk pogodowych – huraganowych wiatrów oraz krótkotrwałych, ale nawalnych opadów, skutkujących powodziami błyskawicznymi. Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Białki, z zagrożeniem dla pojedynczych budynków mieszkalnych oraz gospodarczych. W kontekście wspomnianych zjawisk pogodowych zagrożenie to należy rozpatrywać szerzej, uwzględniając także lokalne zlewnie – obszary położone w zagłębieniach terenu, w tym w sąsiedztwie rzek, potoków i strumieni, przyjmujące wody opadowe z terenów położonych wyżej. Równie poważne zagrożenie wiąże się z osuwiskami oraz terenami zagrożonymi masowymi ruchami warstw ziemnych. Część z nich bezpośrednio zagraża infrastrukturze mieszkalnej, technicznej oraz komunikacyjnej, znajdującej się na ich obszarze bądź w bezpośrednim sąsiedztwie.

Dane GOPS za okres 2020-2024 wskazują na spadek zapotrzebowania na pomoc społeczną – zmalała zarówno liczba osób, jak i rodzin, do których kierowano wsparcie, choć nie był to trend ciągły (nieznaczny wzrost w 2022 r. w stosunku do roku poprzedniego). Na dość stabilnym poziomie utrzymuje się odsetek wspieranych osób w wybranych grupach wiekowych (wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny), istotniejsze zmiany nie zaszły także w strukturze wspieranych osób ze względu na czas udzielania tego wsparcia - jednocześnie zwraca uwagę utrzymujący się wysoki odsetek korzystających z pomocy społecznej długotrwale (ok. 75%). Wśród powodów udzielania pomocy społecznej dominują te związane z przyczynami zdrowotnymi – głównie „długotrwała lub ciężka choroba” oraz „niepełnosprawność” – w 2024 r. skupiały one łącznie ponad 50% ogółu udzielanych świadczeń. Wzrost wolumenu „niepełnosprawność” o 3,7 punktu procentowego pomiędzy rokiem 2020 a 2024 przynajmniej w części może mieć swoje wytłumaczenie w zjawisku starzenia się społeczeństwa. Wyliczany przez GUS wskaźnik liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskazywał na mało korzystną sytuację gminy Bukowina Tatrzańska – w 2024 r. jego wartość wyniosła 307 osób i wśród tła porównawczego była najwyższa.

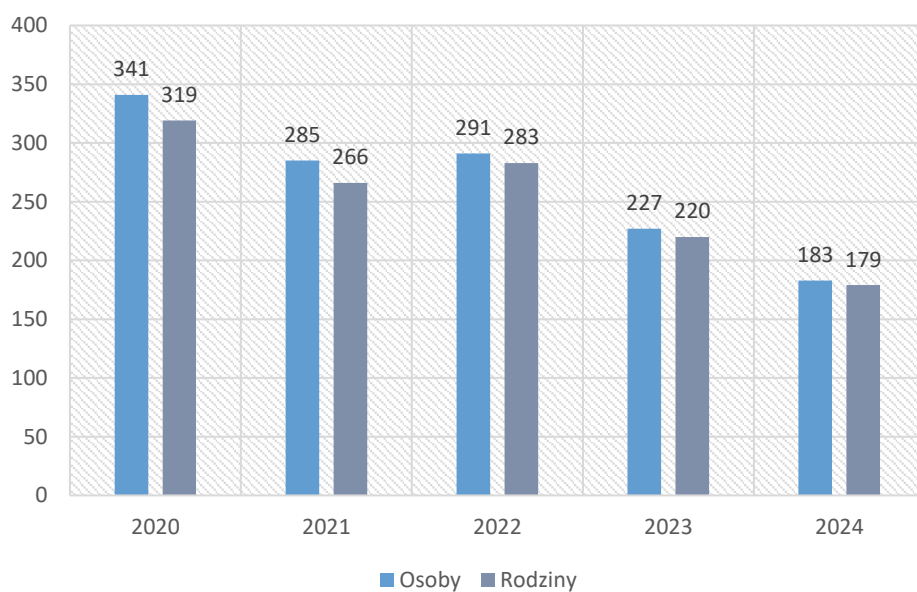
Wykres 17. Zdarzenia wymagające udziału jednostek przeciwpożarowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

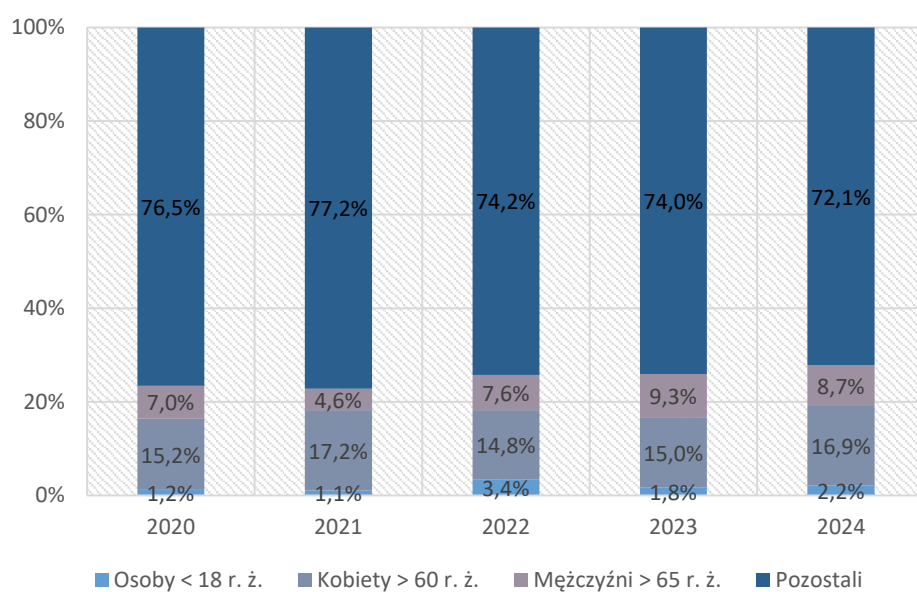
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 18. Liczba osób i rodzin korzystających z wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

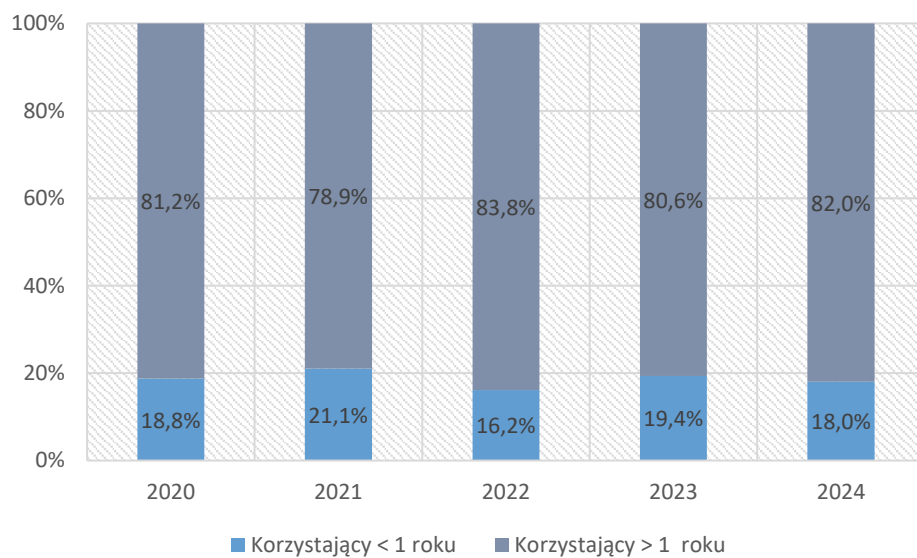
Wykres 19. Struktura osób korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024 – z wyszczególnieniem grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

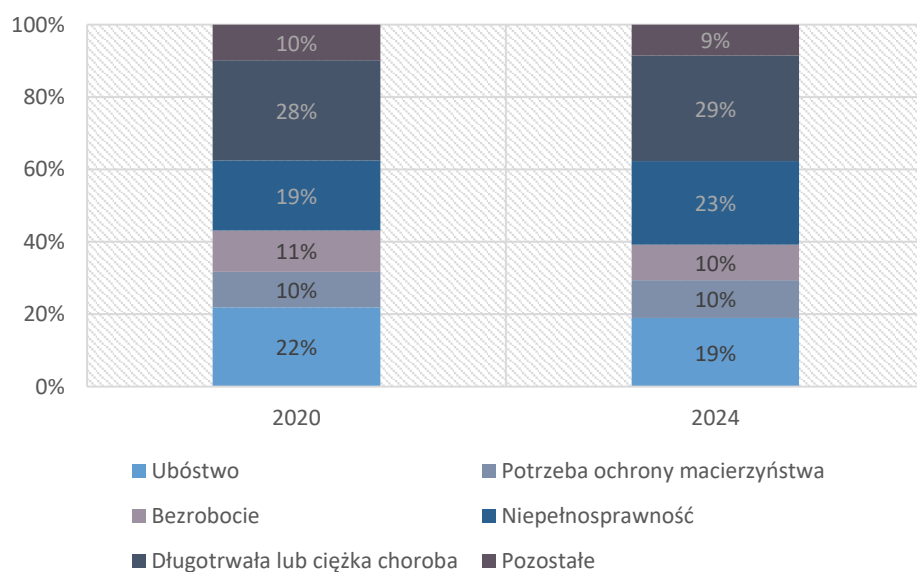
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 20. Struktura osób korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024 – w podziale ze względu na czas udzielania pomocy

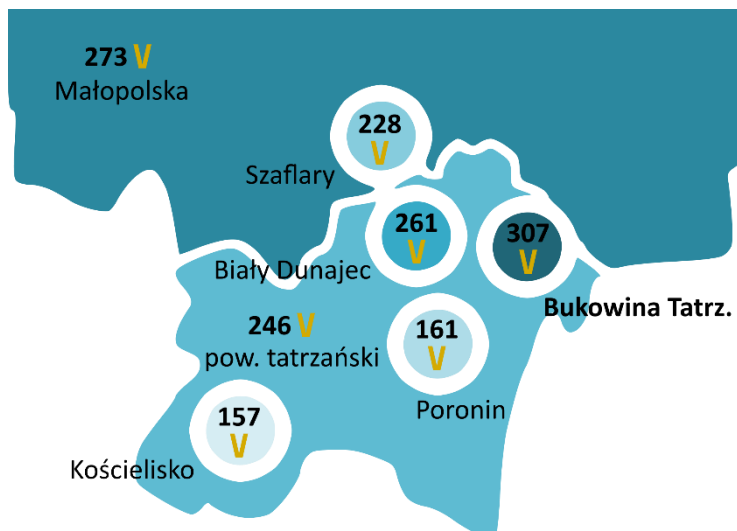
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Wykres 21. Struktura świadczeń pomocy społecznej w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020 i 2024 – ze względu na powody ich udzielania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Rysunek 12. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców wybranych jednostek w 2024 r.

Jednostka: osoby

▲ ● V - zmiana wartości w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Jednostki OSP stanowią ważne ogniwo w systemie zabezpieczenia mieszkańców gminy Bukowina Tatrzańska oraz ich mienia, także z racji braku na terenie gminy zawodowej straży pożarnej i „przeciążenia” tatrzańskiej jednostki w sezonie turystycznym. Nie do przecenienia jest także animacyjna i kulturotwórcza rola tych podmiotów oraz ich wkład w zacieśnianie integracji międzypokoleniowej na szczeblu lokalnym. Skłania to samorząd gminny do podejmowania działań zmierzających do utrzymania obecnego stanu oraz wspierania dalszego rozwoju i profesjonalizacji służb, na ile pozwalają na to jego kompetencje i możliwości budżetowe;
- Zagrożenia naturalne na terenie gminy Bukowina Tatrzańska w dużej mierze wynikają ze zjawisk pogodowych (głównie podtopienia, zalania, uaktywnienie się osuwisk), co z jednej strony cechuje się dużą nieprzewidywalnością, z drugiej natomiast pozwala na przynajmniej częściowe zabezpieczenie się przed ich skutkami – np. poprzez udrażnianie rowów i przepustów, czy doposażanie lokalnych służb ratunkowych w sprzęt przeciwpowodziowy i ratowniczy (np. pojazdy umożliwiające sprawne poruszanie się w trudnym, górskim terenie);
- Inwestycje w obrębie głównych ciągów komunikacyjnych w jednostce – drogi krajowej, wojewódzkich oraz powiatowych – leżą poza kompetencjami oraz możliwościami finansowymi samorządu gminnego. Konieczna jest jednak aktywność na tym polu, obejmująca m.in. lobbowanie czy współpracę (także finansową) z właścicielami i zarządcami infrastruktury, zmierzająca do wyprowadzenia ruchu tranzytowego z największych skupisk zabudowy mieszkaniowej, a tam, gdzie jest to niewykonalne, do poprawy płynności ruchu przy jednoczesnym zabezpieczeniu najsłabiej chronionych uczestników – pieszych oraz rowerzystów;

- Bezpieczeństwo publiczne jest kolejnym zakresem tematycznym, na który wzmożenie ruchu turystycznego silnie oddziałuje, wymagając sił i środków znacznie przekraczających te, które dedykowane są gminom o podobnym potencjale ludnościowym. Wymaga to tym większej uwagi i zaangażowania samorządu oraz służb, ale jednocześnie stwarza możliwość ubiegania się o dodatkowe fundusze (także przy uwzględnieniu współpracy transgranicznej, zwłaszcza na tak wymagającym terenie jak Tatry);
- Chociaż aktualna sytuacja w zakresie zapotrzebowania na pomoc społeczną jest dość stabilna, istotne wydaje się diagnozowanie zapotrzebowania, jakie może wystąpić w przyszłości. Istotne wyzwanie wiąże się z sygnalizowanymi wcześniej zmianami w strukturze demograficznej gminy. W efekcie, w najbliższych latach liczba osób starszych i chorych, a zatem wymagających rozmaitych form wsparcia będzie rosła. Należy przez to rozumieć nie tylko działania typowe dla ośrodków pomocy społecznej, ale także wszelkie formy aktywizacji, budowania oferty spędzania czasu wolnego, przeciwdziałania wykluczeniu, animacji poprzez kulturę itd.;
- Grupą wiekową szczególnie narażoną na rozmaite kryzysy są dzieci i młodzież. Zjawisko to jest coraz powszechniejsze w skali globalnej i, choć w pewnym stopniu jego oddziaływanie mogą osłabić silne więzy rodzinne oraz przywiązanie do tradycji, konieczne będzie odpowiednie przygotowanie się do udzielania fachowej pomocy wszelkim potrzebującym takiego wsparcia. Szczególnego znaczenia nabierają przy tym zagadnienia związane ze zdrowiem psychicznym, uzależnieniami behawioralnymi oraz cyberprzemocą, przybierające na sile, a przy tym wciąż dość słabo obwarowane przepisami prawnymi i możliwościami reagowania ze strony instytucji oraz służb;
- Zmiany w strukturze demograficznej wymuszają także dodatkowe działania w obszarze ochrony zdrowia. Poza standardowymi działaniami, zapewniającymi odpowiednie warunki infrastrukturalne i wyposażenie sprzętowe placówek systemu opieki zdrowotnej, należy położyć odpowiedni nacisk na zapewnienie i podnoszenie kwalifikacji kadr medycznych oraz dostosowanie usług do aktualnych i perspektywicznych potrzeb, wraz z ciągłym doskonaleniem ich dostępności i jakości. W tym zakresie gmina powinna współpracować z podmiotami niepublicznymi na swoim terenie oraz placówkami działającymi w sąsiednich samorządach, z których usług korzystają mieszkańcy. Niezmiennie kluczowe znaczenie będą miały przy tym działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne.

g) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy lokalnego kapitału społecznego, w tym sfery edukacji i wychowania:

Wychowanie przedszkolne w gminie Bukowina Tatrzańska opiera się o placówki publiczne (Jurgów), niepubliczne (Białka Tatrzańska, Bukowina Tatrzańska, Jurgów, Groń oraz Leśnica), a także punkty przedszkolne przy szkołach podstawowych. Z kolei szkolnictwo podstawowe w całości opiera się o placówki prowadzone przez samorząd gminny – stanem na koniec 2025 r. na terenie jednostki działało 8 szkół podstawowych, z czego w Czarnej Górze – 2. Na początku 2026 r. Rada Gminy Bukowina Tatrzańska podjęła uchwałę o likwidacji Szkoły Podstawowej w Rzepiskach. Liczba uczniów w szkołach podstawowych z terenu jednostki w ostatnich pięciu latach utrzymuje się na stabilnym poziomie – według danych GUS rok szkolny 2020/2021 rozpoczynało 1 135 uczniów, rok szkolny 2024/2025 – 1 252. Porównanie wyników z egzaminów ósmoklasisty, kończących edukację na poziomie

podstawowym, wskazuje na zróżnicowany poziom nauczania w szkołach podstawowych z terenu gminy Bukowina Tatrzańska. W ostatnim pięcioleciu uczniowie z placówek z analizowanej gminy dość często osiągnęli lepsze rezultaty od ich rówieśników z gmin tła porównawczego w przypadku egzaminów z języka polskiego, odwrotna sytuacja występowała w przypadku egzaminów z matematyki.

Według danych KRS, z końcem 2025 r. w gminie Bukowina Tatrzańska zarejestrowanych było 46 fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych. W ujęciu bezwzględny największą ich liczbę skupiała Bukowina Tatrzańska (19), w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dominowały Bukowina Tatrzańska (6,1) oraz Jurgów (4,3). Według danych GUS, liczba organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2024 r. w gminie Bukowina Tatrzańska wynosiła 38, co było jednym z niższych rezultatów na tle porównawczym. Należy jednak mieć na uwadze fakt, że liczebność organizacji nie przekłada się na zasięg oraz skuteczność ich działania. Model współpracy samorządu gminnego z organizacjami trzeciego sektora opiera się o organizowanie otwartych konkursów ofert. Od roku 2021 (zapewne wskutek ustania pandemii COVID-19) utrzymuje się dość wysoka liczba 6-8 konkursów dla organizacji pozarządowych rocznie, z kwotą przeznaczaną na ten cel oscylującą wokół 60 tys. zł. W części wsparcie dla lokalnych organizacji pozarządowych trafia poprzez tryb pozakonkursowy.

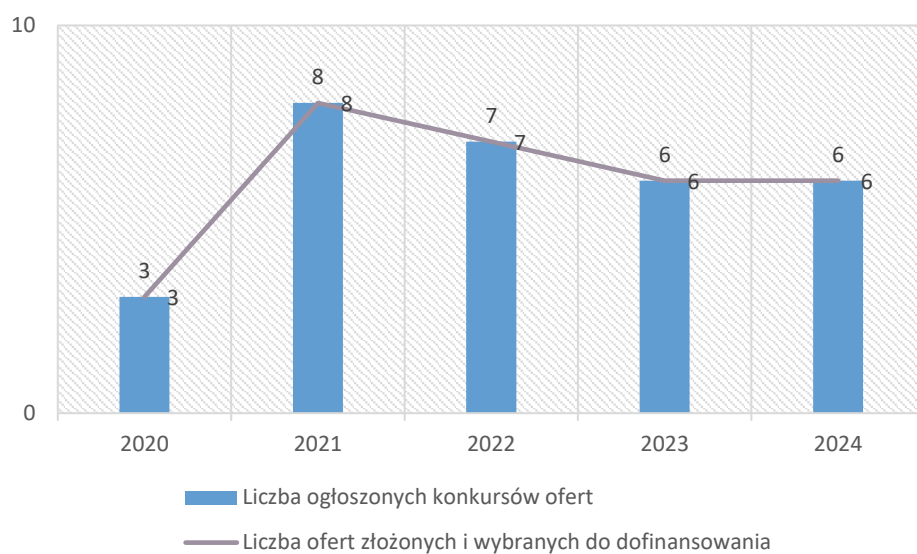
Tabela 1. Średnie procentowe wyniki uczniów wybranych jednostek z egzaminu ósmoklasisty (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
język polski					
Małopolska	63,96	63,56	69,47	66,74	67,93
powiat tatrzański	61,98	59,43	65,35	59,96	62,06
Bukowina Tatrzańska	62,25	63,65	67,33	69,59	64,89
Poronin	58,13	55,43	61,68	57,49	60,01
Kościelisko	63,08	56,34	65,03	59,48	57,16
Biały Dunajec	54,41	59,71	55,52	53,09	61,69
Szaflary	55,95	59,44	66,07	60,04	59,56
Matematyka					
Małopolska	52,43	63,17	59,69	58,78	56,31
powiat tatrzański	46,53	57,58	52,52	50,45	47,71
Bukowina Tatrzańska	44,44	52,31	50,91	49,55	43,16
Poronin	39,65	54,10	54,96	49,14	50,50
Kościelisko	48,33	59,53	49,98	51,76	46,97
Biały Dunajec	43,82	61,27	53,43	54,73	48,87
Szaflary	39,77	53,57	51,22	49,62	39,87
język angielski					
Małopolska	68,86	69,18	68,96	70,06	72,26
powiat tatrzański	63,07	65,00	62,54	62,45	66,94
Bukowina Tatrzańska	58,79	59,63	62,63	64,00	63,50
Poronin	50,92	56,07	55,70	52,10	62,36
Kościelisko	67,47	66,02	54,96	61,03	65,04
Biały Dunajec	56,91	66,15	59,11	59,27	64,88
Szaflary	55,90	57,04	58,04	55,36	64,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków

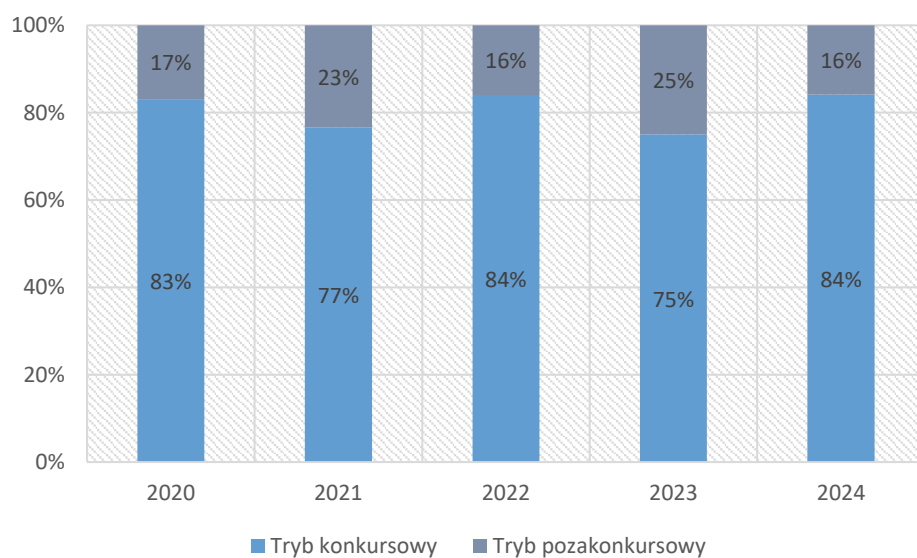
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 22. Statystyka dotycząca konkursów ofert dla organizacji pozarządowych w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024

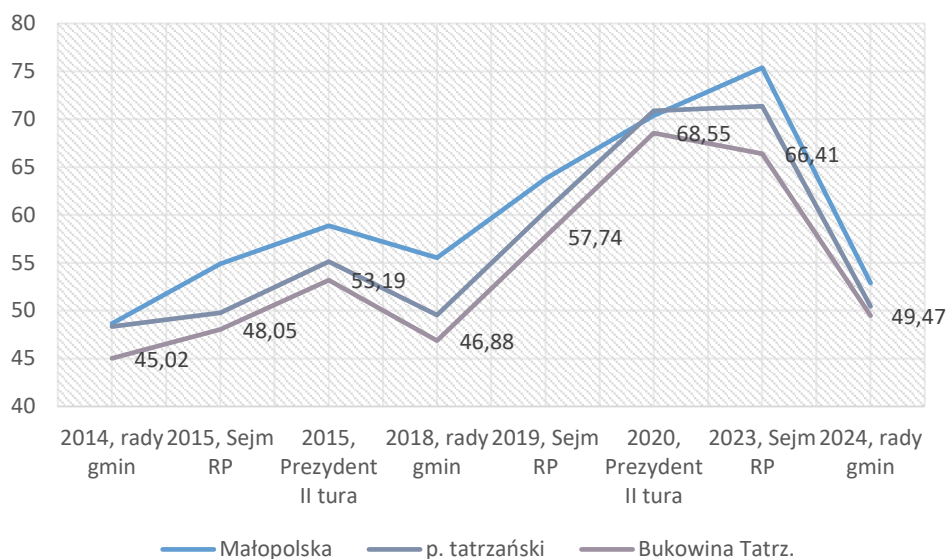
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres 23. Struktura dotacji dla organizacji pozarządowych w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres 24. Frekwencja wyborcza w niektórych wyborach ogólnopolskich w okresie 2014-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Konsekwencje i wyzwania:

- Z uwagi na fakt, że dostęp do wychowania i edukacji na poziomie przedszkolnym i szkolnym jest jednym z ważniejszych czynników, wpływających na atrakcyjność osadniczą jednostki, winien być przedmiotem szczególnej uwagi ze strony samorządu gminnego. W przypadku gminy Bukowina Tatrzańska należy go ocenić jako zadowalający, co ma jednak swoje następstwa w postaci rozbudowanej, a przez to znacząco obciążającej budżet jednostki sieci placówek;
- Z tego też względu, mając na uwadze względnie stabilną sytuację demograficzną jednostki, konieczne jest monitorowanie poziomu wydatków ponoszonych na utrzymanie sieci gminnych szkół i jej optymalizacja. Zwykle pod pojęciem tym kryje się reorganizacja sieci i likwidacja niektórych placówek, najczęściej negatywnie przyjmowana przez społeczności lokalne i stanowiąca przyczynę konfliktów społecznych, ale konieczna z punktu widzenia zasadności i racjonalności wydatkowania środków publicznych. Pierwsze decyzje podjęte w 2026 r. stanowią tego potwierdzenie;
- Poziom nauczania w szkołach podstawowych, mierzony wynikami z egzaminu ósmoklasisty, jest przeciętny, co daje pole do działania w najbliższych latach – szczególnie w zakresie poprawy wyników z matematyki. Poziom nauczania także stanowi bowiem jedną z przewag konkurencyjnych gminy w kontekście atrakcyjności osadniczej;
- Statystyka prezentuje niejednoznaczny obraz aktywności społeczności lokalnych, rozumiany jako skłonność do oddolnego podejmowania spraw uważanych za słuszne i ważne, jest zadowalający. Zainteresowanie konkursami ofert organizowanymi przez samorząd gminny utrzymuje się na stałym poziomie, frekwencja w wyborach prezentuje się natomiast mniej korzystnie niż średnia dla powiatu oraz regionu. Wiele inicjatyw, głównie kulturalnych, mających oddziaływanie ponadlokalne, jest efektem działania w ramach stowarzyszeń, zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich czy grup nieformalnych – ich wielowymiarowe wsparcie winno stanowić jeden z kierunków działań samorządu gminnego w najbliższych latach;

- Do wspierania tego rodzaju inicjatyw w przypadku gminy Bukowina Tatrzańska winno składać także bogactwo zasobu niematerialnego dziedzictwa kulturowego – podhalańskiego oraz spiskiego. Tym bardziej, że w dużej mierze jest ono popularyzowane i zachowywane w swojej pierwotnej, autentycznej formie, dzięki pracy społecznej pasjonatów, grup nieformalnych i inicjatyw oddolnych. Jednym z mechanizmów wsparcia może być pomoc lokalowa, szkoleniowa, konsultacyjna i w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych.

h) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z analizy sytuacji finansowej gminy:

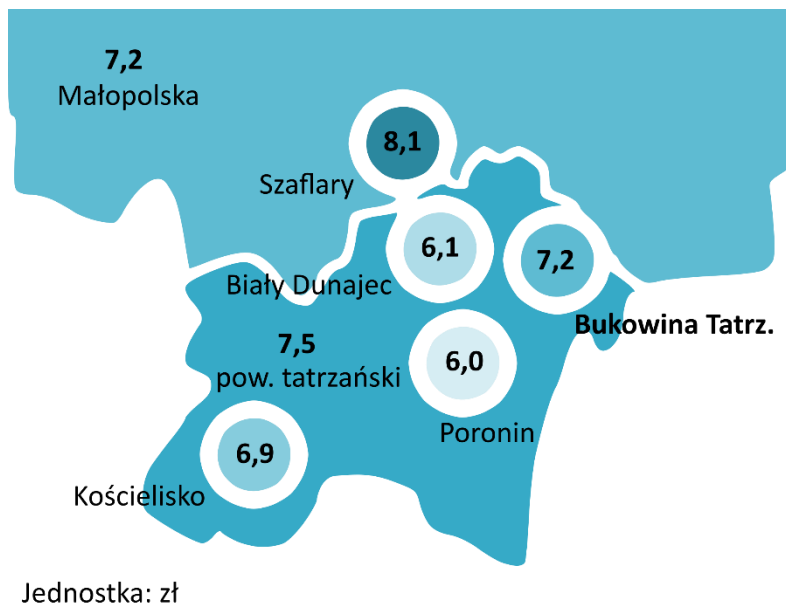
Pomiędzy 2020 a 2024 r. dochody gminy Bukowina Tatrzańska wzrosły o 27%, co było rezultatem porównywalnym do wszystkich gmin powiatu tatrzańskiego (27%) i niewiele niższym od średniej dla gmin regionu (33%). Poziom dochodów na mieszkańca w 2024 r. (7598,66 zł) był jednym z niższych na tle porównawczym, natomiast wartość uśredniona za okres 2020-2024 (7,2 tys. zł) była porównywalna z wartością średnią dla gmin powiatu (7,5) oraz regionu (7,2). Jednocześnie w analizowanym pięcioleciu poziom dochodów w przeliczeniu na mieszkańca trzykrotnie przekroczył wartość dla gmin regionu (2021-2023) i jednokrotnie dla gmin powiatu (2021). Gmina Bukowina Tatrzańska charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem dochodów własnych – w 2024 r. stanowiły one 58,1% ogółu, wyróżniając się na tle porównawczym (kolejna w zestawieniu gmina Szaflary osiągnęła w 2024 r. rezultat 45,7%).

Kwota wydatków gminy Bukowina Tatrzańska w 2024 r. była wyższa od osiągniętej w 2020 r. o 32%, co na tle porównawczym było wartością przeciętną, zbliżoną do notowanej przez wszystkie gminy regionu (37%). Analizowana jednostka nie wyróżniała się także w zakresie poziomu wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca – zarówno pod względem wartości parametru osiągniętej w 2024 r., jak i uśrednionej kwoty wydatków w przeliczeniu na mieszkańca za okres 2020-2024. W analizowanym okresie tylko raz (2020) poziom wydatków gminy Bukowina Tatrzańska w przeliczeniu na mieszkańca był wyższy od średniej dla gmin powiatu, ani razu natomiast nie zaszła taka sytuacja w odniesieniu do średniej regionalnej. W 2024 r. największy odsetek wydatków budżetu lokalnego pochłaniał dział klasyfikacji budżetowej „oświata i wychowanie” – 35,2%. Podobna sytuacja występowała w każdej z porównywanych jednostek. Dodatkowo, w przypadku gminy Bukowina Tatrzańska zwraca uwagę wysoki poziom wydatków w dziale „transport i łączność”, wynoszący w 2024 r. 22,1%.

Sytuacja budżetowa gminy Bukowina Tatrzańska przedstawia się korzystnie pod względem zadłużenia – w okresie 2020-2024 jednostka sukcesywnie redukowała jego poziom, osiągając wartość 4,80% na koniec 2024 r. Wśród gmin porównywanych była ona najniższa, choć należy podkreślić, że żadna z jednostek nie przekroczyła w tym samym roku poziomu zadłużenia wynoszącego 26%.

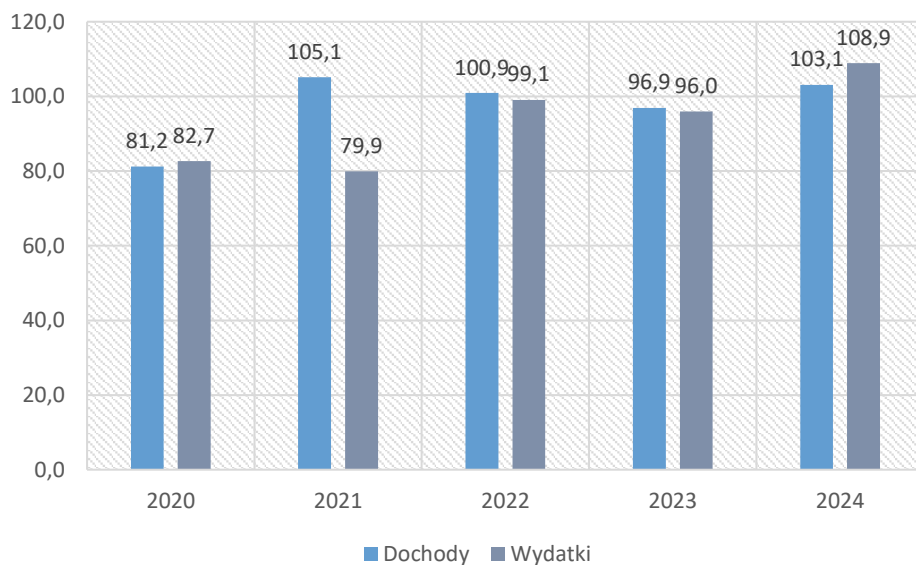
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 13. Dochody budżetów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wybranych jednostek – wartość uśredniona dla lat 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

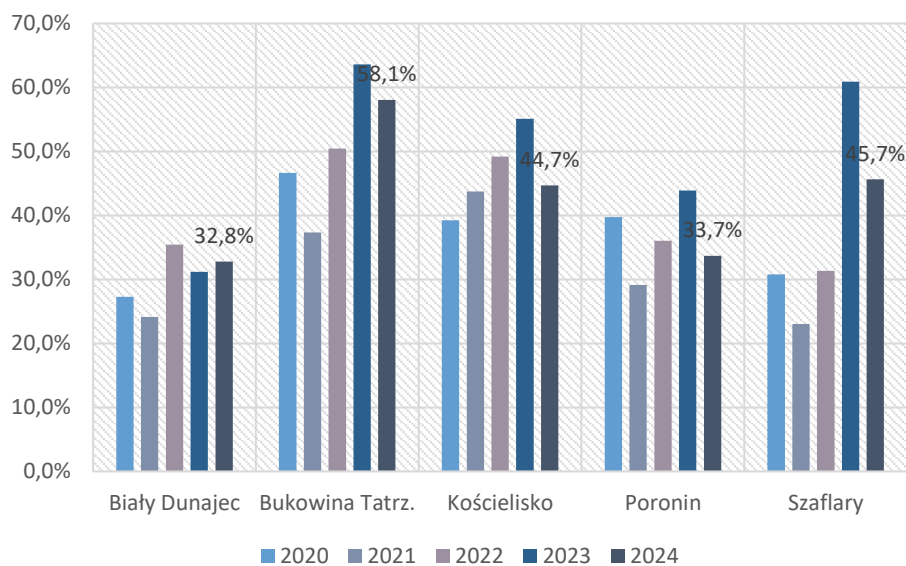
Wykres 25. Dochody i wydatki budżetu gminy Bukowina Tatrzańska [mln zł] w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

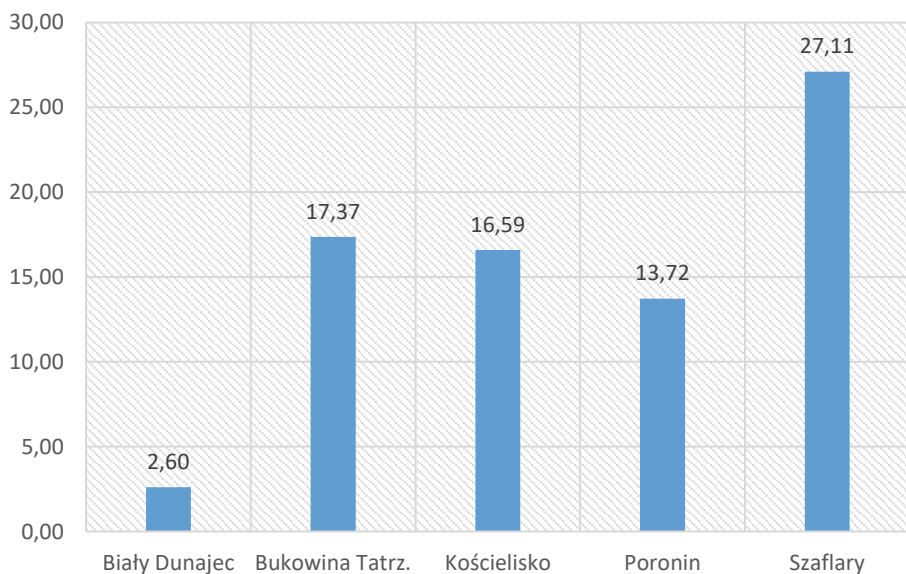
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 26. Udział dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów jednostek porównywanych w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

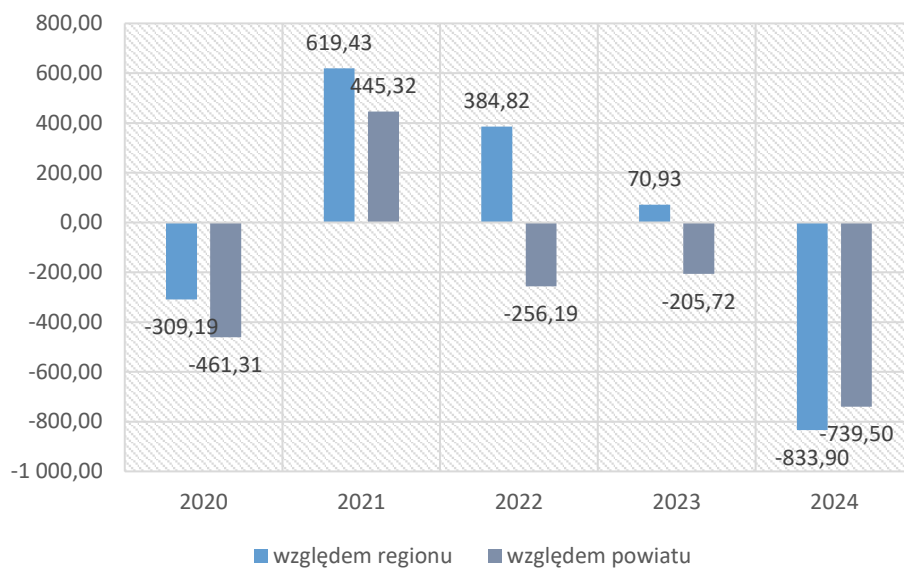
Wykres 27. Łączna kwota funduszy unijnych [mln zł], zaabsorbowana przez wybrane jednostki w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

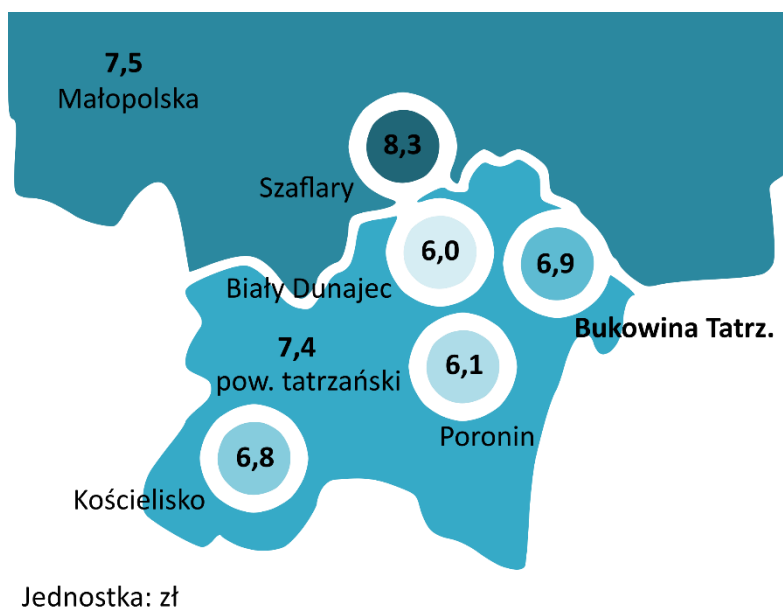
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 28. Różnica [w zł] w poziomie dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy gminą Bukowina Tatrzańska a średnią dla gmin powiatu i regionu w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

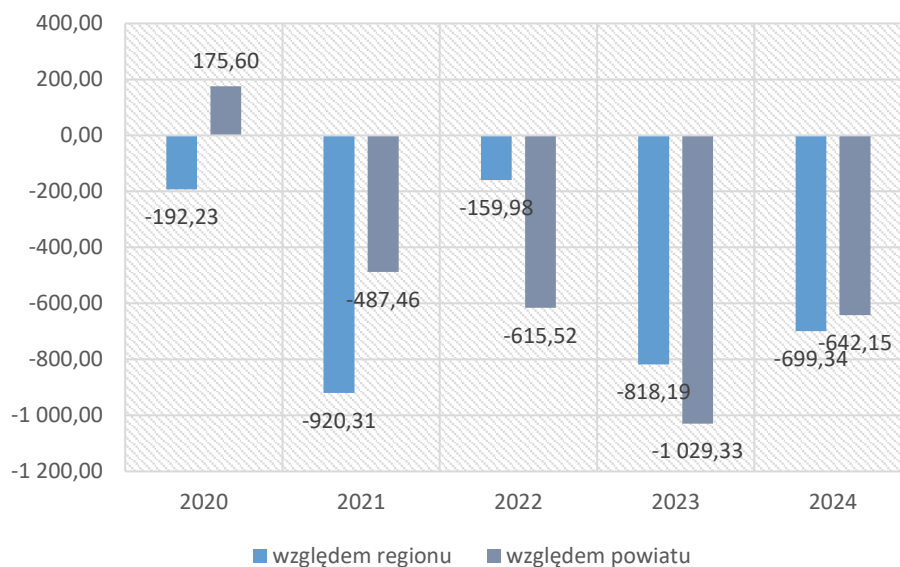
Rysunek 14. Wydatki budżetów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wybranych jednostek – wartość uśredniona dla lat 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

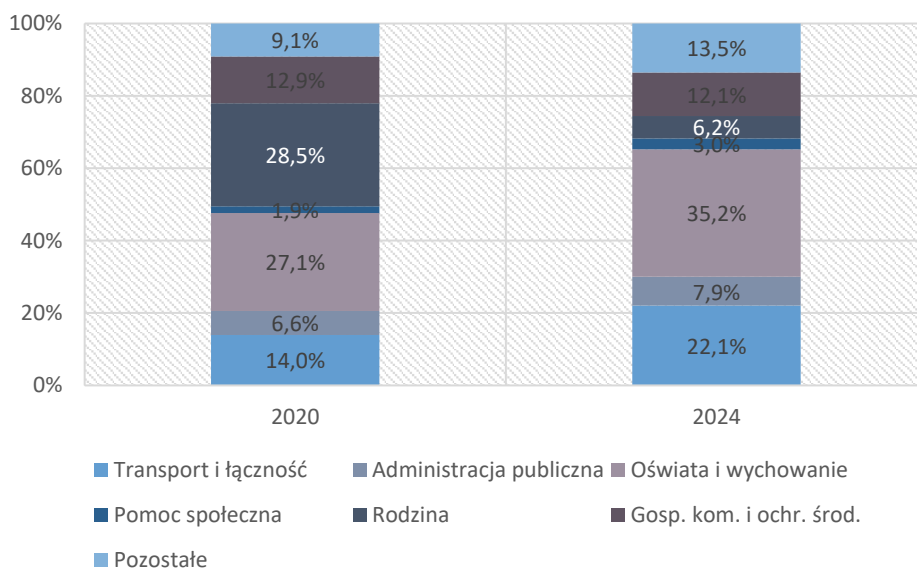
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 29. Różnica [w zł] w poziomie wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy gminą Bukowina Tatrzańska a średnią dla gmin powiatu i regionu w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

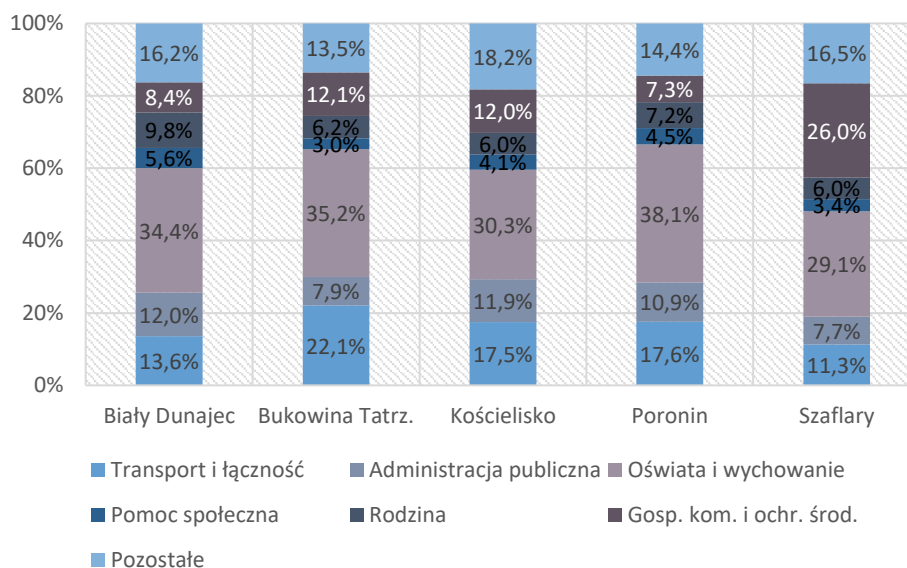
Wykres 30. Struktura wydatków gminy Bukowina Tatrzańska ze względu na działy klasyfikacji budżetowej w 2020 i 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

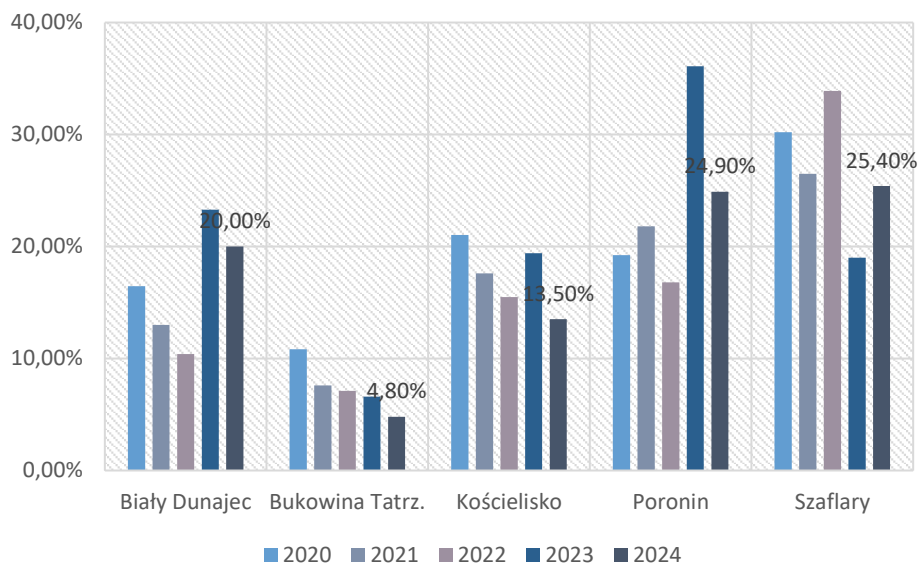
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 31. Struktura wydatków wybranych jednostek ze względu na działy klasyfikacji budżetowej w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 32. Zadłużenie jednostek porównywanych w okresie 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Gospodarka finansowa gminy Bukowina Tatrzańska jest dość uporządkowana, zwraca uwagę w szczególności niski poziom zadłużenia oraz wysoki odsetek dochodów własnych. Stanowi to dobry prognostyk na przyszłość, przy kontynuacji zrównoważonej polityki finansowej, na tyle, na ile to możliwe ze względu na uwarunkowania zewnętrzne (np. niestabilna sytuacja międzynarodowa, kryzys energetyczny, spowolnienie gospodarcze);
- Pomijając dział „Rodzina”, związany z transferami w ramach programu „Rodzina 500+” (które od 2022 r. przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych), największym obciążeniem dla budżetu gminnego jest funkcjonowanie placówek oświatowych. Kwestia ta winna być przedmiotem szczególnej uwagi, z rozważaniem możliwości kontynuowania działań optymalizacyjnych włącznie. Te zwykle spotykają się z oporem ze strony społeczności lokalnych, jednak w wielu przypadkach wydają się być konieczne – a w dłuższym okresie korzystnie oddziałują także na dzieci i młodzież, otrzymujące znacznie szerszy i bogatszy pakiet edukacyjny (także pozalekcyjny) w większych placówkach;
- Jednym z wyzwań na nadchodzącą dekadę jest podniesienie lub co najmniej utrzymanie sprawności absorbowania środków zewnętrznych, w tym pochodzących z UE, przy jednoczesnej racjonalności i adekwatności w doborze inwestycji. Z racji położenia geograficznego jednostki innym, równie ważnym źródłem finansowania zadań inwestycyjnych oraz pozainwestycyjnych, pozostają fundusze współpracy transgranicznej.

i) Uwarunkowania i wnioski diagnostyczne wynikające z porównania z gminami tworzącymi Podhalański Obszar Funkcjonalny

Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny powstało w 2021 r., przede wszystkim z myślą o realizacji rozmaitych zadań (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych), z wykorzystaniem instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, przeznaczonych dla południowej części Małopolski. Organizacja zrzesza 13 samorządów z terenu Podhala: gminy miejskie Nowy Targ i Zakopane, gminę miejsko-wiejską Rabka-Zdrój, gminy wiejskie Białe Dunajce, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin, Czarny Dunajec, Łapsze Niżne, Nowy Targ, Szaflary oraz powiaty nowotarski i tatrzański.

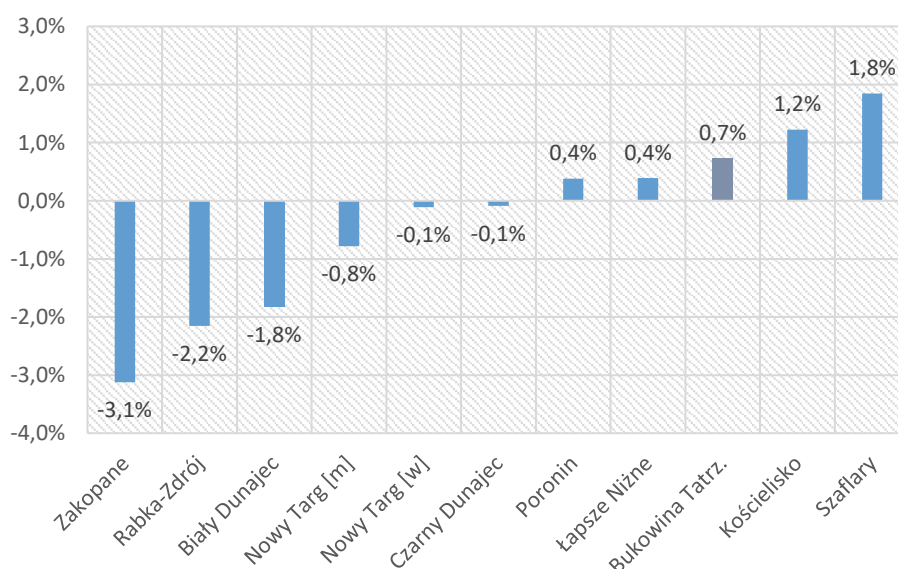
Pomimo zbieżności interesów i zbliżonej skali oddziaływania, obejmującej południową część Małopolski, gminy tworzące Podhalański Obszar Funkcjonalny (POF) różnią się między sobą potencjami oraz możliwościami rozwojowymi. Widoczne jest to przede wszystkim w liczbie ludności, gdzie pomiędzy najludniejszą gminą miejską Nowy Targ a zamieszkiwaną przez najmniej osób gminą Białe Dunajce różnica w 2024 r. wynosiła ponad 26 tys. osób. Gmina Bukowina Tatrzańska pod tym względem prezentuje się przeciętnie, a odnotowane przez GUS w 2024 r. 13 545 mieszkańców to wartość porównywalna do gmin Rabka-Zdrój (16 452) czy Poronin (11 813). W zakresie demografii zwraca uwagę trend zmiany liczby ludności w ostatnim pięcioleciu – spośród jednostek tworzących POF gmina Bukowina Tatrzańska znalazła się w gronie tych pięciu, które zyskały mieszkańców, choć wzrost ten był nieznaczny (+0,7%). Na drugim biegunie znajdują się miasto Zakopane (-3,1%) oraz gmina Rabka-Zdrój (-2,2%). Analizowana jednostka prezentuje się dość korzystnie pod względem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (19,6%), w szczególności na tle Zakopanego, w przypadku którego można mówić o zapaści demograficznej (28,2%).

Poziom przedsiębiorczości, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, nie wyróżniał gminy Bukowina Tatrzańska w skali POF. Zwraca natomiast uwagę odsetek podmiotu w sekcji I w ogólnej ich liczbie w 2024 r. – w przypadku analizowanej jednostki było to 32,1%, co stanowiło najwyższą wartość spośród wszystkich 11 gmin obszaru. Wskazuje to na znaczenie, jakie branża turystyczna i okołoturystyczna ma dla gospodarki lokalnej i jednocześnie uwidacznia, które jednostki obok analizowanej opierają się na tego rodzaju działalności – poziom 25% przekroczyły jeszcze gminy Biały Dunajec, Poronin oraz Zakopane.

Gmina Bukowina Tatrzańska znalazła się także w gronie jednostek, których cała lub niemal cała powierzchnia jest objęta różnymi formami ochrony przyrody. Z całego grona gmin tworzących POF wyróżniają się gminy miejskie Nowy Targ, Rabka-Zdrój oraz Zakopane, notujące rezultaty wyraźnie odstające od reszty.

Wśród wskaźników odnoszących się do sytuacji finansowej poszczególnych gmin, zwraca uwagę rezultat, jaki w 2024 r. odnotowała gmina Bukowina Tatrzańska w zakresie odsetka dochodów własnych w ogóle dochodów - z wynikiem 58,1% zajęła jedną z czołowych pozycji, ustępując jedynie gminom miejskim Nowy Targ oraz Zakopane.

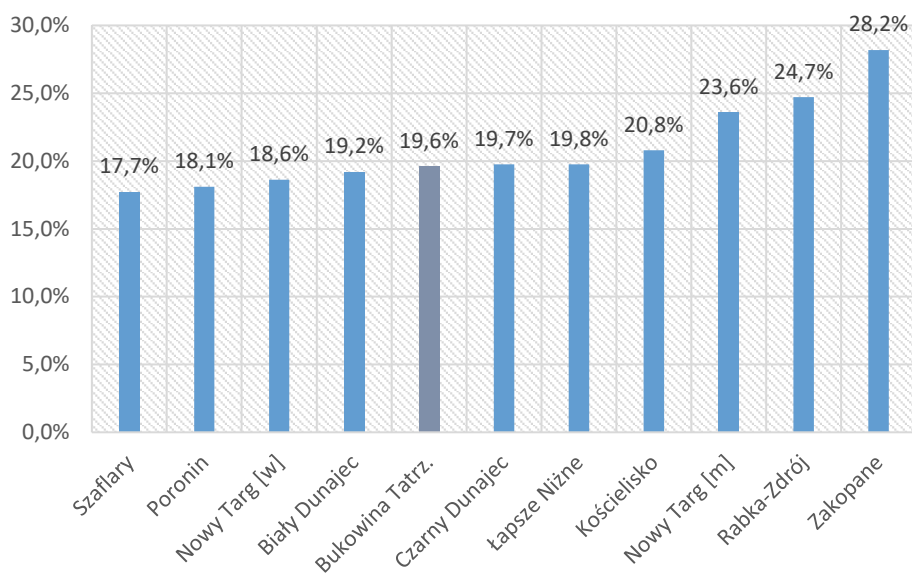
Wykres 33. Zmiana liczby ludności gmin tworzących POF pomiędzy rokiem 2020 a 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

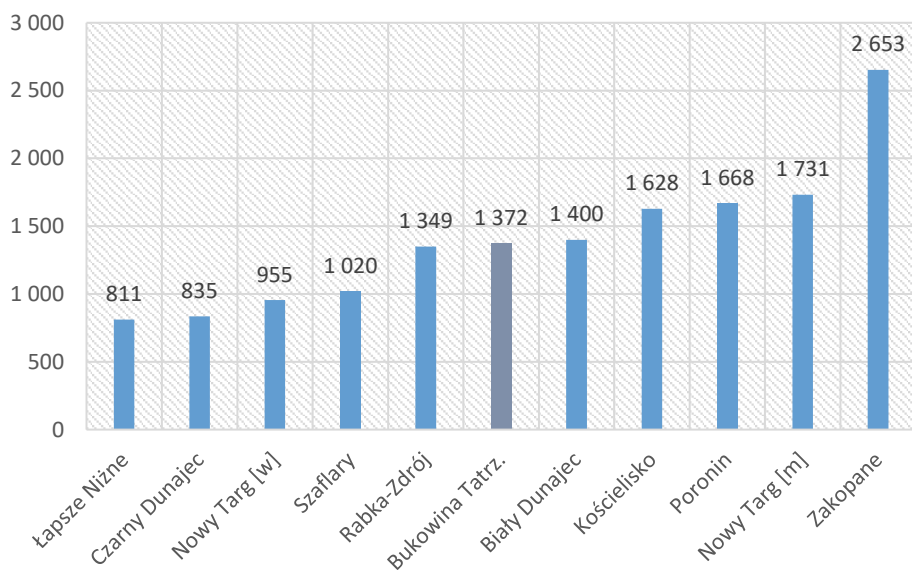
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 34. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

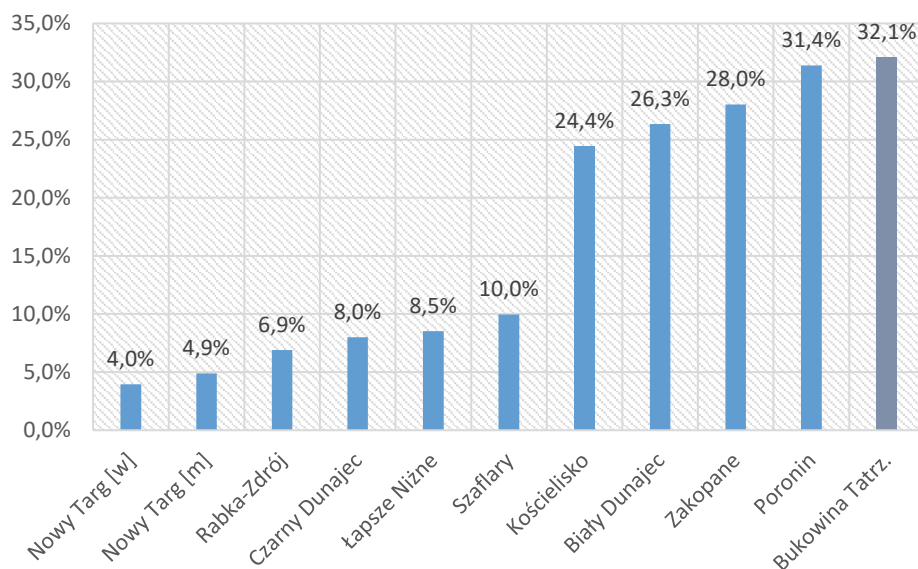
Wykres 35. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

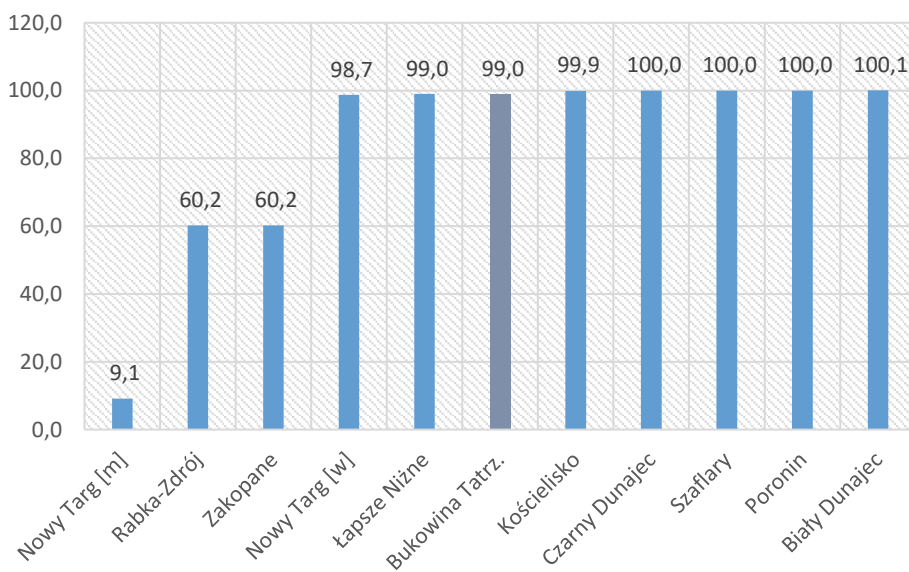
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 36. Odsetek podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji I (zakwaterowanie i gastronomia) w ogólnej liczbie podmiotów w REGON w gminach tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

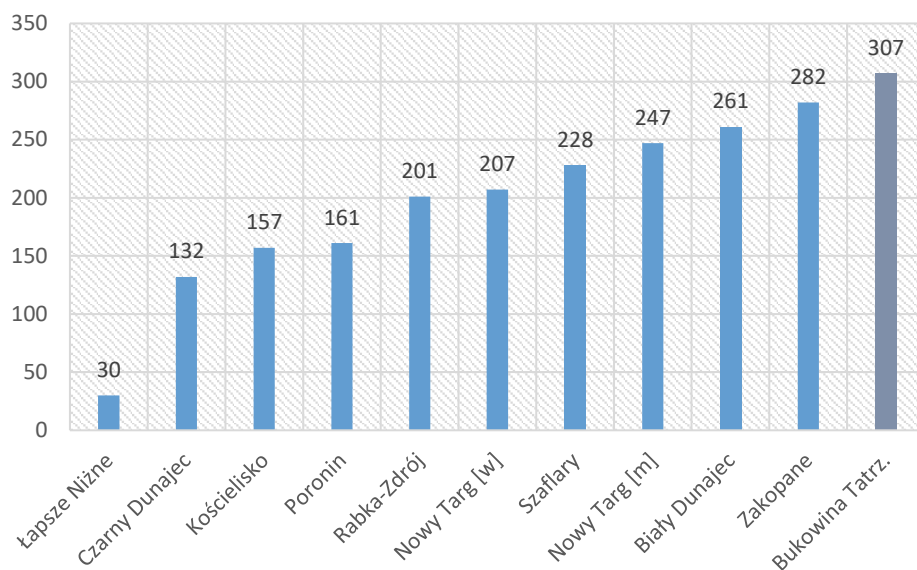
Wykres 37. Odsetek [%] powierzchni chronionej w ogólnej powierzchni gmin tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

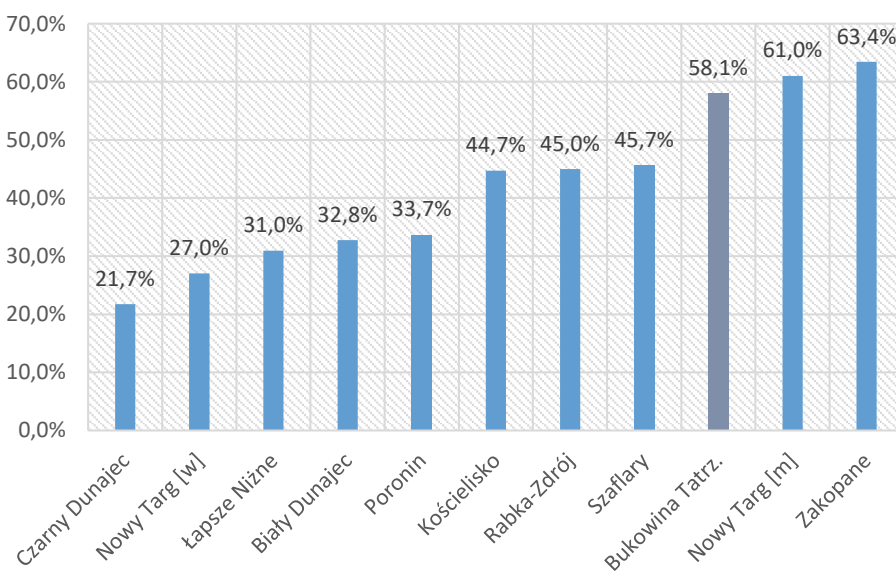
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 38. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 39. Odsetek dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetów gmin tworzących POF w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Pomimo zróżnicowanego charakteru i dużej rozległości terytorialnej, gminy tworzące POF łączy szereg wspólnych interesów, na czele z poprawą dostępności komunikacyjnej i wzajemnego skomunikowania swoich obszarów oraz komfortu i bezpieczeństwa podróży (dedykowana infrastruktura, w tym przystankowa i przesiadkowa, zintegrowane połączenia, rozwój alternatywnych dla samochodu formy mobilności, jak rower), doskonaleniem dostępności i jakości usług publicznych (jak edukacja, kultura, pomoc społeczna), rozwojem oferty spędzania wolnego czasu oraz działaniami na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego (walka ze smogiem, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, retencja);
- Na tle jednostek tworzących POF gmina Bukowina Tatrzańska wyróżnia się przede wszystkim stabilną sytuacją demograficzną i gospodarczą, a także znaczeniem dla lokalnej gospodarki, jakie stanowi obsługa ruchu turystycznego. Pomimo jednoznacznie zdefiniowanego charakteru Podhala, nie wszystkie jednostki tworzące POF mają tak silnie zarysowany komponent gospodarczy, związany z branżą gastronomiczną, hotelarską i pokrewnymi. Zwraca uwagę także brak poważniejszych problemów demograficznych, zwłaszcza w porównaniu z nieodległym Zakopanem;
- Tak zarysowana struktura gospodarki lokalnej dodatkowo predestynuje gminę Bukowina Tatrzańska do realizacji zadań, związanych z profesjonalizacją obsługi ruchu turystycznego i jego umiejętnym zagospodarowaniem (m.in. w skali całego roku i różnych atrakcji), przy jednoczesnym poszanowaniu dla zasobów środowiska naturalnego;
- Za problematyczną, wymagającą pogłębionych analiz, można uznać sytuację związaną ze skalą potrzeb w zakresie pomocy społecznej, wyróżniającą jednostkę spośród grona tworzących POF.

ANALIZA STRATEGICZNA (SWOT) GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu informacji, dokonywaniu oceny zasobów i czynników zewnętrznych, ułatwia też identyfikację wyzwań i określenie priorytetów rozwoju. Stanowi istotne narzędzie wspierające proces wyznaczania wizji rozwoju oraz celów strategicznych i operacyjnych gminy. W najbardziej podstawowym ujęciu, polega na grupowaniu czynników odnoszących się do polityki rozwoju na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: strengths – mocne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities – szanse i threats – zagrożenia.

Tabela 2. Wyniki analizy SWOT dla gminy Bukowina Tatrzańska

Silne strony - potencjały konkurencyjne	Słabe strony - bariery rozwojowe
- Położenie na Podhalu – jednej z najpopularniejszych destynacji turystycznych w Polsce, o atrakcyjności i rozpoznawalności na skalę międzynarodową; - Dostęp do złóż – wód geotermalnych, wykorzystywanych m.in. na cele turystyczne; - Bardzo cenne zasoby środowiskowe gminy – m.in. Dolina Białki, fragmenty Tatr Wysokich z najbardziej rozpoznawalnymi obiektami (m.in. Morskie Oko, Dolina Pięciu Stawów Polskich, Rysy) – stanowiące zasób rozwojowy, podnoszące atrakcyjność turystyczną, jak również osadniczą gminy; - Dobry stan środowiska naturalnego, wynikający z braku przemysłu ciężkiego na terenie gminy i w jej sąsiedztwie, wzmacniany różnymi formami ochrony przyrody (na czele z Tatrzańskim Parkiem Narodowym i obszarami Natura2000); - Niewielka odległość od Zakopanego i Nowego Targu, stanowiących ośrodki administracyjne, gospodarcze i usługowe o ponadlokalnej skali oddziaływania, jak również rosnące znaczenie Bukowiny Tatrzańskiej w tym zakresie z uwagi na liczbę mieszkańców oraz dostęp do szerokiego wachlarza usług publicznych i komercyjnych; - Przygraniczne położenie (wraz z dawnymi drogowymi przejściami granicznymi w Jurgowie i Łysej Polanie), ułatwiające wymianę handlową, usługową, turystyczną oraz umożliwiające skorzystanie z funduszy na rozwój współpracy transgranicznej; - Korzystna dostępność komunikacyjna za sprawą DK49, DW960 oraz DW961 oraz zadowalająca oferta przewozowa – połączenia komunikacji zbiorowej publicznej oraz komercyjnej; - Stabilna sytuacja demograficzna, z brakiem zjawiska spadku liczby ludności w ostatnich latach (m.in. za sprawą dodatniego przyrostu	- Problematyczne ukształtowanie terenu, generujące wysokie koszty budowy oraz utrzymania infrastruktury transportowej (szczególnie w warunkach zimowych) i sieciowej, z zagrożeniem osuwiskowym i powodziowym na części obszaru jednostki; - Typowa dla Podhala specyfika osadnictwa – rozproszona zabudowa i liczne przysiółki (role), generująca znaczące koszty utrzymania i utrudniająca zarządzanie gminą, potęgowana przez niski poziom wyposażenia jednostki w miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego; - Niski poziom pokrycia planami miejscowymi, ograniczający możliwości prowadzenia racjonalnej i spójnej polityki przestrzennej, co jest szczególnie istotne w gminie o intensywniej zabudowie i presji turystycznej; - Koncentracja ruchu samochodowego w skupiskach zabudowy mieszkaniowej (szczególnie Bukowina Tatrzańska, Białka Tatrzańska) oraz rosnące jego natężenie w sezonie turystycznym – uciążliwość dla mieszkańców oraz środowiska naturalnego; - Deficyty w infrastrukturze drogowej oraz jej wyposażeniu (chodniki, parkingi, oświetlenie, przejścia dla pieszych), w szczególności w sąsiedztwie głównych atrakcji turystycznych i na drogach dojazdowych do tychże; - Trudności w programowaniu oraz realizacji inwestycji, wynikające z nieuporządkowanej struktury właścicielskiej gruntów prywatnych, ich rozdrobnienia oraz pojawiającego się sprzeciwu społecznego; - Niedostosowanie części taboru do potrzeb osób niepełnosprawnych (dotyczy głównie przewoźników prywatnych) – ryzyko wykluczenia

naturalnego), powszechnego w skali całego regionu oraz kraju – wpływ na stabilność funkcjonowania gminy i usług zapewnianych przez samorząd gminny; • Utrzymująca się przewaga odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym wobec odsetka osób najstarszych – mniejsze nasilenie problemów, wynikających z negatywnych trendów demograficznych, w stosunku do wielu innych gmin regionu; • Struktura społeczna typowa dla Podhala, z silnie zaakcentowanymi więziami rodzinnymi oraz przywiązaniem do wiary i tradycji, duże poczucie własnej odrębności wraz z chęcią do kultywowania tych wartości, także w najmłodszych pokoleniach; • Żywa, autentyczna kultura ludowa, obecna w wielu aspektach (m.in. muzyka, taniec, architektura, rękodzieło, kuchnia), podtrzymywana i pielęgnowana przez organizacje pozarządowe i nieformalne – bogactwo zasobu niematerialnego dziedzictwa kulturowego Podhala oraz Spisza, jego autentyczność, bezpretensjonalność i szeroka rozpoznawalność (także za sprawą wydarzeń kulturalnych, organizowanych przez gminne instytucje kultury – Karnawał Góralski, Sabałowe Bajania), jako element kapitału społecznego i potencjału turystycznego gminy; • Bardzo dobrze rozwinięte zaplecze turystyczne – noclegowe, gastronomiczne, wypoczynkowe, rozrywkowe, krajoznawcze, sportowe itp. – duży wachlarz możliwości spędzania wolnego czasu, korzystnie wpływający na ruch turystyczny, a w konsekwencji na kondycję lokalnej gospodarki; • Rozbudowana, nowoczesna i atrakcyjna baza sportowa, w szczególności w zakresie sportów zimowych, wraz z dogodnymi warunkami klimatycznymi i pogodowymi do ich uprawiania; • Duże możliwości w zakresie zarabkowania (także jako uzupełniające źródło przychodów, np. sezonowo, w tym dla ludzi młodych) w związku z popularnością turystyczną gminy, całego Podhala i wynikających z niej potrzebami sektora turystycznego; • Zadowalająca dostępność do podstawowych usług publicznych na terenie gminy (oświata i wychowanie, kultura), wynikająca m.in. z rozbudowanej bazy infrastrukturalnej, korzystnej sytuacji demograficznej oraz	komunikacyjnego w odniesieniu do wybranych grup społecznych; • Utrzymujący się problem z „niską emisją”, zły stan powietrza w okresie jesiennym i zimowym oraz jego złożony charakter (powodzenie zależne od działań podejmowanych przez inne jednostki) – znaczący wpływ na zdrowie i komfort życia mieszkańców oraz turystów; • Postępowanie, pomimo korzystnej sytuacji demograficznej, zjawisk starzenia się społeczeństwa oraz migracji zarobkowych ludzi młodych, w pewnym stopniu skutkujących koniecznością dostosowania bądź uruchomienia dodatkowego pakietu usług publicznych kierowanych do osób starszych; • Monotematyczny rynek pracy na terenie gminy i w jej najbliższym sąsiedztwie, w porównaniu do warunków oferowanych przez duże miasta (np. Kraków) i zagranicę – przełożenie na zjawisko odpływu ludzi młodych; • Duża skala zapotrzebowania na środowiskową pomoc społeczną w porównaniu z gminami ościennymi, w tym symptomy uzależniania od niej części beneficjentów (o czym może świadczyć odsetek osób korzystających ze wsparcia długotrwale); • Mało zadowalający poziom zwodociągowania i przede wszystkim skanalizowania gminy, negatywnie oddziałujący na jakość wód podziemnych i powierzchniowych, pozostałe zasoby środowiskowe jednostki oraz na jej atrakcyjność osadniczą; • Wysoki wolumen odpadów komunalnych w przeliczeniu na mieszkańca przy jednocześnie niskim poziomie selektywnej zbiórki – jako obciążenie środowiskowe, wymagający poprawy system gospodarki odpadami.
--	--

oddziaływania Bukowiny Tatrzańskiej na skalę lokalną – kolejny czynnik podnoszący atrakcyjność osadniczą jednostki; • Stabilna sytuacja finansowa samorządu gminnego, w tym wysoki poziom dochodów własnych oraz sukcesywnie malejące zadłużenie, łącznie zapewniające możliwości prowadzenia aktywnej polityki rozwojowej i inwestycyjnej; • Członkostwo gminy w wielu partnerstwach samorządowych (m.in. Stowarzyszenie Podhalańska Lokalna Grupa Działania, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny) – wymiana dobrych praktyk i doświadczeń, wspólne działania, z wykorzystaniem zewnętrznego finansowania na wspólne projekty.	
Szanse	Zagrożenia
• Sukcesywna poprawa dostępności komunikacyjnej jednostki, wynikająca z realizacji inwestycji drogowych i kolejowych poza jej terytorium, „przybliżających” Podhalę do Krakowa i centrum kraju (odcinki drogi ekspresowej S7, linia kolejowa Podłęże – Piekietko); • Rozwój i różnicowanie atrakcji turystycznych na terenie gminy, budujących konkurencyjność i unikalność oferty względem innych gmin Podhala, powodujące wzrost ruchu turystycznego i jednocześnie jego lepsze zagospodarowanie w czasie i przestrzeni, ograniczając negatywne oddziaływanie społeczne i środowiskowe, wzmacniające turystykę jako gałąź gospodarki lokalnej; • Połączenie zainteresowania niemasową produkcją zdrowej, regionalnej żywności (przede wszystkim na bazie hodowli zwierząt mlecznych), rzemiosłem i rękodziełem itp. z lokalnymi potencjałami w tym zakresie; • Brak bądź relatywnie niewielkie co do skali i kosztów następstwa pogarszającej się sytuacji demograficznej; • Polityczny i społeczny priorytet działań w zakresie ochrony środowiska (w tym likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła i szersze wykorzystanie geotermii), rozszerzonej na poprawę bioróżnorodności, zwiększenie retencji wód opadowych i powstawanie zielono-błękitnej infrastruktury; • Większa świadomość w zakresie ochrony środowiska naturalnego i zachowań	• Niewydolność lokalnych systemów transportowych (infrastruktura, komunikacja publiczna) i infrastrukturalnych (wodociągi, kanalizacja) oraz znacznie większe koszty obsługi (m.in. wywóz odpadów), wskutek większej liczby ludności przebywającej okresowo na terenie jednostki niż ewidencjonowana (nasilony ruch turystyczny, niekontrolowany rozrost bazy noclegowej); • Dynamiczny, kontrolowany w niewielkim stopniu rozrost zabudowy mieszkaniowej (także o charakterze rezydencjalnym i letniskowym), skutkujący chaosem przestrzennym, szczególnie w odniesieniu do miejsc o walorach historycznych i krajobrazowych, degradacją środowiska naturalnego oraz wzrostem kosztów utrzymania infrastruktury transportowej i sieciowej; • Chaos przestrzenny i estetyczny, związany z nadmiarem reklam i ich nośników w przestrzeni publicznej (szczególnie w sąsiedztwie głównych dróg); • Podatność branży turystycznej i pokrewnych na rozmaite kryzysy wynikające z sytuacji politycznej, gospodarczej, epidemiologicznej, klimatyczno-pogodowej itd. – ryzyko utraty źródła utrzymania, podłamania lub załamania lokalnej gospodarki; • Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu – m.in. susze, gwałtowne deszcze nawalne, huraganowe wiatry – oraz konieczność ponoszenia kosztów przeciwdziałania ich zagrożeniom i skutkom;

proekologicznych wśród młodszych pokoleń – szansa na zdynamizowanie procesu poprawy stanu środowiska przy jednoczesnym obniżeniu nakładów finansowych ponoszonych przez samorząd gminny; • Wykorzystanie funduszy zewnętrznych przeznaczonych na współpracę transgraniczną (w tym inwestycje) oraz programów rządowych, wspierających niektóre zadania samorządu – m.in. ukierunkowane na politykę prorodziną, ofertę dla młodzieży i młodych dorosłych, kompleksową politykę senioralną i społeczną; • Dodatkowe możliwości przy ubieganiu się o środki unijne w obecnej i przyszłej perspektywie finansowej UE, wynikające z zaliczenia gminy Bukowina Tatrzańska do Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego.	• Rosnące koszty utrzymania usług publicznych oraz infrastruktury, służącej ich zapewnieniu, w tym w kontekście wyzwań demograficznych – coraz większe obciążenie dla budżetu lokalnego, ryzyko pogorszenia dostępności lub jakości usług publicznych, a w skrajnych przypadkach ograniczenia oferty; • Trudności w zapewnieniu usług medycznych, pielęgnacyjnych i opiekuńczych na odpowiednim poziomie, powodowane wzrostem zapotrzebowania na takowe wskutek zmian demograficznych oraz jednocześnie problemami systemowymi (niskim finansowaniem, brakami wykwalifikowanej kadry medycznej, pielęgnacyjnej, terapeutycznej itp.); • Nasilenie problemów społecznych, powodowane różnymi czynnikami zewnętrznymi (np. warunki i tempo życia, sytuacja polityczna i gospodarcza) i trudności w skutecznym, szybkim reagowaniu – konieczność intensyfikacji działań pomocowych, przekładające się na większe zapotrzebowanie na finanse oraz specjalistyczną kadrę; • Komercjalizacja i infantylizacja folkloru i kultury góralskiej w odpowiedzi na oczekiwania turystów „głównego nurtu”, zmierzająca do zaniku jej autentyczności i unikatowości; • Konflikt ukraińsko-rosyjski i niestabilna sytuacja geopolityczna, powodujące dodatkowe wyzwania i zagrożenia w sferze społeczno-gospodarczej oraz w zakresie bezpieczeństwa i obronności.
---	---

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie wniosków z diagnozy oraz dyskusji warsztatowych

WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA

WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju gminy Bukowina Tatrzańska stanowi syntetyczny obraz pożądanego stanu rozwoju gminy w perspektywie roku 2030. Określa ambicje rozwojowe wspólnoty samorządowej i stanowi nadrzędny punkt odniesienia dla formułowania celów strategicznych i operacyjnych. Nawiązuje w swym brzmieniu do wizji funkcjonującej w dotychczasowej strategii.

GINA BUKOWINA TATRZAŃSKA 2030

Gmina Bukowina Tatrzańska stanowi rozpoznawalny w skali krajowej i międzynarodowej ośrodek spędzania czasu wolnego, budujący swoją ofertę turystyczną z wykorzystaniem lokalnych potencjałów i zasobów kulturowych (obiekty zabytkowe, żywa kultura i tradycja Podhala oraz Spisza) oraz środowiskowych (Tatrzański Park Narodowy i fragmenty Tatr Wysokich z najbardziej rozpoznawalnymi obiektami, jak Morskie Oko, Dolina Pięciu Stawów Polskich, Rysy, obszary Natura200, dolina rzeki Białki). Przemysł czasu wolnego (usługi i produkty związane z turystyką, sportem, rekreacją, kulturą, rozrywką, gastronomią i hotelarstwem) stanowią kluczową gałąź gospodarki lokalnej, kreując dodatkowe korzyści społeczne i ekonomiczne, w tym powodując rosnące dochody oraz generując dodatkowe zatrudnienie. Oferta jest wielowymiarowa oraz całoroczna, dzięki czemu rozwój jest stabilny i nieuciążliwy dla otoczenia oraz środowiska.

Gmina konsekwentnie dba o walory kulturowe, przyrodnicze, przestrzenne i krajobrazowe, stanowiące podstawę jej unikalności i lokalnej tożsamości, jakości życia i wspomnianej oferty turystycznej, prowadząc dedykowane działania inwestycyjne, organizacyjne, informacyjne, animacyjne i edukacyjne, szczególnie w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzeni, rozwoju kanalizacji, odpowiedzialnego gospodarowania wodą, poprawy jakości powietrza oraz transformacji w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.

Zrównoważony rozwój gminy Bukowina Tatrzańska oddziałuje pozytywnie na poziom atrakcyjności osadniczej gminy i wpływa na stały wzrost jakości życia mieszkańców – stwarza optymalne warunki zarówno do prowadzenia działalności gospodarczej i pracy, jak i realizacji indywidualnych oraz zbiorowych celów w pozostałych sferach życia. Kluczowym elementem w tym zakresie pozostaje stale doskonalona dostępność i jakość usług publicznych świadczonych przez samorząd, adaptowanych do zmieniających się potrzeb i rosnących oczekiwań społecznych, oraz wysoki poziom bezpieczeństwa.

Zarządzanie sprawami publicznymi jest adekwatne, nowoczesne, zwinne i odporne. Działania rozwojowe gminy realizowane są w partnerstwie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, w szczególności w ramach Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego, co wzmacnia jej konkurencyjność oraz markę i wizerunek jako atrakcyjnej i unikatowej przestrzeni do życia, prowadzenia biznesu, pracy i spędzania czasu wolnego.

MISJA

Misja gminy Bukowina Tatrzańska określa nadrzędny sens i kierunek działań samorządu lokalnego, wskazując, w jaki sposób – we współpracy z mieszkańcami oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi – gmina zamierza realizować swoje cele rozwojowe, odpowiadając na potrzeby wspólnoty lokalnej oraz wyzwania rozwojowe w perspektywie roku 2030. Stanowi aktualizację misji określonej w dotychczasowej strategii gminy.

Współpraca ukierunkowana na wzmacnianie zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłów czasu wolnego, dzięki wykorzystaniu lokalnych potencjałów i zasobów kulturowych oraz środowiskowych.

OBSZARY, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA DO 2030 ROKU ORAZ OCZEKIWANE EFEKTY JEJ REALIZACJI

Strukturę Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku tworzą **4 obszary (1. USŁUGI PUBLICZNE, 2. PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO, 3. TURYSTYKA, 4. GOSPODARKA LOKALNA)**, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają, jednocześnie realizując założenia określone w wizji rozwoju do roku 2030. W ramach tych obszarów dokonano koncentracji różnych działań wokół wyznaczonych celów. Stanowią one nawiązanie, rozwinięcie i aktualizację obszarów funkcjonujących w dotychczasowym dokumencie strategii gminy.

W ramach każdego z obszarów strategicznych określono cele rozwojowe o zróżnicowanym horyzoncie czasowym. **Cele strategiczne** mają charakter długofalowy i wskazują ogólny kierunek działań niezbędnych do realizacji przyjętej wizji rozwoju gminy. **Cele operacyjne** odnoszą się do średnioterminowego horyzontu czasowego i określają konkretne narzędzia oraz sposoby realizacji celów strategicznych. Ich realizacja opiera się na przyjętych **kierunkach działań**, które definiują strategię postępowania oraz wskazują możliwe interwencje samorządu gminnego, partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych.

Strategia uwzględnia także **oczekiwane rezultaty podejmowanych działań**, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz definiuje wskaźniki umożliwiające monitorowanie i ocenę postępów ich osiągania. Planowane aktywności w poszczególnych obszarach są **ze sobą silnie zintegrowane**, co umożliwia osiągnięcie efektów synergii, kluczowych dla skuteczności realizacji strategii. Jednocześnie katalog działań ma charakter **przykładowy i otwarty**, co pozwala na wprowadzanie nowych inicjatyw zgodnych z przyjętymi kierunkami rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Schemat 1. Cele strategiczne i operacyjne w ramach Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

USŁUGI PUBLICZNE	PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO	TURYSTYKA	GOSPODARKA LOKALNA
Cel strategiczny 1: Dostępność wysokiej jakości usług publicznych, kształtujących warunki zamieszkania i oferujących wielowymiarowe możliwości rozwoju mieszkańców gminy.	Cel strategiczny 3: Zapewnienie ładu przestrzennego, wysokiej jakości przestrzeni publicznych i zdrowego środowiska, jako kluczowych elementów wizerunku i atrakcyjności gminy.	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie pozycji gminy jako wiodącego ośrodka turystycznego w regionie i kraju.	Cel strategiczny 4: Dynamiczny rozwój gospodarczy, bazujący na zasobach i potencjałach lokalnych, przedsiębiorczości mieszkańców i aktywnej roli samorządu.
Cele operacyjne: 1.1. Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej. 1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia. 1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza. 1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwałą i zrównoważony rozwój lokalny.	Cele operacyjne: 2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni. 2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną. 2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.	Cele operacyjne: 3.1. Rozwój i integracja oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki. 3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.	Cele operacyjne: 4.1. Poprawa warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy, z uwzględnieniem specyfiki obszarów górskich. 4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego. 4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.

Źródło: Opracowanie własne

OBSZAR STRATEGICZNY 1.

USŁUGI PUBLICZNE

Cel strategiczny 1.

Dostępność wysokiej jakości usług publicznych, kształtujących warunki zamieszkania i oferujących wielowymiarowe możliwości rozwoju mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

1.1. Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej.

1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia.

1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza.

1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwały i zrównoważony rozwój lokalny.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

Zagadnienia związane z rozwojem kapitału ludzkiego i społecznego oraz potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy zostały ujęte w ramach obszaru strategicznego USŁUGI PUBLICZNE, którego nadrzędnym celem jest dostępność wysokiej jakości usług publicznych, kształtujących warunki zamieszkania i oferujących możliwości rozwoju indywidualnego i wspólnotowego mieszkańców. Obszar ten koncentruje się na działaniach skierowanych bezpośrednio do mieszkańców w celu poprawy jakości ich życia w gminie, na co składa się dostęp do edukacji, poczucie wielowymiarowego bezpieczeństwa, kultywowanie i podtrzymywanie tradycji ludowych oraz doskonalenie aparatu administracyjnego i zarządzania. Jego realizacja będzie prowadzona poprzez działania przyporządkowane 4 celom operacyjnym. Poprawa atrakcyjności osadniczej gminy stanowić ma odpowiedź na obserwowane w skali regionu oraz kraju problemy demograficzne, które częściowo zaczynają być widoczne również na poziomie lokalnym - migracje i starzenie się społeczeństwa.

Pierwszy cel operacyjny w ramach obszaru (1.1.) ukierunkowany jest na rozwój nowoczesnego i efektywnego systemu edukacji, zapewniającego wysoką jakość kształcenia oraz wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. Strategia traktuje edukację jako fundament długofalowego rozwoju gminy i budowania jej kapitału ludzkiego. Przewidziane działania obejmują modernizację infrastruktury oświatowej i towarzyszącej oraz zaplecza dydaktycznego, rozwój oferty edukacyjno-wychowawczej wraz z wdrażaniem metod nauczania sprzyjających kształtowaniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, krzewieniu tożsamości lokalnej i regionalnej oraz podnoszeniu sprawności fizycznej. Istotnym elementem będzie zapewnienie uczniom dostępu do specjalistycznego wsparcia oraz wzmacnianie indywidualizacji pracy z dzieckiem, z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, ograniczeń i talentów. Równolegle rozwijany będzie system zarządzania kadrami oświaty, w celu ciągłego doskonalenia i dostosowywania do szeregu zmian programowych, prawnych, organizacyjnych i technologicznych, a także wyzwań stawianych przez samych uczniów i rodziców. W kontekście wyzwań demograficznych i organizacyjno-finansowych, zakłada się dalsze monitorowanie wydatków w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania środków przy utrzymaniu wysokiej jakości i dostępności edukacji.

Drugi cel operacyjny (1.2.) skoncentrowany jest na polityce społecznej, która zapewni mieszkańcom bezpieczeństwo w wielu wymiarach i na różnych etapach życia oraz wzmocni odporność wspólnoty lokalnej na sytuacje kryzysowe. Strategia postępowania w tym obszarze obejmuje rozwój profilaktyki zdrowotnej i społecznej, wzmacnianie polityki prorodzinnej, wsparcie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych problemami, kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami, wsparcie opiekunów osób zależnych, a także rozwój zasobu mieszkaniowego dostosowanego do potrzeb pomocy społecznej. Istotnym elementem będzie ciągła profesjonalizacja systemu pomocy społecznej, szczególnie w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Wyzwaniem jest deinstytucjonalizacja usług, promująca wsparcie w środowisku lokalnym i domowym, zapewniająca osobom potrzebującym podmiotowość, godność, prawo do samodzielności, zapobiegająca izolacji społecznej oraz pozwalająca żyć w naturalnym środowisku. System będzie również dostosowywany do nowych problemów społecznych, w tym związanych z uzależnieniami behawioralnymi i złą kondycją psychiczną, głównie diagnozowaną u dzieci i młodzieży. Równolegle gmina rozwijać będzie system bezpieczeństwa i reagowania kryzysowego, obejmujący przedsięwzięcia planistyczne i infrastrukturalne, wzmacnianie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych, aktualizację procedur bezpieczeństwa oraz działania edukacyjne i prewencyjne w zakresie zagrożeń naturalnych, klimatycznych i społecznych, w tym cyberbezpieczeństwa. Jego elementem jest

również ochrona ludności i obrona cywilna, jako jedno z nowych zadań samorządu gminnego, w związku z rosnącymi napięciami międzynarodowymi.

Trzeci cel operacyjny (1.3) skupia w sobie działania nastawione na budowanie silnej, zintegrowanej wspólnoty lokalnej, opartej na aktywności i zaangażowaniu mieszkańców oraz świadomym i twórczym wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego Podhala i Spisza. Dziedzictwo to traktowane jest nie tylko jako element tożsamości, lecz także jako czynnik integrujący i animujący społeczność oraz wzmacniający jej przywiązanie do miejsca zamieszkania. Działania w tym obszarze obejmą rozwój i modernizację infrastruktury kultury, a także poszerzanie i różnicowanie oferty instytucji kultury oraz podmiotów działających w sferze aktywności społecznej. Szczególny nacisk położony zostanie na upowszechnianie niematerialnego i materialnego dziedzictwa regionu, jego dokumentowanie, ochronę oraz włączanie w obieg społeczny, gospodarczy i turystyczny. Strategia postępowania uwzględnia również modernizację i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury oraz wyposażenia sportowego i rekreacyjnego oraz doskonalenie oferty w tym zakresie, w szczególności we współpracy z lokalnymi klubami i organizacjami sportowymi. W ramach realizacji celu zakłada się różnorodne inicjatywy sprzyjające uczestnictwu w kulturze oraz aktywności fizycznej, w szczególności realizowane oddolnie. Za kluczowe uznano również mechanizmy aktywizacji i partycypacji społecznej, w tym w postaci działalności w ramach organizacji społecznych i pozarządowych czy świadczenia wolontariatu, które obejmą różnorodne formy wsparcia oraz współpracy finansowej i pozafinansowej.

Czwarty cel operacyjny (1.4) dąży do zbudowania nowoczesnej i sprawnej administracji, zdolnej do skutecznego zarządzania rozwojem gminy w warunkach rosnących wyzwań społecznych, gospodarczych, środowiskowo-klimatycznych, przestrzennych, technologicznych czy związanych z bezpieczeństwem. Obejmuje on wzmacnianie potencjału instytucjonalnego urzędu oraz rozwój współpracy z partnerami lokalnymi i ponadlokalnymi. Działania w tym obszarze koncentrować się będą na modernizacji zaplecza administracyjnego, cyfryzacji usług publicznych oraz podnoszeniu kompetencji kadr samorządowych, tak aby zapewnić wysoką jakość obsługi mieszkańców oraz skuteczność realizacji projektów i pozyskiwania środków zewnętrznych. Istotnym kierunkiem będzie także wdrażanie rozwiązań innowacyjnych, w tym elementów koncepcji smart village, sprzyjających efektywnemu zarządzaniu i lepszemu wykorzystaniu zasobów. Równolegle rozwijane będą mechanizmy współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej, w szczególności w ramach Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego, tworzonego przez 13 podhalańskich samorządów. Rosnące oczekiwania mieszkańców względem administracji publicznej, w połączeniu z faktem, że granice administracyjne przestają mieć znaczenie dla ich codziennego funkcjonowania, stanowią jedno z największych wyzwań dla gminy i sąsiednich jednostek. Mieszkańcy słusznie postrzegają przestrzeń jako funkcjonalną całość, oczekując wysokiej jakości usług bez względu na to, po której stronie linii granicznej mieszkają, pracują czy spędzają czas wolny.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 3. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 1. USŁUGI PUBLICZNE

Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend ¹	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy ²
1.1.1.	Modernizacja i rozwój infrastruktury oraz wyposażenia teleinformatycznego, dydaktycznego i sportowo-rekreacyjnego szkół i przedszkoli, z uwzględnieniem ich bezpośredniego otoczenia (budowa, przebudowa, remonty obiektów, tworzenie pracowni przedmiotowych i komputerowych, zagospodarowanie otoczenia itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia szkół i przedszkoli Zwiększenie dostępności oraz funkcjonalności infrastruktury i wyposażenia szkół i przedszkoli, w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych szkół i przedszkoli Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury oświatowej na klimat i środowisko Poprawa komfortu, bezpieczeństwa i innych warunków pracy oraz nauki i przebywania w szkołach i przedszkolach	Liczba zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających dzieci i/lub młodzieży szkolnej w skali roku ↗ Liczba obiektów oświatowych wyposażonych w windy ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej

¹ W wszystkich przypadkach oczekiwany trend wzrostowy należy rozumieć jako co najmniej utrzymanie aktualnego stanu.

² Katalog partnerów stanowi każdorazowo pewną propozycję realizacyjną i ma charakter otwarty. Współpraca partnerów może przybierać zarówno formę finansową, jak i pozafinansową. Będzie to zależało m.in. od typu danego działania oraz rodzaju i możliwości poszczególnych partnerów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Podniesienie jakości i atrakcyjności gminnej oferty w zakresie edukacji i wychowania			
1.1.2.	Rozwój oferty edukacyjno-wychowawczej szkół i przedszkoli, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, krzewienia tożsamości lokalnej i regionalnej oraz podnoszenia sprawności fizycznej (wprowadzanie dodatkowych zajęć i warsztatów, organizacja wycieczek, półkolonii, zajęcia ruchowe, np. basen i sporty zimowe, rozwój współpracy szkół z partnerami publicznymi, społecznymi i gospodarczymi, np. ze Związkiem Podhalań i Związkiem Polskiego Spisza, wizyty zawodoznawcze i spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami, realizacja projektów, w tym wymian międzynarodowych, wdrażanie interdyscyplinarnych metod nauczania, innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań programowych, organizacyjnych i technologicznych, np. STEAM oraz AI).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty edukacyjno-wychowawczej szkół i przedszkoli Wzmocnienie kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych dzieci i młodzieży szkolnej Wzmocnienie tożsamości lokalnej i regionalnej dzieci i młodzieży szkolnej Wzmocnienie aktywności fizycznej oraz prozdrowotnych postaw i zachowań dzieci i młodzieży szkolnej Rozwój wszechstronnego potencjału dzieci i młodzieży szkolnej Podniesienie jakości procesu dydaktycznego i wychowawczego oraz osiągniętych efektów	Liczba zajęć, które uzupełniają lub rozszerzają program nauczania, oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗ Liczba projektów realizowanych przez szkoły i przedszkola oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗ Liczba partnerów współpracujących ze szkołami i przedszkolami oraz liczba wspólnych działań i ich beneficjentów ↗ Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty ↗	Przedszkola i szkoły	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Szkoły ponadpodstawowe i branżowe, Uczelnie i instytucje naukowe, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Związek Podhalań, Związek Polskiego Spisza, Kluby i organizacje sportowe, Rodzice, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

1.1.3.	Zapewnienie dostępu do specjalistów i ukierunkowanych działań, zarówno rozwijających zainteresowania, uzdolnienia i talenty uczniów, jak i wspierających w zakresie pojawiających się trudności, czy adresowanych dla uczniów o zdiagnozowanych specjalnych potrzebach (koła zainteresowań, zajęcia wyrównawcze, przydzielanie stypendiów, organizacja ukierunkowanych form wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, doradztwo edukacyjne i zawodowe itp.).	Zwiększenie dostępności specjalistów Lepsze dostosowanie procesu nauczania i wsparcia do zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów Wyrównanie i zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci oraz młodzieży szkolnej Niwelacja problemów i deficytów oraz rozwój pasji i talentów dzieci i młodzieży szkolnej Rozwój indywidualnego potencjału dzieci i młodzieży szkolnej Podniesienie jakości procesu dydaktycznego i wychowawczego oraz osiągniętych efektów	Liczba zajęć wyrównawczych oraz liczba ich uczestników w skali roku Liczba uczniów objętych różnego rodzaju wsparciem prawidłowego rozwoju, w tym pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz doradztwem edukacyjnym i zawodowym Liczba dzieci przypadających na etat specjalisty (pedagoga, psychologa, pedagoga specjalnego, logopedy) Liczba laureatów i finalistów olimpiad, konkursów przedmiotowych i/lub artystycznych i/lub zawodów sportowych	Przedszkola i szkoły	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zakopanem i inne, Szkoły ponadpodstawowe i branżowe, Uczelnie i instytucje naukowe, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje pomocy społecznej, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy i inne placówki ochrony zdrowia, Przedsiębiorcy,
--------	---	---	--	----------------------	--

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

					Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Rodzice, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
1.1.4.	Skuteczne zarządzanie kadrami systemu oświaty i wychowania (rekrutacja, selekcja, wdrażanie, ocena, motywowanie, rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych, w szczególności pod kątem realizacji wczesnej diagnozy oraz wspierania indywidualnego i wszechstronnego rozwoju każdego dziecka itp.).	Zapewnienie odpowiednio licznych kadr oświatowych Zwiększenie stabilności zatrudnienia i ograniczenie rotacji kadr oświatowych Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr oświatowych, szczególnie w kontekście rozwoju kształcenia ogólnego i edukacji włączającej Zwiększenie dostępności specjalistów Zwiększenie poziomu satysfakcji zawodowej, motywacji i zaangażowania kadr oświatowych Podniesienie jakości procesu dydaktycznego i wychowawczego oraz osiągniętych efektów	Liczba wakatów w szkołach i przedszkolach ↓ Wskaźnik rotacji kadr w szkołach i przedszkolach ↓ Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na nauczyciela w ciągu roku oraz poziom wiedzy pracowników objętych systemem doskonalenia zawodowego ↗ Odsetek nauczycieli dyplomowanych w ogólnej liczbie nauczycieli ↗	Przedszkola i szkoły	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Ośrodki doskonalenia nauczycieli, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej, Kadry oświatowe

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

1.1.5.	Monitorowanie wydatków oświatowych wraz z podejmowaniem ewentualnych działań optymalizujących przy utrzymaniu odpowiedniej dostępności oferty i jakości kształcenia.	Optymalizacja wydatków oświatowych Lepsze dostosowanie sieci, infrastruktury i oferty do aktualnych i perspektywicznych potrzeb społecznych oraz możliwości organizacyjno-finansowych gminy	Wydatki na oświatę w przeliczeniu na jednego ucznia w gminie i/lub danej szkole lub przedszkolu Odsetek wydatków na oświatę w wydatkach ogółem budżetu gminy	Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej, Przedszkola i szkoły, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Kuratorium Oświaty w Krakowie, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Kadry oświatowe, Rodzice
Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.2.1.	Realizacja profilaktycznych działań informacyjnych, edukacyjnych i animacyjnych, kierowanych do różnych grup mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyczno-wychowawczej funkcji szkół i przedszkoli (programy profilaktyczno-wychowawcze w szkołach i przedszkolach, programy gminne i promocja regularnych badań, zdrowej diety, aktywności fizycznej, dbałości o dobrostan psychiczny, unikania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w przypadku dzieci i młodzieży dodatkowy priorytet na przeciwdziałanie uzależnieniom od ekranów, podejmowaniu zachowań ryzykownych w sieci i cyberprzemocy).	Rozwój oraz podniesienie jakości i skuteczności działań profilaktycznych Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie prozdrowotnych postaw i zachowań mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży szkolnej Zmniejszenie ryzyka chorób, poprawa stanu zdrowia mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży szkolnej Ograniczenie problemu uzależnień od ekranów, a także zachowań ryzykownych i agresywnych w sieci	Liczba akcji profilaktycznych, w tym realizowanych przez szkoły i przedszkola, oraz liczba uczestników w skali roku ↗ Wskaźnik zapadalności na choroby przewlekłe ↘ Odsetek uczniów starszych klas szkół podstawowych w gminie, którzy mieli kontakt z alkoholem lub innymi substancjami psychoaktywnymi w ciągu ostatniego roku ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy, Przedszkola i szkoły	Administracja rządowa, Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zakopanem i inne, Gminny Zespół Oświatowy w Bukowinie Tatrzańskiej, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

			Liczba stwierdzonych przypadków cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży szkolnej w skali roku ↓ Liczba zdiagnozowanych przypadków otyłości i/lub wad postawy wśród dzieci i młodzieży szkolnej ↓		Tatrzańskiej i inne instytucje pomocy społecznej, Szpital Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP, Sądy
1.2.2.	Rozwój dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych i potrzeb wynikających ze starzenia się społeczeństwa (inwestycje, doskonalenie kadry, rozwój oferty, współpraca informacyjna, finansowa, programowa z powiatem tatrzańskim i placówkami ochrony zdrowia itp.).	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług ochrony zdrowia Zmniejszenie ryzyka chorób, poprawa stanu zdrowia mieszkańców	Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej Poziom zadowolenia mieszkańców z usług ochrony zdrowia ↗	SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy	Administracja rządowa, Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Szpital Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
1.2.3.	Realizacja spójnej i zintegrowanej polityki prorodzinnej, ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania kompetencji wychowawczych młodych rodziców i rozwoju pracy środowiskowej (organizacja szkoły dla rodziców i opiekunów, zapewnienie pomocy finansowej i pozafinansowej dla rodzin,	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia rodzin Wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców i poprawa funkcjonowania rodzin	Liczba osób objętych wsparciem edukacyjnym w zakresie kompetencji wychowawczych oraz poziom wiedzy uczestników ↗	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zakopanem i inne,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	świadczenie pracy socjalnej i asystentury, rozwój oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży itp.).	Ograniczenie występowania zaniedbań, problemów i rozpadu rodzin Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia rodzin w gminie	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym objętych pracą socjalną i/lub asystenturą i/lub wsparciem finansowym Liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba osób korzystających w skali roku 		Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem i inne instytucje pomocy społecznej, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy, Szpital Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedszkola i szkoły, Organizacje pozarządowe i społeczne, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
1.2.4.	Zapobieganie i ograniczanie problemów społecznych i rodzinnych oraz wspieranie osób i rodzin w wychodzeniu z kryzysów (przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy, zapewnienie adekwatnych, zindywidualizowanych form pomocy i interwencji, ciągłe doskonalenie pracy odpowiedzialnych służb itp.).	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia osób i rodzin w trudnej sytuacji/dotkniętych problemami Ograniczenie występowania zaniedbań, problemów i rozpadu rodzin, szczególnie przemocy domowej i uzależnień	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, w tym, gdzie czynnikiem współwystępującym było nadużywanie alkoholu Liczba korzystających z pomocy społecznej jako osoby dotknięte przemocą domową Liczba korzystających z pomocy społecznej jako osoby dotknięte uzależnieniami	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół interdyscyplinarny	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zakopanem i inne, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Rodzinny Dom Dziecka w Zakopanem, Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Tatrogród”, Tatrzański Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Osób Doznających

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie liczby osób wychodzących z uzależnień i trwałych kryzysów życiowych Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia osób i rodzin w gminie	Liczba osób, wobec których Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowała wniosek do sądu o leczenie odwykowe		Przemocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem i inne instytucje pomocy społecznej, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy, Szpital Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Przedszkola i szkoły, Organizacje pozarządowe i społeczne, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP, Sądy
1.2.5.	Wdrażanie kompleksowych i zintegrowanych działań na rzecz osób starszych, zapewniających im jak najdłuższe, komfortowe i bezpieczne funkcjonowanie w środowisku domowym i społecznym (rozwój dedykowanych placówek, jak Dzienny Dom Opieki, zapewnienie pomocy finansowej i pozafinansowej, świadczenie pracy socjalnej, zapewnienie usług opiekuńczych innych, a także tworzenie dedykowanej oferty integracji, edukacji i aktywnego spędzania czasu wolnego, wsparcie i promocja samoorganizacji środowiska senioralnego, animacja międzypokoleniowa).	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia osób starszych Deinstytucjonalizacja usług społecznych Zwiększenie samodzielności, integracji społecznej i wieloaspektowej aktywności osób starszych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, w tym korzystających z usług opiekuńczych i/lub wsparcia finansowego i/lub objętych pracą socjalną Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom oraz liczba ich uczestników	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem, Dom Pomocy Społecznej w Zakopanem i inne instytucje pomocy społecznej, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy, Szpital

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wydłużenie okresu samodzielnego funkcjonowania osób starszych w środowisku domowym Ograniczenie ryzyka marginalizacji i wykluczenia osób starszych Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia osób starszych w gminie	Liczba osób korzystających z Dziennego Domu Opieki 		Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia, Przedszkola i szkoły, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Organizacje pozarządowe i społeczne Przedsiębiorcy, Kluby i organizacje sportowe, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
1.2.6.	Wspomaganie, aktywizacja i integracja osób zagrożonych lub dotkniętych niepełnosprawnościami (rozwój dedykowanych placówek, zapewnienie pomocy finansowej i pozafinansowej, wsparcie w codziennym funkcjonowaniu w postaci asystenta, zapewnienie usług opiekuńczych, specjalistycznych i innych, a także tworzenie dedykowanej oferty integracji, edukacji, rozwoju i aktywnego spędzania czasu wolnego).	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych niepełnosprawnościami Deinstytucjonalizacja usług społecznych Zwiększenie samodzielności, integracji społecznej i wieloaspektowej aktywności osób zagrożonych lub	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, w tym korzystających z specjalistycznych usług opiekuńczych i/lub asystenta osoby niepełnosprawnej Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami oraz liczba ich uczestników 	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem i inne instytucje pomocy społecznej, SP ZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy, Szpital Powiatowy im. dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem i inne placówki ochrony zdrowia,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		dotkniętych niepełnosprawnościami Ograniczenie ryzyka marginalizacji i wykluczenia osób zagrożonych lub dotkniętych niepełnosprawnościami Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia osób zagrożonych lub dotkniętych niepełnosprawnościami w gminie			Przedszkola i szkoły, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Organizacje pozarządowe i społeczne Przedsiębiorcy, Kluby i organizacje sportowe, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
1.2.7.	Przeciwdziałanie wypaleniu i kompleksowe wsparcie opiekunów rodzinnych i zawodowych osób zależnych (Centrum Wsparcia Opiekunów Faktycznych, informowanie o prawach i możliwościach pomocy, pomoc w zakresie sprzętu niezbędnego do opieki, tworzenie grup wsparcia, świadczenia pielęgnacyjne oraz usługi opieki odciążeniowej i wytchnieniowej w różnych formach itp.).	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia opiekunów osób zależnych Deinstytucjonalizacja usług społecznych Wzmocnienie kompetencji opiekunów osób zależnych Zwiększenie odporności psychicznej i społecznej opiekunów osób zależnych Ograniczenie ryzyka marginalizacji i wykluczenia opiekunów oraz rodzin z osobą zależną	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, w tym korzystających z opieki wytchnieniowej w różnych formach Liczba osób korzystających z Centrum Wsparcia Opiekunów Faktycznych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem i inne instytucje pomocy społecznej, Organizacje pozarządowe i społeczne, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia opiekunów oraz rodzin z osobą zależną w gminie			
1.2.8.	Skuteczne zarządzanie kadrami systemu pomocy społecznej (rekrutacja, selekcja, wdrażanie, ocena, motywowanie, rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych, w szczególności w kontekście rosnącej liczby osób starszych, chorych, z niepełnosprawnościami itp.).	Zapewnienie odpowiednio licznych kadr systemu pomocy społecznej Zwiększenie stabilności zatrudnienia i ograniczenie rotacji kadr systemu pomocy społecznej Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr systemu pomocy społecznej, szczególnie w kontekście starzejącego się społeczeństwa Zwiększenie poziomu satysfakcji zawodowej, motywacji i zaangażowania kadr systemu pomocy społecznej	Liczba wakatów w ośrodku pomocy społecznej ↓ Wskaźnik rotacji kadr w ośrodku pomocy społecznej ↓ Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika ośrodka pomocy społecznej w ciągu roku oraz poziom wiedzy pracowników objętych systemem doskonalenia zawodowego ↗	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół interdyscyplinarny	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie i inne instytucje pomocy społecznej, Podmioty szkoleniowe i doradcze, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Kadry systemu pomocy społecznej
1.2.9.	Modernizacja i rozwój gminnego zasobu mieszkaniowego pod kątem potrzeb pomocy społecznej (budowa, przebudowa, remonty lokali, np. mieszkań treningowych i wspomaganych itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu gminnego zasobu mieszkaniowego Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury, w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba lokali mieszkalnych w zasobie gminnym według rodzaju oraz liczba korzystających ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury na klimat i środowisko Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia osób i rodzin w trudnej sytuacji/dotkniętych problemami (potrzebujących pomocy w usamodzielnieniu się lub w codziennym funkcjonowaniu), w tym mieszkań treningowych i wspomaganych Ograniczenie ryzyka marginalizacji i wykluczenia mieszkaniowego			
1.2.10.	Wzmacnianie ochrony oraz odporności gminy na zagrożenia naturalne, zjawiska ekstremalne i skutki zmian klimatu, w tym w zakresie zagrożenia powodzią od rzeki Białki (realizacja działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, podejmowanie inwestycji własnych oraz wspieranie przedsięwzięć zewnętrznych redukujących skalę zagrożeń, prowadzenie odpowiedzialnej polityki planowania	Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie bezpiecznych postaw i zachowań mieszkańców Wdrożenie polityki planowania i zagospodarowania przestrzennego ograniczającej ekspozycję na ryzyko	Liczba inwestycji odpowiadających na zagrożenia oraz liczba zabezpieczonych dzięki nim mieszkańców ↗ Wartość strat oszacowanych po zjawiskach ekstremalnych ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	i zagospodarowania przestrzennego na obszarach narażonych, systematyczny rozwój, aktualizacja i integracja systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania oraz reagowania kryzysowego itp.).	Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu, szczególnie w zakresie podtopień i powodzi Ograniczenie strat materialnych, sanitarnych i społecznych spowodowanych zjawiskami ekstremalnymi Usprawnienie lokalnego systemu ostrzegania, zarządzania kryzysowego i koordynacji służb Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców i infrastruktury			Pożarnej w Zakopanem i jednostki OSP, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
1.2.11.	Wzmacnianie potencjału operacyjnego jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie zapobiegania oraz reagowania na zagrożenia naturalne, zjawiska ekstremalne i skutki zmian klimatu (modernizacja i rozwój zaplecza infrastrukturalnego, w tym remiz strażackich, również pod kątem prowadzonej przez nie działalności animacyjnej, edukacyjnej i integracyjnej, doposażenie, systematyczne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji służb).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia jednostek OSP Wzmocnienie kompetencji i specjalistycznych umiejętności strażaków Wzmocnienie potencjału animacyjnego, edukacyjnego i integracyjnego jednostek OSP	Liczba zmodernizowanych remiz OSP ↗ Średni wiek grup sprzętowych użytkowanych przez jednostki OSP ↘ Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na członka OSP w ciągu roku oraz poziom wiedzy pracowników	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem i jednostki OSP, Podmioty szkoleniowe i doradcze, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie bezpieczeństwa strażaków w trakcie akcji Zwiększenie szybkości i skuteczności reagowania jednostek OSP na sytuacje kryzysowe Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców i infrastruktury	objętych systemem doskonalenia zawodowego ↗ Średni czas reakcji jednostek OSP na zdarzenia na terenie gminy ↘		
1.2.12.	Podejmowanie kompleksowych działań w zakresie ochrony ludności oraz obrony cywilnej (opracowywanie i systematyczna aktualizacja planów i procedur reagowania kryzysowego, organizacja szkoleń i ćwiczeń podnoszących poziom przygotowania władz, służb i mieszkańców gminy do działania w sytuacjach nadzwyczajnych, zapewnienie adekwatnego zaplecza infrastrukturalnego i wyposażenia, rozwój alternatywnych i odpornych systemów łączności, monitoring i ochrona infrastruktury krytycznej, jak np. ujęcia wody, działania ograniczające ryzyko dezinformacji).	Rozwój wyposażenia i infrastruktury niezbędnych do realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie bezpiecznych postaw i zachowań mieszkańców Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia wojenne, terrorystyczne i inne Zwiększenie szybkości i skuteczności reagowania	Liczba zrealizowanych przez gminę szkoleń z zakresu ochrony ludności i obronności cywilnej oraz liczba ich uczestników i poziom ich wiedzy ↗ Liczba i wartość inwestycji w infrastrukturę i wyposażenie niezbędne do realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Wojska Obrony Terytorialnej, Harcerze, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		służb i mieszkańców w sytuacjach kryzysowych i wojennych Usprawnienie lokalnego systemu ostrzegania, zarządzania kryzysowego i koordynacji służb Ograniczenie ryzyka dezinformacji Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i narodowego	Odsetek obiektów infrastruktury krytycznej objętych monitoringiem i ochroną ↗ Wyniki przeglądów i audytów bezpieczeństwa		
1.2.13.	Rozwijanie spójnych działań informacyjnych, edukacyjnych i prewencyjnych służących podnoszeniu poziomu porządku i bezpieczeństwa publicznego (realizacja szkoleń, warsztatów i kampanii uświadamiających i kształtujących odpowiedzialne postawy oraz zachowania w zakresie zapobiegania zagrożeniom oraz właściwego reagowania w sytuacjach kryzysowych, w tym w obszarze cyberbezpieczeństwa, adresowanych do różnych grup odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób starszych).	Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie bezpiecznych postaw i zachowań mieszkańców Zwiększenie odporności gminy i mieszkańców na zagrożenia tradycyjne i cyfrowe Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego	Liczba zajęć z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa w szkołach z udziałem Policji i/lub Straży Pożarnej oraz liczba ich uczestników ↗ Liczba wypadków z udziałem dzieci w skali roku ↘ Liczba przestępstw wymierzonych w seniorów zamieszkujących na terenie gminy ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły	Administracja rządowa, Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP, Organizacje pozarządowe i społeczne, Media

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.3.1.	Modernizacja i rozwój infrastruktury oraz wyposażenia instytucji kultury, a także przestrzeni służących celom społecznym, z uwzględnieniem ich bezpośredniego otoczenia (budowa, przebudowa, remonty obiektów, zakup, naprawa, wymiana, uzupełnianie sprzętu, zagospodarowanie otoczenia itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury itp. Zwiększenie dostępności oraz funkcjonalności infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury itp., w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych instytucji kultury itp. Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury instytucji kultury itp. na klimat i środowisko Poprawa komfortu, bezpieczeństwa i innych warunków pracy oraz aktywnego i biernego uczestnictwa w kulturze	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających w skali roku 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

1.3.2.	Rozszerzanie i zróżnicowanie oferty Bukowińskiego Centrum Kultury „Dom Ludowy”, ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw odnoszących się do niematerialnego dziedzictwa Podhala i Spisza (rozwój stałych i nowych form działalności, w tym zajęć, kursów, warsztatów, jak np. Szkoła Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej, Szkółka Góralskiego Muzykowania, prowadzenie Regionalnego Zespołu Teatralnego im. Józefa Pitoraka i zespołów regionalnych, Teatru „Coz Teroz Bedzie” w Białce Tatrzańskiej, organizacja wydarzeń, w szczególności tradycyjnych festynów wiejskich oraz cyklicznych, jak np. Sabałowe Bajania, Góralski Karnawał, utrzymywanie i rozwijanie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego w okresach wakacyjnych i ferii zimowych, badanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego gminy, wydawnictwa regionalne i projekty, zacieśnianie współpracy z lokalnymi i ponadlokalnymi środowiskami, podmiotami i twórcami, w tym z Muzeum Tatrzańskim im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Związkiem Podhalań i Związkiem Polskiego Spisza, sieciowanie, tworzenie szlaków, np. obejmujących pracownie, warsztaty i domy twórców ludowych itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty centrum kultury, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców Wyrównanie i zwiększanie i dostępu wszystkich do kultury Wzmocnienie tożsamości oraz wrażliwości lokalnej i regionalnej mieszkańców Wzmocnienie i wypromowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk kultury Zwiększenie integracji oraz aktywności kulturalnej i społecznej mieszkańców	Liczba zajęć w ofercie centrum kultury oraz liczba ich uczestników w skali roku Liczba grup artystycznych i zespołów regionalnych działających przez centrum kultury oraz liczba ich członków Liczba i nakład wydawnictw centrum kultury Liczba projektów realizowanych przez centrum kultury, w tym we współpracy z innymi podmiotami, oraz liczba uczestników w skali roku Liczba wydarzeń organizowanych przez centrum kultury w ciągu roku oraz liczba uczestników	Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Sołtysi i rady sołeckie, Związek Podhalań, Związek Polskiego Spisza
1.3.3.	Zachowanie, upowszechnianie i wzmacnianie wartości materialnego dziedzictwa kulturowego gminy i regionu, wraz z włączaniem go w obieg społeczny, gospodarczy i turystyczny (aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, opracowanie	Poprawa stanu zachowania i skuteczniejsza ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego Zwiększenie dostępności i funkcjonalności obiektów	Zaktualizowana gminna ewidencja ochrony zabytków i opracowany gminny program opieki nad zabytkami	Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	programu opieki nad zabytkami, podejmowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych, przywracanie lub zmiana funkcji, adaptacja, komercjalizacja, działania promocyjne i animacyjne, wytyczanie/tworzenie szlaków kulturowych i ścieżek edukacyjnych, np. szlak hrabiego Władysława Zamoyskiego, szlak Karola Wojtyły, szlak historyczny / sentymentalny obejmujący miejsca w przestrzeni gminy, wyposażone w tabliczki informacyjne z historycznym zdjęciem ukazującym, jak wyglądały one kiedyś, analiza możliwości utworzenia skansenu wraz z ewentualną realizacją, wspieranie inwestorów prywatnych w podobnych działaniach, w tym analiza możliwości utworzenia dedykowanego funduszu gminnego na prace przy zabytkach wraz z ewentualną realizacją).	zabytkowych dla mieszkańców i odwiedzających Wzmocnienie tożsamości oraz wrażliwości lokalnej i regionalnej mieszkańców Wzmocnienie i wypromowanie zasobów kultury i dziedzictwa Prorozwojowe wykorzystanie zasobów kultury i dziedzictwa - włączenie ich w obieg społeczny, gospodarczy i turystyczny Wzrost integracji i wieloaspektowej aktywności mieszkańców, w szczególności kulturalnej i społecznej Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej Zwiększenie rozpoznawalności, atrakcyjności i zainteresowania gminą i jej ofertą wśród turystów	Liczba obiektów zabytkowych, które zostały objęte inwestycjami ↗ Liczba szlaków kulturowych, funkcjonujących w ich ramach miejsc/obiektów oraz odwiedzających je osób ↗		w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
--	--	---	---	--	---

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

1.3.4.	Rozszerzanie i zróżnicowanie oferty Gminnej Biblioteki Publicznej im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej (z filiami), działającej jako nowoczesne centrum czytelnictwa, kultury, informacji, edukacji, nowych technologii oraz wspólnego działania (zapewnienie nowości wydawniczych oraz dostępu do e-booków, audiobooków itp., zajęcia, warsztaty i wydarzenia promujące książkę i czytanie oraz rozwój pozostałej oferty w zakresie edukacji, animacji, integracji i aktywizacji mieszkańców, zacieśnianie współpracy z lokalnymi i ponadlokalnymi środowiskami, podmiotami i twórcami).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty biblioteki wraz z filiami, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców Wyrównanie i zwiększanie i dostępu wszystkich do kultury Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk kultury Zwiększenie integracji oraz aktywności kulturalnej, społecznej i czytelniczej mieszkańców	Wielkość zbiorów bibliotecznych, w tym liczba woluminów księgozbioru ↗ Liczba czytelników, w tym w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców ↗ Liczba wypożyczeń księgozbioru, w tym w przeliczeniu na 1 czytelnika ↗ Liczba wydarzeń organizowanych przez bibliotekę w ciągu roku oraz liczba uczestników ↗ Liczba projektów realizowanych przez bibliotekę, w tym we współpracy z innymi podmiotami, oraz liczba uczestników w skali roku ↗	Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy” i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Sołtysi i rady sołeckie
1.3.5.	Modernizacja i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury oraz wyposażenia sportowego i rekreacyjnego z uwzględnieniem ich bezpośredniego otoczenia (budowa, przebudowa, remonty obiektów, systematyczne przeglądy i niezbędne prace utrzymaniowe, konserwacyjne i naprawcze, zagospodarowanie otoczenia itp.), w tym bazy lekkoatletycznej.	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury, w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Powierzchnia terenów rekreacyjnych i/lub sportowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kluby i organizacje sportowe

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury na klimat i środowisko Poprawa warunków aktywnego spędzania czasu wolnego i profesjonalnego uprawiania sportu, a także turystyki			
1.3.6.	Rozszerzanie i zróżnicowanie oferty sportowej, rekreacyjnej i krajoznawczej, w szczególności we współpracy z lokalnymi klubami i organizacjami sportowymi (rozwój dotychczasowych i kreowanie nowych dyscyplin, sekcji, zajęć, akcji, kampanii, wydarzeń i innych propozycji, jak np. patriotyczne gry terenowe, współpraca finansowa i pozafinansowa z klubami i organizacjami sportowymi).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty sportowej, rekreacyjnej i krajoznawczej, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk sportowych Rozwój współpracy finansowej i pozafinansowej samorządu z klubami i organizacjami sportowymi Wyrównanie i zwiększanie i dostępu wszystkich do sportu i rekreacji	Liczba klubów sportowych i ich członków, prowadzonych przez nie sekcji oraz ćwiczących w ramach poszczególnych sekcji ↗ Liczba klubów i organizacji sportowych, które uzyskały dofinansowanie z gminy, jego wartość, liczba realizowanych przez nie projektów oraz liczba uczestników ↗ Liczba wydarzeń rekreacyjnych i/lub sportowych i/lub krajoznawczych oraz liczba uczestników ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedszkola i szkoły, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy” i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie integracji oraz aktywności ruchowej mieszkańców Wzmocnienie prozdrowotnych postaw i zachowań mieszkańców			
1.3.7.	Zwiększanie poziomu społecznego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego (informacja i promocja oferty, zapewnienie łatwiejszego dostępu do kultury i pozostałej oferty osobom, dla których dostęp ten z różnych powodów - ekonomicznych, wiekowych, komunikacyjnych itp. - jest ograniczony, jak oferta zdalna oraz realizowana „na wynos”, np. w Dziennym Domu Opieki).	Wyrównanie i zwiększanie i dostępu wszystkich do kultury, sportu i rekreacji Zwiększenie rozpoznawalności, atrakcyjności i zainteresowania ofertą kulturalną i aktywnymi formami spędzania czasu wolnego Zwiększenie integracji oraz aktywności ruchowej, kulturalnej i społecznej mieszkańców	Liczba działań centrum kultury realizowanych w formule zdalnej i/lub wyjazdowej oraz liczba uczestników ↗ Odsetek mieszkańców deklarujących uczestnictwo w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego przynajmniej raz na kwartał ↗	Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Sołtysi i rady sołeckie
1.3.8.	Kompleksowe wspieranie aktywności i partycypacji społecznej, szczególnie na polu kultury oraz dziedzictwa lokalnego i regionalnego, a także działalności na rzecz własnych społeczności (promocja wolontariatu, systemowe wsparcie organizacji społecznych i pozarządowych, zlecenie i powierzanie im realizacji zadań publicznych, wspólne działania, stypendia i wyróżnienia dla animatorów kultury, twórców, młodych talentów itp.).	Rozwój oraz podniesienie jakości i skuteczności systemu wsparcia działalności społecznej Zwiększenie aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców, w tym w postaci wolontariatu i działalności w organizacjach pozarządowych	Liczba aktywnych organizacji pozarządowych ↗ Liczba otwartych konkursów ofert, zgłoszonych ofert oraz tych, które uzyskały dofinansowanie oraz sumaryczna kwota przekazana organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej Organizacje pozarządowe i społeczne,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Rozwój współpracy finansowej i pozafinansowej samorządu z organizacjami pozarządowymi Wzmocnienie potencjału i roli organizacji pozarządowych w gminie Wzmocnienie i wypromowanie lokalnych animatorów kultury, twórców, młodych talentów itp.	Liczba aktywnych wolontariuszy na terenie gminy ↗ Liczba przyznanych stypendiów i/lub wyróżnień ↗		Różne zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Kluby i organizacje sportowe, Sołtysi i rady sołeckie, Przedsiębiorcy, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
Cel operacyjny 1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwały i zrównoważony rozwój lokalny.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.4.1.	Modernizacja i rozwój infrastruktury oraz wyposażenia administracji lokalnej, z uwzględnieniem ich bezpośredniego otoczenia (budowa, przebudowa, remonty obiektów, doposażenie, zagospodarowanie otoczenia itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia administracji lokalnej Zwiększenie dostępności oraz funkcjonalności infrastruktury i wyposażenia administracji lokalnej, w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba zidentyfikowanych i zlikwidowanych barier uniemożliwiających korzystanie z infrastruktury i usług publicznych przez osoby ze szczególnymi potrzebami ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury na klimat i środowisko Poprawa komfortu, bezpieczeństwa i innych warunków pracy i obsługi mieszkańców oraz korzystania z usług publicznych	Zużycie energii w budynkach użyteczności publicznej ↓ Koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej ↓ Emisja CO₂ z budynków użyteczności publicznej ↓		
1.4.2.	Rozwój cyfrowej administracji oraz usług publicznych, a także zwiększanie aktywnego korzystania z nich przez różne grupy odbiorców (wdrażanie i integracja nowoczesnych rozwiązań informatycznych, systematyczna modernizacja infrastruktury sprzętowej i programowej, podnoszenie kompetencji cyfrowych kadr samorządowych, a także realizacja działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do klientów, z uwzględnieniem wymogów cyberbezpieczeństwa).	Rozwój oraz podniesienie standardu bazy teleinformatycznej administracji lokalnej Unowocześnienie i usprawnienie pracy oraz zwiększenie efektywności funkcjonowania administracji lokalnej Wzmocnienie kompetencji cyfrowych kadr samorządowych Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa cyfrowego i ochrony danych w administracji lokalnej	Wartość nakładów inwestycyjnych na infrastrukturę ICT w skali roku ↗ Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia kompetencji cyfrowych na pracownika urzędu gminy w ciągu roku oraz poziom wiedzy pracowników objętych systemem doskonalenia zawodowego ↗ Liczba incydentów naruszenia bezpieczeństwa teleinformatycznego, w podziale na ich rodzaje Liczba dostępnych e-usług publicznych ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego, Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Poprawa dostępności i jakości e-usług publicznych	Liczba spraw załatwionych drogą elektroniczną w skali roku ↗		
		Zwiększenie poziomu wykorzystania e-usług publicznych			
1.4.3.	Skuteczne zarządzanie kadrami samorządowymi gminy (rekrutacja, selekcja, wdrażanie, ocena, motywowanie, rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych, w szczególności w zakresie poprawy dostępności i jakości usług oraz obsługi klientów, pozyskiwania środków zewnętrznych i realizacji projektów, wdrażania inteligentnych rozwiązań.), a także doskonalenie organów gminy (m.in. szkolenia podnoszące kwalifikacje radnych niezbędne do wykonywania mandatu i zadań na rzecz samorządu).	Zapewnienie odpowiednio licznych kadr samorządowych Zwiększenie stabilności zatrudnienia i ograniczenie rotacji kadr samorządowych Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr samorządowych Zwiększenie poziomu satysfakcji zawodowej, motywacji i zaangażowania kadr samorządowych	Liczba wakatów w urzędzie gminy ↘ Wskaźnik rotacji kadr w urzędzie gminy ↘ Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika urzędu gminy w ciągu roku oraz poziom wiedzy pracowników objętych systemem doskonalenia zawodowego ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Podmioty szkoleniowe i doradcze, Kadry samorządowe
1.4.4.	Wdrażanie innowacji i rozwiązań usprawniających funkcjonowanie administracji, szczególnie w oparciu o koncepcje smart village (nowe systemy zarządzania, otwarte bazy danych, inteligentne sieci itp.).	Unowocześnienie i usprawnienie pracy oraz zwiększenie efektywności funkcjonowania administracji lokalnej Rozwój otwartych danych i zwiększenie transparentności administracji lokalnej Zwiększenie innowacyjności administracji lokalnej	Liczba udostępnionych zbiorów danych w formule open data oraz liczba pobrań ↗ Liczba wdrożonych inteligentnych systemów zarządzania, w tym infrastrukturą ↗ Liczba wdrożonych innowacji ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe i społeczne

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Optymalizacja organizacyjno-kosztowa działania administracji, infrastruktury i usług publicznych Zwiększenie wieloaspektowej odporności gminy Poprawa dostępności i jakości usług publicznych Zdynamizowanie procesów rozwojowych			
1.4.5.	Rozwój partnerstwa lokalnego, regionalnego, krajowego i międzynarodowego (w tym transgranicznego ze Słowacją), w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego (udział w projektach i programach wymiany doświadczeń jednostek samorządu terytorialnego, aktywność w branżowych forach samorządowych, realizacja wspólnych przedsięwzięć, promocja, strategiczna współpraca z przedsiębiorstwami i sektorem naukowo-badawczym).	Wzmocnienie potencjału relacyjnego i kooperacyjnego gminy oraz zwiększenie liczby trwałych partnerstw, w tym rozwój współpracy w ramach Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego gminy oraz zdolności do realizacji złożonych procesów rozwojowych Poszerzenie możliwości oraz zwiększenie skuteczności gminy w zakresie pozyskiwania i wykorzystywania środków zewnętrznych	Liczba projektów we współpracy gminy i co najmniej jednego partnera, ich wartość oraz liczba beneficjentów ↗ Liczba projektów realizowanych w ramach wdrażania Strategii terytorialnej ZIT Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, ich wartość oraz liczba beneficjentów ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Organizacje pozarządowe i społeczne, Przedsiębiorcy, Uczelnie i instytucje naukowe, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie komplementarności działań i osiągnięcie trwałego efektu synergii, szczególnie w obszarze lokalnej polityki rozwoju oraz świadczenia usług publicznych Zwiększenie rozpoznawalności i pozycji gminy w układach lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych			
1.4.6.	Zwiększanie transparentności działań urzędu oraz włączanie mieszkańców w zarządzanie sprawami lokalnymi (rozwój tradycyjnych i nowoczesnych form komunikacji, realizacja badań opinii i konsultacji społecznych itp.).	Zwiększenie transparentności administracji lokalnej Rozwój oraz podniesienie jakości i skuteczności działań komunikacyjnych i konsultacyjnych samorządu z mieszkańcami i innymi interesariuszami Zwiększenie udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych gminy Lepsze dostosowanie lokalnej polityki rozwoju do wyzwań, problemów, potrzeb i oczekiwań społecznych	Liczba wyświetleń i czas spędzony na stronie gminy (zakładka mieszkańca) ↗ Liczba spotkań publicznych organizowanych przez urząd w skali roku oraz ich uczestników ↗ Liczba zrealizowanych procesów konsultacji i ich uczestników ↗ Liczba wdrożonych rozwiązań na bazie przeprowadzonych badań i/lub konsultacji społecznych ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie, Media

OBSZAR STRATEGICZNY 2.

PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO

Cel strategiczny 2.

Zapewnienie ładu przestrzennego, wysokiej jakości przestrzeni publicznych i zdrowego środowiska, jako kluczowych elementów wizerunku i atrakcyjności gminy.

Cele operacyjne:

2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni.

2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.

2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO to drugi obszar strategiczny, w którym skupione są działania związane z zapewnieniem ładu przestrzennego, wysokiej jakości przestrzeni publicznych i zdrowego środowiska, jako kluczowych elementów wizerunku i atrakcyjności gminy. Szczególne znaczenie tego obszaru wynika z wyjątkowego potencjału przyrodniczo-krajobrazowego gminy, na który składają się m.in. Dolina Białki, Tatrzański Park Narodowy i fragmenty Tatr Wysokich z najbardziej rozpoznawalnymi obiektami, stanowiącego fundament jej rozwoju osadniczego, turystycznego i gospodarczego. Realizacja założeń w tym zakresie prowadzona będzie poprzez działania przyporządkowane trzem celom operacyjnym.

Pierwszy cel operacyjny (2.1.) dotyczy poprawy jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni. Zadania w tym obszarze obejmą doskonalenie systemu planowania przestrzennego, w tym opracowanie i aktualizację dokumentów planistycznych z poszanowaniem krajobrazu kulturowego i przyrodniczego, a także rozwój systemów informacji przestrzennej. Szczególnym wyzwaniem jest opracowanie i przyjęcie planu ogólnego, który zastąpi dotychczasowe studium. Równolegle podejmowane będą działania na rzecz tworzenia wysokiej jakości przestrzeni publicznych, ograniczania chaosu reklamowego, poprawy estetyki i wzmocnienia regionalnego charakteru zabudowy. Istotnym elementem będzie zwiększanie dostępności budynków i przestrzeni poprzez likwidację barier architektonicznych, w celu umożliwienia lub znacznego ułatwienia osobom ze specjalnymi potrzebami swobodnego poruszania się, korzystania z usług publicznych, samodzielnego funkcjonowania w codziennym życiu oraz kontaktów z otoczeniem. Poza tym strategia postępowania zakłada wdrożenie przejrzystego oznakowania miejscowości i ulic wraz z numeracją posesji, gwarantującego lepszą orientację oraz łatwiejszy i szybszy dojazd m.in. służb bezpieczeństwa czy turystów i gości do miejsc przeznaczenia.

Drugi obszar strategiczny (2.2.) skupia w sobie działania związane z ochroną zasobów środowiskowych gminy wpływających na atrakcyjność osadniczą i turystyczną gminy. Zaplanowane działania inwestycyjne i towarzyszące stanowią fundament bezpieczeństwa ekologicznego i jednocześnie komfortu życia mieszkańców. Działania w tym obszarze koncentrować się będą na rozwoju urządzeń wodno-kanalizacyjnych, z uwzględnieniem obszarów o największej koncentracji zabudowy, a także wspieraniu i kontroli rozwiązań alternatywnych. Priorytetem jest zwiększenie poziomu skanalizowania gminy oraz poprawa dostępności i jakości usług w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków, dla wzmocnienia wielowymiarowej atrakcyjności gminy oraz redukcji zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych. Istotnym kierunkiem będzie wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania infrastrukturą, zwiększających efektywność i niezawodność jej funkcjonowania. Równolegle rozwijane będą zintegrowane rozwiązania w zakresie gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi, oparte na zielonej i błękitnej infrastrukturze oraz wzmocnieniu retencji. Ważnym elementem celu jest także ochrona przyrody i wzmocnienie bioróżnorodności poprzez działania edukacyjne, programy ochrony siedlisk i gatunków oraz współpracę międzysektorową. W kontekście szczególnej wartości przyrodniczej regionu istotną rolę odgrywać będzie współpraca z Tatrzańskim Parkiem Narodowym na rzecz ograniczania presji na cenne ekosystemy i zachowania walorów przyrodniczych dla przyszłych pokoleń.

Trzeci cel operacyjny (2.3) koncentruje się na budowaniu stabilnego, niskoemisyjnego i odpornego systemu energetycznego ograniczającego negatywny wpływ na środowisko oraz zwiększającego niezależność gminy w zakresie zaopatrzenia w energię. Kluczowe znaczenie ma w tym miejscu poprawa

jakości powietrza poprzez konsekwentne wdrażanie zapisów uchwały antysmogowej, łączenie działań inwestycyjnych z edukacją i doradztwem dla mieszkańców oraz skuteczny nadzór nad źródłami emisji. Równolegle rozwijane będą działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków, w szczególności obiektów użyteczności publicznej, a także popularyzacja rozwiązań pasywnych i energooszczędnych. Istotnym kierunkiem będzie również dywersyfikacja źródeł energii, w tym analiza i ewentualne wykorzystanie potencjału geotermii oraz wsparcie infrastruktury gazowej. Długofalowo gmina dążyć będzie do wzmacniania lokalnej energetyki rozproszonej, opartej na odnawialnych źródłach energii i współpracy w ramach klastra lub spółdzielni energetycznej, co pozwoli zwiększyć samowystarczalność energetyczną oraz stabilność systemu w zmieniających się warunkach politycznych, rynkowych i klimatycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 4. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 2. PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO

Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend ³	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy ⁴
2.1.1.	Doskonalenie i wdrożenie nowych rozwiązań w planowaniu przestrzennym, zgodnie z obowiązującymi przepisami, z uwzględnieniem bieżących i prognozowanych potrzeb społecznych i gospodarczych, z poszanowaniem walorów kulturowych, krajobrazowych i środowiskowych (rozwój tradycyjnych i nowoczesnych form komunikacji, jak newsletter planistyczny oraz dedykowana aplikacja, działania edukacyjne i włączające właścicieli działek, opracowanie planu ogólnego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających zapisy dotyczące m.in. ochrony panoram tatrzańskich oraz ograniczenia intensywnej zabudowy poza centrami miejscowości, rozwój systemu informacji przestrzennej itp.)	Wzmocnienie transparentnego i partycypacyjnego charakteru planowania przestrzennego Zwiększenie przewidywalności i efektywności procesów inwestycyjnych Lepsze dostosowanie zagospodarowania przestrzeni do uwarunkowań oraz potrzeb społecznych, gospodarczych, środowiskowych i klimatycznych Zwiększenie poziomu zintegrowania polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej	Liczba osób korzystających z newslettera i/lub aplikacji planistycznej ↗ Liczba spotkań informacyjnych i/lub konsultacyjnych dotyczących gminnych aktów planowania przestrzennego oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗ Uchwalenie planu ogólnego gminy Odsetek powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne

³ W wszystkich przypadkach oczekiwany trend wzrostowy należy rozumieć jako co najmniej utrzymanie aktualnego stanu.

⁴ Katalog partnerów stanowi każdorazowo pewną propozycję realizacyjną i ma charakter otwarty. Współpraca partnerów może przybierać zarówno formę finansową, jak i pozafinansową. Będzie to zależało m.in. od typu danego działania oraz rodzaju i możliwości poszczególnych partnerów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie ładu przestrzennego i jakości rozwiązań urbanistycznych Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy			
2.1.2.	Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych, estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych wraz z ich utrzymaniem i animacją (tereny zielone, strefy rekreacji i wypoczynku, miejsca integracji społecznej itp.).	Poprawa dostępności, atrakcyjności, estetyki, jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami Poprawa warunków dla integracji, wieloaspektowej aktywności i współuczestnictwa społecznego Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej i turystycznej gminy	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba wydarzeń zorganizowanych w nowych i/lub zmodernizowanych przestrzeniach publicznych oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
2.1.3.	Aktywna ochrona krajobrazu kulturowego i porządku w przestrzeni publicznej (podjęcie uchwały krajobrazowej, zapobiegającej chaosowi reklamowemu i urbanistycznemu, egzekwowanie jej założeń, dbałość o regionalizm w budownictwie np. poprzez opracowanie i promowanie gminnych standardów w tym zakresie, mobilizowanie mieszkańców do dbałości o najbliższe otoczenie, własną zagrodę np. poprzez dedykowane konkursy itp.).	Uporządkowanie zasad lokowania reklam, ograniczenie chaosu reklamowego Zwiększenie ładu przestrzennego Poprawa estetyki przestrzeni publicznych	Przyjęcie uchwały krajobrazowej Liczba przeprowadzonych kontroli nośników reklamowych w skali roku Liczba ujawnionych przypadków łamania zasad uchwały krajobrazowej	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Właściciele i zarządcy budynków, w tym zabytkowych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie ochrony i ekspozycji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Wzmocnienie regionalnego charakteru architektury Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w dbałość o estetykę otoczenia Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej i turystycznej gminy	Opracowanie i publikacja gminnych standardów architektonicznych Liczba mieszkańców uczestniczących w konkursach dotyczących dbałości o estetykę otoczenia ↗		
2.1.4.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i przestrzeniach wspólnych.	Zwiększenie dostępności budynków użyteczności publicznej i przestrzeni wspólnych Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami w gminie, w tym w zakresie korzystania z różnorodnych usług publicznych	Liczba zainstalowanych podjazdów, wind, platform przyschodowych itp. przy budynkach użyteczności publicznej ↗ Liczba zidentyfikowanych i niezlikwidowanych barier uniemożliwiających korzystanie z infrastruktury i usług publicznych przez osoby ze szczególnymi potrzebami ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, PFRON, Koordynatorzy ds. dostępności
2.1.5.	Wdrożenie przejrzystego oznakowania miejscowości i ulic wraz z numeracją posesji.	Rozwój, podniesienie jakości i ujednolicenie oznakowania miejscowości i ulic wraz z numeracją posesji	Liczba i/lub odsetek ulic o nieuregulowanej numeracji budynków ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Sołtysi i rady sołeckie

		Ułatwienia dla służb bezpieczeństwa, a także dla turystów (łatwiejszy i szybszy dojazd)			
Cel operacyjny 2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.2.1.	Rozwój kanalizacji i oczyszczania ścieków na terenie gminy (rozwój sieci i urządzeń komunalnych na obszarach o największej koncentracji zabudowy oraz wsparcie i kontrola rozwiązań alternatywnych na pozostałych obszarach, wdrożenie inteligentnych systemów zarządzania całym systemem itp.).	i wydajności systemu oczyszczania ścieków Poprawa dostępności i jakości usług w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków Zwiększenie efektywności zarządzania infrastrukturą i usługami w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków Optymalizacja organizacyjno-kosztowa działania systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków Zwiększenie odporności systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków na różne ryzyka, w tym zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu oraz potencjalnymi wrogimi działaniami	Długość sieci kanalizacyjnej, w tym nowo wybudowanej ↗ Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji ↗ Wydajność oczyszczalni ścieków ↗	Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Redukcja zanieczyszczeń przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych, ochrona i poprawa jakości wód Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy			
2.2.2.	Modernizacja i rozwój zaopatrzenia w wodę na terenie gminy, we współpracy z lokalnymi spółkami wodnymi, z uwzględnieniem w perspektywie budowy sieci i urządzeń komunalnych.	Zwiększenie poziomu zwodociągowania gminy Poprawa dostępności i jakości usług w zakresie zaopatrzenia w wodę Zwiększenie odporności systemu zaopatrzenia w wodę na różne ryzyka, w tym zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu oraz potencjalnymi wrogimi działaniami Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z wodociągu 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
2.2.3.	Wdrażanie zintegrowanych rozwiązań w zakresie gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi (rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym inwestowanie w zieleń, zwiększanie naturalnej retencji i ograniczanie uszczelniania powierzchni, wykorzystanie zbiorników retencyjnych i na deszczówkę itp.).	Zwiększenie udziału zielonej i błękitnej infrastruktury w przestrzeni publicznej Zwiększenie zdolności retencyjnych i regulacyjnych oraz zwiększenie efektywności gospodarowania zasobami wodnymi na terenie gminy	Liczba inwestycji gminnych dotyczących zielonej i błękitnej infrastruktury Odsetek powierzchni biologicznie czynnej w nowych inwestycjach publicznych 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu, szczególnie w zakresie podtopień i powodzi Podniesienie jakości powietrza i mikroklimatu w gminie Przywrócenie i zwiększenie bioróżnorodności oraz poprawa funkcjonowania ekosystemów	Liczba i pojemność zbiorników na deszczówkę przy budynkach i obiektach użyteczności publicznej i/lub przekazanych mieszkańcom ↗		
2.2.4.	Wdrażanie zintegrowanych działań na rzecz ochrony środowiska i bioróżnorodności (edukacja i kampanie informacyjne, prowadzenie programów wspierających ochronę siedlisk oraz lokalnych gatunków roślin i zwierząt, a także likwidujących gatunki inwazyjne, jak np. barszcz Sosnowskiego, w partnerstwie różnych sektorów i podmiotów, tworzenie i rozwój miejsc ochrony bioróżnorodności, np. parków obszarowych, kieszonkowych i linearnych).	Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie proekologicznych postaw i zachowań społecznych Przywrócenie i zwiększenie bioróżnorodności oraz poprawa funkcjonowania ekosystemów Ograniczenie występowania gatunków inwazyjnych Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane ze zmianami klimatu Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk	Liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia w temacie bioróżnorodności oraz poziom wiedzy osób objętych tymi działaniami ↗ Liczba projektów na rzecz bioróżnorodności oraz ich zasięg / liczba uczestników ↗ Indeks bioróżnorodności ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedszkola i szkoły, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Organizacje pozarządowe i społeczne, w tym ekologiczne, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		działających na rzecz ochrony przyrody			
2.2.5.	Współpraca z Tatrzańskim Parkiem Narodowym w zakresie opracowania, wdrożenia i upowszechnienia zasad nowego, kompleksowego planu ochrony na kolejne lata, mającego na celu ograniczenie negatywnej presji turystycznej i inwestycyjnej na ekosystemy i procesy przyrodnicze zachodzące w Tatrach oraz ochronę siedlisk oraz gatunków roślin, zwierząt i grzybów.	Dostosowanie celów, zasad i sposobów ochrony przyrody Tatr do aktualnych uwarunkowań przyrodniczych, klimatycznych, społecznych i gospodarczych Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie proekologicznych postaw i zachowań społecznych Ograniczenie negatywnej presji turystycznej i inwestycyjnej na ekosystemy i procesy przyrodnicze zachodzące w Tatrach Poprawa stanu zachowania i skuteczniejsza ochrona przyrody Tatr	Aktualizacja planu ochrony Tatrzańskiego Parku Narodowego	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Tatrzański Park Narodowy, Organizacje pozarządowe i społeczne, w tym ekologiczne

Cel operacyjny 2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.3.1.	Działania wdrażające uchwałę antysmogową na szczeblu lokalnym (inwestycje własne oraz informacja i doradztwo dla mieszkańców planujących wymianę przestarzałych i nieefektywnych źródeł ciepła na nowoczesne, ekologiczne rozwiązania grzewcze, kontrola urządzeń grzewczych i stosowanego paliwa w gospodarstwach domowych na terenie gminy, analiza utworzenia funduszu gminnego na dofinansowanie wymiany kotłów i pieców wraz z ewentualną realizacją).	Rozwój oraz podniesienie jakości i skuteczności systemu wsparcia mieszkańców w działaniach na rzecz czystego powietrza Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy Ograniczenie wykorzystania wysokoemisyjnych paliw stałych oraz ich negatywnego wpływu na klimat i środowisko Poprawa jakości powietrza	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia ekodoradcy gminnego ↗ Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej korzystających z nieekologicznych źródeł ciepła ↘ Liczba i/lub odsetek gospodarstw domowych korzystających z nieekologicznych źródeł ciepła ↘ Średnioroczne stężenie pyłów zawieszonych ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy
2.3.2.	Popularyzacja budownictwa pasywnego oraz modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej (z wykorzystaniem nowoczesnych oraz prośrodowiskowych rozwiązań, technologii i materiałów itp.).	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych budynków użyteczności publicznej	Liczba i powierzchnia budynków użyteczności publicznej o udoskonalonej charakterystyce energetycznej ↗ Ilość energii cieplnej zużywana w budynkach użyteczności publicznej	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Ograniczenie negatywnego wpływu infrastruktury na klimat i środowisko	 Koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej		
2.3.3.	Rozpoznanie możliwości i wykorzystanie geotermii w celach grzewczych.	Zróżnicowanie bilansu energetycznego gminy Ograniczenie zależności od dostępności i cen paliw kopalnych Zapewnienie stabilności i ciągłości dostaw energii Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa energetycznego Zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych budynków użyteczności publicznej oraz prywatnych Ograniczenie wykorzystania wysokoemisyjnych paliw stałych oraz ich negatywnego wpływu na klimat i środowisko	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej korzystających z geotermii Liczba i/lub odsetek gospodarstw domowych korzystających z geotermii Udział energii z geotermii w całkowitej energii zużywanej na terenie gminy Koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej Emisja CO ₂ z budynków użyteczności publicznej 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, PEC Geotermia Podhalańska S.A.
2.3.4.	Wspieranie rozwoju sieci gazowej na terenie gminy.	Rozwój infrastruktury gazowej na terenie gminy Ograniczenie wykorzystania wysokoemisyjnych paliw stałych oraz ich negatywnego wpływu na klimat i środowisko	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Sprzedawcy i dystrybutorzy paliwa gazowego

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy			
2.3.5.	Rozwój lokalnej energetyki rozproszonej i wspólnotowej, bazującej na źródłach odnawialnych, z poszanowaniem walorów środowiskowych i krajobrazowych (inwestycje publiczne w infrastrukturę służącą wytwarzaniu, przesyłowi, magazynowaniu oraz wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych, wsparcie inicjatyw prosumenckich, współpraca w ramach klastra i/lub spółdzielni energetycznej itp.).	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym gminy Ograniczenie zależności od dostępności i cen paliw kopalnych Zwiększenie samowystarczalności energetycznej budynków użyteczności publicznej i gospodarstw domowych Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa energetycznego Zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych budynków użyteczności publicznej oraz prywatnych Ograniczenie wykorzystania wysokoemisyjnych paliw stałych oraz ich negatywnego wpływu na klimat i środowisko	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej korzystających z energii z OZE ↗ Łączna moc zainstalowana OZE w budynkach i/lub obiektach użyteczności publicznej ↗ Liczba i/lub odsetek gospodarstw domowych korzystających z energii z OZE ↗ Udział energii z OZE w całkowitej energii zużywanej na terenie gminy ↗ Koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej ↘ Emisja CO₂ z budynków użyteczności publicznej ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Jednostki organizacyjne gminy	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

OBSZAR STRATEGICZNY 3.

TURYSTYKA

Cel strategiczny 3.

**Wzmocnienie pozycji gminy jako wiodącego ośrodka
turystycznego w regionie i kraju.**

Cele operacyjne:

3.1. Rozwój i integracja oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki.

3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

TURYSTYKA to trzeci obszar strategiczny, stanowiący jeden z kluczowych filarów rozwoju gminy. Jego nadrzędnym celem jest umocnienie pozycji gminy jako wiodącego ośrodka turystycznego w regionie i kraju oraz na arenie międzynarodowej, przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego wykorzystania jej zasobów. Gmina Bukowina Tatrzańska dysponuje silnie ugruntowaną i rozpoznawalną marką turystyczną, opartą na wyjątkowych walorach oraz korzystnym położeniu u podnóża Tatr. Naturalne ukształtowanie terenu, żywe dziedzictwo kulturowe, cenne zasoby przyrodnicze, atrakcyjne krajobrazy oraz rozwinięta infrastruktura i usługi jednoznacznie sprzyjają turystyce. Lokalne atrakcje, jak m.in. zabytki i obiekty charakterystyczne dla Podhala oraz Spisza, szlaki piesze i schroniska górskie, stoki narciarskie oraz kompleksy termalne, a także rozpoznawalne w skali ponadlokalnej wydarzenia, jak Karnawał Góralski czy Sabałowe Bajania, od lat przyciągają turystów z kraju i zagranicy, czyniąc turystykę jednym z głównych motorów lokalnej gospodarki. Rozwój tego obszaru wymaga systematycznego podnoszenia jakości i urozmaicania oferty oraz konsekwentnego wzmacnianiu marki gminy, a jednocześnie odpowiedzialnego korzystania z zasobów i świadomego zarządzania ruchem turystycznym. Realizacja tych założeń prowadzona będzie poprzez działania przyporządkowane dwóm celom operacyjnym.

Pierwszy cel operacyjny w ramach obszaru (3.1.) koncentruje w sobie działania zmierzające do rozwoju i integracji oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki. Cel ten, poza dalszym rozwijaniem, wzmacnianiem i modernizacją dotychczas wypracowanych funkcji turystycznych, w szczególności turystyki termalnej, łączącej elementy rekreacji, relaksu oraz zdrowotności, turystyki sportów zimowych, obejmującej istniejące stacje narciarskie, oraz pieszej turystyki górskiej, w oparciu o istniejące szlaki oraz schroniska, zakłada również dywersyfikację oferty poprzez kreowanie nowych segmentów. Szczególne znaczenie przypisuje się turystyce rowerowej, wykorzystującej wyjątkowe walory gminy, pobudzanej poprzez inwestycje w sieć szlaków o wysokim standardzie, zintegrowanych z trasami o znaczeniu regionalnym. Dzięki silnemu potencjałowi wynikającemu z dziedzictwa kulturowego, rozpoznawalnego w skali krajowej w związku z kulturą Spisza i Podhala, rozwijana będzie turystyka kulturowa. Zakłada się utworzenie zintegrowanych szlaków kulturowych i turystycznych obejmujących obiekty, miejsca oraz zasoby związane z historią i tożsamością gminy. Istotnym elementem kultury regionalnej jest również lokalna kuchnia oraz tradycyjne wyroby, które współtworzą jej unikalny charakter. Strategia przewiduje wsparcie rozwoju i promocję turystyki kulinarnej we współpracy z podmiotami społecznymi i branży gastronomicznej, w tym wytyczenie szlaku kulinarnego obejmującego obiekty oferujące tradycyjne potrawy i produkty lokalne. Strategia zakłada również pobudzanie turystyki wrażeń i emocji, wykorzystującej zróżnicowane walory terenowe, środowiskowe i kulturowe gminy, obejmującej m.in. aktywności takie jak baloniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo czy kajakerstwo górskie. Równolegle wspierany będzie rozwój turystyki biznesowej poprzez tworzenie lokalnego ekosystemu wsparcia, we współpracy z wyspecjalizowanymi podmiotami, oraz prowadzenie ukierunkowanych wydarzeń i działań promocyjnych. Istotnym elementem wzmacniania konkurencyjności sektora turystycznego będzie ponadto wsparcie i profesjonalizacja bazy noclegowej, z naciskiem na jej ekologiczną transformację (jak i całego sektora turystycznego w gminie). W kontekście specyfiki potencjałów obszarów górskich, strategia uwzględnia ponadto wsparcie rozwoju i promocję agro-, eko-, hipo- i apiturystyki, we współpracy z partnerami prywatnymi oraz wyspecjalizowanymi instytucjami i partnerami branżowymi. Uzupełnieniem tych działań będzie rozwój współpracy w zakresie łączenia ofert w kompleksowe pakiety pobytowe, integrujące różne atrakcje gminy oraz w formule partnerskiej, ofertę sąsiednich gmin podhalańskich.

Działania skoncentrowane w ramach drugiego celu operacyjnego (3.2.) zakładają skuteczną promocję oferty turystycznej oraz wzmocnienie marki gminy i całego subregionu. Obejmować to będzie zarówno wydarzenia sportowe, rekreacyjne i krajoznawcze, jak również kulturalne czy rozrywkowe rozpoznawane w skali ponadlokalnej, w szczególności w oparciu o walory terenowe, środowiskowe i kulturowe gminy, przy szerokiej współpracy zewnętrznej. Równolegle podejmowane będą działania zwiększające widoczność i czytelność oferty turystycznej w przestrzeni. Zakłada się rozwój spójnej wizualizacji turystycznej obejmującej kluczowe obiekty i szlaki na terenie gminy, wraz z wypracowaniem standardów lokalizacji i estetyki oznakowania. Dodatkowo, strategia przewiduje również przygotowywanie profesjonalnych materiałów promocyjnych oraz intensyfikację obecności gminy w środowisku cyfrowym, w tym wykorzystanie nowoczesnych narzędzi komunikacji i promocji. Gmina będzie w zakresie rozwoju informacji i promocji turystycznej współpracowała z innymi samorządami i partnerami branżowymi, w tym planuje się wykreowanie wspólnej marki samorządów powiatu tatrzańskiego oraz wypracowanie skutecznych narzędzi reagowania na krytykę i negatywne kampanie w przestrzeni medialnej.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 5. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 3. TURYSTYKA

Cel operacyjny 3.1. Rozwój i integracja oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend ⁵	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy ⁶
3.1.1.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki rowerowej, we współpracy z samorządem regionalnym i sąsiednich gmin oraz innymi partnerami (inwestycje własne i wspierane przez gminę w odpowiednią bazę – sieć szlaków rowerowych o wysokim standardzie, infrastrukturę MTB dla użytkowników o różnym poziomie zaawansowania, bike parki i obiekty specjalistyczne, zaplecze techniczne i usługowe, służące całorocznej aktywności rowerowej, a także jej utrzymanie, promocja i animacja, np. organizacja rajdów, wyścigów itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury rowerowej i towarzyszącej na terenie gminy Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki rowerowej Zintegrowanie i wypromowanie najważniejszych miejsc i atrakcji turystycznych na terenie gminy i w jej otoczeniu Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy	Długość dróg dla rowerów na terenie gminy, w tym posiadających swoją kontynuację poza jej granicami administracyjnymi, oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba miejsc obsługi rowerzystów oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba wydarzeń rowerowych (wyścigów, rajdów itp.) oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedszkola i szkoły, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

⁵ W wszystkich przypadkach oczekiwany trend wzrostowy należy rozumieć jako co najmniej utrzymanie aktualnego stanu.

⁶ Katalog partnerów stanowi każdorazowo pewną propozycję realizacyjną i ma charakter otwarty. Współpraca partnerów może przybierać zarówno formę finansową, jak i pozafinansową. Będzie to zależało m.in. od typu danego działania oraz rodzaju i możliwości poszczególnych partnerów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			
3.1.2.	Wsparcie rozwoju i promocja pieszej turystyki górskiej, we współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym, TANAPem, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym i innymi partnerami (inwestycje własne i wspierane przez gminę w odpowiednią bazę – szlaki turystyczne, ścieżki przyrodnicze, punkty obserwacyjne, miejsca rekreacji i wypoczynku, mała architektura, a także jej utrzymanie, promocja i animacja, np. organizacja wydarzeń w schroniskach górskich, we współpracy z prywatnymi przedsiębiorcami, jak np. festiwale podróżnicze, spacer i gry terenowe itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury służącej turystyce pieszej Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki górskiej Zintegrowanie i wypromowanie najważniejszych miejsc i atrakcji turystycznych na terenie gminy i w jej otoczeniu Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy	Liczba i długość szlaków turystycznych na terenie gminy, w tym posiadających kontynuację za jej granicami administracyjnymi, oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba nowych miejsc rekreacji i wypoczynku zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków pieszych oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba wydarzeń pieszej turystyki górskiej oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedszkola i szkoły, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Tatrzański Park Narodowy, TANAP, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Schroniska górskie,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.1.3.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki i sportów zimowych, we współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym, partnerami prywatnymi i innymi (działania własne, np. wytyczanie/tworzenie tras narciarstwa biegowego, wsparcie administracyjne itp. dla inwestycji prywatnych, promocja dostępnej oferty, pobudzanie współpracy między poszczególnymi stacjami i wyciągami itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury służącej turystyce i sportom zimowym Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki zimowej Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym	Liczba wyciągów narciarskich na terenie gminy oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba i długość tras narciarskich na terenie gminy oraz liczba korzystających w skali roku ↗ Liczba wspólnych przedsięwzięć przedsiębiorców działających w obszarze turystyki i sportów zimowych ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedszkola i szkoły, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Tatrzański Park Narodowy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			
3.1.4.	Turystyczne zagospodarowanie doliny rzeki Białki (kreowanie stref turystycznych, wytyczanie/tworzenie ścieżek edukacyjnych, sensorycznych, w szczególności pokazujących bogactwo flory i fauny rzeki itp.), we współpracy z sąsiednimi samorządami, z poszanowaniem zasobów i walorów środowiskowych oraz aspektów bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia naturalne i zjawiska ekstremalne oraz związane	Liczba stref turystycznych w sąsiedztwie rzeki oraz odwiedzających je osób Liczba ścieżek edukacyjnych prezentujących florę i faunę rzeki oraz odwiedzających je osób Liczba nowych elementów infrastruktury turystycznej o charakterze niskoinwazyjnym w sąsiedztwie rzeki	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, PGW Wody Polskie, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Organizacje pozarządowe i społeczne, w tym ekologiczne Małopolska Organizacja Turystyczna, Tatrzański Park Narodowy, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		ze zmianami klimatu, szczególnie w zakresie podtopień i powodzi			
		Przywrócenie i zwiększenie bioróżnorodności oraz poprawa funkcjonowania ekosystemów			
3.1.5.	Wsparcie rozwoju i promocja agro-, eko-, hipo- i apiturystyki, we współpracy z partnerami prywatnymi oraz wyspecjalizowanymi instytucjami i partnerami branżowymi (pomoc w tworzeniu i przekształcaniu gospodarstw w zagrody edukacyjne i tematyczne, ośrodki wypoczynku i regeneracji itp., z dedykowaną infrastrukturą i nowoczesnymi systemami organizacyjno-marketingowymi, promocja, pomoc w sieciowaniu itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności agro-, eko-, hipo- i apiturystyki Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk i biznesów turystycznych Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Liczba gospodarstw prowadzących działalność w zakresie agro-, eko-, hipo- i apiturystyki oraz liczba odwiedzających w skali roku ↗ Dochody gminy z tytułu opłaty miejscowej ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedsiębiorcy, rolnicy i przetwórcy, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Zakopanem, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

3.1.6.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki kulturowej (inwestycje własne i wspierane przez gminę w odpowiednią bazę, w tym zintegrowane szlaki kulturowe i turystyczne obejmujące obiekty, miejsca i zasoby związane z historią i dziedzictwem gminy i regionu, prowadzenie powiązanych działań edukacyjnych, promocyjnych i animacyjnych, wielowymiarowa współpraca z Muzeum Tatrzańskim im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem wraz z filiami, Związkiem Podhalań, Związkiem Polskiego Spisza i innymi partnerami).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury służącej turystyce kulturowej Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej w szczególności turystyki kulturowej Zintegrowanie i wypromowanie najważniejszych miejsc i atrakcji turystycznych na terenie gminy i w jej otoczeniu Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Liczba szlaków kulturowych, funkcjonujących w ich ramach miejsc/obiektów oraz odwiedzających je osób ↗ Liczba wydarzeń turystyki kulturowej oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedszkola i szkoły, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Związek Podhalań, Związek Polskiego Spisza, Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
--------	--	--	--	--	--

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

3.1.7.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki kulinarnej, we współpracy z podmiotami branży gastronomicznej i innymi (promocja obiektów gastronomicznych, szczególnie oferujących potrawy i produkty nawiązujące do kultury i dziedzictwa Podhala i Spisza, organizacja na terenie gminy stałych i czasowych punktów sprzedaży, organizacja festiwalu i innych dedykowanych wydarzeń, wytyczanie/tworzenie szlaków kulinarnych itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki kulinarnej Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz profesjonalizacja jego obsługi Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki Rozwój, podniesienia jakości i zwiększenie dochodowości usług gastronomicznych na terenie gminy	Liczba szlaków kulinarnych, funkcjonujących w ich ramach miejsc/obiektów oraz odwiedzających je osób ↗ Liczba wydarzeń turystyki kulinarnej oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗ Liczba obiektów gastronomicznych w gminie oraz liczba klientów w skali roku ↗ Średnia ocena obiektów gastronomicznych na terenie gminy wystawiona przez klientów w serwisach branżowych ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.1.8.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki wrażeń i emocji, wykorzystującej walory terenowe, środowiskowe i kulturowe gminy (np. baloniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, kajakarstwo górskie, morsowanie).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki przygodowej i specjalistycznej	Liczba wydarzeń turystyki wrażeń i emocji oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, TANAP, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.1.9.	Wsparcie rozwoju i promocja turystyki biznesowej (tworzenie ekosystemu wsparcia we współpracy z wyspecjalizowanymi podmiotami, promocja itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej, w szczególności turystyki biznesowej Rozwój, podniesienia jakości i zwiększenie dochodowości usług turystycznych skierowanych ściśle do biznesu Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości)	Liczba wydarzeń biznesowych (MICE) oraz liczba ich uczestników w skali roku ↗ Dochody gminy z tytułu opłaty miejscowej ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz profesjonalizacja jego obsługi Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			
3.1.10.	Wsparcie rozwoju i promocja obiektów noclegowych na terenie gminy (zapewnienie systemu wsparcia we współpracy z wyspecjalizowanymi podmiotami, promocja, wdrożenie inteligentnych systemów zarządzania miejscami noclegowymi o różnym standardzie i cenach itp.).	Rozwój, podniesienia jakości i zwiększenie dochodowości usług noclegowych na terenie gminy Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz profesjonalizacja jego obsługi	Liczba obiektów i/lub miejsc noclegowych w gminie oraz liczba udzielonych noclegów w skali roku ↗ Średnia ocena obiektów noclegowych na terenie gminy wystawiona przez klientów w serwisach branżowych ↗ Dochody gminy z tytułu opłaty miejscowej ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			
3.1.11.	Identyfikacja, rozwój i kreowanie nowych atrakcji oraz produktów turystycznych, w szczególności budujących całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki, we współpracy z partnerami prywatnymi oraz wyspecjalizowanymi instytucjami i partnerami branżowymi.	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Liczba nowych dużych atrakcji turystycznych na terenie gminy oraz liczba korzystających w skali roku 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Tatrzański Park Narodowy, TANAP, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.1.12.	Współpraca w zakresie łączenia ofert turystycznych w większe pakiety turystyczne (np. łączenie różnych atrakcji jako pakiet pobytowy, również z terenu innych podhalańskich gmin).	Zintegrowanie oferty turystycznej i lepsze dostosowanie do potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców	Liczba pakietów turystycznych obejmujących więcej niż 2 atrakcje 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Inne JST, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Tatrzański Park Narodowy,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk i biznesów turystycznych Ograniczenie presji na pojedyncze atrakcje turystyczne Wzmocnienie marki turystycznej gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Liczba podmiotów uczestniczących w pakietach turystycznych ↗ Liczba sprzedanych pakietów turystycznych oraz sumaryczna wartość tej sprzedaży ↗		TANAP, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.1.13.	Wspieranie oraz promowanie działań na rzecz transformacji jakościowej i ekologicznej obiektów i usług turystycznych (działania informacyjne i edukacyjne, promocja standardów, certyfikacja itp.).	Zwiększenie świadomości przedsiębiorców turystycznych w zakresie zrównoważonego rozwoju Rozwój lokalnego biznesu oraz gminy jako nowoczesnych i dbających o ekologię Podniesienie jakości usług turystycznych Wzmocnienie marki turystycznej gminy	Liczba zrealizowanych przez gminę spotkań i szkoleń dotyczących jakości i ekologii w turystyce oraz liczba ich uczestników i poziom ich wiedzy ↗ Liczba obiektów noclegowych posiadających ekocertyfikat ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym			
		Ograniczenie negatywnego wpływu turystyki na klimat i środowisko			
Cel operacyjny 3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.2.1.	Organizacja i współorganizacja rozpoznawalnych w skali ponadlokalnej wydarzeń kulturalnych, sportowych, rozrywkowych itp., budujących markę turystyczną gminy, w szczególności w oparciu o walory terenowe, środowiskowe i kulturowe gminy, przy szerokiej współpracy zewnętrznej (międzysamorządowej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej) i przy zaangażowaniu środowisk lokalnych (Tour de Pologne, mistrzostwa Polski w kolarstwie górskim, złoty szybowców, zawody balonowe, np. rozwijane jako produkt turystyczny „Podhalańska Kapadocja”, kajakarstwo górskie, morsowanie, Sabałowe Bajania, Góralski Karnawał, koordynacja i promocja wydarzeń w ramach wspólnego kalendarza itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty wydarzeń ponadlokalnych Wzmocnienie współpracy w zakresie kreowania, organizacji i promocji dużych wydarzeń Wydłużenie sezonu turystycznego (zmniejszenie sezonowości) Wzmocnienie marki turystycznej i rozpoznawalności gminy Wzmocnienie konkurencyjności gminy na rynku turystycznym Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz	Liczba wydarzeń ponadlokalnych oraz liczba uczestników w skali roku ↗ Liczba partnerów biznesowych wydarzeń ponadlokalnych oraz wartość przekazanego wsparcia ↗ Liczba partnerów merytorycznych wydarzeń ponadlokalnych ↗ Szacowany ekwiwalent reklamowy wydarzeń ponadlokalnych w gminie ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Małopolska Organizacja Turystyczna, Media, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie liczby turystów, w tym zagranicznych Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			
3.2.2.	Rozwój wizualizacji turystycznej atrakcyjnych obiektów i szlaków na terenie gminy (standaryzacja form, treści i lokalizacji elementów oznakowania turystycznego, we współpracy z sąsiednimi gminami, przedsiębiorcami i podmiotami z branży turystycznej, w tym w ramach powiatu tatrzańskiego i Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego).	Rozwój, podniesienie jakości i ujednolicenie oznakowania atrakcji i szlaków turystycznych Poprawa orientacji przestrzennej turystów (ułatwienie poruszania się i dotarcia do atrakcji) Zwiększenie poziomu satysfakcji oraz komfortu turystów	Liczba obiektów objętych systemem wizualizacji turystycznej 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Przedsiębiorcy, Małopolska Organizacja Turystyczna, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.2.3.	Rozwój informacji i promocji turystycznej (tworzenie profesjonalnych materiałów i wydawnictw, prowadzenie działań promocyjnych w środowisku cyfrowym, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii lokacyjnych, udział w targach branżowych, konferencjach i forach, kreowanie wizerunku gminy za pośrednictwem ambasadorów – współczesnych i historycznych postaci związanych z gminą, współpraca z mediami, partnerami branżowymi, influencerami	Upowszechnienie i wypromowanie lokalnych atrakcji turystycznych Wzmocnienie marki turystycznej i rozpoznawalności gminy Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz	Liczba działań promocyjnych i ich zasięg Liczba wyświetleń i czas spędzony na stronie gminy (zakładka turysta) 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	i innymi samorządami, w tym w ramach Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego, z miastem Kraków oraz poprzez Małopolski System Informacji Turystycznej, opracowanie i wdrożenie przez samorządy powiatu tatrzańskiego wspólnej strategii marki "Tatry").	zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Zwiększenie liczby turystów, w tym zagranicznych Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Liczba otwarć i kliknięć internetowych kampanii medialnych Poziom rozpoznawalności marki gminy i/lub wspólnej marki „Tatry” Liczba turystów w skali roku, w tym zagranicznych		Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni, Małopolska Organizacja Turystyczna, Media, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
3.2.4.	Współpraca z wyróżniającymi się podmiotami (m.in. kąpieliskami termalnymi, największymi stacjami narciarskimi, Tatrzańskim Parkiem Narodowym, TANAPem, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, Muzeum Tatrzańskim im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Związkiem Podhalan, Związkiem Polskiego Spisza) oraz wykorzystanie ich potencjału do zwiększenia rozpoznawalności i aktywizacji turystycznej gminy (wspólne materiały, akcje, wydarzenia itp.).	Wzmocnienie współpracy i sieciowania środowisk i biznesów turystycznych Wzmocnienie marki turystycznej i rozpoznawalności gminy Utrzymanie i pobudzenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie jego znaczenia w skali regionu i kraju Właściwe ukierunkowanie i zagospodarowanie ruchu turystycznego	Liczba działań i/lub projektów realizowanych we współpracy gminy z kluczowymi partnerami i liczba uczestników w skali roku Liczba nowych atrakcji i/lub wydarzeń turystycznych powstałych z inicjatywy partnerstw	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Kluby i organizacje sportowe, Różne grupy, zespoły, orkiestry, twórcy, rzemieślnicy, artyści i pasjonaci lokalni,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie liczby turystów, w tym zagranicznych Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki			Małopolska Organizacja Turystyczna, Media, Tatrzański Park Narodowy, TANAP, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Związek Podhalań, Związek Polskiego Spisza, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
--	--	--	--	--	--

OBSZAR STRATEGICZNY 4.

GOSPODARKA LOKALNA

Cel strategiczny 4.

Dynamiczny rozwój gospodarczy, bazujący na zasobach i potencjałach lokalnych, przedsiębiorczości mieszkańców i aktywnej roli samorządu.

Cele operacyjne:

4.1. Poprawa warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy, z uwzględnieniem specyfiki obszarów górskich.

4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego.

4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

GOSPODARKA LOKALNA to czwarty obszar strategiczny, którego nadrzędnym celem jest dynamiczny rozwój gospodarczy, bazujący na zasobach i potencjałach lokalnych, przedsiębiorczości mieszkańców i aktywnej roli samorządu. Skupia on w sobie działania związane ze stworzeniem przestrzeni i klimatu dla biznesu, rozwojem komunikacji i dostępności komunikacyjnej gminy oraz transformacją gospodarki odpadami. Realizacja tych elementów prowadzona będzie poprzez działania przyporządkowane trzem celom operacyjnym. Stanowią one uzupełnienie działań dotyczących rozwoju i promocji zrównoważonej turystyki, która stanowi zasadniczą gałąź gospodarki lokalnej. Dzięki ich urzeczywistnieniu gmina wzmocni pozycję konkurencyjną, mierzoną liczbą podmiotów gospodarczych, miejsc pracy, czy wypracowanych dochodów, szczególnie na tle sąsiednich jednostek powiatu tatrzańskiego.

Pierwszy cel operacyjny w ramach obszaru (4.1.) związany jest z poprawą warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy. Działania w tym obszarze obejmują rozwój systemu wsparcia dla przedsiębiorców i osób planujących podjęcie działalności gospodarczej, a także aktywizację zawodową mieszkańców. W tym zakresie gmina współpracować będzie z wyspecjalizowanymi instytucjami otoczenia biznesu i rynku pracy. Istotnym kierunkiem przewidzianym w ramach strategii postępowania jest także rozwój kształcenia ustawicznego oraz kompetencji przyszłości, w tym innowacyjnych i cyfrowych, sprzyjających rozwojowi pracy zdalnej i gospodarki wykorzystującej nowe technologie. Równolegle tworzone będą warunki infrastrukturalne umożliwiające rozwój nowoczesnych form zatrudnienia. Strategia zakłada m.in. rozwój oferty opieki nad dziećmi do lat 3, co przyczynić się ma do poprawy godzenia życia zawodowego z rodzinnym i zwiększenia aktywności ekonomicznej mieszkańców. Szczególne znaczenie przypisuje się wspieraniu tradycyjnych dla Podhala i Spisza zawodów, upraw i hodowli, w tym odtwarzaniu i rozwijaniu kultury pasterskiej oraz rzemiosła regionalnego. Działania te będą łączyć wymiar gospodarczy, kulturowy i promocyjny, wzmacniając lokalne marki oraz potencjał sprzedażowy firm, producentów i przetwórców, w tym poprzez rozwój sprzedaży bezpośredniej i promocję w środowisku cyfrowym.

Drugi cel operacyjny (4.2.) koncentruje się na zwiększeniu dostępności komunikacyjnej gminy oraz poprawie funkcjonalności i bezpieczeństwa systemu transportowego. Obejmuje to zarówno wspieranie inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym – drogowych i kolejowych, jak i modernizację oraz rozwój infrastruktury gminnej. Istotnym kierunkiem będzie poprawa jakości i bezpieczeństwa układu drogowego, w tym rozwój ciągów pieszych i pieszo-rowerowych oraz doskonalenie standardów utrzymania infrastruktury w okresie zimowym. Równolegle rozwijany będzie zrównoważony transport zbiorowy, w ścisłym powiązaniu z Podhalańskim Obszarem Funkcjonalnym, co obejmuje modernizację infrastruktury przystankowej i parkingowej, lepszą integrację połączeń oraz koordynację oferty przewozowej. Wśród zaplanowanych działań znalazły się również przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury parkingowej, opartej na nowoczesnych systemach informacyjnych, a także promocją alternatywnych dla samochodu form mobilności. Uzupełnieniem będzie modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych i inteligentnych rozwiązań, poprawiających bezpieczeństwo oraz efektywność energetyczną przestrzeni publicznych. Wszystkie te działania koncentrują się na potrzebach różnych grup odbiorców, w tym mieszkańców gminy i jednostek sąsiednich, a także turystów i gości odwiedzających gminę i całe Podhale, wspierając realizację innych celów określonych w strategii, o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Trzeci cel operacyjny (4.3.) ukierunkowany jest na rozwój nowoczesnego i odpowiedzialnego systemu gospodarowania odpadami, opartego na zasadach minimalizacji ich wytwarzania, maksymalizacji poziomu segregacji oraz zwiększaniu odzysku surowców. Działania obejmą doskonalenie organizacji systemu odbioru odpadów, w tym odpadów problemowych i niebezpiecznych, przy jednoczesnym dostosowaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb społecznych i gospodarczych. Równolegle realizowane będą szerokie i zróżnicowane działania edukacyjne i animacyjne wzmacniające świadomość ekologiczną mieszkańców. Istotnym kierunkiem będzie również ciągłe promowanie gospodarki obiegu zamkniętego, w celu długofalowej ochrony środowiska, zmniejszenia zależności od surowców pierwotnych, zwiększenia konkurencyjności firm oraz oszczędności dla konsumentów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 6. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 4. GOSPODARKA LOKALNA

Cel operacyjny 4.1. Poprawa warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy, z uwzględnieniem specyfiki obszarów górskich.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend ⁷	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy ⁸
4.1.1.	Wzmacnianie ekosystemu przedsiębiorczości w gminie, w oparciu o współpracę z instytucjami otoczenia biznesu (szkolenia, doradztwo, informacja o dostępnych instrumentach finansowych i programach pomocowych, asysta w przygotowaniu i realizacji projektów itp.).	Wzmocnienie ekosystemu przedsiębiorczości w gminie Wzmocnienie potencjału, stabilności, trwałości, odporności, konkurencyjności, innowacyjności i dochodowości lokalnego biznesu Zwiększenie wykorzystania dostępnych instrumentów wsparcia finansowego i pozafinansowego przez lokalny biznes Zwiększenie przedsiębiorczości lokalnej i jej pozytywnej dynamiki Wzmocnienie potencjału finansowego gminy	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ↗ Wielkość i/lub udział dochodów z tytułu podatku CIT w dochodach własnych budżetu gminy ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Instytucje otoczenia biznesu, Punkty informacyjne funduszy europejskich, Przedsiębiorcy, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

⁷ W wszystkich przypadkach oczekiwany trend wzrostowy należy rozumieć jako co najmniej utrzymanie aktualnego stanu.

⁸ Katalog partnerów stanowi każdorazowo pewną propozycję realizacyjną i ma charakter otwarty. Współpraca partnerów może przybierać zarówno formę finansową, jak i pozafinansową. Będzie to zależało m.in. od typu danego działania oraz rodzaju i możliwości poszczególnych partnerów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

4.1.2.	Rozwijanie współpracy z urzędem pracy i innymi podmiotami w zakresie promocji i wsparcia przedsiębiorczości, samozatrudnienia i aktywizacji zawodowej mieszkańców.	Wzmocnienie ekosystemu przedsiębiorczości i rynku pracy w gminie Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców Ograniczenie lub utrzymanie niskiego poziomu bezrobocia Zwiększenie i poprawa jakości zatrudnienia Zwiększenie przedsiębiorczości lokalnej i jej pozytywnej dynamiki	Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy zarejestrowanych w urzędzie pracy ↓ Odsetek osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym ↓ Liczba nowych podmiotów zarejestrowanych w REGON na terenie gminy ↑ Pracujący w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców ↑	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Organizacje pozarządowe i społeczne, Przedsiębiorcy, Osoby bezrobotne
4.1.3.	Rozwój oferty kształcenia ustawicznego oraz wzmacnianie aktywnego uczestnictwa mieszkańców w procesach uczenia się przez całe życie (np. tworzenie i rozwój lokalnych ośrodków edukacyjnych i kompetencyjnych, jak np. Lokalny Ośrodek Wiedzy i Edukacji w Bukowinie Tatrzańskiej, Centrum Rozwoju Cyfrowego w Gminie Bukowina Tatrzańska, współpraca z samorządem powiatowym, instytucjami edukacyjnymi, podmiotami rynku pracy oraz organizacjami społecznymi itp.).	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej dla dorosłych Zwiększenie poziomu motywacji i uczestnictwa dorosłych mieszkańców w kształceniu ustawicznym Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, lepsze dostosowanie do potrzeb lokalnego rynku pracy	Liczba projektów dotyczących aktywizacji edukacyjnej osób starszych i liczba ich uczestników ↑ Udział osób w wieku 25-64 lata uczących się lub doksztalających się w ludności ogółem w tej samej grupie wieku ↑	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Powiatowy Urząd Pracy w Zakopanem, Przedszkola i szkoły, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Organizacje pozarządowe i społeczne

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców w wieku produkcyjnym			
4.1.4.	Kreowanie warunków infrastrukturalnych do rozwoju pracy zdalnej oraz gospodarki wykorzystującej technologie cyfrowe i sztuczną inteligencję (wspieranie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, w szczególności szerokopasmowego Internetu itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury oraz usług telefonicznych i internetowych Poprawa warunków pracy zdalnej oraz gospodarki wykorzystującej technologie cyfrowe i sztuczną inteligencję na terenie gminy Zwiększenie liczby mieszkańców podejmujących pracę zdalną lub hybrydową Wzmocnienie atrakcyjności gminy jako miejsca sprzyjającego innowacyjnym formom aktywności zawodowej	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych bez dostępu do szerokopasmowego Internetu 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Operatorzy i dostawcy telekomunikacji
4.1.5.	Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobek), w tym we współpracy z sektorem prywatnym, aby umożliwić rodzicom godzenie pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi.	Dostosowanie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie do aktualnych i prognozowanych potrzeb Podniesienie bezpieczeństwa, jakości i standardów funkcjonowania usług	Liczba dostępnych na terenie gminy miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz liczba korzystających dzieci, w tym w żłobku 	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		opiekuńczych dla najmłodszych Wzrost zatrudnienia rodziców wychowujących dzieci	Odsetek matek z dziećmi do lat 3 aktywnych zawodowo ↗		
4.1.6.	Wspieranie procesów przywracania i rozwoju tradycyjnych dla Podhala i Spisza zawodów, upraw oraz hodowli, z priorytetem na reaktywację kultury i gospodarki pasterskiej - owce, mleko, sery, mięso, tradycyjne sianokosy, rzemieślnictwo itp. (inwestycje w infrastrukturę ułatwiającą rozwój rolnictwa, przetwórstwa i branż powiązanych, wzmacnianie dedykowanego ekosystemu wsparcia, w oparciu o współpracę z ośrodkami doradztwa rolniczego i lokalną grupą działania, pobudzanie i promocja zrzeszeń, skupiających podmioty bazujące na tradycjach gminy, wsparcie i promocja zawodów ginących, projekty przywracające zawodową znajomość wykonywania tradycyjnych rzemiosł i wyrobów rękodzielniczych, w tym rozwój promocja zajęć i warsztatów dla dzieci i dorosłych w ramach Szkoły Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej, skupianie miejsc i osób w ramach szlaków kulturowych i tematycznych itp.)	Wzmocnienie tożsamości oraz wrażliwości lokalnej i regionalnej mieszkańców Udokumentowanie i popularyzacja ginących zawodów, folkloru i sztuki ludowej Skuteczna ochrona najwartościowszych zjawisk z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej Prorozwajowe wykorzystanie zasobów kultury i dziedzictwa - włączenie ich w obieg społeczny, gospodarczy i turystyczny Zwiększenie znaczenia tradycyjnej gospodarki rolno-pasterskiej oraz turystyki opartej na kulturze i dziedzictwie w strukturze lokalnej gospodarki	Liczba uczestników Szkoły Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej ↗ Liczba projektów dotyczących przywracania tradycyjnych dla Podhala i Spisza upraw oraz hodowli ↗ Liczba firm w sekcji przetwórstwo przemysłowe ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwizewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Instytucje otoczenia biznesu, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Zakopanem, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Media, Małopolska Organizacja Turystyczna, Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

4.1.7.	Wzmacnianie potencjału marketingowego i sprzedażowego lokalnych firm, producentów rolnych i przetwórców (rozwój infrastruktury i narzędzi wspierających sprzedaż bezpośrednią, intensyfikacja działań promocyjnych w środowisku cyfrowym, organizacja dedykowanych wydarzeń itp.).	Zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności oferty oraz popytu na produkty i usługi lokalne Wzmocnienie potencjału, stabilności, trwałości, odporności, konkurencyjności i dochodowości lokalnego biznesu Zwiększenie przedsiębiorczości lokalnej i jej pozytywnej dynamiki Wzmocnienie potencjału finansowego gminy	Liczba wydarzeń promujących lokalne produkty i usługi oraz liczba uczestników ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Inne JST, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Instytucje otoczenia biznesu, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Zakopanem, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Media, Małopolska Organizacja Turystyczna, Podhalańska Lokalna Grupa Działania
Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
4.2.1.	Wspieranie inwestycji infrastrukturalnych (drogowych, kolejowych) o znaczeniu ponadlokalnym, poprawiających dostępność komunikacyjną gminy i subregionu, w najbardziej korzystnych dla samorządu wariantach realizacyjnych (konsultowanie i wspieranie inwestycji, informowanie	Zwiększenie dostępności oraz integracji komunikacyjnej gminy i subregionu Zwiększenie mobilności mieszkańców, przedsiębiorców i turystów	Czas dojazdu z centrum Bukowiny Tatrzańskiej do Krakowa i/lub innych wybranych lokalizacji ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Wójt i Rada Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	i budowanie społecznej akceptacji dla wybranych rozwiązań, udział w rozwiązywaniu konfliktów społecznych).	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy			Małopolska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej, Inne JST, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Turyści, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP
4.2.2.	Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej i towarzyszącej, z akcentem na poprawę funkcjonalności układu komunikacyjnego oraz płynności i bezpieczeństwa ruchu, w tym we współpracy z innymi właścicielami i zarządcami infrastruktury (regulacja stanu prawnego, inwestycje w drogi, ciągi pieszce i pieszko-rowerowe, parkingi przy obiektach publicznych, przejścia dla pieszych, oznakowanie, odwodnienie, oświetlenie itp.).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury drogowej i towarzyszącej na terenie gminy Zwiększenie dostępności i integracji komunikacyjnej gminy Poprawa funkcjonalności lokalnego układu komunikacyjnego Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Długość nowych i/lub zmodernizowanych dróg na terenie gminy ↗ Długość nowych i/lub zmodernizowanych ciągów pieszych / pieszko-rowerowych na terenie gminy ↗ Liczba wypadków na drogach na terenie gminy ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej	Administracja rządowa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie, Małopolska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Turyści,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie mobilności mieszkańców, przedsiębiorców i turystów Wzmocnienie atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej gminy			Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP
4.2.3.	Doskonalenie standardów zimowego utrzymania dróg i chodników (odśnieżanie, zwalczanie gołoledzi itp.), w tym we współpracy z innymi właścicielami i zarządcami infrastruktury.	Zapewnienie przejezdności jezdni i chodników Ograniczenie zakłóceń i utrudnień ruchu kołowego i pieszego wywołanych opady śniegu, deszczu ze śniegiem, marznącej mżawki lub śliskością zimową nawierzchni Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Liczba zgłoszeń mieszkańców, które pozostały bez reakcji służb odpowiedzialnych za odśnieżanie ↓ Liczba wypadków na drogach na terenie gminy w okresie zimowym ↓	Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska
4.2.4.	Rozwój funkcjonalnego, efektywnego i zrównoważonego transportu zbiorowego, ze szczególnym uwzględnieniem gminy jako części Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego (rozwój i modernizacja infrastruktury przystankowej, parkingowej, dojazdowej itp., dostosowanie oferty przewozowej do potrzeb użytkowników, integrowanie różnych opcji transportowych, koordynacja rozkładów jazdy, współpraca z innymi samorządami, organizatorami i przewoźnikami, także w ujęciu transgranicznym).	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i usług transportowych Lepsze dostosowanie usług transportowych do potrzeb społecznych, gospodarczych i turystycznych Zwiększenie dostępności transportu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba wozokilometrów wykonywanych na terenie gminy Poziom zadowolenia mieszkańców z funkcjonowania transportu zbiorowego ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Inne JST, Organizatorzy i przewoźnicy

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		Zwiększenie mobilności mieszkańców, przedsiębiorców i turystów Większe zrównoważenie transportu Zwiększenie dostępności i integracji komunikacyjnej gminy i subregionu Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i komfortu podróży Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na klimat i środowisko			
4.2.5.	Rozwój polityki informacyjnej dotyczącej miejsc parkingowych na terenie gminy, we współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym i partnerami prywatnymi, dla optymalizacji obsługi turystów zmotoryzowanych (informowanie o lokalizacji, zasadach użytkowania, opłatach, dostępności miejsc parkingowych, z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania itp.).	Poprawa dostępności informacji o parkingach Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie właściwych postaw i zachowań turystów w zakresie zasad parkowania i opłat Zwiększenie rotacji i efektywności wykorzystania miejsc parkingowych Ograniczenie zatorów komunikacyjnych, szczególnie w rejonach atrakcji turystycznych	Liczba parkingów objętych systemem bieżącego monitoringu dostępności miejsc i/lub systemem informacji ↗ Średni czas przejazdu w kluczowych odcinkach w sezonie turystycznym ↘ Liczba interwencji służb związanych z nieprawidłowym parkowaniem ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Tatrzański Park Narodowy, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

4.2.6.	Promocja i zachęcanie mieszkańców, turystów i innych podróżnych do korzystania z oferty transportu zbiorowego oraz praktykowania pozostałych form mobilności alternatywnej dla samochodu.	Zwiększenie poziomu świadomości oraz zmiana nawyków transportowych mieszkańców i turystów Zwiększenie udziału transportu zbiorowego i mobilności aktywnej w ogólnej liczbie podróży mieszkańców i turystów Ograniczenie natężenia ruchu samochodowego Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na klimat i środowisko	Liczba mieszkańców korzystających z transportu zbiorowego w skali roku ↗ Odsetek podróży realizowanych transportem zbiorowym i/lub pieszo i rowerem ↗ Średniodobowe natężenie ruchu pojazdów osobowych na wybranych odcinkach ↘	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, Organizatorzy i przewoźnicy
4.2.7.	Rozwój i modernizacja oświetlenia ulicznego (wymiana starych lamp na ledy, uzupełnienie oświetlenia, w wybranych lokalizacjach wykorzystanie lamp zasilanych przez panele fotowoltaiczne, wdrożenie inteligentnych systemów zarządzania itp.).	Rozwój oraz poprawa standardu oświetlenia ulicznego Zmniejszenie zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych oświetlenia ulicznego Zwiększenie efektywności zarządzania infrastrukturą oświetleniową Ograniczenie negatywnego wpływu oświetlenia ulicznego na klimat i środowisko	Liczba punktów oświetleniowych na terenie gminy ↗ Odsetek energooszczędnych punktów oświetleniowych w ogóle punktów na terenie gminy ↗ Poziom odczuwalnego bezpieczeństwa na terenie gminy ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Właściciele i zarządcy infrastruktury, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zakopanem, jednostki OSP

		Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy			
Cel operacyjny 4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
4.3.1.	Doskonalenie standardów gospodarowania odpadami komunalnymi (w tym szkodliwymi i niebezpiecznymi, jak azbest), z naciskiem na minimalizację masy wytwarzanych odpadów oraz jak najwyższy poziom segregacji i odzysku (organizacja systemu odbioru odpadów, dostosowanego do potrzeb społecznych i gospodarczych, promocja i wsparcie zbiórki selektywnej, praca punktu selektywnego zbiórki odpadów).	Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie prośrodowiskowych postaw i zachowań społecznych Zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki i recyklingu Ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowiska Likwidacja i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest Zmniejszenie ryzyka chorób, np. azbestozy, poprawa stanu zdrowia mieszkańców Ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka i gospodarki na klimat i środowisko (w tym skuteczniejsze zapobieganie skażeniu środowiska)	Odsetek odpadów zbieranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych ↗ Odpady poddane recyklingowi ↗ Masa usuniętego i unieszkodliwionego azbestu ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

4.3.2.	Kształtowanie świadomości, wrażliwości i zaangażowania społecznego w zakresie ekologii, we współpracy z różnymi partnerami, w tym Tatrzańskim Parkiem Narodowym (tworzenie miejsc i przestrzeni edukacyjnych, organizacja zajęć, warsztatów, programów aktywizujących, kampanii tematycznych i konkursów dotyczących walorów środowiskowych gminy, prawidłowej segregacji i zagospodarowania odpadów oraz kompostowania bioodpadów, zakazu spalania czy wyrzucania śmieci w niedozwolonych miejscach, a także retencjonowania i oszczędzania wody oraz energii elektrycznej).	Zwiększenie poziomu świadomości oraz wzmocnienie prośrodowiskowych postaw i zachowań społecznych Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych Zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki i recyklingu Zwiększenie udziału gospodarstw domowych kompostujących bioodpady Ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka i gospodarki na klimat i środowisko	Liczba projektów i/lub zajęć z zakresu edukacji ekologicznej w szkołach, liczba ich uczestników oraz poziom ich wiedzy Stopień akceptacji i poparcia społecznego dla działań prośrodowiskowych Masa odpadów komunalnych wytwarzanych na 1 mieszkańca Odsetek odpadów zbieranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych Bioodpady komunalne poddane recyklingowi u źródła Liczba potwierdzonych przypadków spalania odpadów Średnie zużycie wody w gospodarstwach domowych w gminie Liczba odnotowanych przypadków zaśmiecania miejsc publicznych	Przedszkola i szkoły	PGW Wody Polskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Lasy Państwowe, Tatrzański Park Narodowy, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Ćwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Organizacje pozarządowe i społeczne, w tym ekologiczne, Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny
--------	--	--	---	----------------------	---

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

4.3.3.	Promowanie i wspieranie idei naprawiania, ponownego użycia oraz współdzielenia zasobów (np. banki żywności, odzieży, książek, punkt napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami – także ze stanowiskiem do samodzielnej naprawy przedmiotów).	Rozwój lokalnej infrastruktury napraw i ponownego użycia oraz współdzielenia zasobów Zwiększenie poziomu wsparcia społecznego i solidarności lokalnej Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w ideę współdzielenia zasobów i gospodarki obiegu zamkniętego	Liczba funkcjonujących punktów napraw i ponownego użycia oraz korzystających z nich osób ↗ Odsetek mieszkańców deklarujących zaangażowanie w ideę współdzielenia zasobów ↗	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Przedszkola i szkoły, Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Gminna Biblioteka Publiczna im. Michaliny Cwiżewiczowej w Bukowinie Tatrzańskiej i inne instytucje kultury, Organizacje pozarządowe i społeczne, w tym ekologiczne
--------	---	--	--	---------------------------------	--

**MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA
WRAZ Z USTALENIAMI I REKOMENDACJAMI W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA
I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE**

KWESTIE WODNE A STRATEGIA ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA DO 2030 ROKU

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1087), Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w ww. ustawie, tj.:

- planu zarządzania ryzykiem powodziowym,
- planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym i obszary szczególnego zagrożenia powodzią

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią uwzględnia się w strategii tzw. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, przez które w myśl art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne rozumie się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, przedstawione zostały na mapach zagrożenia powodziowego, zgodnie z art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Obowiązujące obecnie mapy jw. dostępne są na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego, na terenie gminy Bukowina Tatrzańska występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Białki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Na terenie gminy Bukowina Tatrzańska nie występują tereny, o których mowa w art. 16 pkt 34 pkt c) ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne, tj. pomiędzy liniami brzegowymi rzek a wałami przeciwpowodziowymi lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy. Na terenie gminy odnotowuje się również obszary zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%).

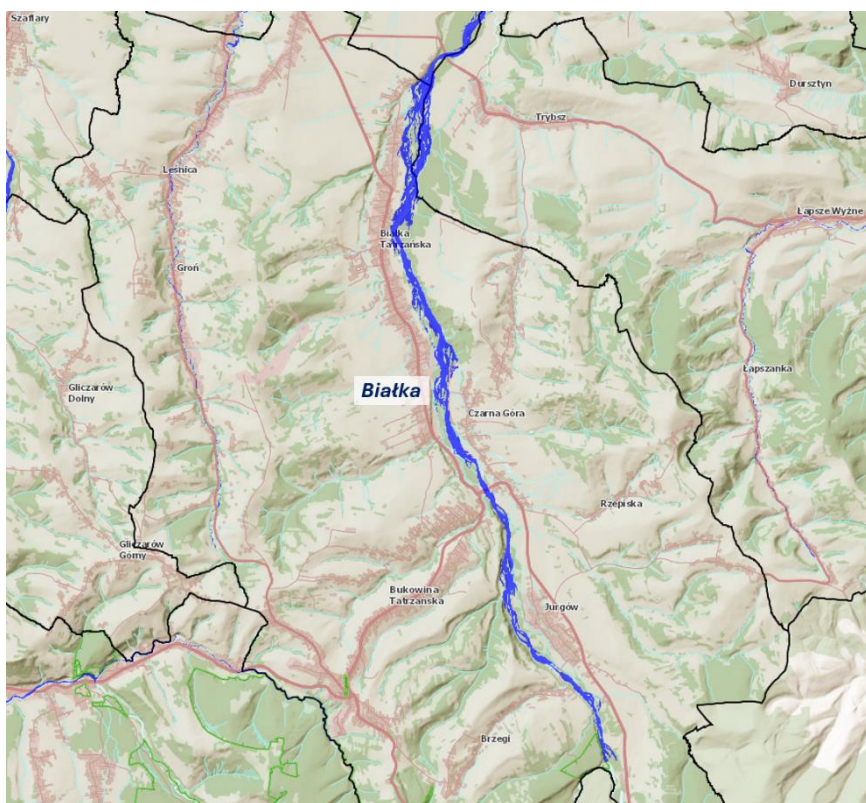
Mapa nr 1 przedstawia obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Obrazują występowanie Białki ze swoich brzegów na tereny zalewowe, nie tworząc przy tym bezpośredniego zagrożenia dla zabudowy. Mapa nr 2 przedstawia obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Przy tym prawdopodobieństwie

odnotowuje się zagrożenie dla pojedynczych zabudowań u zbiegu drogi krajowej nr 49 i drogi wojewódzkiej nr 960, na wysokości mostu nad rzeką Białka w Czarnej Górze (lokalizacja oznaczona na mapie czerwoną elipsą).

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia wynikające z ustawy Prawo wodne. W myśl zapisu art. 166 pkt. 10 ustawy jw., planowane zagospodarowanie terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na terenie gminy Bukowina Tatrzańska występują również obszary zagrożone powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat) (mapa nr 3). Nie stanowią one obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Zasięg nie tworzy dodatkowego zagrożenia dla terenów zabudowanych względem opisywanych wyżej obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

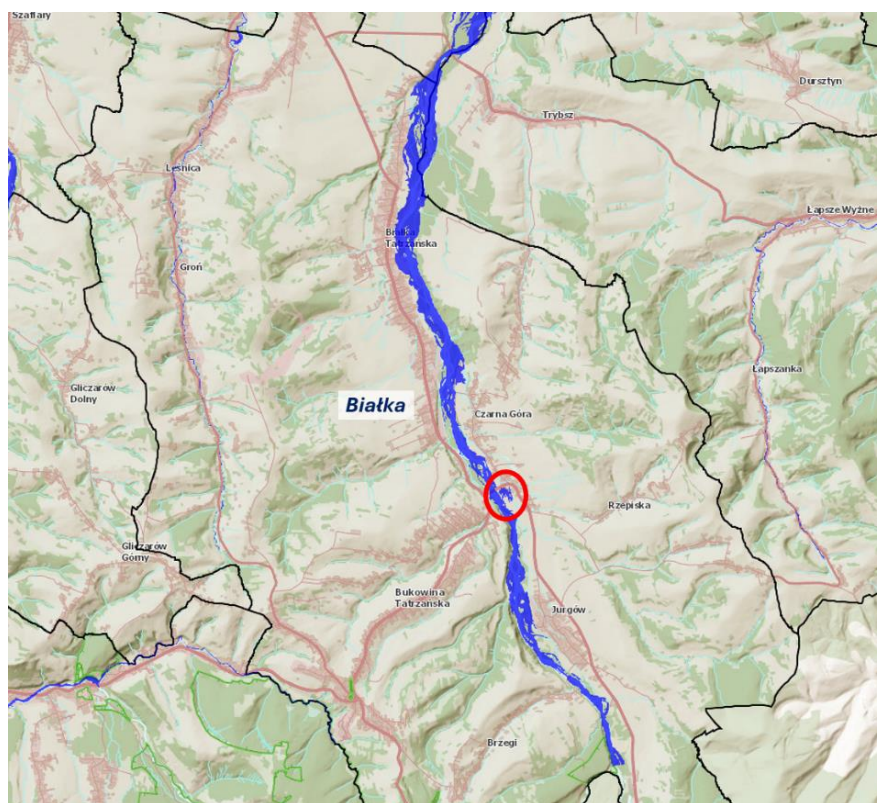
Mapa 1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%)

Źródło: Hydroportal ISOK

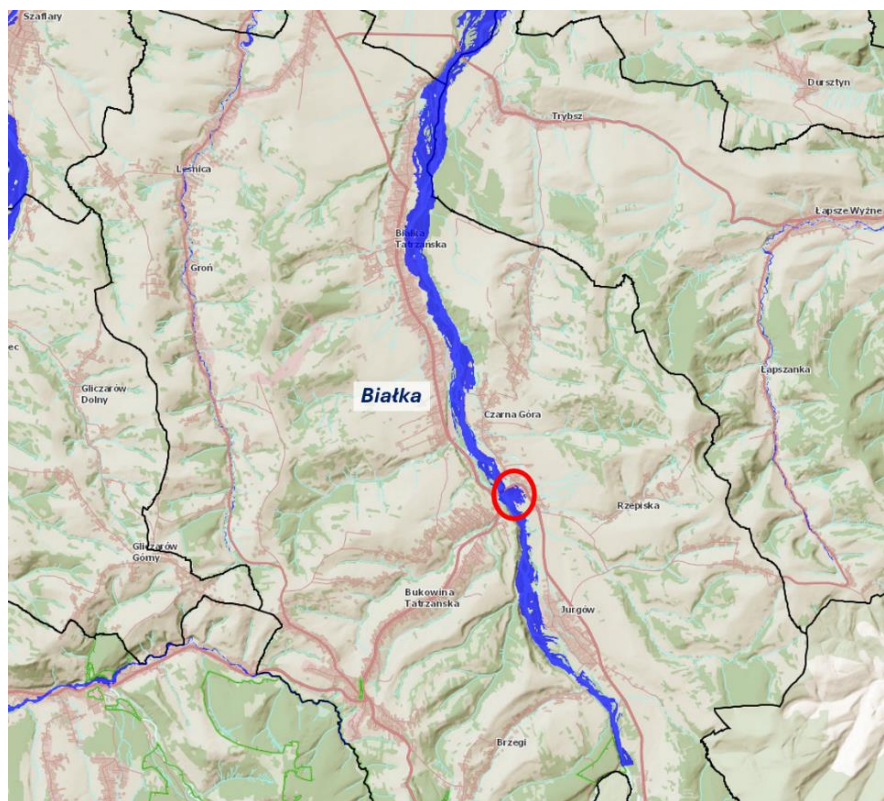
Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Mapa 2. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) (kolor czerwony – odnotowane zagrożenie dla zabudowań)

Źródło: Hydroportal ISOK

Mapa 3. Obszary zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat) (kolor czerwony – odnotowane zagrożenie dla zabudowań)

Źródło: Hydroportal ISOK

W ramach Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przyjętego na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. 2022 poz. 2739) i zachowującego ważność zgodnie z art. 173 ust. 16 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, w granicach gminy Bukowina Tatrzańska nie wskazano do realizacji żadnych zadań inwestycyjnych.

Plan gospodarowania wodami

Gmina Bukowina Tatrzańska znajduje się na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, a jej główną rzeką jest Białka. Gmina leży w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 441 – Zbiornik Zakopane. W odniesieniu do Planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy, w poniższej tabeli Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku określa się informacje na temat jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) oraz jednolitych części wód podziemnych (jcwpd) znajdujących się w granicach gminy (kod, nazwa, status, informacja o stanie jcwp i jcwpd, przypisanych im celach środowiskowych oraz ryzyku ich nieosiągnięcia). Dla osiągnięcia celów środowiskowych, na wszystkich jednolitych częściach wód zlokalizowanych na terenie gminy poza katalogiem działań krajowych obowiązuje realizacja działań podstawowych i uzupełniających. Katalog działań krajowych i Zestaw działań stanowią załączniki do II aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły. Szczegółowe, zbiorcze informacje dotyczące JCW dla wszystkich dorzeczy dostarczają Karty Charakterystyk znajdujące się pod adresem <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>.

Tabela 7. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitej części wód podziemnych położonych w granicach gminy Bukowina Tatrzańska

Kod i nazwa JCWP (wody powierzchniowe)	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Przypisane cele środowiskowe
RW200008214299 Poprad	NAT naturalna część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Poprad od ujścia do ujścia Smreczka (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Poprad od ujścia do ujścia Smreczka (dla troci wędrowniej); dobry stan chemiczny.
RW20000421415999 Dunajec od Białego Dunajca do zb. Czorsztyń	SZCW silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych.
RW20000421412999 Biały Dunajec od Porońca do ujścia	SZCW silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Dobry potencjał ekologiczny; dobry stan chemiczny.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

RW2000042141549 Białka od Jaworowego Potoku do ujścia	NAT - naturalna część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Dobry potencjał ekologiczny; dobry stan chemiczny.
RW2000042141729 Niedziczanka	SZCW - silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); dobry stan chemiczny.
RW2000072141349 Leśnica	SZCW - silnie zmieniona część wód	Brak danych	Zagrożona	Umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny]; pozostałe wskaźniki II klasa jakości); dobry stan chemiczny.
RW200001214127 Biały Dunajec do Porońca	SZCW - silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Zagrożona	Dobry potencjał ekologiczny; stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
RW20000121415459 Białka do Jaworowego Potoku	NAT - naturalna część wód	Zły stan wód	Niezagrożona	Dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny.
Kod JCWPd (wody podziemne)	Stan JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego		Przypisane cele środowiskowe
GW2000165	Dobry	Niezagrożona		Dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy.
GW2000172	Dobry	Niezagrożona		Dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy.

Źródło danych: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWP oraz Karty Charakterystyk JCWPd

Na terenie gminy Bukowina Tatrzańska siedem na osiem jednolitych części wód powierzchniowych oznacza się złym stanem ogólnym, a dla jednej nie określono stanu w wyniku braku danych. Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku w ramach celu operacyjnego 2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną zakłada przedsięwzięcia z zakresu ochrony zasobów wodnych, w szczególności definiuje je kierunek działania 2.2.1. Rozwój kanalizacji i oczyszczania ścieków na terenie gminy (rozwój sieci i urządzeń komunalnych na obszarach o największej koncentracji zabudowy oraz wsparcie i kontrola rozwiązań alternatywnych na pozostałych obszarach, wdrożenie inteligentnych systemów zarządzania całym systemem itp.).

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy. Bezpośrednio wskazuje na to kierunek działań 2.2.2. Wdrażanie zintegrowanych rozwiązań w zakresie gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi (rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym inwestowanie w zielen, zwiększanie naturalnej retencji i ograniczanie uszczelniania powierzchni, wykorzystanie zbiorników retencyjnych i na deszczówkę itp.). W tym zakresie strategia jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy, przyjętym na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 r. poz. 1615).

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska suszy. Zgodnie z założeniami Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, w odniesieniu do obszaru gminy Bukowina Tatrzańska mowa m.in. o następujących działaniach:

- Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie 1),
- Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie 3),
- Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie 4),
- Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększenia retencji glebowej (działanie 8),
- Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych (działanie 9),
- Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa i przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie 10),
- Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie 24).

Analizując zagrożenie suszą na terenie gminy Bukowina Tatrzańska w zależności od jej typu tj. rolnicza, hydrologiczna i hydrogeologiczna, należy stwierdzić, że w pierwszym przypadku są to obszary słabo zagrożone, jedynie południowa część miejscowości Brzegi i centralna Białki Tatrzańskiej charakteryzują się zagrożeniem umiarkowanym. W drugim przypadku są to tereny silnie zagrożone, a centralna i centralno-północna część miejscowości Brzegi, południowa i zachodnia część Bukowiny Tatrzańskiej oraz Leśnica bez jej północnych krańców to tereny ekstremalnie zagrożone. W ostatni przypadku całość gminy to tereny umiarkowanie zagrożone. Stopień zagrożenia suszą według klas łącznego zagrożenia suszą dla obszaru gminy Bukowina Tatrzańska określono jako umiarkowany – zasadniczo północna część gminy oraz centralno-południowy oraz północny fragment Brzegów, oraz silny – Brzegi poza wspomnianym fragmentami, południowa i zachodnia część Bukowiny Tatrzańskiej, centralna Białki Tatrzańskiej oraz Leśnica bez jej północnych krańców.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA

Wprowadzenie

Stosunkowo nowym, obowiązkowym elementem strategii rozwoju gmin jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej. W założeniu ma on zobrazować terytorialnie strategiczne pomysły na rozwój gminy, stanowiąc jednocześnie punkt wyjścia dla opracowania dokumentów planistycznych o znacznie większym poziomie szczegółowości – planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Poza potrzebami, celami i kierunkami interwencji, określonymi w niniejszej strategii, podstawą dla ustaleń zawartych w modelu stała się analiza czynników geograficzno-przyrodniczych (np. ukształtowanie terenu, walory środowiska naturalnego), historycznych (np. wytworzony układ osadniczy i sieć komunikacyjna) oraz aktualnie występujących powiązań funkcjonalnych (szczególnie w ramach Podhalańskiego Obszary Funkcjonalnego). Całość odniesiono do horyzontu czasowego strategii, określonego na rok 2030.

Model został opracowany w taki sposób, aby zachować spójność z ustaleniami przestrzennymi wprowadzonymi Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego do 2030 r. (PZP WM). Dokument, poza określeniem podstawowych kierunków w polityce przestrzennej regionu, pogrupował małopolskie gminy w siedem obszarów funkcjonalnych, charakteryzujących się podobnymi cechami zagospodarowania przestrzennego, spójnością przyrodniczą i krajobrazową, zbliżonym charakterem gospodarczym oraz, w efekcie, wspólnymi wyzwaniami rozwojowymi. Gmina Bukowina Tatrzańska zaliczona została do obszaru „Park górski”, obejmującego całą południową część regionu. Wspólnym mianownikiem dla „Parku górskiego” są jedne z najcenniejszych zasobów przyrodniczych w skali regionu, kraju oraz Europy (o czym świadczy m.in. obecność na tym obszarze pięciu parków narodowych). Do głównych determinant rozwoju „Parku górskiego” zaliczono właśnie zasoby środowiska naturalnego oraz ich potencjał w kierunku wykorzystania turystycznego, wypoczynkowego i leczniczego, a także relatywnie młode zasoby ludzkie, co znalazło swoje odzwierciedlenie także i w opisywanej uprzednio strukturze demograficznej gminy Bukowina Tatrzańska. Zasób środowiskowy oraz możliwość jego wykorzystania do rozwoju rozmaitych form spędzania czasu wolnego determinuje rozwój przestrzenny i gospodarczy „Parku górskiego”, w dużej mierze pokrywając się także z wyzwaniami przypisanymi gminie Bukowina Tatrzańska, związanymi m.in. z ochroną krajobrazu, ograniczeniem chaosu przestrzennego i reklamowego czy zachowaniem i wyeksponowaniem tradycyjnej architektury mieszkalnej i użytkowej.

Rola i hierarchia jednostek osadniczych oraz obecny i docelowy układ głównych elementów infrastruktury społecznej

Według rejestru TERYT, gminę Bukowina Tatrzańska tworzy 8 wsi (liczba sołectw jest identyczna), 5 schronisk turystycznych (Dolina Pięciu Stawów, Morskie Oko, Polana-Głodówka, Rostoka, Włosienica) oraz jedna osada (Łysa Polana). Nadrzędną rolę⁹ w gronie miejscowości tworzących jednostkę posiada Bukowina Tatrzańska, o czym przesądza w dużej mierze jej centralne położenie względem granic jednostki, dostępność komunikacyjna (skrzyżowania DW960 i DW961 oraz DK49 i DW960 znajdując się na terenie tej miejscowości) oraz obecność usług publicznych i komercyjnych,

⁹ Do określenia roli i hierarchii poszczególnych jednostek osadniczych posłużyła w szczególności analiza uwarunkowań historycznych, liczby ludności oraz obecności, rodzaju i rozmieszczenia przestrzennego podstawowych elementów tworzących tę hierarchię – infrastruktury i podmiotów administracji publicznej działających w różnych sferach, zakładów pracy, miejsc generujących ruch turystyczny, obszarów koncentracji usług. Uwzględniono zostały przede wszystkim te elementy, których zasięg oddziaływania przekracza najbliższe otoczenie, np. poprzez efekt skali (np. koncentracja kilkunastu punktów usług komercyjnych zamiast jednego), profesjonalizację działalności (np. do instytucji bezpieczeństwa i porządku publicznego zaliczono jedynie OSP uwzględnione w KSR-G) lub ich nietypowość w odniesieniu do przeciętnej gminy o zbliżonym charakterze (np. kompleks rekreacyjno-sportowy zamiast boiska sportowego).

w tym m.in. urzędu gminy, placówek edukacyjnych oraz kulturalnych. Znaczenie ma także popularność i rozpoznawalność turystyczna oraz rozbudowana oferta spędzania wolnego czasu. O ile ofertę noclegową i gastronomiczną posiadają wszystkie miejscowości gminy, o tyle Bukowina Tatrzańska wyróżnia się za sprawą kilku bardzo dobrze wyposażonych stacji narciarskich czy basenów termalnych. Zasobem o podobnej skali rozpoznawalności charakteryzuje się także sąsiednia Białka Tatrzańska, pozostałe miejscowości tworzące jednostkę generują znacznie mniejszy ruch turystyczny. Należy przy tym zaznaczyć, że o ile część Tatr z Morskim Okiem, Doliną Pięciu Stawów Polskich czy Rysami znajduje się na terytorium wsi Brzegi, sama miejscowość należy do jednej ze „spokojniejszych” w gminie, a cały ruch turystyczny koncentruje się z dala od głównych skupisk jej zabudowy mieszkalnej.

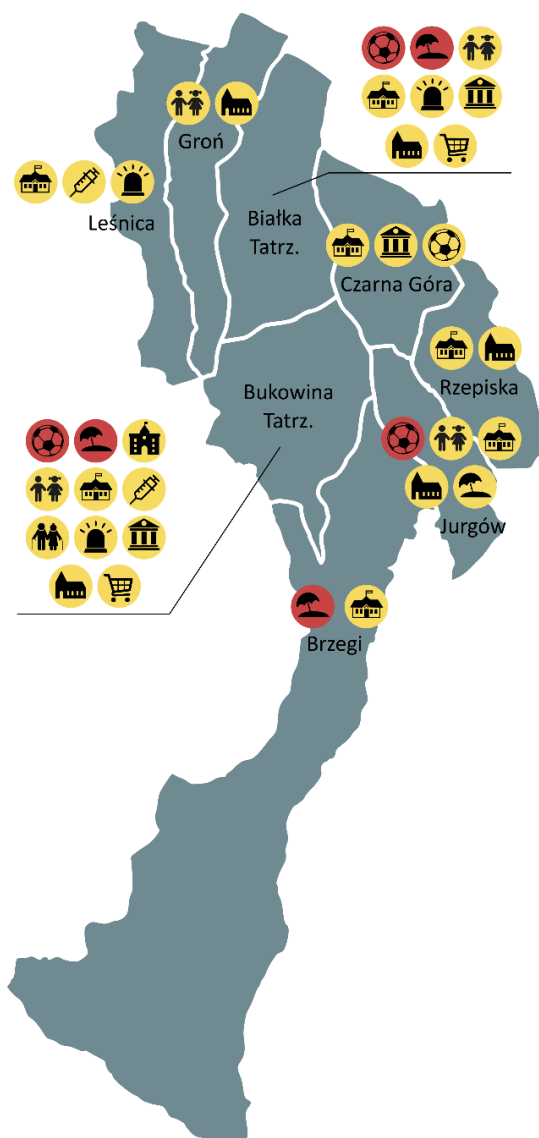
Spośród elementów infrastruktury, wpływających na hierarchię poszczególnych jednostek osadniczych, znaczenie ponadlokalne należy przyporządkować:

- infrastrukturze sportowej, umożliwiającej uprawianie sportów zimowych – stacje narciarskie o poziomie zagospodarowania i wyposażenia pozwalającym na uznanie ich za jedne z najlepszych w skali całej Polski znajdując się w Bukowinie Tatrzańskiej, Białce Tatrzańskiej oraz Jurgowie;
- bazie wypoczynkowo-noclegowej – chociaż ofertę w tym zakresie posiada każda z miejscowości gminy (przede wszystkim w zakresie wynajmu kwater i pokoi, agroturystyki itd.), w Bukowinie Tatrzańskiej i Białce Tatrzańskiej zlokalizowane są duże, szeroko rozpoznawalne obiekty zbiorowego zakwaterowania, w dodatku posiadające rozbudowaną ofertę pobytową (np. baseny termalne, spa, zaplecze sportowe);
- atrakcjom przyrodniczym i szlakom turystycznym umożliwiającym ich zwiedzanie – na zasób ten składa się fragment Tatr, leżący na obszarze gminy (Brzegi), z licznymi szczytami, stawami, kilkoma schroniskami górskimi oraz innymi osobliwościami przyrodniczymi.

Należy przy tym zaznaczyć, że zasób, wpływający na hierarchię poszczególnych jednostek osadniczych, pozwala postawić gminę Bukowina Tatrzańska w gronie tych o największej rozpoznawalności i atrakcyjności turystycznej w skali kraju, co jednoznacznie determinuje jej ścieżkę rozwojową i oddziałuje na szereg procesów rozwojowych, nie wyłączając i tych, których głównymi adresatami są mieszkańcy, a nie turyści czy goście.

Zamierzenia inwestycyjne samorządu gminnego w perspektywie roku 2030, opisane w dalszej części modelu, nie będą znacząco zmieniać opisanej hierarchii, a raczej niwelować różnice rozwojowe, wyrównywać dostępność i poziom usług publicznych w skali całej gminy. Wpływ na rozwój poszczególnych miejscowości będą miały dynamiki przyrostu liczby mieszkańców i rozwoju budownictwa mieszkaniowego, wynikające z ich zróżnicowanej atrakcyjności osadniczej, a także ewentualne inwestycje sektora prywatnego, w szczególności w zakresie infrastruktury związanej z zagospodarowaniem czasu wolnego, aktywnym wypoczynkiem oraz noclegami i gastronomią.

Rysunek 15. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów wpływających na hierarchię jednostek osadniczych gminy Bukowina Tatrzańska, w tym głównych elementów infrastruktury społecznej

PODSTAWOWE ELEMENTY HIERARCHII JEDNOSTEK OSADNICZYCH:

urząd gminy	instytucja i/lub infrastruktura kultury
placówka przedszkolna	infrastruktura sportowa i/lub rekreacyjna
szkoła podstawowa	koncentracja usług komercyjnych, w tym centra handlu wielkopowierzchniowego
placówka podstawowej opieki zdrowotnej	generator ruchu turystycznego: zabytek i/lub inny zasób materialnego dziedzictwa kulturowego
instytucja pomocy społecznej, w tym placówka opiekuńcza i wspierająca	generator ruchu turystycznego: atrakcja przyrodnicza, rozrywkowa i/lub wypoczynkowa
instytucja bezpieczeństwa i porządku publicznego	

SKALA (ZASIĘG) ODDZIAŁYWANIA:

- lokalne
 ● ponadlokalne

* Szkoła Podstawowa w Rzepiskach zostanie zlikwidowana z końcem sierpnia 2026 r.

Źródło: Opracowanie własne

Obecny i docelowy układ głównych elementów infrastruktury technicznej

a) wodociągi i kanalizacja

Gospodarka wodna w gminie Bukowina Tatrzańska bazuje na wodociągu zbiorczym (obsługującym jedynie obszar miejscowości Bukowina Tatrzańska) z trzema powierzchniowymi ujęciami wody, wodociągach lokalnych spółek wodnych oraz studniach, zaopatrujących jedno bądź kilka gospodarstw domowych. Według danych GUS, na koniec 2024 r. dostęp do sieci wodociągowej posiadało 62,1% ogółu budynków mieszkalnych, położonych na terenie jednostki. Pomiędzy rokiem 2020 a 2024 wartość parametru wzrosła o blisko 27 punktów procentowych.

System odbioru i oczyszczania ścieków opiera się o sieć kanalizacyjną i oczyszczalnię ścieków w Czarnej Górze oraz Białce Tatrzańskiej. Budowa i uruchomienie drugiej z wymienionych są obecnie finalizowane (pierwsza połowa 2026 r.), środki finansowe na inwestycję pozyskane były z Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych. W przypadku kanalizacji, GUS wskazuje na dostęp do sieci w przypadku 43,5% ogółu budynków mieszkalnych. Wartość ta nie uwzględnia pierwszego etapu rozbudowy kanalizacji w Białce. Należy przy tym podkreślić, że teren gminy jest dość trudny do rozbudowy infrastruktury sieciowej, z uwagi na ukształtowanie terenu, rozproszenie zabudowy mieszkalnej oraz nieuregulowane kwestie własnościowe gruntów, przez które takowa mogłaby zostać poprowadzona.

W perspektywie roku 2030 planowana jest częściowa likwidacja deficytów w zakresie dostępności do sieci kanalizacyjnej, przede wszystkim poprzez jej rozbudowę na terenie wsi Białka Tatrzańska oraz na pozostałym obszarze aglomeracji Bukowina Tatrzańska. Dokończona zostanie budowa oczyszczalni ścieków w Białce Tatrzańskiej, a istniejąca oczyszczalnia w Czarnej Górze zostanie zmodernizowana.

b) gospodarka odpadami

Odpady komunalne, zbierane na terenie gminy Bukowina Tatrzańska przewożone są do miejsc składowania, unieszkodliwiania bądź przeróbki położonych poza obszarem jednostki. W gminie nie ma Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), mieszkańcy jednostki mają możliwość skorzystania z PSZOK w Nowym Targu. Do roku 2030 planowane jest wyposażenie jednostki we własny PSZOK (w Białce Tatrzańskiej, w sąsiedztwie powstającej oczyszczalni ścieków).

c) infrastruktura energetyczna

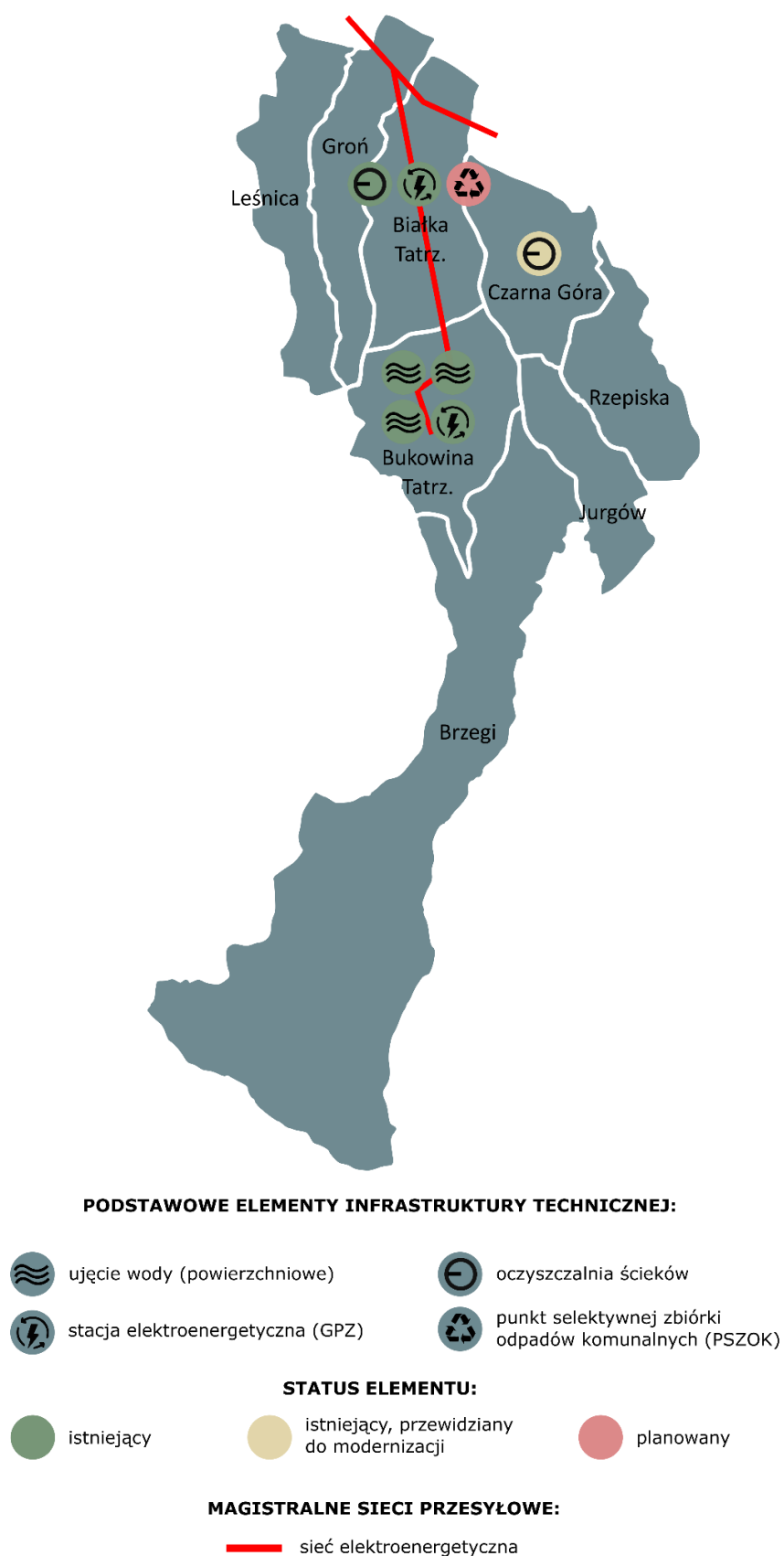
Północną część gminy Bukowina Tatrzańska równoleżnikowo przecina linia wysokiego napięcia 110 kV Szaflary – Niedzica. Odgałęzia się od niej linia 110 kV, biegnąca południkowo i zakończona ślepo stacją elektroenergetyczną „GPZ Bukowina”, zasilając po drodze także stację „GPZ Białka Tatrzańska”. Energia elektryczna do odbiorców z terenu jednostki doprowadzana jest za pośrednictwem napowietrznych i podziemnych sieci średniego i niskiego napięcia, zasilanych z wspomnianych wcześniej dwóch GPZ zlokalizowanych na obszarze jednostki oraz „GPZ Szaflary”, położonej poza jej granicami.

Opracowany przez spółkę Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. „Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2025-2034”, nie zakłada żadnych inwestycji na terenie gminy Bukowina Tatrzańska. Nie można przy tym wykluczyć prowadzenia prac remontowych oraz utrzymaniowych o mniejszym zakresie.

d) infrastruktura gazowa

Poziom rozwoju sieci gazowej na terenie gminy Bukowina Tatrzańska jest symboliczny – według GUS dostęp do niej z końcem 2024 r. posiadało zaledwie 0,5% mieszkańców. „Krajowy Dziesięcioletni Plan Rozwoju Systemu Przesyłowego na lata 2022-2031” nie zakłada prowadzenia jakichkolwiek inwestycji na terenie gminy Bukowina Tatrzańska.

Rysunek 16. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów infrastruktury technicznej w gminie Bukowina Tatrzańska

Źródło: Opracowanie własne

Obecny i docelowy układ głównych korytarzy oraz sieci transportowych

Sieć transportowa gminy Bukowina Tatrzańska w całości opiera się o układ dróg, jednostka pozbawiona jest bezpośredniego dostępu do linii kolejowych, nie poprowadzono na jej terenie także dróg dla rowerów (DDR) i ciągów pieszo-rowerowych (CPR). Do najważniejszych należą fragmenty DK49 Nowy Targ – Jurgów (granica państwa), DW961 Poronin – Bukowina Tatrzańska oraz, w całości przebiegająca po terytorium jednostki, DW960 Czarna Góra – Łysa Polana. Sama Bukowina Tatrzańska, za sprawą krzyżowania się na jej terenie wspomnianych dróg, stanowi ważny węzeł komunikacyjny Podhala, przede wszystkim w zakresie obsługi ruchu turystycznego (DW960 na swoim południowym odcinku stanowi jedyny, wyjątkowo oblegany w sezonie dojazd w tę część polskich Tatr). Zarówno natężenie ruchu na „tranzytowych” odcinkach dróg, biegnących przez obszar jednostki, jak i ograniczona pojemność parkingów przy wejściach na teren Tatrzańskiego Parku Narodowego stanowią duże, a przy tym niełatwe do rozwiązania problemy transportowe, generujące szereg konfliktów społecznych oraz niedogodności dla części mieszkańców jednostki – zwłaszcza z Bukowiny Tatrzańskiej i Białki Tatrzańskiej, których główne skupiska zabudowy mieszkaniowej ciągną się wzdłuż wymienionych wcześniej dróg kategorii krajowej oraz wojewódzkiej.

Na terenie gminy Bukowina Tatrzańska w horyzoncie czasowym niniejszej strategii nie są planowane żadne inwestycje w infrastrukturę transportową, które w znaczącym stopniu przemodelowałyby strukturę ruchu. W pewnym stopniu na dostępność komunikacyjną jednostki oddziaływać będą inwestycje w sieć drogową położoną poza jej obszarem, w szczególności pomiędzy Krakowem a Nowym Targiem, „przybliżające” stolicę Małopolski do Podhala, skracając czas przejazdu drogą, funkcjonującą w zbiorowej świadomości jako „zakopianka”.

Inwestycje do 2030 r., jakie w obrębie sieci transportowej zamierza przeprowadzić samorząd gminny, będą obejmować budowę dwóch dróg znaczenia lokalnego (połączenie drogowe Gronia i Leśnicy z Bukowiną Tatrzańską – tzw. „Droga Królewska” oraz połączenie osiedli Stefanów Łosie w Leśnicy), a także budowę dróg dla rowerów na terenie całej jednostki. Nie wyklucza się także prowadzenia inwestycji przez podmioty zarządzające siecią dróg wojewódzkich i krajowych, choć będą to raczej bieżące prace remontowo-utrzymaniowe, o niewielkiej skali zaangażowania finansowego.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 17. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów infrastruktury transportowej gminy Bukowina Tatrzańska

PODSTAWOWE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ:

ważniejsze drogi

numeracja dróg wojewódzkich

numeracja dróg krajowych

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO:

ważniejszy ośrodek miejski
wraz z odległością

najbliższa stacja lub przystanek z obsługą
ruchu pasażerskiego wraz z odległością

najbliższy węzeł drogowy
wraz z odległością

punkt początku pomiaru odległości

Źródło: Opracowanie własne

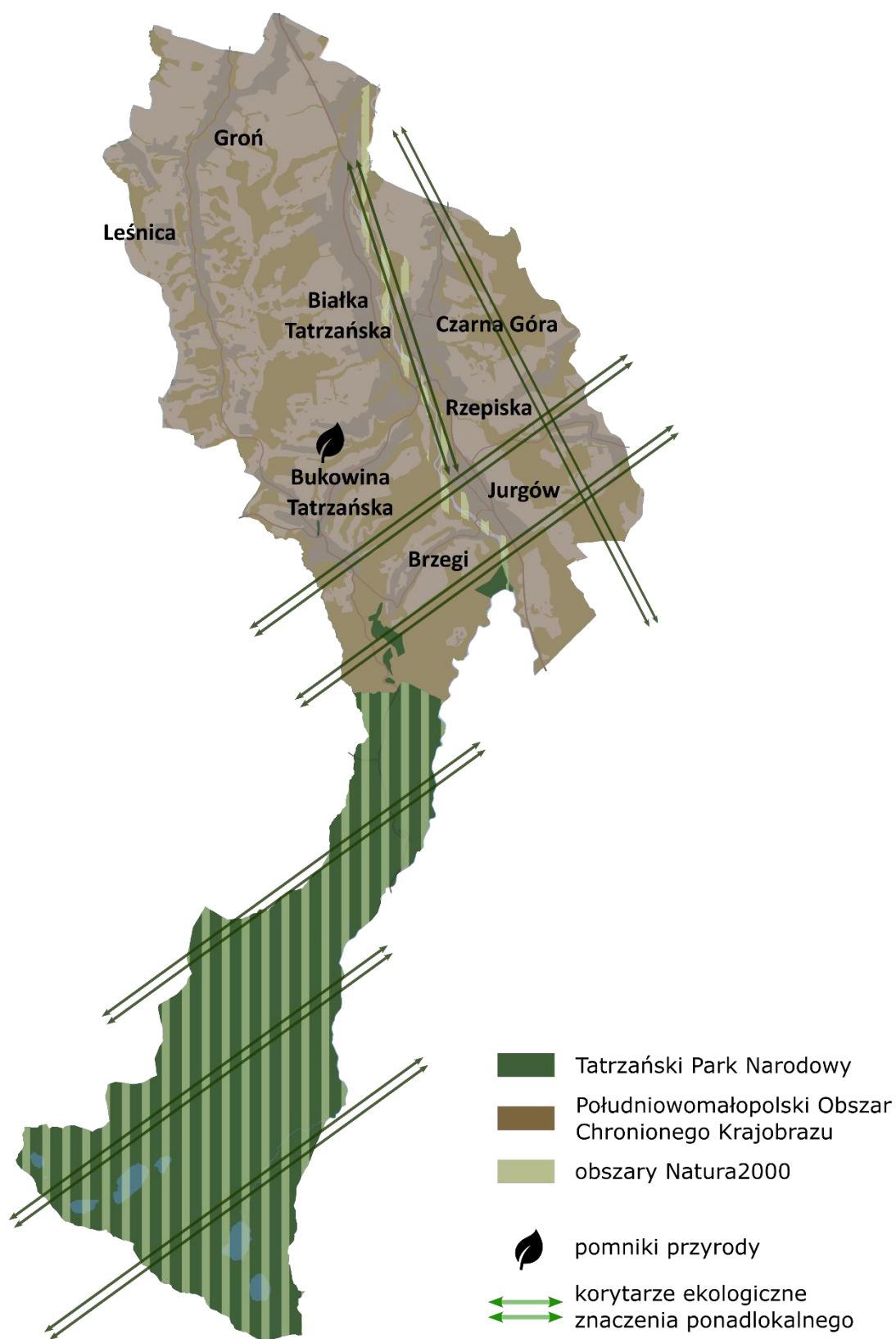
Obecny i docelowy system powiązań przyrodniczych

Według danych GUS, 99% obszaru gminy Bukowina Tatrzańska pokrywają rozmaite formy ochrony przyrody. W uproszczeniu można przyjąć, że południową część jednostki zajmuje fragment Tatrzańskiego Parku Narodowego, północną natomiast część Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Dodatkowo, część terytorium jednostki zajmują fragmenty obszarów Natura2000: ochrony siedliskowej „Tatry”, ochrony ptasiej „Tatry” (w dużej mierze pokrywają się swoimi granicami z TPN) oraz ochrony siedliskowej „Dolina Białki”. Jedyne pomniki przyrody na obszarze jednostki znajduje się na terenie Bukowiny Tatrzańskiej.

Południowa część gminy, w granicach zbliżonych do zasięgu Tatrzańskiego Parku Narodowego, została zaliczona do obszaru korytarza ekologicznego GKK-06 „Tatry” o znaczeniu ponadlokalnym. Od strony wschodniej styka się z nim korytarz KK-4B „Spisz”, którego jedna z odnóg pokrywa dolinę rzeki Białki. Oba wymienione stanowią kluczowy szlak migracji gatunkowej wzdłuż łuku Karpat. Dodatkowo znaczenie miejscowe posiadają korytarze, których przebieg wyznaczają ciągi terenu niezabudowanego, głównie w zalesionych dolinach potoków i strumieni oraz na zboczach i wierzchołkach wzniesień.

Polityka przestrzenna gminy Bukowina Tatrzańska w perspektywie 2030 r. będzie bazować na racjonalnym korzystaniu z zasobów środowiska naturalnego. Działania te będą wielowymiarowe, zahaczając nawet o kwestie związane z gospodarką komunalną (np. rozbudowa sieci kanalizacyjnej) i infrastrukturą transportową (np. podnoszenie płynności ruchu samochodowego). Nacisk położony zostanie zarówno na obszary najcenniejsze z punktu widzenia przyrodniczego (w szczególności Tatrzański Park Narodowy, Dolina Białki), jak i zasoby przesądzające o unikatowym charakterze krajobrazowym jednostki, podnoszącym jej potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy (np. otwarcia widokowe na Tatry z wzniesień zaliczanych do Pogórzy Przedtatrzańskich i Magury Spiskiej, w części narażonych na negatywne konsekwencje nasilonej antropopresji). Należy nadmienić, że PZP WM, w zakresie rekomendacji dla ochrony przyrody, wskazał utworzenie Spiskiego Parku Krajobrazowego. Park miałby zajmować 9,6 tys. ha, obejmując fragmenty terytoriów gmin Bukowina Tatrzańska oraz Łapsze Niżne.

Rysunek 18. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów środowiskowych gminy Bukowina Tatrzańska

Źródło: Opracowanie własne

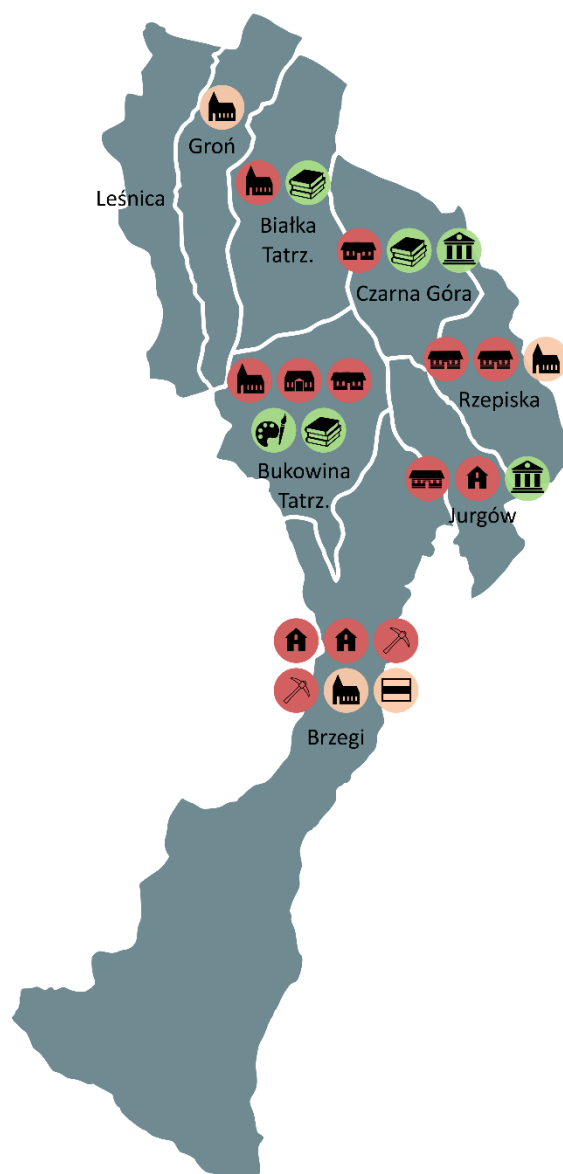
Obecna i docelowa struktura zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego

Gminę Bukowina Tatrzańska charakteryzuje posiadanie bogatego zasobu materialnego oraz niematerialnego dziedzictwa kulturowego, o oddziaływaniu i rozpoznawalności na skalę krajową, choć należy także wziąć pod uwagę fakt, że zasoby o zbliżonym charakterze posiada kilka innych, podhalańskich i spiskich jednostek. W Rejestrze Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego znajdują się wpisy dotyczące 14 pojedynczych obiektów lub tworzonych przez nie zespołów (np. obiekt z otoczeniem i infrastrukturą towarzyszącą). W dużej mierze są to obiekty sakralne, mieszkalne oraz usługowo-gospodarcze (np. szałas pasterskie, schroniska górskie). Co szczególnie istotne, większość stanowią obiekty architektury drewnianej. Dodatkowo, na terenie jednostki znajdują się obiekty nieujęte w Rejestrze, a posiadające dużą wartość historyczną i kulturową – wśród nich przede wszystkim zabudowa mieszkalna oraz gospodarcza. Dodatkowo, opracowany w 2008 r. „Atlas dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego” do obiektów tego rodzaju (zgodnie z brzmieniem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowią je niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna) zalicza trzy drewniane kościoły, wzniesione w latach 50. XX w. w stylu podhalańskim, harmonijnie wkomponowane w otoczenie. Obiekty te same w sobie nie generują znaczącego ruchu turystycznego, przekładającego się na realne korzyści finansowe dla budżetu jednostki, ale stanowią niezwykle istotny komponent krajobrazu kulturowego Podhala, co przesądza o konieczności ich zachowania i odpowiedniego eksponowania. PZP WM nie wymienia żadnego obszaru w granicach gminy Bukowina Tatrzańska w kontekście wprowadzenia ochrony w formie parku kulturowego, jednak wprost wymienia zespół szałasów pasterskich w Jurgowie (Polana Podokólna) jako „wyjątkowo cenny układ przestrzenny”.

Wspomniane wcześniej niematerialne zasoby dziedzictwa, stanowiące wyróżnik gminy Bukowina Tatrzańska, ogniskują się za sprawą żywego, silnie rozwiniętego i dość powszechnie kultywowanego folkloru podhalańskiego i spiskiego. Do kluczowych elementów tego zasobu należy zaliczyć m.in. funkcjonowanie zespołów regionalnych (także dziecięcych), działalność twórców ludowych czy organizację rozmaitych konkursów, przeglądów i spotkań, z czego kilka (Sabałowe Bajania, Góralski Karnawał) o zasięgu i rozpoznawalności na skalę co najmniej regionalną. Wsparcie dla realizacji podobnych inicjatyw stanowi działalność Bukowińskiego Centrum Kultury „Dom Ludowy” oraz organizacji pozarządowych, na czele z oddziałem Związku Podhalan. Obok BCK organizacją kultury prowadzoną przez samorząd gminny jest Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowinie Tatrzańskiej, z filiami w Białce Tatrzańskiej i Czarnej Górze. Także w Czarnej Górze oraz w Jurgowie swoje oddziały prowadzi Muzeum Tatrzańskie im. T. Chałubińskiego w Zakopanem – placówka zajmuje zaadaptowane na ten cel dawne zagrody chłopskie.

Chociaż do 2030 r. samorząd gminny nie planuje realizować inwestycji związanych z infrastrukturą kultury należy wspomnieć o planach utworzenia w Bukowinie Tatrzańskiej miejsca obsługi turystów, co pośrednio będzie oddziaływać na zasoby dziedzictwa kulturowego oraz ich popularyzację. Jednocześnie zakłada się prowadzenie bieżących prac utrzymaniowych i konserwatorskich obejmujących obiekty zabytkowe. Nie można wykluczyć dokonywania zmian w Rejestrze Zabytków Nieruchomych oraz Gminnej Ewidencji Zabytków.

Rysunek 19. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury gminy Bukowina Tatrzańska

OBIEKTY UJĘTE W REJESTRZE ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH:

kościół wraz z otoczeniem	zabudowa gospodarcza (pasterska)
budynek użyteczności publicznej	zabudowa mieszkalna (zagrodowa)
schronisko górskie	

OBIEKTY NIEUJĘTE W REJESTRZE ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH I POZOSTAŁE ISTOTNE ZASOBY DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ:

kościół wraz z otoczeniem	węzeł szlaków turystycznych

INSTYTUCJE I PODMIOTY KULTURY:

dom kultury	biblioteka publiczna lub jej filia
placówka muzealna	

Źródło: Opracowanie własne

Planowane inwestycje i ich wpływ na strukturę funkcjonalno-przestrzenną

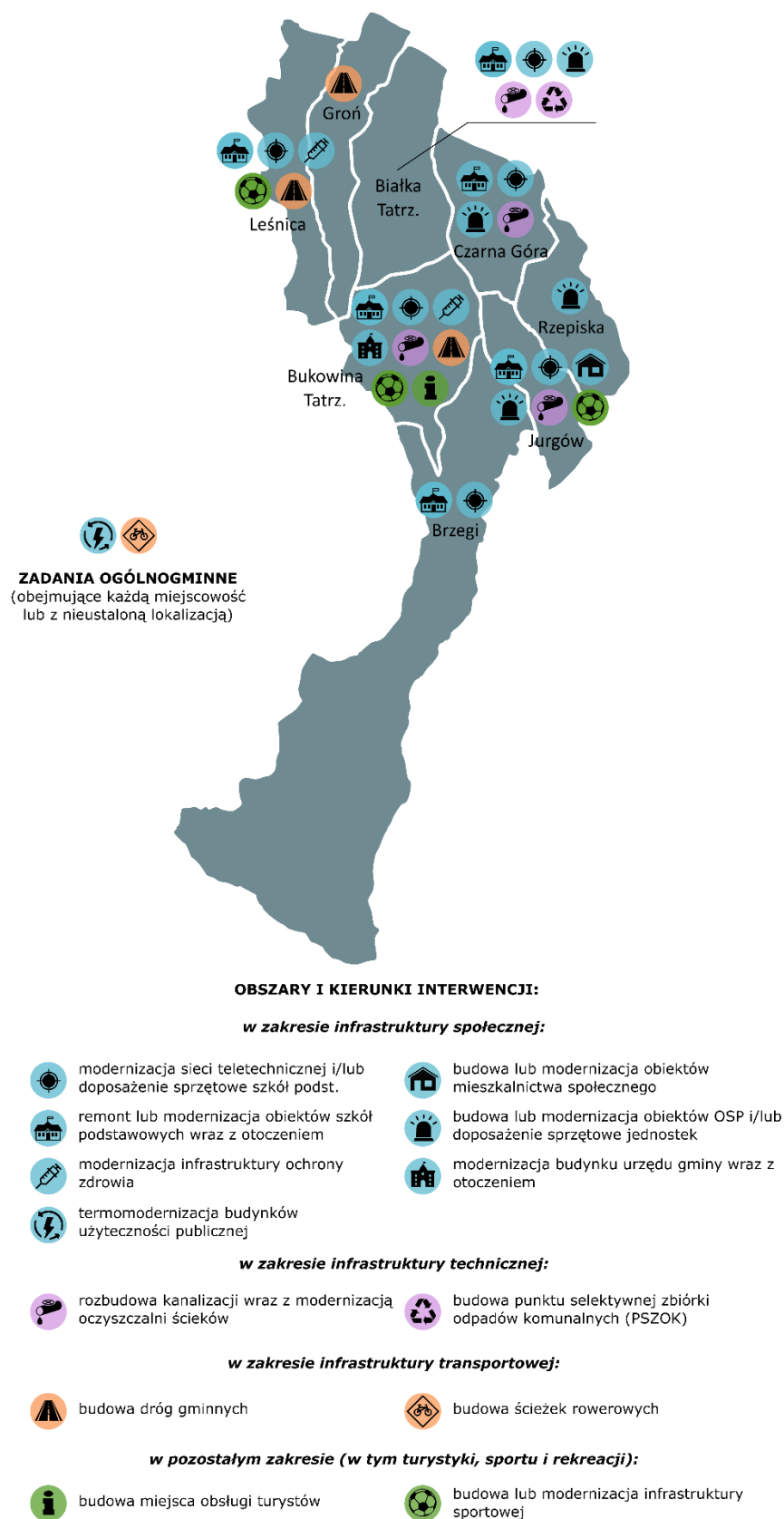
Przewidywane w horyzoncie czasowym powstającej strategii zamierzenia inwestycyjne gminy Bukowina Tatrzańska można pogrupować w następujące zakresy tematyczne:

- a) w zakresie infrastruktury społecznej:
 - remont lub modernizacja budynków szkół podstawowych (w tym pod kątem dostępności) oraz ich otoczenia,
 - modernizacja sieci teletechnicznej i doposażenie sprzętowe szkół podstawowych,
 - modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia,
 - budowa lub modernizacja mieszkań komunalnych, socjalnych, treningowych oraz wspomaganych,
 - budowa lub modernizacja remiz OSP wraz z doposażeniem sprzętowym jednostek,
 - modernizacja budynku urzędu gminy wraz z otoczeniem,
 - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej;
- b) w zakresie infrastruktury technicznej:
 - rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową oraz modernizacją oczyszczalni ścieków,
 - budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK);
- c) w zakresie infrastruktury transportowej:
 - budowa dróg gminnych,
 - budowa ścieżek rowerowych;
- d) w pozostałych zakresach tematycznych:
 - budowa miejsca obsługi turystów,
 - budowa lub modernizacja infrastruktury sportowej.

Powyższy katalog inwestycji, przewidywany do realizacji przez samorząd gminy, mogą uzupełniać i rozszerzać zamierzenia realizowane bądź planowane przez inne podmioty, w tym organy centralne oraz jednostki samorządu terytorialnego (np. powiat tatrzański, województwo małopolskie). Inwestycje są rozmieszczone punktowo na obszarze całej gminy. Ich lokalizacja wynika ze zdiagnozowanych potrzeb społeczności lokalnej oraz dostępności środków finansowych (w tym zewnętrznych), umożliwiających ich realizację.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 20. Schematyczne rozmieszczenie kluczowych inwestycji przewidzianych do realizacji w gminie Bukowina Tatrzańska przez samorząd gminny do 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne

Obecna i docelowa struktura sieci osadniczej

Strukturę osadnictwa na obszarze dzisiejszej gminy przez stulecia determinowało ukształtowanie terenu i dostępność komunikacyjna – zabudowa koncentrowała się głównie na wydłużonych, względnie płaskich wierzchołkach wzniesień (Bukowina Tatrzańska) lub w dolinach rzek oraz potoków (np. Brzegi, Jurgów, Rzepiska). Na przestrzeni ostatnich kilku dekad doszło do zintensyfikowania procesów osadniczych. Nowe budynki mieszkalne w części lokalizowano wśród już istniejącej zabudowy (uzupełnianie bądź kontynuacja istniejących ciągów), bądź na jej miejscu (zastępowanie tradycyjnej zabudowy wiejskiej nowymi obiektami), w części natomiast tworząc drugie, trzecie i kolejne linie zabudowy. Doprowadziło to do szeregu negatywnych zjawisk, na czele z „rozlewaniem się” zabudowy, skutkującym m.in. zacieraniem naturalnych granic pomiędzy poszczególnymi wsiami oraz pochłanianiem przedpola widokowego, niekorzystnym w szczególności dla walorów krajobrazowych, stanowiących jeden z kluczowych potencjałów jednostki.

Specyfiką wsi, leżących na terenach podgórskich Małopolski, wynikającą w dużej mierze z zaszczości historycznych, jest rozczłonkowanie ich struktury na części oraz przysiółki – zwykle skupiających po kilkanaście, czasem kilkadziesiąt zabudowań mieszkalnych i często noszących nazwy wyprowadzone od nazwisk bądź przydomków zasiedlających je rodzin. W gminie Bukowina Tatrzańska widoczne jest to szczególnie na terenie Gronia i Leśnicy (m.in. „Wróble”, „Balbuzy”, „Knapki” czy „Walozy” na określenie fragmentów tych miejscowości). Nazewnictwo to w dalszym ciągu funkcjonuje, przede wszystkim wśród rdzennych mieszkańców, ułatwiając orientację w terenie. W niektórych przypadkach nazwy przysiółków, zwyczajowo bądź urzędowo, przejęły prowadzące do nich drogi oraz ulice. Warto wspomnieć także o wyraźnej odrębności w strukturze zagospodarowania przestrzennego pomiędzy wsiami podhalańskimi a spiskimi – widoczne jest to w szczególności w centralnej części Jurgowa, z zagęszczoną zabudową mieszkalną, ustawioną ścianami szczytowymi do drogi.

Do wykształcenia wyraźnie zarysowanych wiejskich centrów usługowych doszło na terenie Bukowiny Tatrzańskiej (taką funkcję można przypisać kilkusetmetrowemu fragmentowi ul. Kościuszki, przy której na relatywnie niewielkim dystansie zlokalizowane są m.in. Bukowińskie Centrum Kultury, przychodnia lekarska, kościół, biblioteka publiczna oraz miejsca handlu i usług) oraz Białki Tatrzańskiej (centralna część wsi, rozlokowana wzdłuż ul. Środkowej, z zabudowaniami m.in. szkoły, gminnego centrum sportu, kościoła oraz licznych punktów handlowo-usługowych). W dużej mierze procesy te zintensyfikowały się w ostatnich dekadach, równoległe z dynamicznym rozwojem turystycznym Podhala, a warunkiem istnienia sporej części usług na terenie tych miejscowości jest stały dopływ klientów – turystów i gości, przebywających czasowo na terenie jednostki. W pozostałych miejscowościach obiekty usługowe, znacznie mniej liczne, zlokalizowane są najczęściej wśród zabudowy mieszkalnej (w przypadku drobnej przedsiębiorczości zdarzają się przypadki łączenia obu funkcji w obrębie jednego budynku), a wykształceniu się jednego, silnego centrum usługowego nie sprzyjała struktura zabudowy tych miejscowości – ulicówek, ciągnących się przez kilka kilometrów w dolinie rzeki bądź potoku.

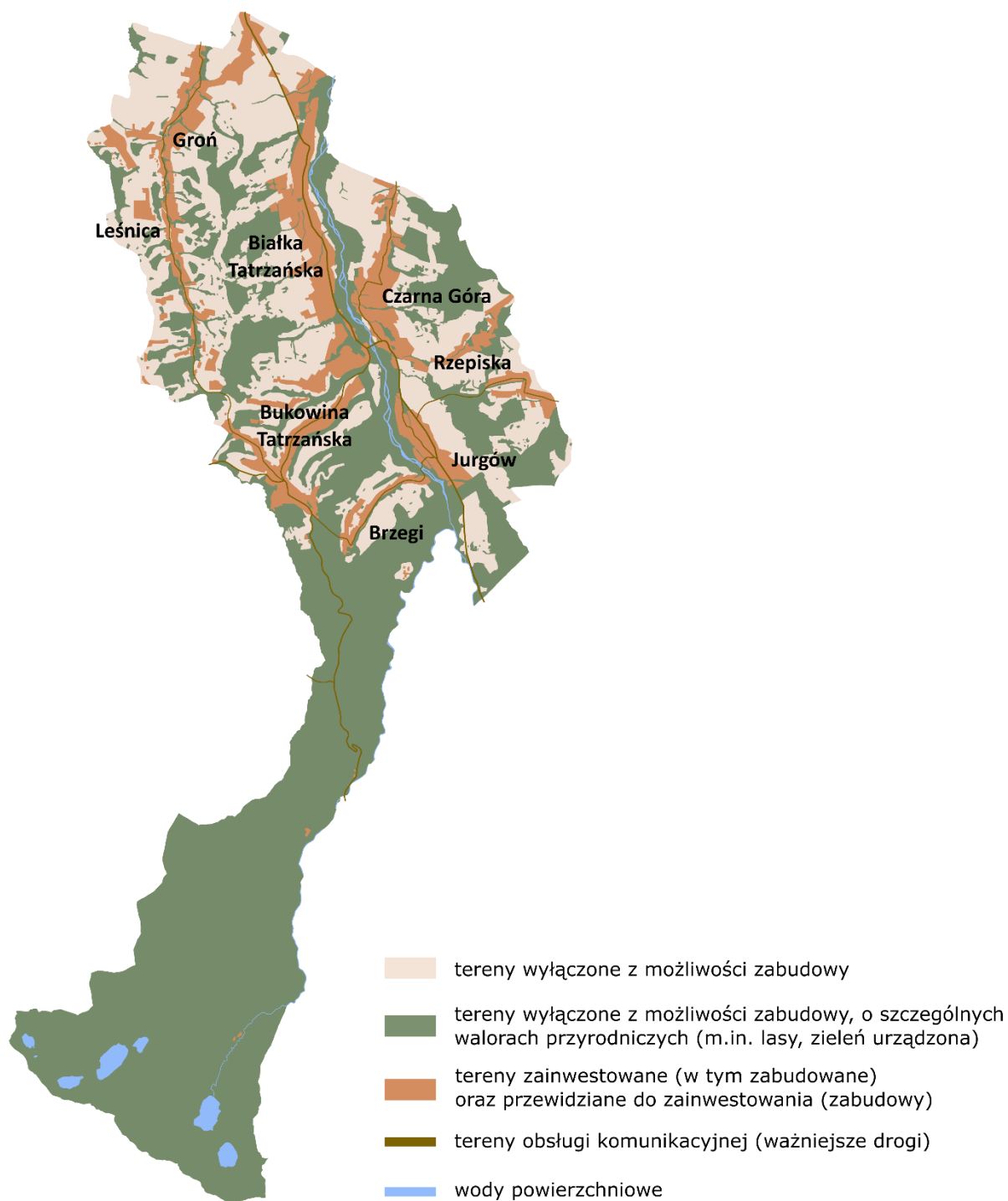
Przekształcenia struktury sieci osadniczej, jakie w ostatnich kilku dekadach zaszły na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, były typowe dla całego obszaru Podhala i dotyczyły przede wszystkim charakteru zabudowy mieszkaniowej. W latach 60. minionego stulecia zaczęły pojawiać się murowane, kilkukondygnacyjne budynki mieszkalne, stopniowo wypierające dotychczasową zabudowę drewnianą. Obiekty te, stawiane na wysokiej podmurówce, z pomieszczeniami przyziemia wykorzystywanymi na cele gospodarcze lub mieszkalne, stylizowano na architekturę podhalańską,

wyposażając je m.in. wielospadowe dachy o silnym nachyleniu. W ostatnich latach część z nich poddano dość daleko idącym rozbudowom, prowadzącym do znaczącego powiększenia kubatury, przy jednoczesnym zniekształceniu ich bryły. Obecnie stanowią najpowszechniejszą formę zabudowy na terenie gminy. Coraz większy udział stanowi nowoczesna zabudowa jednorodzinna, niekiedy o charakterze rezydencjonalnym, posadowiona na niewielkich, ogrodzonych działkach, pozbawionych zaplecza gospodarczego. Wśród nowych budynków mieszkalnych zdarzają się także obiekty drewniane, stylizowane na architekturę podhalańską, choć wznoszone przy użyciu najnowszych technologii. Sukcesywnemu zanikowi ulegają natomiast stare, co najmniej kilkudziesięcioletnie zabudowania drewniane, niejednokrotnie o interesujących walorach architektonicznych – ale jednocześnie ofertujące warunki zamieszkania nieprzystające do współczesnych standardów. Z krajobrazu jednostki znikają także obiekty gospodarskie (m.in. stodoły, szopy, szałas), które wskutek przekształceń społeczno-gospodarczych i zaniku rolnictwa małoobszarowego tracą swoją funkcję i przydatność. Ochrona tych ostatnich stanowi duże wyzwanie natury konserwatorskiej, nie tylko z uwagi na zapotrzebowanie na środki finansowe, ale i potencjalny konflikt interesów.

Podstawowym wyzwaniem dla samorządu gminnego w zakresie polityki przestrzennej w perspektywie 2030 r. będzie porządkowanie istniejącego zagospodarowania, z poprawą funkcjonalności i wydolności istniejących układów przestrzenno-infrastrukturalnych i uzupełnianiem istniejących zespołów zabudowy, wyznaczaniem – w razie uzasadnionych potrzeb – nowych terenów do zainwestowania, przy jednoczesnym powstrzymaniu zjawiska „rozlewania się” zabudowy oraz nakazywaniu stosowania form budownictwa nawiązujących do lokalnej tradycji i uwarunkowań historycznych (m.in. w zakresie gabarytów, bryły, detali, użytych materiałów budowlanych i wykończeniowych). Ważne będzie także podnoszenie standardu oraz jakości przestrzeni publicznych, nie wyłączając tworzenia takich miejsc (np. skwery, place, parki, miejsca rekreacji i wypoczynku) tam, gdzie występują największe deficyty. Ogólnie, w odniesieniu do każdej z miejscowości, przewidywane jest utrzymanie funkcji mieszkaniowej jako dominującej, z uzupełnieniami w formie funkcji handlowo-usługowej, głównie w zakresie usług związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Poniższy rysunek stanowi wytyczną, obrazującą pożądaną strukturę zagospodarowania przestrzennego gminy, jednakże – mając na uwadze jego schematyczny charakter, zgodny z założeniami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (przede wszystkim co do jego poziomu ogólności) – z dopuszczeniem możliwości modyfikowania granic pomiędzy wskazanymi na nim grupami terenów. Nadrzędną zasadą, towarzyszącą tym modyfikacjom, winien być brak znaczącej deformacji struktury funkcjonalno-przestrzennej, a także zgodność z regułami, zawartymi w dokumentach planistycznych jednostki – planie ogólnym i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 21. Schematyczne przedstawienie docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bukowina Tatrzańska

Źródło: Opracowanie własne

USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Przedstawione w poniższej tabeli ustalenia i rekomendacje wynikają z uwarunkowań wskazanych we wcześniejszym fragmencie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, pośrednio z wniosków płynących z poszczególnych etapów pracy nad strategią rozwoju, a także ze schematu celów i zadań, zawartych w niniejszej strategii. Prezentowana poniżej lista nie jest pełnym, wyczerpującym katalogiem uwarunkowań polityki przestrzennej, jaką samorząd gminny zobowiązany jest prowadzić, należy traktować ją jako syntezę, wskazującą na ogólne kierunki kształtowania struktury przestrzennej gminy wiejskiej Bukowina Tatrzańska w strategicznym horyzoncie czasowym. Zgodnie z zapisami stosownych ustaw, ich wielowymiarowe uszczegółowienie, zgodnie z wymogami ustawowymi, winny stanowić dokumenty planistyczne – plan ogólny oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Bukowina Tatrzańska

Lp.	Zakres tematyczny	Ustalenia i rekomendacje
1.	Ochrona środowiska naturalnego i jego zasobów	Działania, podejmowane w związku z rozwojem przestrzennym gminy, będą uwzględniać zasoby środowiska naturalnego – przede wszystkim ich utrzymanie, ochronę oraz poprawę stanu tam, gdzie jest to możliwe do uzyskania. Z uwagi na wielowymiarowe oddziaływanie zasobów środowiska naturalnego na gminę Bukowina Tatrzańska (np. w zakresie atrakcyjności osadniczej i generowania ruchu turystycznego) a także ich znaczenie w skali międzynarodowej, kwestia ta będzie zajmować szczególne miejsce w całej polityce planowania przestrzennego. Oprócz kwestii podstawowych, związanych z ochroną flory i fauny, przyrody nieożywionej, prowadzenia zrównoważonej gospodarki zasobami czy ochroną ilościową i jakościową wód powierzchniowych i podziemnych, z uwagi na uwarunkowania przestrzenne, szczególny nacisk położony zostanie na otwarcia widokowe w kierunku Tatr, ich wyeksponowanie i zachowanie. Podstawę stanowią przepisy oraz wytyczne europejskie i krajowe, na czele z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Na zróżnicowanie działań oraz poziom uwzględniania w nich partnerów zewnętrznych bezpośrednio wpływać będą przepisy i regulacje dotyczące obszarów chronionych – Tatrzańskiego Parku Narodowego oraz Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
2.	Ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej	Działania sprowadzać się będą do zapewniania aktywnej, efektywnej oraz adekwatnej ochrony dla zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego, w oparciu o przepisy i wytyczne europejskie i krajowe, na czele z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zostaną nimi objęte m.in. obiekty zabytkowe (uwzględnione w rejestrze zabytków lub gminnej ewidencji) oraz posiadające znaczącą wartość architektoniczną i/lub historyczną, a także tworzone przez nie zespoły. Nacisk położony zostanie na zachowanie ich naturalnego otoczenia, nie wyłączając zieleni towarzyszącej oraz osi ekspozycyjnych. Część obiektów zostanie objęta programem racjonalnego włączania ich w obieg społeczno-gospodarczy (np. poprzez nadawanie nowych funkcji i/lub sposobów użytkowania), o ile będzie się to odbywać bez szkody dla substancji zabytkowej. Niezależnie od przytoczonej wcześniej ustawy, w zakresie ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego szczegółowe zapisy, także odnoszące się pośrednio do tej kwestii (np. regulujące formę architektoniczną i materiały do budowy nowych obiektów kubaturowych, z dążeniem do nawiązania do

		tradycyjnych form zabudowy) ujęte zostaną w aktach planowania przestrzennego, głównie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
3	Struktura zagospodarowania terenów, w tym w zakresie potrzeb budownictwa mieszkaniowego	Zagospodarowanie obszaru gminy, w ujęciu ogólnym, będzie wpisywać się w założenia zrównoważonego rozwoju i dbałości o ład przestrzenny, z porządkowaniem terenów już zagospodarowanych. W efekcie gmina Bukowina Tatrzańska ma stać się obszarem zagospodarowanym racjonalnie, efektywnie (m.in. poprzez powstrzymanie zjawiska rozproszenia zabudowy i łagodzenie negatywnych skutków, jakie ono powoduje), z dbałością o ochronę i należyłą ekspozycję elementów podkreślających lokalny charakter i jej unikatowość (w tym m.in. budownictwa drewnianego, typowego dla pogranicza podhalańsko-spiskiego). Budownictwo mieszkaniowe opierać się będzie o zabudowę wolnostojącą – jednorodziną, zagrodową oraz pensjonatową, co wynika z charakteru oraz potencjału turystycznego jednostki. Do nadrzędnych zasad lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej należeć będą m.in. możliwości obsługi komunikacyjnej, dostępność infrastruktury sieciowej, ograniczenie zjawiska rozproszenia zabudowy (nacisk na uzupełnianie istniejących ciągów zabudowy oraz jej koncentrację), a także względy środowiskowe. Trzy podstawowe struktury zagospodarowania obszaru gminy Bukowina Tatrzańska stanowić będą: • tereny zainwestowane (zabudowane), bądź przeznaczone do zainwestowania (zabudowy) – wykorzystane przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową, w mniejszym stopniu usługową (usługi publiczne lub komercyjne, ze szczególnym uwzględnieniem tych związanych z obsługą ruchu turystycznego), produkcyjną i magazynowo-logistyczną. Szczegółowe przeznaczenie poszczególnych terenów, z dokładnością do poszczególnych działek oraz sposobów ich zagospodarowania, określać będą akty planowania przestrzennego – plan ogólny oraz plan zagospodarowania przestrzennego; • tereny wyłączone z możliwości zainwestowania (zabudowy) – głównie o przeznaczeniu rolniczym, z utrzymaniem dotychczasowego sposobu użytkowania oraz zabudowy i generalną zasadą nielokalizowania nowych obiektów kubaturowych, z ewentualnymi wyłączeniami (np. na potrzeby prowadzenia działalności rolniczej, hodowlanej czy pasterskiej), określonymi w aktach planowania przestrzennego. Z uwagi na uwarunkowania klimatyczne dopuszcza się współistnienie na części z tych obszarów funkcji rolniczych i sportowo-rekreacyjnych, np. w formie zimowych tras narciarskich; • tereny wyłączone z możliwości zainwestowania (zabudowy), o znaczących walorach przyrodniczych – głównie lasy, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, obudowy biologicznej cieków wodnych, także tereny skaliste - z ograniczeniami w zakresie zabudowywania i użytkowania, wynikającymi z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i przepisów odrębnych, m.in. dla obszarów chronionych czy terenów cmentarnych. Odrębne wytyczne dla każdego z elementów struktury obowiązywać będą w przypadku jej położenia w granicach Tatrzańskiego Parku Narodowego. Jedną z istotniejszych zasad dotyczących zagospodarowania tamtych

		terenów będzie zgodność z dokumentami i wytycznymi TPN w zakresie ochrony przyrody. Z uwagi na specyfikę gminy, wynikającą z jej potencjału turystycznego i znaczenia szeroko pojętej turystyki dla gospodarki lokalnej należy mieć na uwadze, że każdy z wymienionych wyżej obszarów struktury zagospodarowania może być w różnym stopniu wykorzystany na potrzeby lokalizowania infrastruktury usług związanych z obsługą ruchu turystycznego, wypoczynkiem i rekreacją – np. punkty i obiekty gastronomiczne i noclegowe, infrastruktura sportowa oraz rekreacyjna (ścieżki edukacyjne, wiaty i deszczochrony), co w konsekwencji będzie zmierzać do łączenia się i przenikania funkcjonalności tych obszarów. Szczegółowe wytyczne w zakresie sposobu zagospodarowania każdej ze stref, jej przeznaczenia oraz funkcjonalności, na poziomie szczegółowości sięgającym poszczególnych działek zgodnie z ich podziałem geodezyjnym, dookreślać będą gminne akty planowania przestrzennego – plan ogólny oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające także specyfikę obszarów chronionych.
4.	Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego	Zgodnie z treścią Ustawy z dnia 24 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, za handel wielkopowierzchniowy rozumie się handel prowadzony w obiektach o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Na obszarze gminy Bukowina Tatrzańska nie dopuszcza się możliwości lokalizowania tego rodzaju obiektów.
5.	Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego	Kluczowe inwestycje celu publicznego, jakich realizacja na terenie gminy Bukowina Tatrzańska jest najbardziej prawdopodobna w okresie programowania wyznaczonym niniejszą strategią, będą wiązać się z zapewnieniem podstawowych potrzeb jej mieszkańców. PZP WM w zakresie „kluczowych projektów i inicjatyw służących jego realizacji”, w kontekście gminy Bukowina Tatrzańska wymienia budowę oczyszczalni ścieków w Białce Tatrzańskiej na potrzeby obsługi aglomeracji wodnej Bukowina. Inwestycja ta obecnie (pierwsza połowa 2026 r.) jest bliska ukończenia i uruchomienia. Niezależnie od w/w planów, wśród potencjalnych inwestycji celu publicznego, jakich realizacja na terenie jednostki może nastąpić do 2030 r., należą te związane z: • infrastrukturą komunikacyjną (m.in. drogi, drogi dla rowerów, przeprawy mostowe, chodniki); • infrastrukturą sieciową (m.in. sieć kanalizacyjna, wodociągowa, gazownicza); • obiektami użyteczności publicznej, związanymi przede wszystkim z dostarczaniem usług publicznych z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, administracji itp.; • infrastrukturą sportową, rekreacyjną, wypoczynkową i związaną z obsługą ruchu turystycznego. Powyższy katalog obejmuje zarówno budowę nowych obiektów, jak i modernizację bądź rozbudowę istniejących. Lokalizacja inwestycji każdorazowo podyktowana będzie szeregiem uwarunkowań, zarówno prawnych (np. zgodność z gminnymi aktami planowania przestrzennego, ustawami i rozporządzeniami) jak i obiektywnych (np. racjonalność i efektywność ekonomiczna inwestycji). W przypadku inwestycji wykraczających poza obszar gminy, decyzje będą podejmowane

		w porozumieniu z zainteresowanymi stronami (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, bezpośredni inwestorzy publiczni i prywatni itp.).
6.	Rozwój systemów komunikacji, infrastruktury społecznej i technicznej	Podstawowe kierunki działań obejmować będą: • w zakresie infrastruktury społecznej – rozbudowa i modernizacja obiektów, skutkująca m.in. likwidacją deficytów w dostępie do usług publicznych i komercyjnym, podnoszeniem ich jakości oraz dostosowaniem do zmieniających się uwarunkowań i zapotrzebowania; • w zakresie infrastruktury transportowej – działania zmierzające do zapewnienia dobrej dostępności celów podróży i akceptowanych standardów podróżowania (z uwzględnieniem wzrostu natężenia ruchu w sezonie turystycznym i poprawy wydolności lokalnej infrastruktury), przy jednoczesnym poszanowaniu dla środowiska naturalnego i ograniczaniu negatywnego oddziaływania transportu na otoczenie – wśród nich przede wszystkim modernizacja i rozbudowa dróg, chodników oraz ścieżek rowerowych; • w zakresie infrastruktury technicznej i komunalnej – rozwój systemów odbioru ścieków (z priorytetem skanalizowania pozostałych obszarów zwartej zabudowy), zaopatrzenia w wodę, gospodarowania odpadami, uzupełniony o działania edukacyjne i kontrolne oraz wsparcie w postaci rozwoju niebiesko-zielonej infrastruktury i retencjonowania wód opadowych, zmierzające do podniesienia poziomu bioróżnorodności oraz dostosowania gminy do zmian klimatycznych.
7.	Lokalizacja urządzeń produkcji energii o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW	Wytyczne w zakresie produkcji energii o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW na terenie gminy Bukowina Tatrzańska obejmują: • dla energii geotermalnej – lokalizacja urządzeń dopuszczalna wyłącznie na terenach wskazanych w MPZP; • dla energii słonecznej – lokalizacja urządzeń dopuszczalna wyłącznie na terenach wskazanych w MPZP, przy uwzględnieniu wytycznych konserwatorskich oraz środowiskowych; • dla energii wodnej – brak możliwości lokalizowania na terenie gminy; • dla energii wiatrowej – brak możliwości lokalizowania na terenie gminy; • dla energii konwencjonalnej – brak możliwości lokalizowania na terenie gminy.
8.	Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (PMZOŚ) zostały wskazane w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 10 września 2019 r. (Dz.U. 2019, poz. 1839 z późn. zm.). Lokalizacja na terenie gminy Bukowina Tatrzańska każdorazowo przy uwzględnieniu zapisów gminnych aktów planowania przestrzennego (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) oraz wytycznych, wprowadzonych poprzez objęcie poszczególnych obszarów gminy formami ochrony przyrody (w szczególności Tatrzańskiego Parku Narodowego, obejmującego obszary najcenniejsze pod względem przyrodniczym).
9.	Kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	Mając na uwadze uwarunkowania środowiskowe, społeczne oraz gospodarcze, podstawowe kierunki działań obejmować będą: • w odniesieniu do leśnej przestrzeni produkcyjnej: lasy stanowią jedną ze składowych, przesądzających o atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej oraz wypoczynkowej środowiska naturalnego gminy Bukowina Tatrzańska. Z tego też względu pożądanym kierunkiem jest

		ograniczenie produkcji drewna na rzecz zwiększenia działań związanych z ochroną oraz powiększaniem terenów leśnych (np. poprzez wspomniane wcześniej zalesianie gruntów o niewielkiej przydatności rolniczej), z uwzględnieniem ochrony siedlisk leśnych, utrzymania korytarzy ekologicznych znaczenia krajowego i lokalnego, zachowania siedlisk gatunków rzadkich i/lub zagrożonych oraz rozwijania funkcji glebochronnych i wodochronnych lasów; • w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej: w przypadku gminy Bukowina Tatrzańska na prowadzenie działalności rolniczej i potencjał do jej rozwoju wpływa szereg czynników – zarówno wynikających z uwarunkowań społeczno-gospodarczych, powszechnych w skali całego regionu (np. nieoptycalność wynikająca z rozdrobnienia gruntów, zmiana modelu życia i zarobkowania społeczności wiejskich), jak i typowych dla Podhala (np. krótki okres wegetacyjny, niskie klasy bonitacyjne, nachylenie oraz ekspozycja gruntów). Ogólnie warunki produkcji rolniczej należy określić jako trudne i mało perspektywiczne, zwłaszcza na potrzeby produkcji masowej. Za podstawowy kierunek tego rodzaju działalności należy uznać hodowlę zwierząt oraz pastersko-łąkowy system upraw, w połączeniu z funkcjami turystycznymi. W dużym stopniu determinuje to podstawowy kierunek zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej – z przekształcaniem gruntów ornych w użytki zielone oraz przeznaczaniem najmniej przydatnych terenów do zalesienia. W ujęciu ogólnym, największy potencjał w tym kierunku posiada północna część gminy.
10.	Zagospodarowanie przestrzenne obszarów zdegradowanych, obszarów rewitalizacji oraz obszarów wymagających przekształceń	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2016-2022 przyjęty został Uchwałą Rady Gminy Bukowina Tatrzańska nr XXXVII/275/2017 z dnia 25.05.2017. Dokument wyznaczył 14 podobszarów rewitalizacji o łącznej powierzchni 273,8 ha (2,08% powierzchni gminy), zamieszkałych przez 3 786 osób. Zagospodarowanie w/w terenów realizowano zgodnie z postanowieniami GPR. Potrzebna jest ocena dotychczasowej polityki, aktualizacja diagnozy oraz wyznaczenie ewentualnych dalszych priorytetów w tym zakresie.

Źródło: Opracowanie własne

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

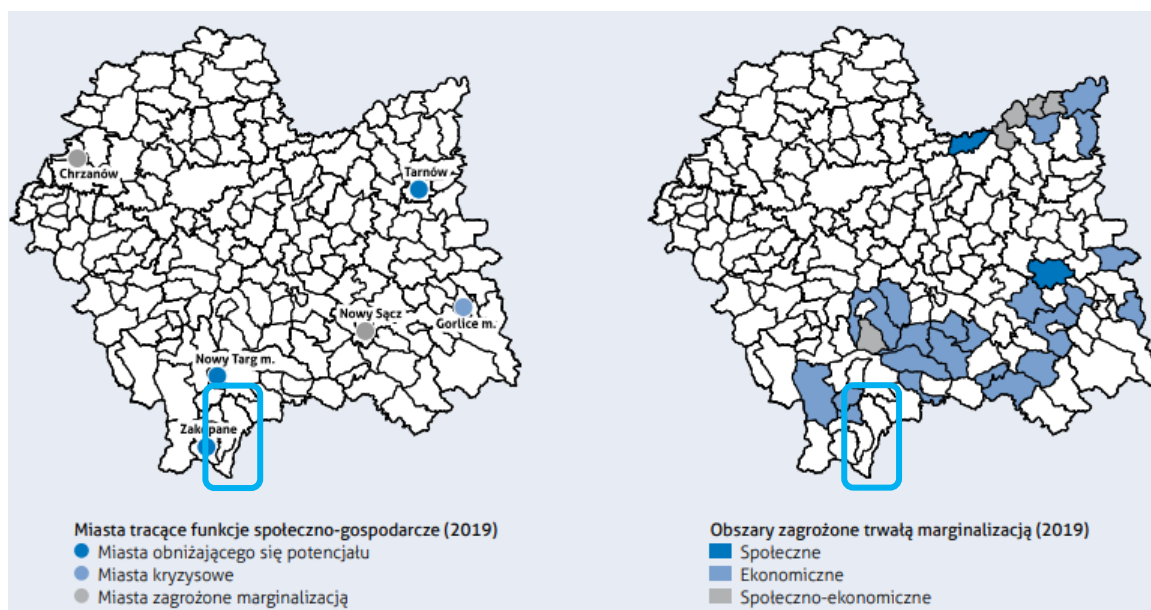
Przejawem terytorialnego ukierunkowania polityki rozwoju są obszary strategicznej interwencji (OSI). Zgodnie z definicją ustawową, OSI to obszary wskazane w dokumentach strategicznych, charakteryzujące się zidentyfikowanymi lub potencjalnymi powiązaniami funkcjonalnymi bądź szczególnymi uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi, które determinują występowanie barier rozwojowych lub umożliwiają uruchomienie trwałych potencjałów endogenicznych. W ich kierunku koncentrowana jest interwencja publiczna, łącząca inwestycje – w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne oraz w zasoby ludzkie – finansowane ze zróżnicowanych źródeł, jak również działania o charakterze regulacyjnym.

W Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, obok OSI wyznaczonych na poziomie krajowym (tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją), wskazano także dodatkowe obszary strategicznej interwencji o charakterze regionalnym, odpowiadające specyficznym uwarunkowaniom i potrzebom rozwojowym Małopolski. W sumie w województwie wyodrębniono 6 typów obszarów (w rozumieniu zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030): 3 typy obszarów problemowych (kategoria ta obejmuje zarówno OSI krajowe, jak i OSI regionalne), 2 typy obszarów o wyjątkowym potencjale oraz 1 typ obszarów wzrostu. Wśród nich należy wymienić:

- **Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze**

6 miast wskazanych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030: **Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ, Zakopane, Chrzanów**. Zostały one objęte szczególną interwencją rozwojową zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, z wykorzystaniem dedykowanych instrumentów wsparcia. Samorząd województwa zdecydował o zastosowaniu specjalnych preferencji oraz premiujących kryteriów wyboru projektów, umożliwiających skuteczniejsze ukierunkowanie wsparcia na potrzeby tych miast. Szczegółowo określa je program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości.

Rysunek 22. Krajowe obszary strategicznej interwencji

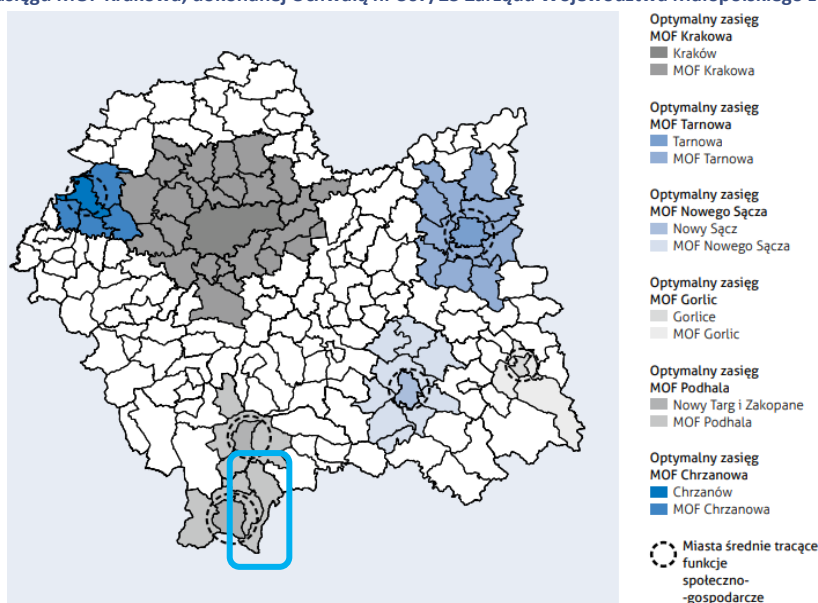

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

- **Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) - MOF Krakowa, MOF Tarnowa, MOF Nowego Sącza, MOF Gorlic, MOF Podhala**

Za obszary wzrostu, o wyjątkowych możliwościach rozwojowych, uznano miasta i obszary funkcjonalne wokół nich. Przeprowadzono analizę dotyczącą delimitacji optymalnych zasięgów MOF w Małopolsce, w kontekście realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) na lata 2021-2027, dla stolicy regionu oraz 6 miast średnich tracących funkcję społeczno-gospodarcze. W konsekwencji w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” wskazano **6 miejskich obszarów funkcjonalnych: MOF Krakowa, MOF Tarnowa, MOF Nowego Sącza, MOF Gorlic, MOF Chrzanowa i MOF Podhala. Ten ostatni obejmuje** miasta Nowy Targ i Zakopane wraz z ich obszarami oddziaływania, w tym **gminę Bukowina Tatrzańska**. 10 grudnia 2021 r. powołane zostało do Stowarzyszenie Podhalański Obszar Funkcjonalny, skupiające łącznie 13 samorządów z terenu Podhala (miasta: Nowy Targ i Zakopane, gminy: Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin, Czarny Dunajec, Łąpsze Niżne, Nowy Targ, Rabka-Zdrój, Szaflary oraz powiaty: nowotarski i tatrzański), którego jednym z głównych celów jest realizacja zintegrowanych projektów, mających przyczynić się do wykorzystania zasobów i potencjałów oraz rozwiązania wspólnych problemów tego obszaru. W dniu 7 marca 2024 r. przedstawiciele współpracujących samorządów jednogłośnie zatwierdzili Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, która określa najważniejsze cele i przedsięwzięcia przewidziane do realizacji we wskazanym okresie. W dniu 25 czerwca 2024 r. dokument otrzymał pozytywną opinię Zarządu Województwa Małopolskiego, pełniącego rolę Instytucji Zarządzającej programem Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, co umożliwia ubieganie się o dofinansowanie dla projektów ujętych w strategii. Jest on aktualizowany i opiniowany zgodnie z potrzebami. W odniesieniu do wskazanego OSI przewidziano w Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku m.in. kierunek działań 1.4.5. Rozwój partnerstwa lokalnego, regionalnego, krajowego i międzynarodowego (w tym transgranicznego ze Słowacją), w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego (udział w projektach i programach wymiany doświadczeń jednostek samorządu terytorialnego, aktywność w branżowych forach samorządowych, realizacja wspólnych przedsięwzięć, promocja, strategiczna współpraca z przedsiębiorstwami i sektorem naukowo-badawczym).

Rysunek 23. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane optymalne zasięgi MOF (rysunek nie uwzględnia zmiany zasięgu MOF Krakowa, dokonanej Uchwałą nr 307/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 28 lutego 2023 r.)

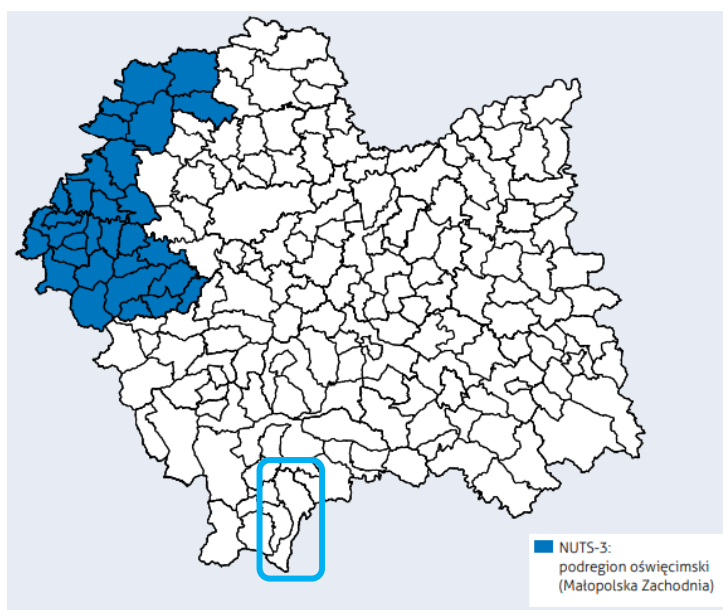

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

- **Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia**

Obszar został wyznaczony w odpowiedzi na wyzwania związane z procesem transformacji gospodarczej ukierunkowanej na osiągnięcie neutralności klimatycznej. Proces ten wymaga podejmowania dedykowanych działań interwencyjnych i wsparcia w stosunku do tych obszarów, które w największym stopniu odczuwają konsekwencje zmian strukturalnych w gospodarce. W województwie małopolskim szczególnie dotkniętym obszarem jest Małopolska Zachodnia, obejmująca **cztery powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski oraz wadowicki (nie obejmują gminy Bukowina Tatrzańska)**. Region ten charakteryzuje się wysokim poziomem urbanizacji oraz silnym uzależnieniem od funkcjonowania dużych zakładów przemysłowych, w tym powiązanych z sektorem górniczym. Z uwagi na skalę wyzwań rozwojowych i konieczność łagodzenia skutków transformacji, obszar Małopolski Zachodniej został objęty wsparciem w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Rysunek 24. Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia

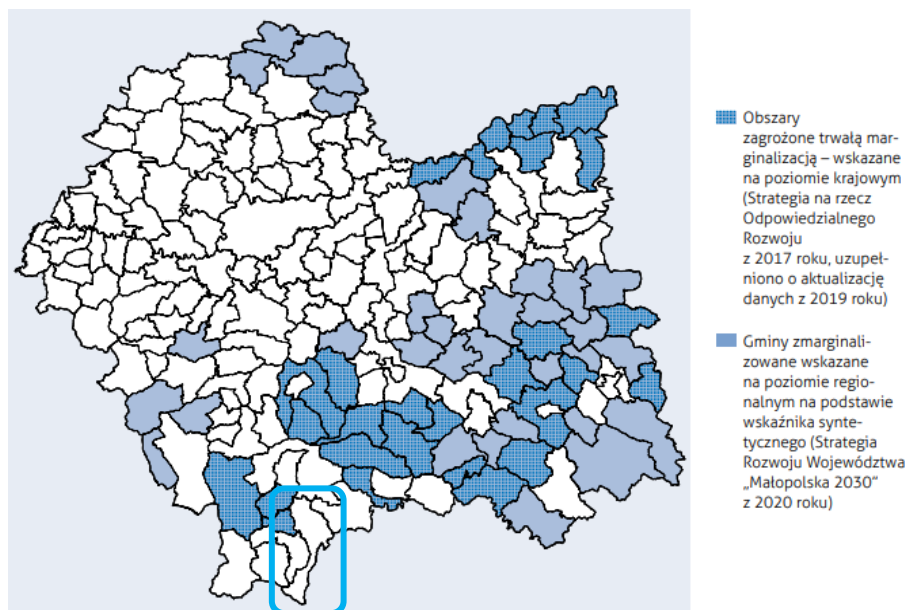

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

- **Gminy zmarginalizowane**

Gminy zidentyfikowane jako dotknięte barierami i problemami rozwojowymi zostały wyznaczone na podstawie wskaźnika syntetycznego, obejmującego zestaw mierników obrazujących sytuację społeczną, gospodarczą i środowiskową. Analiza ta pozwoliła na wskazanie w województwie małopolskim obszarów zmarginalizowanych, koncentrujących się głównie **w południowej i wschodniej części regionu, a częściowo także na jego północy. Gmina Bukowina Tatrzańska nie została zaliczona do tej kategorii jednostek.** Wobec gmin uznanych za obszary zmarginalizowane kierowane są szczególne działania interwencyjne, których celem jest wyrównywanie szans rozwojowych, ograniczanie barier społeczno-gospodarczych oraz wspieranie procesów integracji terytorialnej i poprawy jakości życia mieszkańców.

Rysunek 25. Regionalne i krajowe obszary zmarginalizowane w Małopolsce

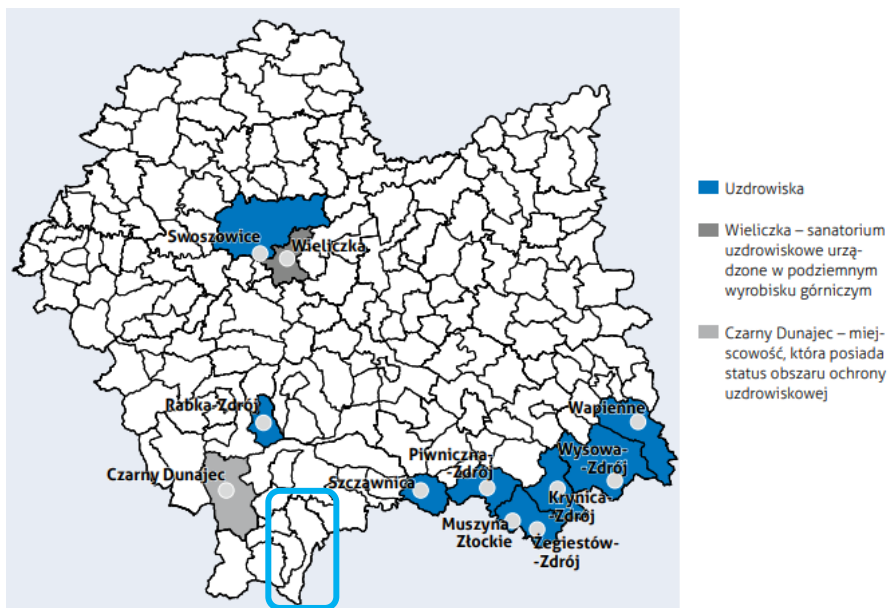

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

- **Miejscowości uzdrowiskowe**

Ze względu na specyfikę rozwojową województwa, za regionalne OSI uznano **miejscowości uzdrowiskowe**. Charakteryzują się one szczególnymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, klimatycznymi, rekreacyjnymi, turystycznymi oraz zdrowotnymi. Posiadają także ugruntowaną markę, tradycje i bogate dziedzictwo kulturowe, często widoczne w zabytkowej architekturze. Miejscowości uzdrowiskowe zlokalizowane są głównie na terenach górskich, **w szczególności w południowo-wschodniej części Małopolski**, gdzie występują ograniczenia w zakresie dostępności transportowej oraz możliwości rozwoju działalności przemysłowej. W związku z tym samorząd województwa kieruje wobec nich szczególne instrumenty wsparcia, obejmujące zarówno istniejące, jak i potencjalne uzdrowiska oraz obszary ochrony uzdrowiskowej, co sprzyja zrównoważonemu rozwojowi i wzmocnieniu funkcji turystyczno-zdrowotnych regionu. **Gmina Bukowina Tatrzańska nie została zaliczona do tej kategorii obszarów.**

Rysunek 26. Miejscowości uzdrowiskowe w Małopolsce

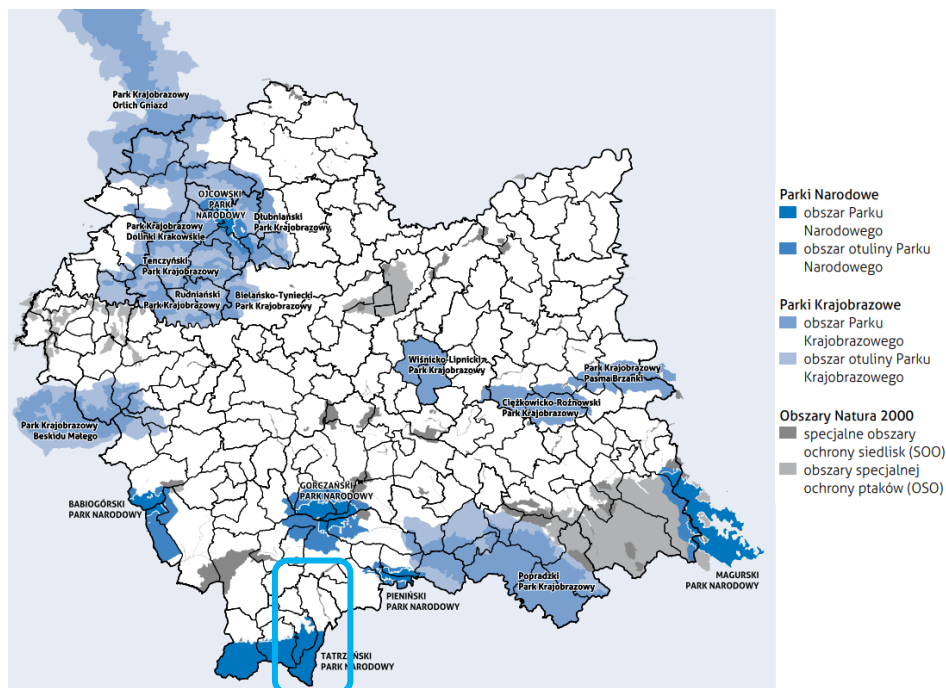
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

• Obszary prawnie chronione

Specjalnym wsparciem objęte zostały również **obszary prawnie chronione**, stanowiące tereny o szczególnej wartości przyrodniczej, których zachowanie wymaga dodatkowej ochrony i dedykowanych kierunków działań na poziomie regionalnym i lokalnym. Obecność tych obszarów wiąże się jednocześnie z pewnymi ograniczeniami w zakresie użytkowania przestrzeni i realizacji inwestycji. Z tego względu interwencja prowadzona przez samorząd województwa pełni podwójną funkcję: z jednej strony wspiera cele związane z ochroną środowiska i zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego, z drugiej – stanowi formę rekompensaty dla gmin, które w związku z obowiązującymi obostrzeniami napotykają na bariery rozwojowe. W ramach polityki regionalnej szczególne znaczenie przypisuje się także aktywnym działaniom środowiskowym podejmowanym przez gminy. Przekłada się to na stosowanie preferencji w programach konkursowych finansowanych zarówno ze środków budżetu województwa, jak i w ramach inicjatyw współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021–2027. Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, **na terenie gminy Bukowina Tatrzańska występują obszary i obiekty chronione: Tatrzański Park Narodowy (południowa część jednostki), Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu (część północna), fragmenty obszarów Natura2000 - ochrony siedliskowej „Tatry”, ochrony ptasiej „Tatry” (w dużej mierze pokrywają się swoimi granicami z TPN) oraz ochrony siedliskowej „Dolina Białki”, a także 1 pomniki przyrody (na terenie Bukowiny Tatrzańskiej).** W odniesieniu do wskazanego OSI przewidziano w Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku m.in. kierunki działań 2.2.4. Wdrażanie zintegrowanych działań na rzecz ochrony środowiska i bioróżnorodności (edukacja i kampanie informacyjne, prowadzenie programów wspierających ochronę siedlisk oraz lokalnych gatunków roślin i zwierząt, a także likwidujących gatunki inwazyjne, jak np. barszcz Sosnowskiego, w partnerstwie różnych sektorów i podmiotów, tworzenie i rozwój miejsc ochrony bioróżnorodności, np. parków obszarowych, kieszonkowych i linearnych) oraz 2.2.5. Współpraca z Tatrzańskim Parkiem Narodowym w zakresie opracowania, wdrożenia i upowszechnienia zasad nowego, kompleksowego planu ochrony na kolejne lata, mającego na celu ograniczenie negatywnej presji turystycznej i inwestycyjnej na ekosystemy i procesy przyrodnicze zachodzące w Tatrach oraz ochronę siedlisk oraz gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Rysunek 27. Obszary cenne przyrodniczo w Małopolsce

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

SPÓJNOŚĆ ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA DO 2030 ROKU Z CELAMI I KIERUNKAMI ROZWOJU ZAWARTYMI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ORAZ W INNYCH DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku pozostaje w spójności z kluczowymi dokumentami strategicznymi oraz aktami planistycznymi obowiązującymi na poziomie Unii Europejskiej, krajowym i regionalnym, w szczególności z:

1. Rozporządzeniem ogólnym, ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące funduszy europejskich, określającym ramy programowania, wdrażania oraz monitorowania interwencji współfinansowanych ze środków polityki spójności UE;
2. Koncepcją Rozwoju Kraju 2050, wyznaczającą długoterminową wizję rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w perspektywie najbliższych 25 lat, stanowiącą podstawę analityczną dla kształtowania polityk średniookresowych państwa, w tym polityki regionalnej oraz strategii sektorowych;
3. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określającą wciąż obowiązujący model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony; zostanie ona zastąpiona w 2026 r. średniookresową Strategią Rozwoju Polski do 2035 r., definiującą 3 cele rozwojowe: 1. Łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich, 2. Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu, 3. Wzmocnienie bezpieczeństwa, odporności i sprawności państwa, a także cel horyzontalny: Zrównoważony rozwój terytorialny oparty na policentrycznej sieci osadniczej;
4. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, określającą zasady prowadzenia polityki regionalnej ukierunkowanej na wspieranie rozwoju wszystkich regionów Polski z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potencjałów, potrzeb oraz uwarunkowań terytorialnych;
5. Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030, wskazującą kierunki działań państwa w zakresie wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego, zwiększania poziomu aktywności społecznej, współodpowiedzialności i kreatywności obywateli oraz budowania zdolności do współdziałania na rzecz zrównoważonego rozwoju;
6. Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, wyznaczającą kierunki polityki publicznej w zakresie rozwoju kompetencji i potencjału jednostek na wszystkich etapach życia, w kontekście zachodzących zmian demograficznych, społecznych i gospodarczych;
7. Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030, określającą kierunki działań państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz modernizacji sektora rolnego i rybackiego w odpowiedzi na wyzwania klimatyczne, środowiskowe, społeczne i gospodarcze;
8. Polityką ekologiczną państwa 2030 – która wyznacza kierunki działań w zakresie ochrony środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi oraz wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju w politykach publicznych;
9. Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności, stanowiącym kompleksowy program reform i inwestycji ukierunkowanych na odbudowę potencjału społeczno-gospodarczego po

pandemii COVID-19 oraz wzmacnianie długofalowej odporności i konkurencyjności gospodarki;

10. Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, określającą kierunki rozwoju regionu w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym, ze szczególnym uwzględnieniem polityk prorodzinnych oraz wzmacniania jakości życia mieszkańców;
11. Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, która jest podstawowym i najważniejszym dokumentem, określającym obszary i cele rozwojowe oraz kierunki wspólnego działania 13 samorządów z terenu Podhala, w tym gminy Bukowina Tatrzańska, stanowiącym jednocześnie instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na najważniejsze zintegrowane inwestycje i działania rozwojowe.

Analiza zgodności dokumentów strategicznych wskazuje na wysoki poziom spójności strategii rozwoju gminy z celami oraz priorytetami polityk i dokumentów programowych Unii Europejskiej oraz krajowych strategii rozwojowych. Zgodność ta przejawia się w szczególności w przyjęciu zintegrowanego podejścia do rozwoju, obejmującego równoległe oddziaływanie w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym. Podejście to ukierunkowane jest na systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców, w tym poprzez zapewnienie szerokiego dostępu do nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej, rozwój wysokiej jakości usług publicznych oraz kształtowanie bezpiecznych i komfortowych warunków życia. Jednocześnie strategia zakłada efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz endogenicznych potencjałów rozwojowych, co pozostaje zgodne z zasadami prowadzenia współczesnej polityki rozwoju terytorialnego.

W odniesieniu do strategii sektorowych i branżowych widoczna jest również wyraźna zbieżność ich zakresu tematycznego z celami operacyjnymi strategii gminnej. Przykładowo, w odniesieniu do Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 dotyczy ona w szczególności celów 1.1., 1.2., 1.3. i 4.1. strategii gminnej, w przypadku Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 dotyczy również celu 4.1. strategii lokalnej, a w porównaniu z Polityką ekologiczną państwa 2030 można wskazać cele 2.1., 2.2. i 2.3. strategii rozwoju gminy.

W szczególności Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku pozostaje w ścisłej zgodności z celami i kierunkami interwencji określonymi w dokumencie strategicznym na poziomie regionalnym – Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Zbieżność ta przejawia się przede wszystkim w działaniach ukierunkowanych na podnoszenie dostępności oraz jakości usług publicznych, wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego, a także zapewnienie kompleksowego bezpieczeństwa mieszkańców. Jednocześnie strategia gminna wpisuje się w regionalne priorytety w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, podejmowania działań na rzecz łagodzenia skutków oraz adaptacji do zmian klimatu, a także wspierania rozwoju gospodarczego oraz zwiększania dostępności transportowej i komunikacyjnej. Tym samym dokument lokalny pozostaje spójny z głównymi kierunkami polityki rozwoju województwa, wzmacniając realizację celów regionalnych na poziomie lokalnym.

Strategia gminna jest ponadto zgodna z założeniami wspólnej strategii samorządów tworzących Podhalański Obszar Funkcjonalny. Spójność obu dokumentów przejawia się w zbieżności kluczowych priorytetów rozwojowych, obejmujących w szczególności ochronę środowiska naturalnego, wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego, a także poprawę dostępności transportowej i komunikacyjnej gminy oraz całego subregionu. Istotnym obszarem wspólnych działań

pozostaje również ochrona dziedzictwa kulturowego oraz jego wykorzystanie jako istotnego czynnika rozwoju społecznego, turystycznego i gospodarczego. Oba dokumenty akcentują potrzebę wzmacniania roli sektora turystycznego w strukturze gospodarki lokalnej, jak również zapewnienia powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w szczególności w obszarze edukacji, usług społecznych oraz ochrony zdrowia. Uzupełnieniem tych działań jest wspieranie wielowymiarowej aktywizacji mieszkańców, sprzyjającej budowaniu kapitału społecznego oraz zwiększaniu zaangażowania społeczności lokalnej w procesy rozwojowe.

Podsumowując, porównanie celów określonych Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku z celami polityki europejskiej, krajowej i regionalnej potwierdza, że zaplanowana polityka rozwoju gminy wpisuje się w założenia określone na wyższych szczeblach. Uprawdopodabnia to współpracę i wsparcie, w tym również finansowe dla przewidzianych w strategii kierunków i pakietów działań, oraz wystąpienie efektu synergii.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach nadrzędnych

Wybrane dokumenty wyższego rzędu		Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	1. Dostępność wysokiej jakości usług publicznych, kształtujących warunki zamieszkania i oferujących wielowymiarowe możliwości rozwoju mieszkańców gminy.				2. Zapewnienie ładu przestrzennego, wysokiej jakości przestrzeni publicznych i zdrowego środowiska, jako kluczowych elementów wizerunku i atrakcyjności gminy.			3. Wzmocnienie pozycji gminy jako wiodącego ośrodka turystycznego w regionie i kraju.		4. Dynamiczny rozwój gospodarczy, bazujący na zasobach i potencjałach lokalnych, przedsiębiorczości mieszkańców i aktywnej roli samorządu		
		Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	1.1. Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej.	1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia.	1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza.	1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwałe i zrównoważony rozwój lokalny.	2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni.	2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.	2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.	3.1. Rozwój i integracja oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki.	3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.	4.1. Poprawa warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy, z uwzględnieniem specyfiki obszarów górskich.	4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego.	4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasoboszczędnej i cyrkularnej.
		Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych												
Rozporządzenie ogólne – cele polityki europejskiej	Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza.													
	Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa.													
	Lepiej połączona Europa – mobilność i regionalne połączenia teleinformatyczne.													
	Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.													
	Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.													
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.													
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.													
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.													

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym												
	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.	nie dotyczy											
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.	nie dotyczy											
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.	nie dotyczy											
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.	nie dotyczy											
	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.												
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych												
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.												
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.												
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.												
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie												
	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.												
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.												
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.												
	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.	nie dotyczy											

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Cel szczegółowy 1. Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie											
	Główny kierunek polityki rozwoju 1: Małopolskie rodziny.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 2: Opieka zdrowotna.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 3: Bezpieczeństwo.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 4: Sport i rekreacja.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 5: Kultura i dziedzictwo.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 6: Edukacja.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 7: Rynek pracy.											
	Cel szczegółowy 2. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka											
	Główny kierunek polityki rozwoju 1: Innowacyjność.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 2: Konkurencyjność i przedsiębiorczość.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 3: Turystyka.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 4: Transport.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 5: Cyfrowa Małopolska.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 6: Gospodarka o obiegu zamkniętym.											
	Cel szczegółowy 3. Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej											
	Główny kierunek polityki rozwoju 1 Ograniczanie zmian klimatycznych.											
	Główny kierunek polityki rozwoju 2: Gospodarowanie wodą.											

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Główny kierunek polityki rozwoju 3: Bioróżnorodność i krajobraz.												
Główny kierunek polityki rozwoju 4: Edukacja ekologiczna.												
Cel szczegółowy 4. System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020-2030												
Główny kierunek polityki rozwoju 1: System zarządzania strategicznego rozwojem.												
Główny kierunek polityki rozwoju 2: Współpraca i partnerstwo.												
Główny kierunek polityki rozwoju 3: Promocja Małopolski.												
Cel szczegółowy 5. Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach												
Główny kierunek polityki rozwoju 1: Ład przestrzenny.												
Główny kierunek polityki rozwoju 2: Wsparcie miast.	nie dotyczy											
Główny kierunek polityki rozwoju 3: Rozwój obszarów wiejskich.												
Główny kierunek polityki rozwoju 4: Spójność wewnątrzregionalna i dostępność.												

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA DO 2030 ROKU

SYSTEM WDRAŻANIA

Organizacja i podmioty zaangażowane w realizację strategii

Podstawową odpowiedzialność za realizację założeń Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku ponoszą organy samorządu gminnego. Kluczową rolę w procesie wdrażania dokumentu pełni Wójt Gminy Bukowina Tatrzańska, który jako organ wykonawczy odpowiada za inicjowanie, koordynowanie i integrowanie działań podejmowanych przez różne podmioty i środowiska lokalne. Do jego zadań należy również mobilizowanie i efektywne wykorzystywanie zasobów lokalnych, rozwijanie współpracy z partnerami zewnętrznymi – w szczególności z administracją rządową, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz przedstawicielami sektora gospodarczego i społecznego – a także zapewnienie warunków instytucjonalnych i finansowych dla realizacji działań strategicznych i operacyjnych. Wójt reprezentuje również gminę w relacjach z otoczeniem.

Rada Gminy Bukowina Tatrzańska, jako organ stanowiący i kontrolny, odpowiada za uchwalenie strategii oraz wspieranie jej wdrażania, w tym za ewentualną aktualizację dokumentu w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania i potrzeby rozwojowe. W ramach swoich kompetencji zatwierdza kluczowe dokumenty wykonawcze o charakterze merytorycznym, przestrzennym i finansowym, zapewniając spójność prowadzonej polityki rozwoju. Rada pełni również funkcję nadzorczą wobec działań Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska oraz gminnych jednostek organizacyjnych, dbając o zgodność podejmowanych działań z celami strategii oraz zasadami zrównoważonego rozwoju.

Funkcję instytucjonalnego operatora wdrażania strategii pełni Zastępca Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska, odpowiedzialny za koordynację procesów realizacyjnych, rozwijanie partnerstw i sieci współpracy, identyfikację oraz pozyskiwanie źródeł finansowania, a także prowadzenie systemu monitoringu, ewaluacji i komunikacji strategicznej. Zadania te realizowane są poprzez współpracę z referatami, zespołami i stanowiskami pracy w strukturze Urzędu Gminy Bukowina Tatrzańska i gminnymi jednostkami organizacyjnymi.

Skuteczne wdrażanie strategii wymaga ścisłej współpracy wszystkich komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Bukowina Tatrzańska oraz jednostek organizacyjnych, które tworzą strukturę wykonawczą odpowiedzialną za realizację przypisanych działań, udział w systemie monitoringu i okresowego przeglądu strategii oraz bieżącą współpracę z podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie jej wdrażaniem, pod strategicznym nadzorem Wójta i Rady Gminy Bukowina Tatrzańska.

Strukturę systemu wdrażania strategii uzupełniają podmioty zewnętrzne, w szczególności administracja rządowa, inne jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i społeczne, mieszkańcy oraz partnerzy zagraniczni. Podmioty te uczestniczą w realizacji strategii poprzez podejmowanie działań komplementarnych, mieszczących się w zakresie ich kompetencji i zasobów, tym samym wspierając osiągnięcie celów rozwojowych gminy.

Zakres odpowiedzialności za realizację poszczególnych kierunków działań został określony w planie operacyjnym strategii, w szczególności w kolumnie „Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy”. Przypisanie zadań może zostać doprecyzowane przez Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska w drodze zarządzenia, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz zasadami dobrego zarządzania rozwojem lokalnym.

Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

W ramach realizacji Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty realizacyjne, wśród których można wymienić:

- coroczne uchwały budżetowe Rady Gminy Bukowina Tatrzańska i wieloletnią prognozę finansową gminy, stanowiące podstawowe narzędzia planowania finansowego w perspektywie krótko- i długoterminowej,
- uchwały Rady Gminy Bukowina Tatrzańska i zarządzenia Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska w obszarach oddziaływania strategii,
- dokumenty wykonawcze o charakterze operacyjnym, sporządzane na poziomie lokalnym, w tym przewidziane bezpośrednio w treści niniejszej strategii,
- plan ogólny gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego itp., precyzujące koncepcję struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz zasady kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie określone w dokumencie strategii,
- projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne, realizowane zgodnie z katalogiem działań określonych w strategii, w szczególności przy zaangażowaniu środków zewnętrznych (krajowych i międzynarodowych, w tym unijnych),
- różne umowy, kontrakty i porozumienia pomiędzy gminą a innymi samorządami, administracją rządową, partnerami społecznymi i gospodarczymi, także zagranicznymi (szczególne znaczenie w tym zakresie ma współpraca w ramach Stowarzyszenia Podhalański Obszar Funkcjonalny oraz Podhalańskiej Lokalnej Grupy Działania),
- zespoły zadaniowe i projektowe, ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym, wspierające sprawność i efektywność operacyjną procesu wdrażania strategii,
- działania informacyjne, promocyjne, animacyjne, edukacyjne oraz konsultacje społeczne, które wzmacniają legitymizację społeczną podejmowanych działań oraz sprzyjają ich wysokiej jakości merytorycznej i operacyjnej.

Poziom społeczny

Istotnym elementem skutecznego wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku jest wymiar społeczny procesu realizacji, obejmujący działania w zakresie komunikacji oraz promocji założeń strategicznych oraz aktywizowania i włączania w procesy decyzyjne i wdrożeniowe mieszkańców i szerokiego grona interesariuszy. Działania te sprzyjają zwiększeniu transparentności funkcjonowania samorządu, budowaniu społecznej akceptacji dla przyjętych kierunków rozwoju oraz wzmacnianiu zaangażowania partnerów w realizację przedsięwzięć, co stanowi istotny warunek trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy.

W tym kontekście rekomenduje się przygotowanie syntetycznego materiału informacyjno-promocyjnego, prezentującego najważniejsze cele i kierunki działań strategii. Opracowanie to powinno być szeroko dystrybuowane zarówno jako uzupełnienie pełnej wersji dokumentu, jak i jako odrębne narzędzie komunikacyjne skierowane do różnych grup odbiorców – przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego w gminie oraz w jej otoczeniu instytucjonalnym, w tym m.in. organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji powiatowych i regionalnych, a także partnerów zewnętrznych. Poza tym, ważnym elementem wdrożeniowym powinny być badania opinii i konsultacje wariantów realizacyjnych kluczowych przedsięwzięć. Takie działania pozwalają na dokładne rozpoznanie potrzeb oraz dobór rozwiązań najbardziej odpowiadających specyfice i potencjałowi gminy. Umożliwiają również identyfikację możliwych barier i ryzyk związanych z wdrożeniem projektów, dzięki czemu działania mogą być odpowiednio modyfikowane.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumenty wykonawcze wobec strategii należy rozumieć jako zestaw obligatoryjnych oraz rekomendowanych planów i programów gminnych, stanowiących instrumentarium służące skutecznej realizacji jej celów i kierunków działań. Dokumenty te rozwijają zapisy strategiczne poprzez bardziej szczegółowe lub wyspecjalizowane ujęcie poszczególnych zagadnień, obszarów interwencji bądź grup społecznych. Jednocześnie doprecyzowują priorytety rozwojowe oraz określają kierunki i sposoby postępowania w ramach konkretnych polityk sektorowych gminy.

W związku z powyższym, w toku prac nad Strategią Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku przeprowadzono przegląd obowiązujących dokumentów planistycznych i programowych w kluczowych obszarach funkcjonowania gminy. Analiza została ukierunkowana na ocenę ich aktualności, użyteczności wdrożeniowej oraz spójności z przyjętymi założeniami strategicznymi. W jej wyniku dokonano uporządkowania dokumentów w kilka zasadniczych grup, odzwierciedlających ich rolę w systemie zarządzania rozwojem gminy:

1. dokumenty aktualne, kierunkowo zgodne z założeniami strategii (zmiany, uzupełnienia, aktualizacja zgodnie z ewentualnymi nowymi potrzebami), m.in.:
 - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bukowina Tatrzańska na lata 2025-2035, przyjęta Uchwałą nr X/91/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 19 lutego 2025 r.;
 - Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2025-2027, przyjęty Uchwałą nr X/90/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 19 lutego 2025 r.;
 - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym w Gminie Bukowina Tatrzańska na rok 2026-2029, przyjęty Uchwałą nr XXI/179/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 30 grudnia 2025 r.;
 - Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Bukowina Tatrzańska na lata 2023-2033, przyjęty Uchwałą nr LVIII/479/2023 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 20 września 2023 r.;
 - Program współpracy Gminy Bukowina Tatrzańska z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2026 rok, przyjęty Uchwałą nr XIX/169/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 20 listopada 2025 r. (dokument przyjmowany w gminie corocznie, możliwość opracowania i przyjęcia programu wieloletniego);
 - Plan sieci szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Bukowina Tatrzańska wraz z określeniem granic obwodów publicznych szkół podstawowych od dnia 1 września 2020 r., przyjęty Uchwałą nr XXII/186/2020 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 21 sierpnia 2020 r., a także powiązane uchwały Rady Gminy Bukowina z dnia 4 lutego 2026 r.: nr XXIII/192/2026 w sprawie likwidacji Szkoły Podstawowej w Rzepiskach, nr XXIII/194/2026 w sprawie zamiaru przekształcenia Szkoły Podstawowej nr 2 im. Królowej Jadwigi w Czarnej Górze oraz nr XXIII/193/2026 w sprawie zamiaru przekształcenia Szkoły Podstawowej w Jurgowie (zakłada się dalsze systematyczne monitorowanie oraz

efektywne zarządzanie wydatkami na oświatę z uwzględnieniem potrzeb społecznych, wyników edukacyjnych oraz zasobów organizacyjno-finansowych gminy);

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2026-2033, przyjęta Uchwałą nr XXI/185/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 30 grudnia 2025 r. (aktualizacja zgodne z potrzebami);
2. dokumenty wymagające zmiany, uzupełnienia, aktualizacji, przy zachowaniu spójności ze strategią, m.in.:
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bukowina Tatrzańska, wprowadzone Uchwałą nr V/16/98 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 11 grudnia 1998 r., ostatnio zmienione Uchwałą nr XVII/158/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 15 września 2025 r. (zgodnie z nowymi przepisami, studium ma zostać zastąpione planem ogólnym gminy; 22 maja 2024 r. Rada Gminy Bukowina Tatrzańska podjęła uchwałę nr II/17/2024 w tej sprawie);
 - Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy Bukowina Tatrzańska (według GUS, zaledwie 18,1% obszaru gminy pokryte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; w praktyce na obszarze gminy obowiązuje wiele punktowych planów; w całości plan posiadają tylko miejscowości Jurgów i Czarna Góra; potrzebne są działania zmierzające do zlikwidowania tego deficytu, szczególnie w kontekście cennych zasobów krajobrazowych, środowiskowych i kulturowych, z zachowaniem ustaleń planu ogólnego gminy oraz z uwzględnieniem zgłaszanych przez interesariuszy wniosków dotyczące zmiany przeznaczenia działek);
 - Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2021-2026, przyjęty Uchwałą nr XXVI/ 218/2020 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 16 grudnia 2020 r. (aktualizacja lub opracowanie nowego dokumentu, ze względu na kończący się okres obowiązywania obecnego);
 - Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Bukowina Tatrzańska (aktualizacja zgodnie z doświadczeniami okresu pandemii oraz nowymi zagrożeniami i wyzwaniem, związanymi z niestabilną sytuacją międzynarodową, w tym m.in. z konfliktem zbrojnym w Ukrainie, atakiem militarnym USA i Izraela na Iran oraz możliwymi scenariuszami ich rozwoju, a także zagrożeniami cybernetycznymi);
 - Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bukowina Tatrzańska do roku 2032 (dokument został opracowany pod koniec 2011 r., jednak nie został przyjęty uchwałą Rady Gminy Bukowina Tatrzańska; wymaga aktualizacji, w tym przeprowadzenia inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, a następnie przyjęcia i realizacji).
3. dokumenty wymagające opracowania, przy zachowaniu spójności ze strategią, m.in.:
- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe - zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, wójt jest zobowiązany do opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe; dokument sporządza się dla obszaru gminy co najmniej na okres 15 lat, zgodnie z zakresem określonym w ustawie, przy czym podlega on aktualizacji nie rzadziej niż raz na

3 lata; projekt dokumentu jest przedmiotem konsultacji społecznych oraz opiniowania przez samorząd województwa; jego przyjęcie następuje w drodze uchwały rady gminy;

- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych – zgodnie z Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, dokument ten opracowuje przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne; stanowi on podstawowy instrument planowania rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, określający kierunki inwestycji oraz modernizacji systemów służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków;
- Gminny program opieki nad zabytkami – zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, za przygotowanie programu odpowiada wójt gminy; dokument sporządza się na okres 4 lat i przyjmuje w drodze uchwały rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków; istotnym etapem przygotowania programu powinna być uprzednia aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków;
- Gminny program ochrony środowiska - zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, wójt gminy sporządza go jako instrument realizacji polityki ochrony środowiska; projekt dokumentu podlega konsultacjom oraz opiniowaniu przez zarząd powiatu; program podlega systematycznemu monitoringowi - co 2 lata wójt sporządza raport z jego wykonania i przedstawia go radzie;
- Plany rozwoju sieci drogowej wraz planami finansowania w zakresie dróg gminnych - zgodnie z Ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, zarządca drogi jest zobowiązany do opracowywania planów rozwoju sieci drogowej, które stanowią podstawę planowania inwestycji, modernizacji oraz utrzymania infrastruktury drogowej pozostającej w jego zarządzie;
- Plan operacyjny funkcjonowania gminy – zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 2025 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa realizowanych przez organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego i przedsiębiorców, wójt odpowiada za przygotowanie planu w terminie 3 miesięcy od otrzymania wypisów z planu operacyjnego funkcjonowania powiatu; dokument podlega również okresowemu przeglądowi i aktualizacji – nie rzadziej niż raz na 2 lata od zakończenia cyklu planistycznego;

4. Inne dokumenty:

- Gminny program rewitalizacji – instrument służący prowadzeniu zintegrowanych działań naprawczych na obszarach zdegradowanych; dokument koncentruje się na przeciwdziałaniu problemom społecznym oraz powiązanim z nimi negatywnym zjawiskom gospodarczym, przestrzennym, środowiskowym lub technicznym, a jego celem jest wyprowadzenie wyznaczonych obszarów ze stanu kryzysowego oraz przywrócenie im zdolności do pełnienia funkcji społecznych, ekonomicznych i rozwojowych; gmina posiadała taki dokument w latach 2016-2022 (Uchwała nr XXXIV/250/2017 RADY GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA z dnia 9 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego

Programu Rewitalizacji dla Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2016-2022); potrzebna jest pogłębiona diagnoza obecnej sytuacji w zakresie potrzeb rewitalizacyjnych i ewentualne przyjęcie dokumentu na kolejne lata; jednocześnie należy uwzględnić fakt, iż wsparcie finansowe na działania rewitalizacyjne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027 zostało ograniczone wyłącznie do 18 miast regionu;

- Plan gospodarki niskoemisyjnej - mimo że opracowanie tego dokumentu nie wynika bezpośrednio z obowiązujących przepisów prawa, stanowi on istotne narzędzie prowadzenia polityki zrównoważonego i niskoemisyjnego rozwoju na poziomie lokalnym; plan wyznacza kierunki działań w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych, poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii, pozostając w zgodności z założeniami polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej; gmina posiadała taki dokument do 2020 r. (Uchwała nr XIV/ 135/2015 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 27 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bukowina Tatrzańska);
- Program małej retencji – dokument o charakterze fakultatywnym, jednak posiadający istotne znaczenie w kontekście narastających skutków zmian klimatu, w tym zwiększającego się ryzyka występowania suszy; opracowanie i realizacja programu mogą stanowić podstawę do systemowego planowania oraz wdrażania przedsięwzięć gminnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, w szczególności działań związanych z retencjonowaniem wód; dokument może jednocześnie wspierać przygotowanie projektów inwestycyjnych kwalifikujących się do współfinansowania ze środków zewnętrznych;
- Plany rozwoju miejscowości – dokumenty o charakterze operacyjnym, które mogą stanowić rozwinięcie i uszczegółowienie zapisów strategii zarówno w części diagnostycznej, jak i w zakresie planowanych kierunków działań; plany te mogą pełnić istotną rolę w procesie aktywizacji społeczności lokalnych poprzez włączanie mieszkańców w planowanie i realizację przedsięwzięć rozwojowych na poziomie poszczególnych miejscowości; jednocześnie stanowią narzędzie wspierające przygotowanie projektów oraz zwiększające możliwości skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację inicjatyw odpowiadających na potrzeby konkretnych wspólnot lokalnych.

MONITORING, OCENA I AKTUALIZACJA DOKUMENTU

Skuteczna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku wymaga zapewnienia stałego dostępu do rzetelnych i aktualnych informacji dotyczących postępów we wdrażaniu zaplanowanych działań, a także zdolności do bieżącej identyfikacji ewentualnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami a faktycznie osiąganymi rezultatami. W tym celu w strategii ustanowiono ramowy system monitorowania, sprawozdawczości i oceny postępów realizacyjnych, który umożliwi systematyczną analizę efektów podejmowanych działań oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w procesie wdrażania dokumentu.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań określonych w strategii będą zobowiązane – w terminach wskazanych przez Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska – do przekazywania sprawozdań częściowych sporządzanych według wystandardyzowanego formularza opracowanego przez podmiot odpowiedzialny za zarządzanie wdrażaniem strategii. Sprawozdania te będą obejmować informacje dotyczące przebiegu realizacji działań w zakończonym roku kalendarzowym, stopnia osiągnięcia zaplanowanych efektów oraz poziomu realizacji przypisanych wskaźników. Na podstawie zebranych danych przygotowywane będzie zbiorcze zestawienie postępów realizacyjnych, które – po zatwierdzeniu przez Wójta – będzie przekazywane Radzie Gminy Bukowina Tatrzańska.

Raport z realizacji strategii stanowić będzie podstawę do oceny stopnia wdrażania dokumentu oraz formułowania rekomendacji na kolejne lata jego realizacji, w tym w szczególności do wskazywania priorytetów inwestycyjnych i organizacyjnych, dostosowywania zakresu działań do aktualnych możliwości finansowych gminy oraz wprowadzania uzasadnionych modyfikacji w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Ramowa procedura monitorowania i raportowania może zostać w razie potrzeby doprecyzowana przez Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska w formie zarządzenia.

System sprawozdawczości zostanie jednocześnie zintegrowany z obowiązkiem sporządzania raportu o stanie gminy, wynikającym z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Pozwoli to na bieżące monitorowanie postępów we wdrażaniu strategii przy jednoczesnym ograniczeniu dodatkowych obciążeń administracyjnych dla urzędu i jednostek organizacyjnych gminy.

Sprawozdawczość uwzględniac będzie kierunki działań określone w planie operacyjnym strategii oraz przypisane im wskaźniki. Szczególne znaczenie mają wskaźniki zaprezentowane w dalszej części dokumentu, dla których określono wartości bazowe oraz docelowe, wyznaczone na podstawie dostępnych danych historycznych oraz przewidywanych efektów planowanych działań rozwojowych. Należy jednak podkreślić, że poziom ich osiągnięcia może pozostawać pod wpływem czynników zewnętrznych, których nie dało się w pełni przewidzieć na etapie opracowywania strategii. Z tego względu system wskaźników ma charakter otwarty i elastyczny, co umożliwia jego aktualizację i dostosowanie do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz potrzeb zarządzania rozwojem gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Tabela 10. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele operacyjne:	Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
1.1 Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej.	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia szkół i przedszkoli	Liczba zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających dzieci i/lub młodzieży szkolnej w skali roku	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Przedszkola i szkoły	10 obiektów 1668 korzystających [2025]	10 obiektów 1700 korzystających [2026-2030]
	Podniesienie jakości procesu dydaktycznego i wychowawczego oraz osiąganych efektów	Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty	Szkoły, Kuratorium Oświaty w Krakowie	j. polski 64,89, matematyka 43,16, j. angielski 63,50 [2025]	j. polski 65 %, matematyka 45%, j. angielski 65% [średniorocznie w okresie 2026-2030]
1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia rodzin	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym objętych pracą socjalną	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	179 rodzin, w tym 129 objętych pracą socjalną [2024]	150 rodzin, w tym 100 objętych pracą socjalną [2030]
	Poprawa dostępności, jakości i skuteczności usług wsparcia osób starszych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, w tym korzystających z usług opiekuńczych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowinie Tatrzańskiej	183 beneficjentów, w tym 1 osoba korzystająca z usług opiekuńczych [2024]	170 beneficjentów, w tym 10 osób korzystających z usług opiekuńczych [2030]
	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i wyposażenia jednostek OSP	Średni wiek samochodów ciężkich użytkowanych przez jednostki OSP	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	5 lat [2025]	5 lat [2030]
1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza.	Wzmocnienie tożsamości oraz wrażliwości lokalnej i regionalnej mieszkańców	Liczba grup artystycznych i zespołów regionalnych działających przez centrum kultury oraz liczba ich członków	Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	16 grup, 700 członków [2025]	16 grup, 750 członków [średniorocznie w okresie 2026-2030]
	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających w skali roku	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu	1 obiektów 4000 korzystających [2025]	1 obiektów 6000 korzystających [2026-2030]

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

			w Białce Tatrzańskiej		
1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwałe i zrównoważony rozwój lokalny.	Poprawa dostępności i jakości e-usług publicznych	Liczba dostępnych e-usług publicznych	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	1 e-usług [2025]	2 e-usług [2030]
	Wzmocnienie potencjału relacyjnego i kooperacyjnego gminy oraz zwiększenie liczby trwałych partnerstw, w tym rozwój współpracy w ramach POF	Liczba projektów realizowanych w ramach wdrażania Strategii terytorialnej ZIT Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, ich wartość oraz liczba beneficjentów	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	4 projektów, 10 203 723,5 zł 1 beneficjentów [do 2025]	4 projektów, 10 203 723,5 zł 1 beneficjentów [2026-2030]
2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności planowania oraz zagospodarowania przestrzeni.	Zwiększenie ładu przestrzennego i jakości rozwiązań urbanistycznych	Uchwalenie planu ogólnego gminy	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	Brak planu [2025]	Uchwalony plan [2026]
	Zwiększenie dostępności budynków użyteczności publicznej i przestrzeni wspólnych	Liczba zainstalowanych nowych podjazdów, wind, platform przyschodowych itp. przy budynkach użyteczności publicznej	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska,	5 usprawnień [2025]	10 usprawnień [2026-2030]
2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.	Zwiększenie poziomu skanalizowania gminy i wydajności systemu oczyszczania ścieków	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, BDL GUS	43,5% gospodarstw [2024]	60 % gospodarstw [2030]
		Wydajność oczyszczalni ścieków	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminny Zakład Komunalny w Bukowinie Tatrzańskiej	1690 m³/d [2025]	3500 m³/d [2030]
2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.	Rozwój oraz podniesienie jakości i skuteczności systemu wsparcia mieszkańców w działaniach na rzecz czystego powietrza	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia ekodoradcy gminnego	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	720 osób [2025]	800 osób [średniorocznie w okresie 2026-2030]
	Zwiększenie efektywności energetycznej	Liczba i powierzchnia budynków	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	3 budynki, 88932,94 m² [2025]	5 budynków, 10 000 m² [2030]

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

	budynków użyteczności publicznej	użyteczności publicznej o udoskonalonej charakterystyce energetycznej			
3.1. Rozwój i integracja oferty turystycznej, budujące całoroczną atrakcyjność i konkurencyjność gminy oraz jej gospodarki.	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury rowerowej i towarzyszącej na terenie gminy	Długość dróg dla rowerów na terenie gminy oraz liczba korzystających w skali roku	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	0 km, 0 korzystających [2025]	30 km, 15 000 korzystających [2026-2030]
	Zwiększenie korzyści społecznych i gospodarczych z tytułu turystyki	Dochody gminy z tytułu opłaty miejscowej	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	914 385,70 zł [2025]	1 500 000 zł [2030]
3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.	Poszerzenie, zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty wydarzeń ponadlokalnych	Liczba wydarzeń ponadlokalnych oraz liczba uczestników w skali roku	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, Gminne Centrum Rekreacji i Sportu w Białce Tatrzańskiej, Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”	6 wydarzeń, 2000 uczestników [2025]	10 wydarzeń, 10 000 uczestników [średniorocznie w okresie 2026-2030]
	Upowszechnienie i wypromowanie lokalnych atrakcji turystycznych	Liczba wyświetleń strony gminy (zakładka turysta)	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	984308 [2025]	1 500 000 [średniorocznie w okresie 2026-2030]
4.1. Poprawa warunków prowadzenia biznesu, inwestowania i pracy na terenie gminy, z uwzględnieniem specyfiki obszarów górskich.	Zwiększenie przedsiębiorczości lokalnej i jej pozytywnej dynamiki	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS	1372 firm [2024]	1500 firm [2030]
	Ograniczenie lub utrzymanie niskiego poziomu bezrobocia	Odsetek osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	BDL GUS	4,2% [2024]	4% [2030]
	Dostosowanie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie do aktualnych i prognozowanych potrzeb	Liczba dostępnych na terenie gminy miejsc w żłobkach oraz liczba korzystających dzieci	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	0 miejsc w żłobkach, 0 korzystających dzieci [2025]	30 miejsc w żłobkach, 30 korzystających dzieci [2030]
4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej	Rozwój oraz podniesienie standardu	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	15, 7815 km [2025]	30 km [2026-2030]

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego.	infrastruktury drogowej i towarzyszącej na terenie gminy				
	Rozwój oraz podniesienie standardu infrastruktury i usług transportowych	Liczba wozokilometrów wykonywanych na terenie gminy	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska	314 519 [2025]	314 519 [średniorocznie w okresie 2026-2030]
4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.	Zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki i recyklingu	Odsetek odpadów zbieranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych	Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska, BDL GUS	37% [2024]	60% [2030]

Źródło: opracowanie przez UG Bukowina Tatrzańska

Zaleca się, aby w połowie okresu obowiązywania dokumentu strategicznego przeprowadzić połowiczną ocenę aktualności i stopnia realizacji strategii. Proces ten powinien obejmować zarówno analizę postępów w realizacji celów strategicznych, jak i identyfikację ewentualnych rozbieżności pomiędzy założeniami strategicznymi a rzeczywistym przebiegiem procesów rozwojowych. Podstawowym źródłem informacji do przeprowadzenia oceny będzie coroczny monitoring realizacji strategii, wspierany w razie potrzeby dodatkowymi analizami, badaniami społecznymi lub ekspertyzami branżowymi. Ocena powinna uwzględniać szerszy kontekst rozwojowy, w tym zmiany zachodzące w otoczeniu gminy, takie jak uwarunkowania społeczne, polityczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenne, prawne i technologiczne, które mogą wpływać na przebieg działań oraz osiąganе efekty. W przypadku stwierdzenia potrzeby dokonania modyfikacji, proces aktualizacji dokumentu strategicznego będzie realizowany zgodnie z obowiązującymi procedurami prawnymi, w trybie analogicznym do opracowania strategii.

Ponadto zaleca się, aby po zakończeniu okresu wdrażania strategii przeprowadzić ewaluację ex post. Jej celem będzie kompleksowa ocena rezultatów wdrożenia strategii, w tym analiza stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz identyfikacja czynników sprzyjających i ograniczających rozwój gminy. Wyniki ewaluacji końcowej powinny zawierać rekomendacje i wnioski stanowiące punkt wyjścia do opracowania nowej strategii rozwoju gminy na kolejną perspektywę programowania.

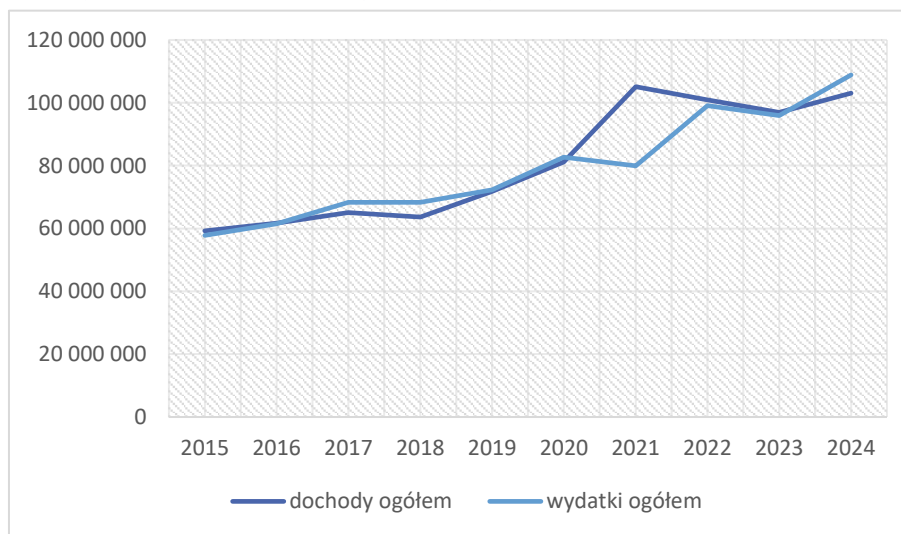
RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY BUKOWINA TATRZAŃSKA DO 2030 ROKU

RAMY FINANSOWE

Ramy finansowe wskazują wysokość środków szacowanych na wdrożenie w życie zapisów strategii, w szczególności w odniesieniu do kosztów kluczowych inwestycji, a jednocześnie potwierdzają możliwość i chęć realizacji przez gminę zaplanowanych działań w kontekście zapewnienia ich finansowania. Przy ich konstruowaniu wzięto pod uwagę m.in. analizę dochodów i wydatków gminy w ostatnich kilku latach, analizę możliwości inwestycyjnych gminy, analizę zadłużenia gminy, analizę aktywności i skuteczności gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań, zapisy wieloletniej prognozy finansowej gminy, informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bazę wiedzy i doświadczeń gminy w zakresie realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, informacje zapisane w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp.

W analizowanym okresie 2015-2024 dochody i wydatki budżetu gminy rosły, zwiększając się z 59,2 mln do 103,1 mln zł w przypadku tych pierwszych i z 57,8 mln do 108,9 mln zł w przypadku tych drugich. Samorząd gminy Bukowina Tatrzańska przez lata wykazywał dużą równowagę, osiągając przy tym raz ponadprzeciętną nadwyżkę dochodów nad wydatkami, w 2021 roku (+25,6 mln zł).

Wykres 40. Poziom dochodów i wydatków gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024

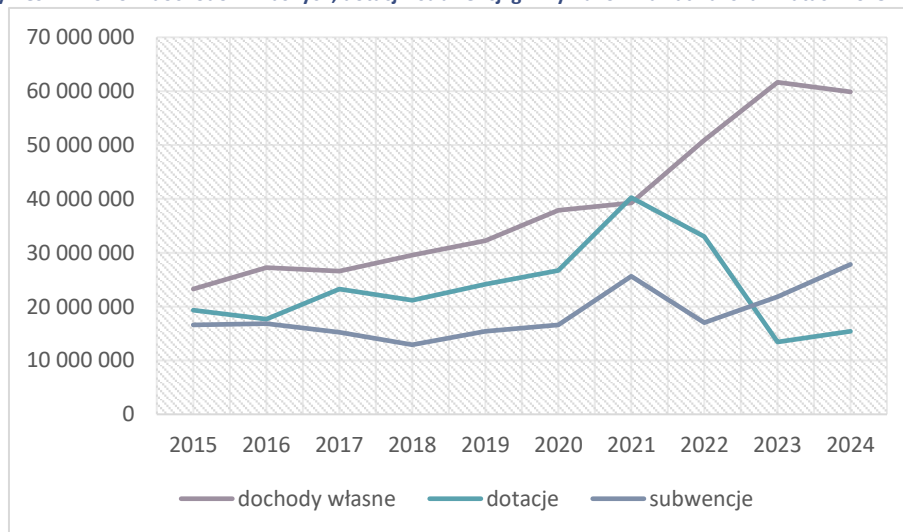
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wzrostowi dochodów towarzyszyły zmiany ich struktury, na którą składają się dochody własne, dotacje i subwencje. W wieloletniej perspektywie pozytywny trend cechował przede wszystkim poziom dochodów własnych. To kluczowa klasa dochodów, w największym stopniu determinująca zdolność gminy do podejmowania przedsięwzięć rozwojowych w dłuższym horyzoncie czasowym. Do 2021 r. ich poziom pozostawał w bliskiej relacji do subwencji i dotacji (w 2021 r. dochody własne stanowiły 37,3% ogółu dochodów), a następnie wzrósł. Nominalnie, w 2023 r. dochody własne przekroczyły granicę 60 mln zł, podczas gdy poziom subwencji i dotacji oscylował w okolicach 20 mln zł. Na przestrzeni lat, najważniejszą częścią dochodów własnych były wpływy z podatku od nieruchomości (średniorocznie 33,9%, tj. 12,6 mln zł), następnie z podatku dochodowego (średniorocznie 24,2%, tj. 9,1 mln zł).

Największą zmiennością pośród części budżetu gminy Bukowina Tatrzańska charakteryzował się poziom dotacji. Na przestrzeni analizowanej dekady poziom dotacji wręcz zmalał. Spadek do poziomów poniżej 16 mln zł poprzedzony był jednak rekordowymi latami, w których raz przekroczonego poziom 40 mln zł, zaś w kolejnym próg 33 mln zł. Przyczyną tąpnięcia poziomu dotacji po 2022 r. należy upatrywać m.in. w związku z przekierowaniem dotacji rządowych na obsługę programu „Rodzina 500+”, które wraz z odpowiedzialnością przeszły z samorządów gminnych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Najmniej zmiennym źródłem dochodów gminy Bukowina Tatrzańska były subwencje. Ich udział w dochodach ogółem w 2015 r. wynosił 28,1%, zaś w 2024 r. – 27%. Wzrost poziomu subwencji w ostatnich dwóch analizowanych latach rósł w wyniku podwyższenia subwencji oświatowej do poziomu 23,2 mln zł (83,5% ogółu subwencji).

Wykres 41. Poziom dochodów własnych, dotacji i subwencji gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024

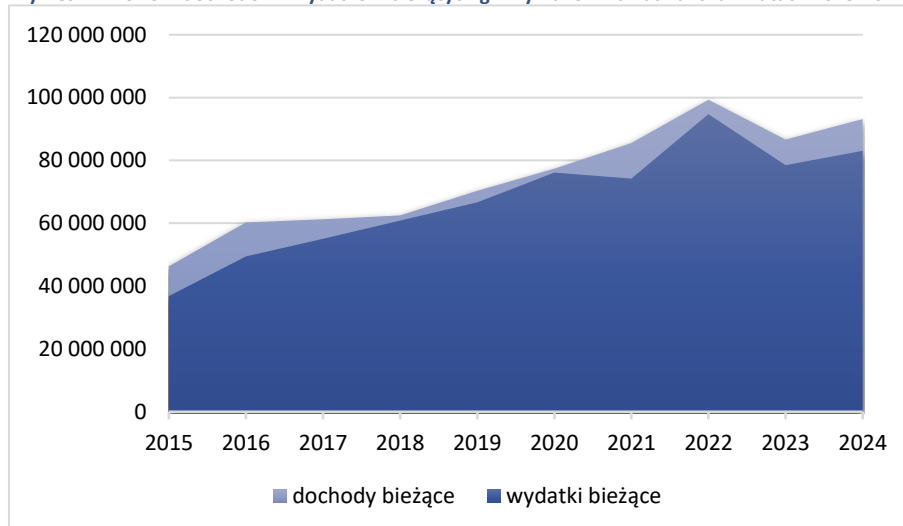
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W kolejnych latach przewiduje się dalsze zmiany w strukturze dochodów samorządowych. Wynikają one m.in. z reformy dochodów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonej jesienią 2024 r. (zmiany zostaną wykazane w danych za 2025 r.), a także wprowadzenia nowych źródeł dochodów np. subwencji ekologicznej przyznawanej gminom, w granicach których znajdują się prawnie chronione, cenne przyrodniczo obszary (stanowią one 99% powierzchni gminy Bukowina Tatrzańska). Zmiany będą dotyczyć również dochodów własnych. Z jednej strony, ich poziom zwiększy się w efekcie wliczenia do nich zryczałtowanego podatku od przychodów ewidencjonowanych. Skala tego wzrostu powinna być zauważalna z uwagi na dużą popularność samozatrudnienia w Polsce. Z drugiej strony, nową podstawą do naliczania udziału samorządów w PIT i CIT będą bezpośrednio dochody podatników, a nie jak dotąd, suma podatku należnego państwu. Zwiększy to odporność budżetów samorządów na zmiany fiskalne wprowadzane na poziomie krajowym.

Podstawowym czynnikiem, który kształtuje zdolność samorządu do finansowania rozwoju w krótkim i średnim okresie jest wypracowywana przez niego nadwyżka operacyjna, stanowiąca różnicę pomiędzy kwotami dochodów bieżących i wydatków bieżących. Nadwyżka może zostać przeznaczona na spłatę długu i/lub finansowanie zadań majątkowych w zależności od potrzeb jednostki samorządu terytorialnego. Samorząd gminy Bukowina Tatrzańska generował nadwyżkę operacyjną przez cały badany okres, w średniorocznej wysokości 6,7 mln zł (przeciętnie 9,7% dochodów bieżących na przestrzeni dekady).

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

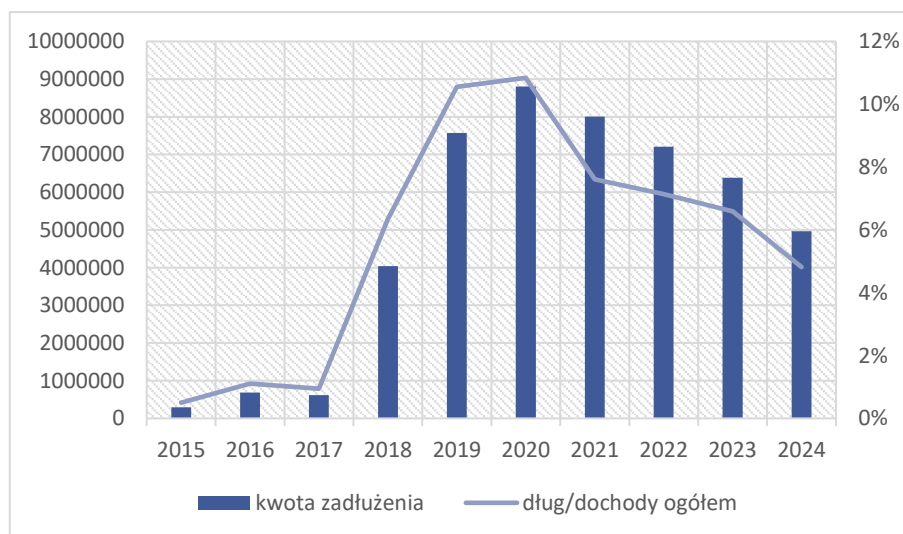
Wykres 42. Poziom dochodów i wydatków bieżących gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Obraz kondycji finansowej gminy uzupełnia zestawienie wysokości kwoty zadłużenia gminy w relacji do dochodów ogółem. W ostatnich latach samorząd gminy Bukowina Tatrzańska utrzymywał poziom wskaźnika poniżej 11%, by sprowadził go do relatywnie bardzo niskiego poziomu poniżej 5% w 2024 r.

Wykres 43. Wysokość zadłużenia oraz relacja długu do dochodów ogółem gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Szczególnym rodzajem aktywności samorządu terytorialnego jest jego polityka inwestycyjna, służąca tworzeniu podstaw rozwoju gminy dla obecnych i przyszłych pokoleń. Z perspektywy analizowanych 10 lat, samorząd gminy Bukowina Tatrzańska ponosił wysokie wydatki inwestycyjne na początku i końcu tego okresu, co wiązało się m.in. z poziomem pozyskiwanych w tych latach dotacji do inwestycji. W ostatnich dwóch przedstawionych latach inwestycje samorządu wyniosły łącznie 36,3% ogółu inwestycji w tej dekadzie. Łącznie, udział dotacji w wydatkach inwestycyjnych sięgnął 27,5%.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Wykres 44 Wydatki inwestycyjne oraz suma środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych pozyskanych przez gminę Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Konkludując stwierdza się, że gmina Bukowina Tatrzańska wchodzi w okres realizacji nowej strategii rozwoju w dobrej kondycji finansowej. U podstaw tej oceny leży bardzo silna baza dochodów własnych, przy niskim zadłużeniu budżetu. W najbliższych latach oczekuje się dalszego wzrostu poziomu dochodów własnych oraz subwencji w wyniku reformy dochodów JST. To dobry stan wyjściowy dla samorządu, który w ten sposób zabezpiecza wkład własny do kolejnych inwestycji przy wykorzystaniu środków zewnętrznych, tj. pochodzących z bieżącej i nowej perspektywy unijnej, w tym Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021-2027 oraz Społecznego Funduszu Klimatycznego po jego uruchomieniu w drugiej połowie dekady.

Strategia określa kierunki interwencji podejmowanej w perspektywie roku 2030, w tym kluczowe inwestycje gminne. Przedstawia je poniższa tabela, wskazując jednocześnie ich szacunkowe koszty. Wycena wykorzystuje m.in. bazę wiedzy i doświadczeń powstałą w wyniku prac nad ramami finansowymi dla innych dokumentów funkcjonujących na poziomie gminy, realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie, informacje finansowe zapisane w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp., a także informacje o możliwym dofinansowaniu.

Tabela 11. Inwestycje i działania kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnymi źródłami finansowania

Lp.	Nazwa lub krótki opis inwestycji	Lokalizacja inwestycji	Planowy rok lub okres realizacji	Szacowane koszty inwestycji [zł]	Potencjalne źródło finansowania inwestycji
Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości i skuteczności systemu kształcenia oraz warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży szkolnej.					
1.	Poprawa dostępności SP Czarna Góra nr 1 – wina	Czarna Góra, Zagóra 149	2026-2030	200 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
2.	Remont klatki oraz zagospodarowanie poddasza w SP Czarna Góra nr 1	Czarna Góra, Zagóra 149	2026-2030	500 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

3.	Adaptacja poddasza SP Czarna Góra nr 2 z termomodernizacją	Czarna Góra, ul. Nadwodnia 140	2026-2030	500 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW
4.	Remont placu zabaw przy SP Czarna Góra nr 2	Czarna Góra, ul. Nadwodnia 140	2026-2030	50 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
5.	Utworzenie pracowni odnawialnych źródeł energii w SP Czarna Góra nr 2	Czarna Góra, ul. Nadwodnia 140	2026-2030	400 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW
6.	Poprawa dostępności SP Leśnica Groń - winda	Leśnica, ul. Polna 44	2026-2030	200 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
7.	Poprawa dostępności SP Bukowina Tatrzańska - winda	Bukowina Tatrzańska, ul. Kościuszki 11,	2026-2030	200 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
8.	Zakup terenu pod boisko w Leśnicy	Leśnica, ul. Polna	2026-2030	200 tys.	Środki własne
9.	Modernizacja sali gimnastycznej SP Jurgów wraz z utworzeniem sal dydaktycznych nad nią	Jurgów 177	2026-2030	5 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, regionalne, FEM 2021-2027
10.	Modernizacja boiska Orlik i szatni w Jurgowie	Jurgów obok nr 177	2026-2030	250 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
11.	Poprawa dostępności SP Brzegi	Brzegi Halna 58	2026-2030	200 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
12.	Przebudowa sieci teleinformatycznych w szkołach na terenie gminy	SP Białka Tatrzańska SP Bukowina Tatrzańska SP Brzegi SP Czarna Góra 1 SP Czarna Góra 2 SP Jurgów SP Leśnica	2026-2030	600 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
13.	Wymiana sprzętu w salach informatycznych w szkołach na terenie gminy	SP Białka Tatrzańska SP Bukowina Tatrzańska SP Brzegi SP Czarna Góra 1 SP Czarna Góra 2 SP Jurgów SP Leśnica	2026-2030	1 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

14.	Utworzenie miejsca obsługi turystów przy SP Bukowina Tatrzańska	Bukowina Tatrzańska, ul. Kościuszki 11	2026-2030	250 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
15.	Przebudowa i utworzenie nowych oddziałów w SP Białka Tatrzańska wraz z poprawą dostępności	Białka Tatrzańska, Środkowa 184	2025-2030	7 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
16.	Remont placu zabaw przy SP Białka Tatrzańska	Białka Tatrzańska, Środkowa 184	2026-2030	300 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa społecznego, zdrowotnego i publicznego oraz systemów reagowania na zagrożenia.					
17.	Przebudowa i poprawa dostępności NZOZ Przychodnia Lekarska Bukowina Tatrzańska	Bukowina Tatrzańska, ul. Długa 145	2026-2030	10 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
18.	Przebudowa i poprawa dostępności SP ZOZ – Wiejski Ośrodek Zdrowia w Groniu-Leśnicy	Leśnica, ul. Szkolna 3	2026-2030	10 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
19.	Budowa/modernizacja mieszkań komunalnych / socjalnych / wspomaganych i treningowych	Jurgów 276	2026-2030	15 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
20.	Zakup samochodu ciężkiego dla OSP Czarna Góra	Czarna Góra, ul. Nadwodnia 139	2026-2030	1,5 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, regionalne, FEM 2021-2027
21.	Remont remizy OSP Jurgów	Jurgów 194	2026-2030	1 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, regionalne, FEM 2021-2027
22.	Budowa remizy OSP Rzepiska	Rzepiska	2026-2030	8 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, regionalne, FEM 2021-2027
23.	Remont remizy OSP Białka	Białka Tatrzańska	2026-2030	2 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, regionalne, FEM 2021-2027
Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie aktywności, integracji i przywiązania lokalnego mieszkańców, z wykorzystaniem dziedzictwa Podhala i Spisza.					
24.	Budowa kompleksu sportowego w miejscowości Bukowina Tatrzańska	Bukowina Tatrzańska, ul. Kościuszki	2026-2030	23 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, KPO, Polski Ład

Cel operacyjny 1.4. Rozwój potencjału instytucjonalnego i kooperacyjnego gminy, wspierających trwały i zrównoważony rozwój lokalny.					
25.	Poprawa dostępności Urzędu Gminy	Bukowina Tatrzańska ul. Długa 144	2026-2030	200 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, PFRON
26.	Zagospodarowanie komunikacyjne wokół Urzędu Gminy i NZOZ Przychodni Lekarskiej Bukowina Tatrzańska	Bukowina Tatrzańska ul. Długa 144	2026-2030	10 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
27.	Organizacja archiwum urzędowego	Bukowina Tatrzańska ul. Długa 144	2026-2030	100 tys.	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
Cel operacyjny 2.2. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych gminy, budujących jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.					
28.	Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Białka Tatrzańska	Oczyszczalnia: Białka Tatrzańska, ul. Pod Grapą Sieć: Białka Tatrzańska	2026- 2030	44 mln 45 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, Polski Ład, RFIL, FENX, NFOŚiGW, WFOŚiGW, KPO
29.	Budowa sieci kanalizacyjnej w Aglomeracji Bukowina Tatrzańska	Agglomeracja Bukowina Tatrzańska	2026-2030	50 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, FENX, NFOŚiGW, WFOŚiGW, KPO
30.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków Czarna Góra	Czarna Góra	2026-2030	15 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW, KPO
Cel operacyjny 2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego gminy.					
31.	Termomodernizacja obiektów gminnych – oświatowych, ośrodka zdrowia, zasobu mieszkaniowego, remiz	Gmina Bukowina Tatrzańska	2026-2030	10 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW, KPO
Cel operacyjny 3.2. Wzmocnienie marki gminy i skuteczna promocja oferty turystycznej.					
32.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie Bukowina Tatrzańska	Gmina Bukowina Tatrzańska	2026-2030	30 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, KPO
Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój funkcjonalnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu transportowego.					
33.	Budowa połączenia osiedli Stefanów-Łosie	Leśnica	2026-2030	6 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

34.	Budowa tzw. Drogi Królewskiej od Gronia do Bukowiny	Gmina Bukowina Tatrzańska	2026-2030	12 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027
Cel operacyjny 4.3. Transformacja w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i cyrkularnej.					
35.	Budowa PSZOK przy oczyszczalni ścieków	Białka Tatrzańska	2026-2030	4,5 mln	Środki zewnętrzne, np. ministerialne, FEM 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Źródło: opracowanie przez UG Bukowina Tatrzańska

Zasada dodatkowości środków finansowych w realizacji projektów zapisanych w strategii oznacza, że to od potencjału inwestycyjnego gminy zależy, w jakim czasie i ile środków finansowych będzie mogła przeznaczyć na działania związane z rozwojem, czyli przede wszystkim na realizację strategii. Dlatego tak istotne jest oszacowanie potencjału inwestycyjnego gminy.

Wskaźniki do szacowania potencjału inwestycyjnego gminy zaczerpnięto z prognoz finansowych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Bukowina Tatrzańska zmienionej Uchwałą nr XVIII/163/2025 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dnia 13 października 2025 r. Przyjęto w niej prognozowaną, średnioroczną wysokość wydatków ogółem na poziomie ok. 119,1 mln zł w latach 2026-2030.

Określając potencjał inwestycyjny gminy Bukowina Tatrzańska, posłużono się metodologią opartą na równaniu obejmującym założenie, że:

$$PI = W_{og} \times W_i$$

gdzie:

PI= potencjał inwestycyjny jednostki samorządu terytorialnego

W_{og} = wydatki budżetowe ogółem

W_i = średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostki samorządu terytorialnego.

Potencjał inwestycyjny gminy stanowi iloczyn jej prognozowanych wydatków w okresie objętym prognozą i średniego procentowego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach w okresie poprzednim do prognozowanego. Tak wyliczony potencjał inwestycyjny przyjęto za ramy przyszłej aktywności inwestycyjnej gminy.

Analizując dane historyczne ustalono, że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez samorząd w latach 2015-2024 wynosiła 15,5%. Wykorzystując wskazane wyżej równanie oszacowano, iż przy utrzymaniu zdolności inwestycyjnych z analizowanego okresu gmina mogłaby co roku przeznaczyć na inwestycje ok. 18,5 mln zł. W tym kontekście szacowana kwota na inwestycje jest możliwa do realizacji (z założeniem pozyskiwania dodatkowego finansowania dla kluczowych przedsięwzięć ze środków zewnętrznych). Rekomenduje się realizację w pierwszej kolejności tych projektów, które będą zmierzały do wzmocnienia budżetu gminy (bazy dochodów własnych). Równocześnie przewiduje się, że rozpisane plany inwestycyjne mogą wymagać aktualizacji ze względu na zachodzące zmiany w gminie oraz jej otoczeniu.

POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA¹⁰

Realizacja strategii wymaga zapewnienia stabilnych i adekwatnych źródeł finansowania. System jej finansowania będzie oparty na różnych źródłach środków, z uwzględnieniem aktualnych oraz prognozowanych możliwości budżetowych gminy, a także dostępności krajowych i międzynarodowych mechanizmów wsparcia finansowego.

W celu maksymalizacji potencjału realizacyjnego strategii oraz jego odporności na pojawiające się zagrożenia, a także zwiększenia efektywności podejmowanych interwencji, gmina przewiduje możliwość wykorzystania w szczególności następujących źródeł finansowania:

- środków własnych, w tym przeznaczonych na pokrycie wkładu własnego do projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych,
- środków z budżetu państwa oraz województwa, w tym dotacji państwowych, dedykowanych funduszy i programów,
- funduszy celowych, w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Pracy czy Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej, dostępnych zarówno w ramach programów zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską, jak i programów krajowych oraz regionalnych,
- środków z Funduszy Norweskich i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- kapitału prywatnego, w tym środków inwestorów prywatnych, organizacji pozarządowych oraz środków pozyskiwanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
- zwrotnych instrumentów finansowych, w tym pożyczek, kredytów oraz innych instrumentów inżynierii finansowej.

1. Środki z budżetu państwa oraz fundusze krajowe

Strategia może być współfinansowana ze środków krajowych w formie dotacji celowych na realizację zadań własnych i zleconych oraz subwencji ogólnych i wyrównawczych. Ponadto, gmina może korzystać z funduszy celowych. W tej kategorii można wymienić m.in.:

- Fundusz Przeciwdziałania COVID-19¹¹: środki na działania związane z przeciwdziałaniem skutkom pandemii;
- Fundusz Termomodernizacji i Remontów¹²: dofinansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych i remontowych budynków użyteczności publicznej;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³ oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁴: wsparcie finansowe przedsięwzięć z zakresu

¹⁰ Informacje i kwoty prezentowane w rozdziale są orientacyjne i mogą ulec zmianie w związku z prowadzonymi negocjacjami i zmianami w przedmiotowych programach i dokumentach.

¹¹ <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/fundusze/fundusz-przeciwdzialania-covid-19>

¹² <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/fundusze/fundusz-termomodernizacji-i-remontow-ftir>

¹³ <https://www.gov.pl/web/nfosi/gw/harmonogram-naborow>

¹⁴ <https://www.wfos.krakow.pl/oferta/wedlug-rodzaju-wnioskodawcy/jednostki-samorządu-terytorialnego/>

transformacji energetycznej, poprawy jakości powietrza, gospodarki o obiegu zamkniętym, ochrony wód i gospodarki wodnej, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przed hałasem, ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, edukacji ekologicznej, innowacyjności oraz adaptacji do zmian klimatu;

- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg¹⁵: współfinansowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej;
- Fundusz Inwestycji Samorządowych¹⁶ zarządzany przez Polski Fundusz Rozwoju: wsparcie finansowe na zadania użyteczności publicznej i zadania własne, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno-kanalizacyjny, infrastrukturę społeczną, gospodarkę odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo oraz ochronę zdrowia;
- Fundusze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁷: programy wsparcia dla obszarów wiejskich, rolnictwa i infrastruktury wiejskiej.

Rozwój lokalny może być ponadto wspierany przez programy resortowe, w tym:

- Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, umożliwiające dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, które kierowane są m.in. do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych i jednostek samorządu terytorialnego (np. Edukacja kulturalna, Infrastruktura domów kultury, Kultura cyfrowa, Kultura Dostępna, Kultura ludowa i tradycyjna, Ochrona zabytków, Partnerstwo dla książki, Promocja czytelnictwa, Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży)¹⁸;
- Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki zakładające rozwój bazy sportowej oraz aktywizację ruchową społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Programy inwestycyjne dotyczą m.in.: budowy pełnowymiarowych boisk dla mniejszych klubów piłkarskich, skateparków, strzelnic, kortów tenisowych, lodowisk, przyszkolnych hal sportowych, basenów (w tym małych basenów przyszkolnych), budowy nowych oraz modernizacji istniejących Orlików oraz rozwoju szkół mistrzostwa sportowego (w tym poprawy bazy noclegowej dla młodzieży)¹⁹;
- Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej koncentrujące się na wsparciu rodziny na wszystkich etapach jej rozwoju, w tym zapewniając współfinansowanie dla tworzenia nowych placówek, a także na rozwoju usług opiekuńczych oraz aktywności seniorów (np. Program „Aktywny Maluch”, Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni Seniorzy - ASY” na lata 2026-2030)²⁰.

2. Środki z funduszy Unii Europejskiej

Gmina może pozyskiwać wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Unii Europejskiej w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 (oraz kolejnych). Fundusze te stanowią kluczowy instrument wspierania realizacji celów rozwojowych zapisanych w strategii, szczególnie w obszarach takich jak infrastruktura, energetyka i środowisko, cyfryzacja, transport, edukacja, polityka społeczna czy zdrowie.

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/zadania-gminne-i-powiatowe>

¹⁶ <https://pfr.pl/program/inwestycje-samorzadowe>

¹⁷ <https://www.gov.pl/web/arimr/wdrazane-programy-i-dzialania>

¹⁸ <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-2026>

¹⁹ <https://www.gov.pl/web/sport/programy-ministerstwa-sportu-i-turystyki>

²⁰ <https://www.gov.pl/web/rodzina/programy-i-projekty>, <https://dziennikustaw.gov.pl/MP/2025/1255>

2.1. Krajowy Plan Odbudowy

Działania mające pomóc złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii Covid-19 oraz wzmocnić odporność gospodarki są możliwe do sfinansowania w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Budżet KPO to prawie 60 mld euro, w tym 25,27 mld euro w postaci dotacji i 34,54 mld euro w formie preferencyjnych pożyczek. Największy nacisk kładzie się na cele klimatyczne oraz na transformację cyfrową²¹. Nabory skierowane do samorządów wylistowano w tabeli.

Tabela 12. Nabory dla samorządów i administracji publicznej w ramach Krajowego Planu Odbudowy (stan na dzień 9.03.2026 r.)

Nr inwestycji	Przedmiot naboru oraz forma wsparcia	Wartość w mln zł	Zakres
A1.3.1	Reforma planowania przestrzennego (wsparcie bezzwrotne)	871,0	- Wsparcie dla gmin na wdrożenie reformy zagospodarowania przestrzennego; - wsparcie dla uczelni itp. na prowadzenie kursów dokształcających dla pracowników samorządów i planistów przestrzennych.
B1.1.5	Wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych (wsparcie bezzwrotne)	448,1	- Grant termomodernizacyjny: Wsparcie głębokich i kompleksowych termomodernizacji, w wyniku których istniejące budynki osiągną standard jak dla nowych budynków; - Grant OZE: Zakup, montaż i budowa nowej instalacji odnawialnego źródła energii lub modernizacja instalacji odnawialnego źródła energii, w wyniku której zainstalowana moc instalacji wzrośnie o co najmniej 25%; - Grant MZG: Poprawa stanu technicznego i efektywności energetycznej mieszkaniowego zasobu gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.kpo.gov.pl/strony/o-kpo/wsparcie/nabory-dla-administracji/>

2.2. Programy krajowe (zarządzane przez ministerstwa i instytucje centralne)

Fundusze unijne w latach 2021-2027 realizowane są poprzez dedykowane programy krajowe (blisko 60% środków) oraz regionalne (ponad 40% środków), zarządzane przez marszałków województw. W ramach programów krajowych możliwa jest realizacja projektów również przez gminę. Podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Wybrane programy krajowe, realizowane w Polsce w latach 2021-2027

Program	Kwota	Priorytety / podstawowe kategorie projektów
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	125,8 mld zł	- Bezpieczeństwo energetyczne Polski, - rozwój odnawialnych źródeł energii, - ochrona środowiska, - bezpieczny i ekologiczny transport, - rozwój ochrony zdrowia, - kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego.
Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	42,9 mld zł	- Projekty badawczo-rozwojowe, - Innowacje, - zwiększenie konkurencyjności gospodarki, - wsparcie przedsiębiorców i sektora nauki.

²¹ <https://www.kpo.gov.pl/strony/o-kpo/o-kpo/informacje/>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	20,9 mld zł	• Wsparcie osób na zmieniającym się rynku pracy, • rozwój edukacji, • wsparcie usług zdrowotnych, • pomoc rodzicom w opiece nad dziećmi, • wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami.
Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	11 mld zł	• Dostęp do szerokopasmowego Internetu, • rozwój e-usług, • cyberbezpieczeństwo, • wzmocnienie kompetencji cyfrowych społeczeństwa.
Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową (FEPŻ)	2,5 mld zł	• Wsparcie najuboższych i najbardziej potrzebujących.
Fundusze Europejskie dla Rybactwa	3,1 mld zł	• Modernizacja obszaru rybactwa, • innowacje i dywersyfikacja (różnicowanie) branży rybackiej, • dbałość o bezpieczeństwo oraz czystość mórz i oceanów, • zrównoważone rybołówstwo i ochrona żywych zasobów morza.
Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwa	2,4 mld zł	• Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), • Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w ramach Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami (IZGW), • Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW).
Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE)	2,5 mld zł	• Wzmocnienie potencjału beneficjentów funduszy, • przedsięwzięcia koordynacyjne, • działania informacyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/>

2.3. Program regionalny

Na poziomie województwa małopolskiego wdrażany jest program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości²², o łącznej wartości 2,69 mld euro. Priorytety programu regionalnego określa poniższa tabela. W ramach programu regionalnego możliwa jest realizacja projektów przez gminę.

Tabela 14. Opis priorytetów Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Numer i nazwa priorytetu		Cele realizowane w ramach priorytetu
1.	Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości	• Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii, • czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów, • wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
2.	Fundusze europejskie dla środowiska	• Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, • wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju,

²² www.fundusze.malopolska.pl/

Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku

		- wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, - wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, - wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, - wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
3.	Fundusze europejskie dla transportu miejskiego	Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.
4.	Fundusze europejskie dla transportu regionalnego	Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.
5.	Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną	- Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online, - wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, - zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, - wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.
6.	Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego	- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej, - wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, - wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia, - wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, - wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności

		w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej, • wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, • wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, • wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, • zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja i wsparcie dostępu do systemów ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej, • wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
7.	Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych	• Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich, • wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.
8.	Fundusze europejskie dla sprawiedliwej transformacji Małopolski Zachodniej	• Sprawiedliwa i efektywna transformacja regionu węglowego w kierunku zielonej, cyfrowej gospodarki, zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańców w czystym środowisku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, wersja z dnia 30.12.2022 r., <https://www.fundusze.malopolska.pl/program>

Gmina Bukowina Tatrzańska skorzysta z dwóch instrumentów terytorialnych, które służą wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, realizujących wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych:

- 1) rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) – instrument reprezentujący oddolne podejście terytorialne w rozwoju lokalnym, gdzie kluczową rolę w procesie wdrażania RLKS odgrywają Lokalne Grupy Działania, działające w oparciu o lokalne strategie rozwoju (LSR); gmina Bukowina Tatrzańska jako członek Podhalańskiej Lokalnej Grupy Działania może wnioskować o środki na zadania wspólne z założeniami Strategii Podhalańskiej LGD na lata 2023-2029; działania gminy muszą się wpisywać w jeden z 2 celów (1. Atrakcyjne i ekologiczne Podhale i Spisz – wsparcie rozwoju turystyki i przedsiębiorczości opartej o dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i tradycje, 2. Aktywne Podhale i Spisz – wzmocnianie aktywności społecznej i kapitału społecznego oraz wspieranie osób w niekorzystnej sytuacji) i składających się na nie 12 przedsięwzięć; planowana wysokość środków na wdrożenie i zarządzanie LSR wynosi 5 568 162 euro (realizacja przedsięwzięć to 4 755 098 euro, zarządzanie LSR – 813 064 euro)²³;

²³ <https://podhalanska.pl/lsr-2023-2029/> oraz <https://podhalanska.pl/umowa-ramowa-2/>

- 2) zintegrowane inwestycje terytorialne – dedykowane miejskim obszarom funkcjonalnym uznanym za obszary strategicznej interwencji, realizowane przez partnerstwa samorządowe na podstawie strategii ZIT; dzięki współpracy w ramach Stowarzyszenia Podhalański Obszar Funkcjonalny, obejmującego 13 samorządów z terenu Podhala (miasta: Nowy Targ i Zakopane, gminy: Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin, Łapsze Niżne, Nowy Targ, Rabka-Zdrój, Szaflary, Czarny Dunajec oraz powiaty: nowotarski i tatrzański) oraz opracowaniu Strategii terytorialnej ZIT Podhalańskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027 gmina ma również dostęp do dedykowanych środków w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027; wspomniana strategia zawiera listę projektów do realizacji, które wspólnie uzgodniły gminy POF, w tym działania wskazane przez gminę Bukowina Tatrzańska; wartość alokacji ujęta w strategii to 38 579 132 euro; dodatkowo w ramach dokumentu przewidziano projekty na rozwój turystyki, instytucji kultury i zabytków na kwotę 30 000 000 euro, możliwych do uzyskania przez gminy w trybie naborów konkursowych organizowanych przez region²⁴.

2.4. Programy centralne UE

Samorządy gminne mogą również, samodzielnie lub w partnerstwach, korzystać z programów zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską:

- Horyzont Europa²⁵ – program ramowy UE na rzecz badań i innowacji. Program jest kontynuacją poprzednich edycji, jednak zawiera też uaktualnienia wynikające ze zmieniających się uwarunkowań społecznych, środowiskowych i gospodarczych. W aktualnym programie położono duży nacisk na przeciwdziałanie szkodliwym następstwom zmian klimatycznych i zaproponowano duży wachlarz instrumentów wspierających wyrównywanie szans krajów członkowskich;
- LIFE²⁶ – instrument finansowy UE poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu;
- CEF (*Connecting Europe Facility*)²⁷ – instrument finansowy mający na celu wsparcie modernizacji i budowy infrastruktury położonej na transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T, tj. o wspólnym znaczeniu dla Unii Europejskiej. Infrastruktura znajdująca się w sieci ma zapewniać odpowiednie, wspólne standardy parametrów technicznych i funkcjonalnych, po to, aby wspierać zrównoważony rozwój gospodarczy oraz spójność terytorialną Unii;
- CERV (*Citizens, Equality, Rights and Values*)²⁸ – program, który ma na celu wspieranie i budowanie otwartych, demokratycznych, równych i integracyjnych społeczeństw opartych na praworządności. Obejmuje to dynamiczne i mające silną pozycję społeczeństwo obywatelskie, zachęcanie do udziału w życiu demokratycznym, obywatelskim i społecznym oraz pielęgnowanie bogatej różnorodności społeczeństwa europejskiego w oparciu o nasze wspólne wartości, historię i pamięć o przeszłości;

²⁴ <https://fundusze.malopolska.pl/dokumenty/8746-strategia-terytorialna-podhalanskiego-zit-obszaru-funkcjonalnego-na-lata-2021-2027>

²⁵ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

²⁶ https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en

²⁷ https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en

²⁸ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme/citizens-equality-rights-and-values-programme-overview_en

- Erasmus+²⁹ – program Unii Europejskiej wspierający kształcenie, szkolenie, młodzież oraz sport. Ma on na celu rozwój osobisty i zawodowy obywateli UE. W aktualnej edycji programu większy nacisk położono na budowanie bardziej włączających, spójnych i zielonych społeczności przygotowanych do uczestnictwa w cyfrowym świecie;
- Interreg (programy współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej)³⁰ – unijne programy, które wspierają rozwój, współpracę oraz integrację europejskich regionów. Ich zadaniem jest rozwiązywanie problemów, które wykraczają poza granice państw i które wymagają podjęcia wspólnych działań. Każdy projekt realizowany jest w międzynarodowych partnerstwach.

3. Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Dodatkowym źródłem wsparcia są środki dostępne w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego³¹. Stanowią one formę bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein w celu zmniejszania różnic społeczno-gospodarczych w Europie oraz wzmacniania dwustronnych relacji z państwami-beneficjentami. Polska, jako największy beneficjent tych funduszy, otrzymała w ramach IV edycji (2025–2031) rekordową kwotę blisko 4 miliardów złotych (tj. około 925 mln euro)³².

W ramach IV edycji Funduszy Norweskich i EOG przewidziano osiem programów, z których trzy są szczególnie istotne dla gmin:

- Rozwój Lokalny (około 720 mln zł, operator: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej) – program wspiera strategiczne inwestycje poprawiające jakość życia mieszkańców, obejmujące projekty infrastrukturalne, społeczne i ekologiczne;
- Zielona Transformacja (około 685 mln zł, operator: Ministerstwo Klimatu i Środowiska) – program wspiera inwestycje w odnawialne źródła energii, poprawę efektywności energetycznej, rozwój ekologicznego transportu oraz inne działania ograniczające negatywny wpływ na środowisko;
- Kultura (około 385 mln zł, operator: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) – program umożliwia odnowę zabytków, wsparcie lokalnych instytucji kultury oraz realizację inicjatyw społecznych wzmacniających tożsamość regionalną.

W ramach IV edycji przewidziano również około 358 mln zł na Fundusz Społeczeństwa Obywatelskiego – wsparcie organizacji pozarządowych. Środki te mają na celu wzmocnienie instytucjonalne tych organizacji oraz realizację projektów wzmacniających demokrację i aktywność obywatelską.

Okres kwalifikowalności wydatków dla projektów realizowanych w ramach IV edycji Funduszy Norweskich i EOG rozpoczyna się 24 kwietnia 2025 r. i potrwa do końca kwietnia 2031 r. Prawdopodobny termin uruchomienia naborów wniosków to 2026 r.

²⁹ <https://erasmusplus.org.pl>

³⁰ <https://www.ewt.gov.pl/strony/o-programach/programy-interreg-2021-2027>

³¹ <https://www.eog.gov.pl>

³² <https://www.eog.gov.pl/strony/aktualnosci/nowe-rozdanie-funduszy-norweskich-i-eog-umowy-podpisane/>

4. Inne źródła finansowania inwestycji

W celu realizacji strategicznych inwestycji, gminy mogą korzystać z różnorodnych instrumentów finansowych o charakterze zwrotnym, takich jak pożyczki, kredyty czy emisja obligacji komunalnych. Poniżej przedstawiono kilka dostępnych opcji finansowania zadań samorządowych:

- Kredyt inwestycyjny Banku Gospodarstwa Krajowego dla JST³³ – BGK udziela kredytów inwestycyjnych z okresem kredytowania do 10 lat, z możliwością wydłużenia oraz karencją w spłacie;
- Pożyczki z PKO Banku Polskiego³⁴ – PKO BP oferuje pożyczki dla JST, które można wykorzystać na finansowanie planowanego deficytu budżetu, spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań, wyprzedzające finansowanie działań pokrywanych z budżetu Unii Europejskiej, oraz finansowanie przejściowego deficytu budżetowego.

W przypadku projektów o dużej skali i potencjale inwestycyjnym warto rozważyć także wykorzystanie modelu partnerstwa publiczno-prywatnego³⁵, w którym część kosztów i ryzyk inwestycyjnych ponosi partner prywatny. Partnerstwo to może dotyczyć w szczególności obiektów infrastruktury technicznej, usług publicznych czy rewitalizacji.

Samorządy mogą również ubiegać się o pomoc techniczną, stanowiącą wsparcie w przygotowaniu projektów, zwłaszcza inwestycyjnych, poprzez takie inicjatywy jak:

- Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) – środki na przygotowanie projektów i wsparcie doradcze (ELENA, EIB InvestEU Advisory Hub, European Investment Advisory Hub, Platformy ADAPT+, EMBRACE, CircularCity Centre³⁶),
- Europejski Instrument Miejski (European City Facility)³⁷ – granty na przygotowanie koncepcji inwestycyjnych,
- Project Development Assistance³⁸, Smart CitiesMarketplace³⁹ – pomoc techniczna w formie doradztwa,
- Fi-compass – wsparcie doradcze dotyczące finansowania⁴⁰,
- European Energy Efficiency Fund – środki na przygotowanie projektów⁴¹.

Zróżnicowanie źródeł finansowania pozwoli na elastyczne dostosowanie planu wdrażania strategii do zmieniających się warunków finansowych i programowych. Kluczowe jest systematyczne i kompleksowe monitorowanie przez gminę dostępnych konkursów, naborów i mechanizmów wsparcia, a także aktywna współpraca z instytucjami regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi oraz innymi samorządami i partnerami w zakresie pozyskiwania środków.

³³ <https://www.bgk.pl/samorzady/inwestycje/kredyty-inwestycyjne/kredyt-inwestycyjny-dla-jst/>

³⁴ <https://www.pkobp.pl/korporacje-i-samorzady/finansowanie/finansowanie-samorzadow/kredyty-firansowanie-jst/>

³⁵ <https://www.ppp.gov.pl>

³⁶ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index.htm>, <https://advisory.eib.org/about/the-hub.htm>, <https://www.eib.org/en/videos/introducing-the-european-investment-advisory-hub.htm>, <https://advisory.eib.org/about/adapt.htm>, <https://advisory.eib.org/about/embrace>, <https://advisory.eib.org/about/circular-city-centre>

³⁷ <http://www.eucityfacility.eu>

³⁸ https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-funding-climate-action/innovation-fund/project-development-assistance_en

³⁹ <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu>

⁴⁰ <https://www.fi-compass.eu/about-fi-compass>

⁴¹ <https://www.eeef.lu/european-commission-ta-facility.html>

SPISY**Spis wykresów**

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024	9
Wykres 2. Struktura demograficzna jednostek porównywanych w 2024 r.	10
Wykres 3. Struktura demograficzna gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024	10
Wykres 4. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024.....	12
Wykres 5. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób w jednostkach porównywanych w okresie 2020-2024	12
Wykres 6. Saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 osób w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024	13
Wykres 7. Saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 osób w jednostkach porównywanych w okresie 2020-2024.....	13
Wykres 8. Budynki mieszkalne oddane do użytkowania w gminach powiatu tatrzańskiego w okresie 2020-2024	14
Wykres 9. Zmiana liczby podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Bukowina Tatrzańska w danej sekcji PKD pomiędzy rokiem 2020 a 2024.....	16
Wykres 10. Struktura gospodarcza gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2020 i 2024	17
Wykres 11. Struktura gospodarcza jednostek porównywanych w roku 2024.....	17
Wykres 12. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w porównywanych jednostkach w okresie 2021-2025.....	18
Wykres 13. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem wieku w latach 2021-2025	18
Wykres 14. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem czasu pozostawiania bez pracy w latach 2021-2025.....	19
Wykres 15. Struktura bezrobotnych w gminie Bukowina Tatrzańska pod względem płci w latach 2021-2025.....	19
Wykres 16. Masa odpadów [kg] zebranych w latach 2020-2024 w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównywanych jednostkach.....	22
Wykres 17. Zdarzenia wymagające udziału jednostek przeciwpożarowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w wybranych jednostkach w okresie 2020-2024.....	29
Wykres 18. Liczba osób i rodzin korzystających z wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024.....	30
Wykres 19. Struktura osób korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024 – z wyszczególnieniem grup wiekowych	30
Wykres 20. Struktura osób korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024 – w podziale ze względu na czas udzielania pomocy	31
Wykres 21. Struktura świadczeń pomocy społecznej w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020 i 2024 – ze względu na powody ich udzielania	31
Wykres 22. Statystyka dotycząca konkursów ofert dla organizacji pozarządowych w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024.....	35
Wykres 23. Struktura dotacji dla organizacji pozarządowych w gminie Bukowina Tatrzańska w latach 2020-2024	35
Wykres 24. Frekwencja wyborcza w niektórych wyborach ogólnopolskich w okresie 2014-2024	36

Wykres 25. Dochody i wydatki budżetu gminy Bukowina Tatrzańska [mln zł] w okresie 2020-2024 ..	38
Wykres 26. Udział dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów jednostek porównywanych w okresie 2020-2024	39
Wykres 27. Łączna kwota funduszy unijnych [mln zł], zaabsorbowana przez wybrane jednostki w okresie 2020-2024	39
Wykres 28. Różnica [w zł] w poziomie dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy gminą Bukowina Tatrzańska a średnią dla gmin powiatu i regionu w latach 2020-2024	40
Wykres 29. Różnica [w zł] w poziomie wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy gminą Bukowina Tatrzańska a średnią dla gmin powiatu i regionu w latach 2020-2024	41
Wykres 30. Struktura wydatków gminy Bukowina Tatrzańska ze względu na działy klasyfikacji budżetowej w 2020 i 2024 r.	41
Wykres 31. Struktura wydatków wybranych jednostek ze względu na działy klasyfikacji budżetowej w 2024 r.	42
Wykres 32. Zadłużenie jednostek porównywanych w okresie 2020-2024	42
Wykres 33. Zmiana liczby ludności gmin tworzących POF pomiędzy rokiem 2020 a 2024	44
Wykres 34. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.	45
Wykres 35. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.	45
Wykres 36. Odsetek podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji I (zakwaterowanie i gastronomia) w ogólnej liczbie podmiotów w REGON w gminach tworzących POF w 2024 r.	46
Wykres 37. Odsetek [%] powierzchni chronionej w ogólnej powierzchni gmin tworzących POF w 2024 r.	46
Wykres 38. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców gmin tworzących POF w 2024 r.	47
Wykres 39. Odsetek dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetów gmin tworzących POF w 2024 r.	47
Wykres 40. Poziom dochodów i wydatków gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024	183
Wykres 41. Poziom dochodów własnych, dotacji i subwencji gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024	184
Wykres 42. Poziom dochodów i wydatków bieżących gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024	185
Wykres 43. Wysokość zadłużenia oraz relacja długu do dochodów ogółem gminy Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024	185
Wykres 44 Wydatki inwestycyjne oraz suma środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych pozyskanych przez gminę Bukowina Tatrzańska w latach 2015-2024	186

Spis rysunków

Rysunek 1. Odsetek powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wybranych jednostek w 2024 r.	6
Rysunek 2. Liczba mieszkańców na koniec 2024 r. oraz zmiana liczby mieszkańców [%] w latach 2020-2024 w jednostkach porównywanych	9
Rysunek 3. Gęstość zaludnienia jednostek porównywanych w 2024 r.	11

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%] w jednostkach porównywanych w 2024 r.	11
Rysunek 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w jednostkach porównywanych w 2024 r.	16
Rysunek 6. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w porównywanych jednostkach w 2024 r.	20
Rysunek 7. Odsetek powierzchni porównywanych jednostek zajętej przez obszary chronione w 2024 r.	22
Rysunek 8. Odsetek odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów zebranych w 2024 r. w porównywanych jednostkach.	23
Rysunek 9. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających dostęp do wodociągu w 2024 r.	23
Rysunek 10. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających dostęp do kanalizacji sieciowej w 2024 r.	24
Rysunek 11. Odsetek mieszkańców wybranych jednostek posiadających dostęp do gazociągu w 2024 r.	24
Rysunek 12. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców wybranych jednostek w 2024 r.	32
Rysunek 13. Dochody budżetów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wybranych jednostek – wartość uśredniona dla lat 2020-2024	38
Rysunek 14. Wydatki budżetów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wybranych jednostek – wartość uśredniona dla lat 2020-2024	40
Rysunek 15. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów wpływających na hierarchię jednostek osadniczych gminy Bukowina Tatrzańska, w tym głównych elementów infrastruktury społecznej.	140
Rysunek 16. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów infrastruktury technicznej w gminie Bukowina Tatrzańska.	142
Rysunek 17. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów infrastruktury transportowej gminy Bukowina Tatrzańska.	144
Rysunek 18. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów środowiskowych gminy Bukowina Tatrzańska.	146
Rysunek 19. Schematyczne rozmieszczenie podstawowych elementów dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury gminy Bukowina Tatrzańska	148
Rysunek 20. Schematyczne rozmieszczenie kluczowych inwestycji przewidzianych do realizacji w gminie Bukowina Tatrzańska przez samorząd gminny do 2030 r.	150
Rysunek 21. Schematyczne przedstawienie docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bukowina Tatrzańska.	153
Rysunek 22. Krajowe obszary strategicznej interwencji	159
Rysunek 23. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane optymalne zasięgi MOF (rysunek nie uwzględnia zmiany zasięgu MOF Krakowa, dokonanej Uchwałą nr 307/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 28 lutego 2023 r.)	160
Rysunek 24. Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia	161
Rysunek 25. Regionalne i krajowe obszary zmarginalizowane w Małopolsce	162
Rysunek 26. Miejscowości uzdrowiskowe w Małopolsce	163
Rysunek 27. Obszary cenne przyrodniczo w Małopolsce	164

Spis tabel

Tabela 1. Średnie procentowe wyniki uczniów wybranych jednostek z egzaminu ósmoklasisty (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2021-2025	34
Tabela 2. Wyniki analizy SWOT dla gminy Bukowina Tatrzańska.....	49
Tabela 3. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 1. USŁUGI PUBLICZNE	60
Tabela 4. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 2. PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO	89
Tabela 5. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 3. TURYSTYKA	102
Tabela 6. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 4. GOSPODARKA LOKALNA	120
Tabela 7. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitej części wód podziemnych położonych w granicach gminy Bukowina Tatrzańska.....	135
Tabela 8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Bukowina Tatrzańska.....	154
Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach nadrzędnych	168
Tabela 10. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	179
Tabela 11. Inwestycje i działania kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnymi źródłami finansowania	186
Tabela 12. Nabory dla samorządów i administracji publicznej w ramach Krajowego Planu Odbudowy (stan na dzień 9.03.2026 r.).....	193
Tabela 13. Wybrane programy krajowe, realizowane w Polsce w latach 2021-2027.....	193
Tabela 14. Opis priorytetów Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	194

Spis map

Mapa 1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%)	133
Mapa 2. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) (kolor czerwony – odnotowane zagrożenie dla zabudowań)	134
Mapa 3. Obszary zagrożenia powodzią na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat) (kolor czerwony – odnotowane zagrożenie dla zabudowa)	134

Spis schematów

Schemat 1. Cele strategiczne i operacyjne w ramach Strategii Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska do 2030 roku	56
---	----

Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska

ul. Długa 144, 34-530 Bukowina Tatrzańska

+48 18 20 00 870

gmina@ugbukowinatatrzenska.pl

www.ugbukowinatatrzenska.pl